EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA SUPORT LRI C -HETEP ÏPECm SUBSTANTA FILOZOFICA ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ÍL Și PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov ANUL XVII Editat de L M Lopatin Cartea a V-a ( ) NOIEMBRIE-DECEMBRIE- MOSCOVA Tipolitografia Parteneriatului I N Kushnarev și K(r) str Pimenovskaya din b hom Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină sub stindardul universității S Bulgakov Statul este legal și socialist B Kistyakov-ekago Socialismul ca religie N Berdyaeva - S Psihologia drepților noștri Sfârşit V F Chizha Din literatura de ultima ora pe probleme de cunoastere istorica V Markovnikova Critică și bibliografie I Recenzie de carte B Spinoza Un tratat teologico-politic Tradus din latinescul Mich Lopatkin Kazan, Tipărit la ordinul Facultăţii de Drept Imp Universitatea din Kazan S Veselovsky II Fişa bibliografică III Revizuirea jurnalului MINTE New-Series, Yol XIV, NN - ianuarie-octombrie P Mokievsky ° Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik Bande - V Volkovich și Capital Societatea Psihologică din Moscova (Înregistrările întâlnirilor) ° Materiale pentru statistica jurnalului T Anunturi Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Sub stindardul universităților) M G ! Intru în acest departament al universității mele natale, cuprins de o emoție solemnă în fața măreției ideii că această instituție înaltă este chemată să slujească, înaintea purității acelui steag spiritual care flutură peste ziduri această clădire, înaintea semnificației excepționale a motto-ului ideologic care este afișat pe Frontonul său Acest motto este universitatea, univer-sitas litterarum, nu cunoaștere, ci cunoaștere, nu științe, ci știință, nu particularități, ci întregul, totul, universum Ascultă acest apel, tăcut, dar puternic Universitatea, ca idee, ca ideal de cunoaștere holistică, universală, unificată, exprimă setea spirituală de nestins, nevoia puternică a fiecărei persoane conștiente De îndată ce deschide ochii și privește lumea lui Dumnezeu cu o privire conștientă, deja întreabă: ce este totul și ce sunt eu în toate? În mintea lui s-a născut deja ideea unei universități, nevoia de cunoaștere completă Învățăturile religioase străvechi, sistemele filozofice originale cu construcțiile lor simple, s-au ghidat de aceeași dorință, care își găsește expresie conștientă în cea mai recentă filozofie Acest ideal se dovedește a fi atât de tenace ■ și nu) Conferință introductivă la Universitatea din Moscova la cursul "Studiu critic al problemelor și idealurilor economiei politice (eseuri de filozofie socială) Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV îndepărtată din conștiința și voința noastră, dorința de a cuceri "haosul răzbunător" al lumii cu lumina unei voci unificatoare este atât de inseparabil îmbinată cu dorința de cunoaștere în general, încât acest universalism a fost, ca să spunem așa, naturalul și starea originară a gândirii umane, iar prima universitate s-a născut în acest sens în ѣstѣ cu primul gânditor Dacă ne oprim atenția asupra naturii filozofiei și științei antice, care era încă într-o stare copilărească și nediferențiată, vom vedea că această filozofie a fost într-adevăr o întreagă cunoaștere, unind toate științele din acea vreme și în sinteza ei construind separarea lor observații fără importanță față de unitatea superioară De aceea, în persoana lui Platon sau Aristotel (să nu mai vorbim de cele mai vechi) vedem reprezentanți nu numai ai filosofiei, ci ai tuturor cunoștințelor epocii Piața Atenei și Academia lui Platon au fost adevăratele universități ale vremii lor Trecând la Evul Mediu, Formal remarcăm aceeași trăsătură și în gândirea medievală și cunoașterea, aceeași străduință de a-și păstra unitatea, chiar și cu prețul violenței

practicate de teologia scolastică asupra gândirii libere Ideea universității a trăit și sub bolțile zdrobite ale goticului medieval Pecetea universalismului conștient se află, în sfârșit, pe lucrările celor mai mari reprezentanți ai gândirii și cunoașterii noului timp, pe sistemele lui Spinoza, Descartes și Leibniz, Kant și Hegel, Schelling și Schopenhauer, von Hartmann Cel mai înalt zbor al gândirii lor îl ridică la conștiința unității mondiale și îl îndreaptă spre idealul universității ca întreg cunoaștere În ultimele zile, și între zidurile acestei universități, filosoful nostru rus Vlad a fost marele vestitor al idealului filozofiei unității pozitive și a întregii cunoașteri Solovyov și vin la tine ca un susținător conștient al viziunii sale asupra lumii, care atât de recent a pierdut aici un apărător atât de indispensabil și talentat în persoana Prințului S N Trubetskoy Biblioteca "Runivers" SUB STANDARDUL UNIVERSITĂȚII Această luptă a logo-urilor unificatoare cu haosul universului nu este ușoară În dezvoltarea gândirii umane, fiecare astfel de încercare de unitate se dovedește a fi prematură și imperfectă și se prăbușește sub acțiunea zdrobitoare a criticii și a dezunității mondiale, dezordinea haosului Căci, potrivit poetului: Depărtat de univers - Haosul răzbunător nu doarme, În el tremură chipul lui Dumnezeu deformat și răsturnat, Și, mereu plin de înșelăciune, Pe harul Domnului Valuri stropitoare noroioase • Încearcă să ridice Iar puterea haosului răzbunător învinge eforturile gândirii umane de a o ilumina din interior, de a-i face grosimea permeabilă, de a depăși dezbinarea, iar eforturile gigantice și înălțimi sunt urmate de o scădere a puterii și defecțiuni profunde Și în prezent, omenirea este încă sub impresia ultimei astfel de perturbări care a avut loc în prima jumătate a secolului al XIX-lea și pentru o lungă perioadă de timp, se pare, a eliminat speranțele pentru un nou zbor, iar noul timp este cel mai caracterizat prin declinul unui spirit cu adevărat universitar, triumful cunoașterii asupra cunoașterii, victoria puterii centrului zhoy deasupra centripetului Dezvoltarea științelor speciale și a metodelor exacte, întreaga avalanșă de cunoștințe moderne, care creștea ca un bulgăre de zăpadă, păreau să acopere singurul canal al gândirii umane, i-au blocat curgerea Specializarea fracționată a devenit o condiție pentru dezvoltarea cu succes a cunoștințelor; doar un specialist poate ști ceva bine și, în plus, este mai bine decât va deveni deja izolat în specialitatea sa Fostul universalism al antichității și al Evului Mediu (și și al filosofiei moderne) pare acum diletantism sau pur și simplu ignoranță științifică, pe care specialiștii științifici nici nu merită disprețul lor Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV niya Un singur flux de cunoștințe continuă să fie împărțit într-un număr nenumărat de fluxuri separate, conectându-se din ce în ce mai slab între ele și formând mai degrabă lacuri, uneori mlaștini și bălți în descompunere Niciodată până acum întreaga tragedie a cunoașterii, chinurile lui Faust cu concluzia lui disperată, că "nu știm nimic care ar fi demn de știut cu siguranță" nu a fost simțită atât de dureros de cei mai sensibili reprezentanți ai gândirii Într-adevăr, pentru a se îndrepta spre singur ideal al întregii cunoștințe demne de om, omenirea trebuie deocamdată să meargă în direcția direct opusă acesteia, de la universalism la specializare, de la unitate la fragmentare, iar această cale duce tot mai departe de scopul dorit, amurgul gândirii cu o abundență de cunoștințe devine mai groasă, iar știința este acum asemănată cu un rege Cu Midas, transformându-se în aur, în bogăție moartă, cu atingerea lui, toate lucrurile vii Și ceea ce, poate, este cel mai dificil lucru, subtilitatea filosofiei senzațiile încep să se plictisească,

specialiștii încetează să sufere din cauza specializării lor și chiar încep să fie mândri de ea, iar complezența filisteană începe să distorsioneze trăsăturile nobile ale lui Faust La fragmentarea gândirii îi răspunde și fragmentarea vieții și a sentimentelor Acel mănunchi de raze, care, fiind adunate într-un singur Focal, de acolo luminează împrejurimile cu o lumină uniformă, este acum împrăștiat în spațiu, astfel încât accidentalul, fracționat, specialul capătă o semnificație din ce în ce mai mare în viață Cu toate acestea, la urma urmei, universitatea încă există, vocea ei chematoare se aude, deși slab, bannerul ei nu a fost încă rulat Aceasta înseamnă că idealul - universitas - nu a dispărut complet în conștiința modernă Se poate ca acum existența universității să se exprimă doar într-o uniune exterioară într-o singură clădire și sub un acoperiș de științe înstrăinate reciproc, la fel ca într-un cabinet de curiozități sau într-un muzeu într-o cameră sau sală diverse obiecte aparținând civilizațiilor extraterestre? sunt colectate? Există o universitate Biblioteca Runiverse SUB STRAPUL UNIVERSITĂȚII Este un astfel de muzeu sau un cabinet de curiozități ale cunoașterii, o combinație mecanică a mai multor facultăți, sau departamente speciale? Dar dacă este așa, atunci ar trebui spus direct că acum nu există universitate, fie pentru că ea nu poate exista deloc în timpul nostru cu starea actuală a cunoștințelor, fie pentru că oamenii de știință din zilele noastre nu sunt în măsură să creeze o universitate, și este timpul să o înlocuim cu blănuri -politehnică organizată de Nichesko Universitatea va rămâne atunci doar un termen administrativ care desemnează locul de legătură a diferitelor specialități și, conform ultimei versiuni, încă facțiuni politice diferite, la fel cum agora ateniană a răsunat de discursurile sofiștilor, și de dușmanul lor jurat Socrate, și dezbaterile politice ale diferitelor partide Ori universitatea nu există doar ca agora și politehnică, constituind nu doar un Fapt extern, ci și intern al conștiinței, și atunci trebuie să existe un fel de sete, o dorință nestinsă de universitate sau, care este același lucru, universală , întreaga cunoaștere și predare Trebuie să existe un fel de fir care leagă și, parcă, înșiră cunoștințe disparate pe sine și, în anumite condiții, pot fi simțite și bâjbâite Ce sunt ei? Suntem încă departe de o sinteză științifică generală, dacă este posibil, dar nu trebuie să uităm de ea ca punct ultim și adevărat scop al cunoașterii Meșterul nu trebuie să ucidă gânditorul în sine, tânjind după cunoaștere deplină Trebuie să simțim această tragedie a cunoașterii și să suferi de pe urma ei pentru a nu cădea în complezență Testamentul lui Socrate: Știu doar că nu știu nimic, într-un mod adevărat, întreg, trebuie să sune constant în sufletul meu, pentru ca granița exterioară, conturând cercul acestei specialități, să nu se transforme în limitare interioară Coabitarea științelor sub un singur acoperiș nu trebuie să ducă la diversitatea lor finală de limbi, care a devenit lotul constructorilor Turnului Babel, conceput și el de-a lungul munților Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV casa si plan maiestuos Reprezentanții unei specialități ar trebui să-și amintească că este doar un punct sau un grad pe globul întregii cunoașteri, iar această conștiință determină filosofarea în limitele acestei științe, reflecția asupra semnificației reale a concluziilor sale și a legăturii lor cu domeniile adiacente ale cunoașterii , străduință și generalizări , încununând și într-un fel justificând științele speciale Este greu de formulat acest lucru mai precis, pentru că vorbim de o dispoziție științifico-filozofică, care va afecta decisiv în toate, dar și în nimic anume Se va exprima, printre altele, prin aducerea concluziilor de specialități în legătură

cu cea mai înaltă problemă - cu ghicitoarea pr omul însuși Căci, indiferent cum s-au schimbat opiniile noastre astronomice de pe vremea lui Copernic, în lumea morală sistemul geocentric, sau mai degrabă antropocentric, al lui Ptolemeu rămâne valabil În centrul tuturor întrebărilor științei se află încă problema omului însuși, iar știința nu numai că nu poate uita de ea, dar fiecare în felul său și în limba sa încearcă să rezolve această problemă sau să ofere material pentru soluționarea ei Și această problemă centrală adună razele împrăștiate de cunoaștere, așa cum ar fi, într-un singur Focus, îmbină colorarea pestriță a spectrului într-o lumină albă Și numai prin aceasta se slăbește sarcasmul nihilismului lui Bazarov, că știința nu există, există doar științe Deci, atitudinea filozofică față de cunoaștere și filosofare în limitele specialității, lupta împotriva specializării excesive, care va afecta în mod inevitabil însăși succesul lucrării, aceasta este efortul care ar trebui introdus în știință în numele idealului a universității și a întregii cunoștințe Acest postulat justifică și determină parțial conținutul cursului pe care îl am de oferit atenției dumneavoastră și care poate fi definit ca propedeutică filozofică sau o introducere critică în economia politică și chiar în știința socială în general Biblioteca Runiverse SUB STRAPUL UNIVERSITĂȚII uku Se pare că expresia filozofie a economiei politice nu sună la fel de familiară pentru ureche precum, de exemplu, filosofia dreptului sau istoria Cu toate acestea, este timpul să obișnuim conștiința modernă cu acest termen și cu gama de idei și probleme pe care le denotă Într-adevăr, economia politică, ca și toată știința socială în general, are ca subiect direct problema omului și a ființei sale sociale, deși în formularea sa specială, deci, se află în cea mai strânsă legătură cu Filosofia și problemele ei împreună cu legătura> care le leagă, ar trebui să apară aici în conștiință cu o distincție deosebită Prin urmare, este firesc să ne așteptăm ca în dezvoltarea lor atât economia politică, cât și toată știința socială să dea dovadă de cea mai mare conștiință filozofică, modestie și prudență Din păcate, această presupunere este departe de a fi pe deplin justificată și nici știința socială în general, nici economia politică în special nu se află la apogeul vocației lor Cât despre prima, a suferit soarta direct tragică a declinului filosofic și chiar a degenerării în legătură cu declinul filosofic general din a doua jumătate a secolului al XIX-lea Se știe că mijlocul acestui secol formează un punct de cotitură, parcă, o cotitură între două curente filozofice: în prima jumătate a secolului al XIX-lea, dezvoltarea filosofiei speculative, care a început cu Kant și s-a încheiat cu Hegel, este observat, este timpul să-i spunem așa idealismul clasic german Această ascensiune se termină într-o stâncă abruptă, iar cel mai mare efort al speculațiilor filozofice duce la obiectiv Sforul întins se rupse Dominația idealismului clasic, în multe privințe, nu fără vina acestuia din urmă, este înlocuită de dominația pozitivismului dogmatic, necritic, care reduce nu numai aceste sau acele doctrine filosofice în cenuşă, ci în mare măsură chiar problemele puse în ele, și calm, aproape mulțumit, fără tragedie cu privire la întrebările cele mai arzătoare și urgente ale conștiinței filozofice; Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV care a pronunţat verdictul: ignoramos sau ignorabimus Motto-urile și sentimentele pozitivismului în domeniul științei, care sunt încă păstrate în el, diferă de acele idealuri de cunoaștere și conștiință universitară care au fost conturate mai sus Despre pozitivism se poate spune mai degrabă că l-a liniștit pe specialistul din specialitatea sa și prin aceasta a tăiat sau slăbit firul care leagă științele și departamentele de universitate,

separându-le și împrăștiindu-le Întrucât chemarea la specializare și aprofundare în detaliu conține adevăr și exprimă necesitatea interioară, influența pozitivismului asupra dezvoltării științei a fost benefică, ca reacție normală și sănătoasă împotriva exceselor pretențiilor speculației la Hegel Toată această mișcare, în limbajul aceluiași Hegel, a fost o antiteză împotriva tezei epocii anterioare și și-a reprodus unilateralitatea în sens invers Revenind la știința socială, care a fost botezată pozitivism cu numele urât, bilingv de sociologie, trebuie spus că soarta ei s-a dovedit a fi cea mai deplorabilă, ca zile de durere după zile de fericire Căci a avut deja un început glorios printre reprezentanții idealismului Deși era departe de a fi complet, s-a conturat planul clădirii, s-au pus probleme; Formal, ea era deja mare Epoca pozitivismului, împreună cu Filosofia, au distrus și această lucrare, începând să construiască totul din nou Dogmaticul - credinţa în "legile sociologice", care poate fi prinsă în tot felul de direcţii Prin urmare "sociologia" în curând au apărut câteva, toate au stabilit legile dezvoltării sociale și se pare că eu judec din propria mea experiență și din experiența altora că trebuie să treci peste entuziasmul pentru aceste scheme precum rujeola, în general, o boală de vârstă Fără a intra într-o critică a acestor învăţături din punct de vedere al conţinutului, vom remarca deocamdată trăsătura lor formală distinctivă, care constă în slăbiciunea criticii atât în formularea problemelor, cât şi în formularea învăţăturilor Meritul lor constă în acumularea unui mare Biblioteca Runiverse SUB STRAPUL UNIVERSITĂȚII natura materialului descriptiv fapt ce se referă la diferite domenii ale vieții publice În prezent, timpul reacției anti-filosofice pare să treacă Numărul vocilor este în continuă creștere, cerând o examinare critică a tezelor pozitivismului și a ceea ce se poate numi scientologia lui, doctrina științei Acel curent de gândire filosofică, care poartă numele de neo-kantianism, face ca o sarcină imediată să recupereze dobândirile pierdute cel puțin ale teoriei cunoașterii și invită în acest sens să revină la Kant Deși asta, în ochii mei, nu este încă acea renaștere filozofică, care este ceaiul, dar a avut și are deja un efect benefic O serie de scriitori și filozofi, Windelband, Rickert, Natorp, Stammler, Simmel în Germania, Struve, Kistyakovsky și alții din Rusia, au ridicat din nou problema naturii cunoașterii sociale - ce și cum putem cunoaște în știința socială În multe cazuri, mai ales în ceea ce privește anumite dogme înrădăcinate, a pune o întrebare înseamnă a răspunde la ea, ca în basmul lui Andersen, a fost suficient ca un băiat să strige că regele este gol pentru ca toată lumea să-l vadă Prin urmare, există speranță că știința socială este deja la începutul drumului renașterii sale, fără îndoială, lentă și dificilă, căci ea rămâne încă departe de a ridica FIRUL Gândirii SOCIO-FILOZOFICE de unde a căzut din mâinile lui Hegel și conducând-o mai departe, pe baza tuturor realizărilor noii științe Tot mai defavorabilă a fost însă situația în ceea ce privește economia politică, care nu cunoaște un trecut atât de eroic și a respirat la naștere aerul viciat al unui birou bancar, unei fabrici, unui magazin, în care domnește spiritul practic și de actualitate Aici Sarcinile practice, aplicate au fost aici în prim-plan, motiv pentru care această latură a ei s-a dezvoltat cu cel mai mare succes Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Diferențierea departamentelor aplicate ale economiei politice și dezvoltarea lor se întâmplă sub ochii noștri; tehnica economică a vieţii, devenind mai complexă, complică ştiinţa care o studiază Și dacă nu vedem decât această latură aplicată în economia politică, o considerăm ca o tehnică socială, atunci se poate

privi dezvoltarea ei cu un sentiment de deplină satisfacție Dimpotrivă, din perspectivă filozofică și, ca să spunem așa, universitară, starea ei nu inspiră aceleași sentimente La început, economia politică era în mâinile unor oameni practici, precum mercantiliștii, într-un anumit sens chiar Smith, Ricardo, Liszt, niște fiziocrați A fost dificil să creez o tradiție filozofică Mai târziu, într-o epocă deja de declin filosofic, dezvoltarea economiei politice, cu foarte puține excepții, a trecut în mâinile unor oameni străini de aspirațiile filozofice și îmbrățișați fie prin reacție filozofică, fie prin independentism Cele mai generalizate capitole ale așa-zisei economie teoretică poartă urme clare ale acestei dezrădăcini filozofice a lor Absența unui stil propriu, a tradițiilor puternice, un fel de diletantism înnăscut îl caracterizează, datorită căruia se irosește munca împrăștiată, împrăștiată în spațiu, și nu vedem nimic care să poată fi numit fără îndoială progres continuu în acest domeniu Având în vedere acest lucru, mulți dintre economiștii de seamă pur și simplu nu se ocupă acum de probleme teoretice, abandonând dezvoltarea filozofică a economiei politice și îndreptându-și toate eforturile către domeniul practic Și, într-adevăr, din cauza absenței unei baze critice, a unei curățări preliminare a solului, multe zeci de diverse teorii pe diverse probleme ale economiei politice sunt disonanțe, un fel de cacofonie; fără a cădea de acord asupra sarcinilor și conceptelor principale, fiecare aici vorbește despre propriile sale și despre lucruri diferite Găsiți fir principal aici Biblioteca Runiverse SUB STRAPUL UNIVERSITĂȚII singura cale este să nu intri pe aceste căi întortocheate și fundături, ci să ieși complet afară și să te întorci la punctul de plecare inițial (Știu că această caracterizare rămâne obscură și obscură până la o dezvoltare mai detaliată și o confirmare a ei în lecturi ulterioare, da, mai mult, și necesită o pregătire considerabilă sub forma unei cunoștințe generale cu economia politică Dar cu riscul de a rămâne neclare asupra deocamdată, trebuie să desenez aceste linii de bază ale viitorului meu desen și să contur sarcinile generale ale cursului meu) Kant a remarcat odată că este un semn de cea mai mare prostie sau inteligență să poți întreba în așa fel încât să se poată obține un răspuns Aplicând acest aforism la starea actuală a economiei teoretice, trebuie spus că acum îi este deosebit de util să aibă un studiu propedeutic al problemelor sale, îndoiala critică a lui Kant, limitat la subiectul său O serie de cercetători ai problemelor economice se angajează deja pe această cale (voi numi Stoltzmann, Sombart, Struve, Frank, Stammler) Dar, pe lângă această slăbiciune în sensul nepregătirii terenului pentru cercetare, o altă ispită s-a abătut asupra economiei politice, un alt pericol stătea la pândă, uzurpările și autoexagerările Cert este că a căpătat o semnificație cu totul aparte și excepțională pentru umanitatea modernă, datorită faptului că în cadrul ei se pune acum cea mai arzătoare și mai mare problemă a timpului nostru, problema socială Diferite doctrine răspund la această întrebare în felul lor: socialiști, comuniști, anarhiști, liberali, individualiști Fiecare dintre aceste învățături, care pretind să stabilească o idee corectă a ordinii proprii sau normale a societății, corespunzătoare adevăratei vocații și demnități a omului, implică ca premisă o întreagă doctrină filozofică și chiar religioasă Religia, etica, filosofia istoriei - toate acestea sunt incluse ca elemente principale în studiu Biblioteca "Runivers" BULGAKOV niya despre problema socială, constituind subiectul filozofiei sociale propriu-zise Adevărat, premisele socio-filosofice mai au nevoie de un înveliș economic; modalitățile și limitele implementării lor, latura tehnică,

ca să spunem așa, a problemei sociale și economia politică le cunoaște deja, ca disciplină în mare măsură aplicată Cu toate acestea, în istoria dezvoltării sale, economia politică nu s-a mulțumit cu acest rol util, deși modest, ci a uzurpat în mare măsură drepturile și problemele filosofiei sociale Astfel, ea a ocupat, parcă, tronul filosofic, care fusese temporar gol în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și, în tăcere, sau chiar cu voce tare, a proclamat că eu sunt adevărata filozofie în sine În doctrina materialismului economic, care declară că dezvoltarea economică este adevăratul substrat al întregii existențe spirituale și istorice, aceste pretenții ale economiei politice au primit, parcă, o sancțiune filozofică Este prea tentant pentru un specialist care își iubește meseria să recunoască în știința sa filosofia lumii și a vieții, să creadă că economia politică nu are doar o importanță practică supremă, ci și o semnificație mult mai mare și generală Din acest exces al revendicărilor sale și lipsa de autocritică suferă însăși economia politică, dar cu atât mai mult filosofia socială, târând o existență mizerabilă în ghearele economiei politice și desfigurată de acest corset logic Este necesar să se facă această delimitare și divizare necesară: să se pună problema socială ca problemă socio-filozofică și economică, să se evidențieze și să se formuleze elementele generale filozofice și special-economice ale chestiunii sociale De asemenea, este necesar să o înțelegem ca o chestiune de conștiință umană universală și, în consecință, religios-filosofică În aceste scopuri, este util să se aplice sabia analizei critice a învățăturilor moderne tocmai în locurile în care diferite metale sunt lipite, unde metalul gândirii filosofice este îmbinat într-o singură bucată cu fierul economiei politice Biblioteca Runiverse SUB STRAPUL UNIVERSITĂȚII Nu cred deloc, desigur, să subjug importanța enormă a economiei politice, ceea ce este imposibil Din fericire, științele nu au vanitatea oamenilor vii, iar delimitarea sarcinilor lor reale se dovedește a fi doar utilă În multe privințe, pentru o asemenea revizuire filozofică, pentru confruntarea economiei politice cu Filosofia, acum este momentul În conștiința filozofică și socială are loc o criză de fractură, în ea se ciocnesc viziuni asupra lumii, care diferă unele de altele nu atât prin idealurile socio-economice aplicate, cât și prin fundamentele filosofiei sociale De exemplu, socialismul și anarhismul nu se ciocnesc unul de celălalt ca viziuni asupra lumii | nu clase sociale diferite sau tabere ostile, ci ca credințe diferite, scheme sociale și filozofice diferite Da, și în cadrul general al socialismului, cu comunitatea sarcinilor economice imediate, diferite căi spirituale, diferiți coeficienți religios-filosofici sunt din ce în ce mai clar conturați: de exemplu, între socialismul materialist și cel creștin sau idealist, nu există cu greu o diferență semnificativă în domeniul programelor economice, dar există un complet opus în domeniul religios și filosofic Este evident că astfel de diferențe nu pot fi resimțite în economia politică în cadrul ei special Între timp, conștiința socio-filozofică se confruntă cu sarcini din ce în ce mai noi, acum trebuie să facă față unor astfel de învățături precum revolta lui Nietzsche sau nihilismul militant al lui Stirner, care rămân în stomacul spiritual ca niște bulgări nedigerate În general, pentru un reprezentant al filosofiei sociale, pentru filozofie, și deci și universitare, sub specie aeterni et universi, care pun întrebări sociale, ar trebui să vină o vară de bun augur Dar, în general, abaterea de la subiectul imediat al conversației noastre, putem spune că o astfel de revizuire filozofică, o aprofundare a conștiinței devine din ce în ce mai necesară nu numai pentru nevoile

științei teoretice, ci și în scopuri practice Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV nevoile calice ale vremii decurgând din trăsăturile sale distinctive Nu există o nevoie spirituală mai importantă și mai urgentă în viața noastră acum decât să ne uităm la ea și la noi înșine ceepxij, dintr-un punct de vedere superior, să ne ridicăm la ea pentru a ne înțelege pe noi înșine Societatea noastră traversează acum nu doar o criză politică, ci și o criză spirituală, o perioadă de reflecție formidabilă și dureroasă, dureroasă și semnificativă În această perioadă furtunoasă, s-au întâmplat atât de multe lucruri neașteptate, uluitoare, încât simți nevoia să te gândești din nou, să înțelegi cumva, să faci față la ceea ce s-a întâmplat în interior În câțiva ani, chiar luni, toată lumea părea să fi devenit oameni diferiți; ceea ce părea de nezdruncinat, s-a liniștit, a dat răspunsuri până de curând, acum se dovedește a fi nepotrivit sau insuficient, ceea ce părea solid a devenit lichid, s-a dovedit a fi în foc Trebuie să bâjbâim din nou bazele vieții, să căutăm în noi înșine puterea unei atitudini conștiente, ideologice față de viață într-o astfel de epocă în care este din ce în ce mai condusă de elementele furioase, să prindem și să ținem cârma în mâini când valurile care se apropie ne transformă ca într-un vârtej Un timp teribil, dar și creativ, responsabil și vai de cei care îl întâlnesc cu mâinile goale, fără zei în suflet, fără sanctuare, cu excepția a ceea ce îndura valul de astăzi la suprafața lui sau a ceea ce afirmă cu nerăbdare și autoritate drept ultimul cuvânt stradă cu adevărat schimbătoare În afara unei astfel de reînnoiri spirituale, izvoarele vieții se usucă, descurajarea și nedumerirea se instalează într-o atmosferă lipsită de aer, credința însăși în viață și în om șovăie, se dezvoltă indiferența față de viață, transformându-se în aroganță nihilistă și într-un fel de joc groaznic cu moartea Trebuie să învățăm din nou să iubim viața, să o iubim nu în Forma ei urâtă, goală, bestială, ci în valoarea ei divină, nemuritoare, care poate fi revelată spiritului nostru, care acum începe să se cufunde într-un fel de apatie În epoca celei mai mari tensiuni și excluderi istorice Biblioteca "Runivers" SUB STANDARDUL UNIVERSITĂȚII Este util unui călător încins și prăfuit al pământului să se cufunde măcar ocazional în cheia proaspătă și rece a ideilor și valorilor eterne, pentru a intra în contact cu panteonul filosofic, în care umbrele mari și sfinte ale asceților gândirii plutește, pentru a se împrospăta de focul rău al vieții și de arsurile ei, pentru a atrage o nouă credință și inspirație Plecând măcar pentru câteva clipe din bătălia fierbinte a vieții în tăcerea contemplației, toată lumea aude în suflet o voce chemătoare și întrebătoare despre sensul și scopurile, despre legătura a totul cu totul, despre idealurile superioare Acum se obișnuiește să-ți fie rușine de aceste întrebări și să le alungi de la suprafața vieții, dar, împinse în subteran, ele nu-și pierd ascuțimea, căci vocile tăcute sunt cele mai puternice, iar cea mai tare este tăcerea și tăcerea judecăților și testarea conștiinței Și în această liniște are loc munca constructivă a istoriei, acea creștere organică și hrănire a rădăcinilor, care se va reflecta și în înflorirea vieții Căci numai din gânduri și sentimente mari se nasc faptele mari și, dimpotrivă, viața se micșorează și se întunecă de îndată ce rădăcinile ei se sărăcesc Și dacă epoca noastră este chemată să fie cu adevărat o epocă a faptelor mărețe, atunci pentru aceasta trebuie să fie și o epocă a unei conștiințe aprofundate și străduite în interior, căci nu se va naște smochinul din tufa de mărăcini și nici măreția adevărată nu va fi născut din viața superficială Chemarea la aprofundare este deci o chemare nu de la viață, ci la viață, la creativitatea ei sinceră

Întorcându-ne spre interior, simțim invariabil durerea fragmentării, natura haotică a lumii, angoasa lumii, iubirea cosmică, setea de erosul constructiv anticipat de Platon, legătura și contopirea a totul cu totul în gând, în sentiment , în acțiune Atunci chemarea spirituală a universității, pe care am ascultat-o astăzi, devine inteligibilă În conștiință, idealul de neatins, dar și ineradicabil din el devine victorios, fără de care viața, cunoașterea și istoria și-ar pierde orice sens Acest ideal, aflat la baza filozofiei și religiei, Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV există o armonie finală și universală, o atot-unitate pozitivă, obținută din bătălia din apropierea haosului răzbunător sau, așa cum a definit Vladimir Solovyov acest motiv principal al construcțiilor sale filozofice, întreaga cunoaștere, întreaga viață, întreaga creativitate! Căutând adevărul vieții, căutăm o cale către viața adevărului și faptele adevărului și de aceea nu trebuie să ne cruțăm și să nu disperăm în căutare, crezând cu fermitate în adevărul cuvintelor: caută și tu vor găsi! S Bulgakov Biblioteca "Runivers" Statul este legal si socialist) eu Pentru a studia orice subiect, nu trebuie doar să fii interesat de el, trebuie să ai și simpatie pentru el și chiar să îl iubești Dar este posibil să-ți asumi simpatie și dragoste pentru stat într-o persoană rusă modernă? Raționând obiectiv, trebuie să răspundem negativ la această întrebare În opinia majorității, statul este un fel de despot nemilos care zdrobește și distruge oamenii Statul este acel monstr, acea fiară Leviatan, cum o numea Hobbes, care înghite oamenii întregi, fără urmă Pentru noi, rușii, statul este un regulament de securitate sporită și de urgență, aceasta este legea marțială, acestea sunt curți marțiale și pedeapsa cu moartea Statul este războaie nedrepte, care duce la subjugarea și aservirea naționalităților slabe și mici de către națiunile mari și puternice În cele din urmă, statul este o organizație a celor puternici din punct de vedere economic și trebuie să-i suprime și să exploateze pe cei slabi din punct de vedere economic și pe cei care nu au Cu toate acestea, este de prisos să enumerăm toate acele aspecte ale vieții de stat moderne care conferă statului un caracter violent și un aspect bestial unu *) Acest eseu a fost citit de autor ca prelegere introductivă la Cursurile Superioare Comerciale de la Moscova; a servit ca introducere la cursul "Drept general și de stat rusesc" Întrebări de filosofie, carte $ Biblioteca "Runivers" B KISTYAKOVSKII prea cunoscut de toată lumea La noi în Rusia în acest moment este cel mai frecvent eveniment Dar este statul creat și există cu adevărat cu scopul de a oprima, tortura și exploata individul? Sunt trăsăturile vieții de stat enumerate mai sus, atât de familiare nouă, o trăsătură esențială și inalienabilă a acesteia? Trebuie să răspundem negativ la aceste întrebări De fapt, toată umanitatea civilizată trăiește în uniuni de stat O persoană cultivată și statul sunt două concepte care se completează reciproc Prin urmare, o persoană cultivată este chiar de neconceput fără stat Și, desigur, oamenii își creează, protejează și își apără statele, nu pentru chinul, oprimarea și exterminarea reciprocă Altfel, statele s-ar fi dezintegrat cu mult timp în urmă și ar fi încetat să mai existe Știm din istorie că afirmațiile care au asuprit doar supușii lor și nu le-au cauzat nimic, dar suferința au pierit într-adevăr Locul lor a fost ocupat de state noi, mai satisfăcătoare nevoilor supușilor lor, adică mai în concordanţă cu însăşi esenţa şi natura statului Statul nu ar putea exista niciodată multă vreme doar prin violență și oprimare Adevărat, în viața tuturor statelor au existat perioade în care, se părea, toate activitățile lor erau concentrate pe chinuirea subiecților Dar între statele viabile și

printre popoarele progresiste, aceste perioade au fost întotdeauna relativ scurte Era reformelor se apropia, iar statul intra pe o cale largă pentru realizarea sarcinilor sale reale și a adevăratelor scopuri Care sunt însă adevăratele sarcini și adevăratele scopuri ale statului? Ele constau în punerea în aplicare a intereselor solidare ale oamenilor Cu ajutorul statului se realizează ceea ce este necesar, drag și valoros tuturor oamenilor Statul, în sine, este cel mai cuprinzător Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST O formă de solidaritate între oameni și, împreună cu aceasta, duce la crearea și dezvoltarea celor mai complete și cuprinzătoare Forme de solidaritate umană Bunul comun este Formula în care sunt exprimate sarcinile și scopurile statului Că esența statului constă într-adevăr în susținerea intereselor solidare ale oamenilor, acest lucru se reflectă chiar și în abaterile statului de la adevăratele sale scopuri Chiar și cele mai crude forme de oprimare a statului sunt de obicei justificate de considerente ale binelui comun Contribuind la creșterea solidarității între oameni, statul înnobilează și înalță o persoană Îi permite să dezvolte cele mai bune aspecte ale naturii sale și să realizeze obiectivele ideale În rolul de înnobilare și de înălțare se află adevărata esență și natura ideală a statului Opinia de mai sus a pozitivistului englez Hobbes, care considera statul o fiară, un Levia-Fan biblic, trebuie contracarată de opinia filozofilor-fauvi-idealiști germani Dintre acestea, Fichte a considerat starea cea mai completă realizare a "Eului" uman, cea mai puternică manifestare a personalității umane Hegel a văzut în stare cea mai perfectă întruchipare a ideii de auto-dezvoltare a lumii Prin urmare, el a numit statul chiar un zeu pământesc Desigur, opiniile lui Fichte și Hegel relevă o atitudine mai gânditoare, mai pătrunzătoare față de stat decât opinia lui Hobbes Hobbes s-a grăbit să generalizeze și să ridice la un principiu aceleași manifestări teribile de violență și cruzime din partea puterii de stat, la care suntem acum martori în epoca pe care o trăim în Rusia Dar tocmai pentru că trebuie să fim martori ai celei mai neînfrânate autocrații de stat, care nu vrea să-și recunoască nicio limită, nu acceptă să-și demareze anumite granițe, cu toții nu avem nicio îndoială că nu va dura mult Biblioteca "Runivers" B KISTIAKOVSKI veşnic şi trecător Nimeni mai mult decât noi nu poate fi sigur că curțile marțiale și nenumăratele execuții sunt rezultatul doar unei pervertiri temporare a activităților autorităților statului Ele trebuie să dispară în curând și, mai mult, să dispară pentru totdeauna Credem că pedeapsa cu moartea se poate întoarce numai împotriva celor care o aplică, dar nu va corupe un întreg popor, nu îl va obișnui cu cruzimea și vărsarea de sânge Credința noastră în natura temporară și trecătoare a violenței și opresiunii statului se bazează pe credința în persoana umană O persoană cu aspirațiile sale ideale și obiectivele sale superioare nu poate tolera faptul că statul, care ar trebui să ducă la îndeplinire interesele solidare ale oamenilor, este angajat în exterminarea și distrugerea acestora Afundându-ne în noi înșine și atrăgând din noi înșine conștiința puterii creatoare a individului, care nu se împacă cu imaginea bestială a statului levianoan, devenim adesea involuntar adepți ai marilor Filosofi-idealiști În noi se nasc din nou, în conștiința noastră se ridică iarăși acele mari adevăruri care le-au fost descoperite și cărora le-au dat o expresie filozofică Adesea în alte concepte, în alte Formule, le repetăm ideile, nefiind familiarizați cu ele în învelișul lor istoric literar și filozofic Dar aceasta este dovada că nu avem de-a face aici cu remarci corecte întâmplătoare și temporare, ci cu adevăruri trainice și eterne Revenind

la două vederi opuse asupra statului, asupra statului, ca personificare a violenței sub forma fiarei Leviatan și asupra statului, ca întruchipare a unei idei, cea mai înaltă manifestare a personalității, sau asupra statului, ca un Dumnezeu pământesc, trebuie să subliniem că aceste două vederi diferite despre stat corespundeau două tipuri diferite de stări Hobbes, desenând imaginea sa despre fiara-stat, a avut în vedere o stare absolut monarhică sau despotică Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST stvo Puterile nelimitate ale puterii de stat și absorbția completă a individului, condamnat la o supunere neîndoielnică față de stat, dau statului monarhic absolut un aspect animal Spre deosebire de Hobbes, Fichte și Hegel au înțeles prin stat un stat exclusiv juridic Pentru ei însăși conceptul de stat a fost complet identificat cu conceptul de stat de drept Mai mult, ei și-au imaginat statul de drept nu în forma specifică în care era în țările avansate ale erei lor, ci ca un set de acele principii care ar trebui implementate într-un stat de drept perfect Este destul de înțeles de ce Fichte și Hegel, pentru a înțelege adevărata natură a statului, și-au îndreptat ochii în primul rând și exclusiv către statul de drept Statul de drept este cea mai înaltă formă de viață de stat, pe care omenirea a dezvoltat-o ca un fapt real În mod ideal, există forme superioare de statalitate, de exemplu, statul socialist Însă statul socialist nu a fost încă realizat nicăieri ca un Fapt de realitate Prin urmare, statul socialist poate fi considerat doar ca un principiu, dar nu ca un Fapt Toate popoarele civilizate din toate părțile lumii sunt acum organizate în state legale sau constituționale În prezent, Rusia face și tranziția la statul de drept Această tranziție este deosebit de dureroasă pentru patria noastră, deoarece a fost amânată și amânată artificial În cele din urmă, nu mai era posibilă nicio întârziere Și Rusia, în acest sens, intră în familia popoarelor civilizate II Majoritatea statelor moderne europene și americane aparțin propriului lor stat Biblioteca "Runivers" B KISTYAKOVSKII unui stat de drept sau constituțional Desigur, în diverse țări, în diverse condiții climatice, între diverse naționalități și sub influența diferitelor destine istorice, statele de drept sunt organizate extrem de diferit Atât formele, cât și tipurile de state juridice sau constituționale din Europa și din alte țări sunt foarte diverse Aceste diferențe sunt adesea foarte semnificative și se poartă o luptă politică acerbă pentru a le menține sau a le elimina Dar în comparație cu principiile de bază ale unui stat juridic sau constituțional, toate aceste diferențe se dovedesc a fi detalii Principiile de bază pe care fiecare stat juridic este și trebuie să fie construit trebuie să fie aceleași peste tot Principiul de bază al unui stat juridic sau constituțional este că puterea statului este limitată în el Într-un stat de drept, sunt stabilite anumite limite pentru putere, pe care nu trebuie și nu poate să le depășească Limitarea puterii într-un stat de drept este creată de recunoașterea drepturilor inalienabile, inviolabile și inviolabile ale unui individ Pentru prima dată într-un stat de drept sau constituțional, se recunoaște că există o anumită Sferă de autodeterminare și automanifestare a individului, în care statul nu are dreptul să se amestece Drepturile inalienabile ale persoanei umane nu sunt create de stat; dimpotrivă, sunt prin însăși esența lor? atribuite personalității însăși Printre aceste drepturi inalienabile, direct inerente omului, libertatea de conștiință ocupă primul loc Întreaga sferă a opiniilor, convingerilor și credințelor trebuie să fie necondiționat inviolabilă pentru stat De aici rezultă recunoașterea libertății religioase, adică libertatea de a crede și de a nu crede; a schimba religia, a-și forma propria religie și a se

declara că nu aparține vreunei confesiuni; libertatea de cult trebuie inclusă și aici, adică dreapta Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST pentru ca toate confesiunile să-și celebreze închinarea O consecință inseparabilă a libertății de conștiință este libertatea de exprimare, atât orală, cât și tipărită Omul are dreptul nu numai să gândească cum vrea, și să creadă tot ce vrea De asemenea, are dreptul de a-și exprima liber opiniile și convingerile, de a-și propovădui credințele, de a le apăra și de a le răspândi prin gură în gură și prin tipărire Pentru a-și exprima opiniile și a-și predica punctele de vedere, o persoană trebuie să aibă libertatea de comunicare Fără libertatea de comunicare, nici măcar un simplu schimb de opinii și opinii nu poate avea loc Așadar, dintre drepturile inalienabile ale individului, recunoscute într-un stat de drept sau constituțional, unul dintre cele mai esențiale drepturi este libertatea de asociere și libertatea de întrunire Omul are dreptul de a se întruni liber, de a organiza sindicate și societăți Dar toate acestea, precum și multe alte libertăți și drepturi, precum, de exemplu, libertatea de mișcare, dreptul la un nume bun și fără pată, unele drepturi de proprietate, s-ar dovedi a fi o iluzie dacă inviolabilitatea persoanei ar fi nu a fost înființată într-un stat constituțional Ideea este că în exercitarea acestor libertăți, diferite grupuri de persoane vor trebui să se ciocnească Unii oameni, să presupunem, vor să convoace o întâlnire politică într-o anumită piață, alții vor să organizeze cult acolo, alții vor să facă din ea un punct de plecare pentru o procesiune religioasă sau artistică, un al patrulea vrea să facă schimb pe el, un al cincilea vrea să fie gratuit pentru călătorie Este clar că din dorința diferitelor persoane de a îndeplini dorințe și nevoi atât de diverse, va avea loc în mod natural o coliziune Este probabil că nimeni nu va putea să-și împlinească pe deplin dorința și toată lumea va trebui să se împiedice de opoziția altora și, poate, chiar să sufere din cauza ei Pentru a elimina toate aceste ciocniri în fiecare Biblioteca "Runivers" B KISTIAKOVSKI Într-un stat constituțional trebuie reglementate toate libertățile menționate anterior, adică pentru implementarea lor trebuie stabilite reguli care să excludă posibilitatea unor coliziuni cu implementarea altor nevoi Încălcarea acestor reguli, precum și încălcarea oricăror alte legi penale, ar trebui în mod firesc să fie pedepsite Organele puterii de stat și într-un stat de drept ar trebui să fie înzestrate cu competențele de a suprima încălcarea legilor, i e în caz de nevoie, chiar și pentru arestarea contravenienților Dar într-un stat de drept, puterile autorităților statului de a preveni și suprima încălcările legilor sunt plasate în cadrul strict al legii Acest cadru legal de atribuții ale autorităților creează așa-numita inviolabilitate a individului Ele constau in faptul ca autoritatile administrative, sau mai exact politia, nu pot priva de libertate o persoana pentru o perioada mai mare de o zi, iar in cazuri extreme, doua-trei zile În acest timp, trebuie fie să elibereze persoana arestată, fie să-l predea în mâna justiției La rândul lor, justiția, imediat după transferul persoanei arestate la ei, trebuie să stabilească dacă legea a fost încălcată și cât de importantă este încălcarea În funcție de aceste circumstanțe, justiția trebuie fie să emită un decret privind eliberarea imediată a persoanei arestate, fie să întocmească un verdict motivat cu privire la reținerea ulterioară a acestuia O completare directă la principiul inviolabilității persoanei este inviolabilitatea domiciliului și corespondența În ceea ce privește locuințele și corespondența, se stabilesc și reguli, în baza cărora pot fi examinate numai prin

verdictul autorităților judiciare Toate drepturile individului, împreună cu inviolabilitatea sa, constituie conținutul esențial al libertății politice, fără de care nicio societate civilizată nu se poate descurca Datorită drepturilor inalienabile și inviolabilității personalitatea, puterea statului într-un stat de drept sau constituțional nu este doar limitată, ci și strict subordonată legii Subordonarea puterii de stat este un avantaj atât de universal recunoscut al sistemului statal în general, încât chiar și un stat absolut monarhic bine organizat încearcă de obicei să-l însușească Mai ales aici, în Rusia, în perioada dominației necondiționate a autocrației nelimitate, puterea de stat a făcut multe eforturi pentru a dovedi consistența acțiunilor sale cu strictă legalitate Am avut oameni de stat care au dezvoltat o întreagă teorie, pe baza căreia semnul legalității a fost atribuit predominant puterii de stat ruse și, prin urmare, toate acțiunile acesteia sunt întotdeauna în concordanță cu legile Conform acestei teorii, la fel cum baza statului de drept sunt drepturile inalienabile și inviolabile ale individului, tot așa și baza statului autocratic rus este statul de drept al puterii sale Dar opinia despre natura predominant subordonată a puterii de stat autocratice din Rusia s-a dovedit a fi eronată A fost rezultatul idealizării autocrației ruse Legitimitatea noastră glorioasă a echivalat cu asigurările constante ale guvernului că se străduiește pentru conformitatea strictă cu legile tuturor acțiunilor autorităților Și în aceste asigurări constante exista deja o recunoaștere indirectă că, de fapt, legalitatea nu era o proprietate incontestabilă a sistemului nostru guvernamental În curând, faptele au confirmat în mod irefutat validitatea acestei presupuneri Avem legi, precum articolele IO și II din Carta de procedură penală, care dădeau judecătorilor de pace dreptul de a controla corectitudinea ordinelor de arest și reținere, care nu au fost deloc aplicate de la data intrării lor în vigoare timp de patruzeci de ani Mai ales multe încălcări directe ale legilor au fost comise în limitele administrației supreme Comitetul de Miniștri, acum desființat, în ultimul an de existență, a recunoscut însuși că atât el, cât și miniștrii individuali au recurs constant la eludarea legilor Totuși, nu există nicio îndoială că implementarea legalității în fața lipsei generale de drepturi este cea mai pură iluzie Cu lipsa drepturilor individului, doar arbitrariul administrativ și violența polițienească pot înflori, așa cum a fost cazul în Rusia autocrată Legalitatea presupune control strict și libertate deplină de critică a tuturor acțiunilor autorităților, iar pentru aceasta este necesară recunoașterea individului și societății drepturilor lor inalienabile Astfel, exercitarea consecventă a legalității necesită, ca completare a ei, libertățile și drepturile individului și, la rândul lor, rezultă în mod firesc din acestea ca urmare necesară a acestora Am subliniat că principiul principal al unui stat de drept sau constituțional, alături de subordonarea puterii de stat, constă în limitarea acestuia prin așa-zisele drepturi ale omului și ale civile Principiul puterii limitate de stat într-un stat constituțional este adesea complet greșit înțeles Întrucât există o mulțime de monarhii constituționale în rândul statelor statului de drept, puterea limitată este interpretată în sensul puterii de stat monarhice limitate Monarhiile constituționale se opun republicilor democratice, în care doresc să atribuie poporului toată plenitudinea și puterea nelimitată La noi, neînțelegerea este sporită de încă o greșeală terminologică comună Foarte, adesea traducem incorect termenii "suveran" și "suveranitate" - tocmai cu cuvintele

"autocratic" și "autocrație", în loc să le transmitem sensul cu cuvintele rusești "suprema" și "supremație" care le corespund pe deplin Prin urmare, în loc să înaintăm cererea de suveranitate sau de stăpânire a poporului, avem Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST a prezentat cererea de "autocrație a poporului" Întrucât cuvântul "autocrație" este tradus în limbi străine prin cuvântul "autocrație", atunci, în traducere inversă, cererea de autocrație a poporului este echivalentă cu cererea de autocrația sau autocrația poporului După cum știți, niciun partid republican și democratic nu face o asemenea cerere Dar alții ar dori cu siguranță să dea principiului "autocrației poporului" sensul puterii complete nelimitate a poporului suprem Fără a înțelege enorma semnificație politică, socială și culturală pe care limitarea fundamentală a puterii de stat într-un stat constituțional are, ei adică ideal cunoscut Dar este posibil să considerăm ca ideală ordinea în care puterea de stat, deși este în întregime concentrată în mâinile poporului, ar putea desființa după bunul plac libertatea de exprimare, de presa, de întrunire și de asociere? Aceste libertăți sunt un drept atât de inalienabil al oricărei persoane încât sistemul de stat în care sunt încălcate nu poate fi recunoscut ca normal, indiferent cine deține puterea Acolo unde aceste libertăți nu există, sau unde pot fi în orice moment desființate măcar temporar, nu există nici măcar libertate politică elementară, iar acolo puterea de stat are un caracter violent, nu legal La urma urmei, chiar și statele construite pe principiul democrației pot fi nelibere și despotice Despotismul unui popor poate fi adesea chiar mai îngrozitor decât despotismul unei persoane, așa cum arată exemplele unor republici antice, sau domnia convenției și a iacobinilor în epoca marii revoluții franceze Dar orice despotism, chiar și despotismul democrației, nu este doar dezastruos, ci și de prisos Principiul su- Biblioteca "Runivers" B KISTYAKOVSKII fidelitatea nu necesită deloc puterea nelimitată a oamenilor Presupune doar suprematia poporului Suveranitatea populară nu necesită deloc un sacrificiu atât de enorm ca sacrificiul persoanei umane în numele omnipotenței puterii poporului Dimpotrivă, într-o atmosferă de lipsă de drepturi, violență și lipsă de libertate, chiar și conducerea poporului poate pieri cu ușurință Cu toate acestea, apărătorii puterii nelimitate a poporului caută adesea să o justifice, cel puțin ca măsură temporară De obicei, ei subliniază că democrația va putea să se stabilească și să dirijeze activitatea statului în favoarea maselor poporului numai după ce va fi separată de dușmanii poporului, folosind puteri nelimitate, iar pentru aceasta trebuie să dispună temporar de ele Dar acesta este același argument pe care îl folosește orice guvern despotic pentru a-și justifica violența Ca răspuns la aceasta, adevărații credincioși în libertatea politică trebuie să insiste asupra principiului lor că violența nu poate fi niciodată justificată prin nimic Libertatea politică este un bun atât de enorm și de prețios încât nu poate fi pierdută nici măcar un moment și fără niciun avantaj temporar Noi, în Rusia, ar trebui să învățăm în special să prețuim libertatea politică Realizarea libertății politice în Rusia a fost întotdeauna visul celor mai buni oameni ai noștri de pe vremea lui Novikov, Radișciov și Decembriștii Generații întregi ale societății noastre au pierit în lupta pentru libertate Cele mai bune tradiții ale inteligenței ruse au constat întotdeauna în apărarea demnității umane și a drepturilor lor personale Acum, în sfârșit, masele de oameni s-au alăturat luptei inteligenței noastre împotriva lipsei de drepturi ale individului și pentru libertatea omului și a cetățeanului Și tocmai acum, când

realizarea libertății politice este deja atât de aproape de noi, nici măcar o renunțare voluntară pe termen scurt la ea nu poate fi conciliată cu conștiința și conștiința noastră Desigur, acest lucru nu este Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST când nu, și societatea rusă, întregul popor rus nu va fi de acord cu o astfel de înțelegere cu conștiința și conștiința de sine legală! Trebuie să învățăm în sfârșit să privim libertatea politică, libertatea individuală, drepturile omului și drepturile civile ca bunuri absolut inalienabile Drepturile omului și libertățile publice ale cetățeanului sau personale sunt doar baza sau condiția prealabilă pentru întregul sistem al statului de drept Ca orice stat, statul de drept are nevoie de putere organizată și de instituții care îndeplinesc diverse funcții de putere Este de la sine înțeles că unui stat constituțional îi corespunde doar o anumită organizare a puterii Într-un stat de drept, puterea trebuie organizată în așa fel încât să nu suprime individul și încât atât individul, cât și totalitatea indivizilor, poporul, să fie nu numai obiectul puterii, ci în acelaşi timp ar fi subiectul ei Această trăsătură caracteristică a puterii de stat într-un stat de drept este văzută cel mai bine prin contrastul organizării puterii de stat într-un stat absolut monarhic și într-un stat de drept Într-o stare absolut monarhică, puterea de stat se caracterizează prin faptul că se opune necondiționat populației sau poporului Puterea absolută a statului monarhic este ceva cu totul străin poporului, doar conducându-i, dispunându-i și gestionându-i Puterea monarhică absolută își trage toată puterea, tot sensul din izolarea necondiționată de popor, întrucât această izolare și înstrăinare de popor permite puterii monarhice absolute să urce la acea înălțime incomensurabilă și de neatins, care conferă indiscutibilitate tuturor ordinelor sale Prestigiul puterii absolute de stat monarhice constă în principal în indiscutabilitatea ei sau în cererea orbilor, Biblioteca "Runivers" V KISTYAKOVSKY ascultarea neîndoielnică de ordinele autorităților și în interzicerea oricărei critici la adresa acestora Trăsături destul de diferite caracterizează puterea de stat într-un stat legal sau constituțional În ea, puterea de stat este legată de popor, deoarece oamenii înșiși participă la organizarea puterii de stat și la crearea instituțiilor statului Cea mai importantă instituție a statului de drept, reprezentarea populară este complice al puterii de stat, creând direct unele dintre actele acesteia și influențând altele Prin urmare, prestigiul puterii constituționale de stat nu constă în înălțimea ei de neatins, ci în faptul că își găsește sprijin și sprijin în rândul poporului Să se bazeze pe oameni este sarcina și scopul său principal, deoarece puterea, forța și stabilitatea sa constă în sprijinul popular Într-un stat constituțional, guvernul și poporul nu pot fi opuse, ca ceva străin și, parcă, ostili unul altuia Totuși, asta nu înseamnă că ele se contopesc în ceva existent inseparabil Dimpotrivă, puterea de stat într-un stat constituțional rămâne putere și își păstrează semnificația și existența proprie și independente Dar această putere este solidară cu oamenii sau populația; interesele și scopurile lor sunt în mare măsură comune Astfel, în timp ce statul monarhic absolut se caracterizează prin dualitate sau dualism, întrucât este format din două elemente străine, eterogene și adesea ostile - guvernul și poporul - în statul constituțional, cel puțin în principiu sau în idee, o anumită unitate este creat între popor şi puterea statului Unitatea puterii cu poporul este întotdeauna scopul și principala aspirație a oricărui guvern constituțional Dar statul de drept este adesea caracterizat ca Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST o

stare în care există o luptă de clasă neîntreruptă pentru putere și în care există mereu clase conducătoare și subordonate Principiul unui stat constituțional stabilit de noi - unitatea puterii de stat cu poporul și unitatea rezultată a statului în ansamblu este în concordanță cu teoria și principiile luptei de clasă? La prima vedere, par a se contrazice La urma urmei, lupta de clasă constă în discordie, dezunire și dezunire și, prin urmare, acolo unde lupta de clasă este dusă constant, aparent nu poate exista unitate, comunitate și solidaritate Dar lupta de clasă este o luptă a forțelor sociale; acest fenomen este predominant social, raportat la baza socială a statului În consecință, elementul de dezunire, dezunire și discordie creat de lupta de clasă constituie doar baza statului de drept, și nu statul de drept în sine, ca atare Acest lucru este confirmat, printre altele, de faptul că lupta de clasă în sine nu constituie încă un stat Dimpotrivă, chiar și din punct de vedere sociologic, statul modern nu este o luptă de clasă în sine, ci o organizare a dominației de clasă, sau o organizare a dominației uneia sau mai multor clase asupra tuturor celorlalte Statul modern este, parcă, un anumit element al luptei de clasă, înghețat și exprimat într-o organizare externă de stat-juridică Această relație între lupta de clasă și organizarea statului se înțelege de obicei atunci când se spune că sistemul statal, cutare sau cutare caracter al instituțiilor statului, sau pur și simplu constituția, este o expresie a relației forțelor sociale Lupta de clasă este împletită în organizarea statului modern constituțional sau de stat de drept Clasele individuale, prin partidele lor, sunt, grație reprezentării populare, motoarele modernului Biblioteca "Runivers" B KISTIAKOVSKI statul în toate manifestările sale Dar toate forțele sociale separate, organizate în partide politice independente, apar ca ceva separat, separat între ele și chiar opuse între ele doar în etapa pregătitoare, doar până când se ia o decizie și nu se stabilește cum va acționa statul , și care va fi expresia pe care o va face el Dimpotrivă, fiecare act al puterii de stat reprezintă întotdeauna ceva unitar și integral În același timp, actele de putere într-un stat de drept modern nu sunt o simplă expresie a opiniilor și dorințelor clasei conducătoare Este departe de a fi întotdeauna învingător cel care a fost și a rămas învingător în momentul decisiv când s-a format și s-a organizat statul modern Adesea elementul dominant trebuie să facă concesii, iar în timp ce individul acționează, deci întreaga activitate a statului este rezultatul unui compromis În orice caz, în statele de drept moderne, elementele asuprite social au întotdeauna posibilitatea de a influența cursul vieții statului, întrucât își au reprezentanții și în reprezentarea generală a poporului Există partide muncitorești în toate parlamentele Adevărat, chiar și cu votul universal, datorită organizării de alegeri nefavorabile pentru partidele muncitorești, de exemplu, repartizarea circumscripțiilor electorale nefavorabile pentru populația muncitoare, partidele muncitorilor rămân și trebuie să rămână inevitabil în minoritate, dar totuși vocea lor poate dobândi o greutate enormă și moralitate înțeles nou, așa cum vedem asta în acest moment în Anglia Partidele de guvernământ sunt adesea obligate să cedeze chiar și în chestiuni de principiu, în ciuda faptului că puterea fizică, sau mai degrabă superioritatea numerică, este de partea lor Ca urmare a tuturor acestor motive, înstrăinarea de stat chiar și a celor mai oprimați social și a celor mai extremi în revendicările lor politice este Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST S polițiști, adică a clasei muncitoare într-un stat constituţional nu este la fel de mare ca înstrăinarea întregului popor de la guvernare într-un stat monarhic

absolut Într-un stat constituțional, clasa muncitoare , prin organizațiile sale profesionale, prin presa, partidele și fracțiunile lor parlamentare, participă la viața publică și îi influențează cursul Toate acestea contribuie la stabilirea acelei unități între popor și puterea statului, care caracterizează un stat constituțional Desigur, această unitate a statului în ansamblu într-un stat constituțional modern are mai degrabă sensul unui motto, un principiu și un scop ideal, decât un Fapt complet real și realizat Însuși faptul că într-un stat constituțional modern există elemente dominante și subordonate, chiar oprimate social, nu permite ca o astfel de unitate să se realizeze pe deplin Dar aici trebuie să afirmăm un Fapt binecunoscut, care se observă în general în raport cu statul constituțional modern Statul constituțional modern proclamă un anumit principiu ca motto și scop Se străduiește să-și dea seama, dar nu o realizează în întregime și este incapabil să o facă Nu există nicio îndoială că unitatea completă a puterii de stat cu poporul, adică unitatea deplină a statului, ca organizare socială integrală, este fezabilă numai în statul viitor, în statul popular sau socialist Acesta din urmă, însă, nu va crea în acest caz un nou principiu, ci va realiza doar principiul care este proclamat de statul constituțional Revenind la problema organizării puterii de stat într-un stat de drept și a participării oamenilor la această organizație, trebuie menționat că cel mai important functia puterii este legislatia, intr-un stat de drept este subordonata in intregime reprezentarii populare In spate- Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" B KISTYAKOVSKII legislația reglementează nu numai relațiile indivizilor și ale grupurilor întregi între ei, ci și relațiile indivizilor cu statul și, de asemenea, în special, activitățile tuturor instituțiilor statului Este clar, însă, că, odată cu libertatea individului și cu activitatea de sine a societății, individul trebuie să participe el însuși într-un fel sau altul la dezvoltarea acelor norme și reguli sau, pe scurt, legi, care vor obliga si obliga-l Într-un stat de drept, persoanele fizice participă la elaborarea normelor legislative prin reprezentare Pentru a garanta coerența legislației cu opiniile și convingerile tuturor indivizilor sau cu simțul dreptății al poporului, se creează o reprezentare a poporului La crearea reprezentării naționale prin alegeri trebuie, desigur, să participe întregul popor Nicio separare și divizare a poporului în raport cu dreptul de a alege reprezentanții poporului, i e nicio restricție asupra dreptului electoral nu este fundamental inacceptabilă Sufragiul trebuie să fie universal și egal și, pentru ca universalitatea și egalitatea să fie cu adevărat asigurate, votul trebuie să fie direct, adică se face direct pentru candidații desemnați ca reprezentanți și secret sau închis Cererea de vot universal, egal și direct prin vot secret este acum cererea de bază a democrației În democrație, toată lumea trebuie să aibă dreptul la vot și nimeni nu poate fi lipsit de el Acum a devenit o axiomă chiar și pentru susținătorii celei mai modeste democrații și democrații Cu toate acestea, în ultimele decenii a devenit din ce în ce mai clar că votul universal îndeplinește nu numai cerințele democrației, ci și cele mai stringente nevoi ale statului Nimic în aşa măsură nu asigură unitatea statului şi Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST S solidaritatea rațională ca vot universal Dintre oamenii de stat, Bismarck a fost primul care a înțeles acest lucru, care a așezat Imperiul German pe care l-a creat pe o bază solidă, înzestrându-l cu reprezentare populară, aleasă pe baza votului universal și direct Deoarece votul universal a fost introdus în Imperiul German atunci când

în toate statele germane individuale reprezentanțele populare erau alese pe baza diferitelor sisteme de calificare, acest lucru a dat imediat reprezentării populare imperiale o autoritate enormă și ia extins foarte mult competențele morale și, în cele din urmă, legale Se poate spune cu certitudine că unitatea germană a fost întărită și consolidată, în principal datorită faptului că reprezentarea populară imperială este aleasă prin vot popular Într-o altă țară, în Austria, asistăm la un fenomen și mai uimitor Acolo, de câțiva ani încoace, guvernul însuși, condus de împărat, luptă pentru introducerea votului universal Cel mai înflăcărat sprijin pentru guvernul austriac în această luptă este oferit de oponenții săi constanti, muncitorii socialiști Dimpotrivă, susținătorii constanti ai feudalilor săi și ai marilor proprietari de pământ s-au aflat în cea mai ireconciliabilă opoziție față de guvern pe această problemă Această situație se explică, desigur, prin faptul că guvernul austriac a recunoscut necesitatea de stat urgentă pentru Austria a unei reprezentări populare cu autoritate, aleasă prin vot universal Odată cu eterogenitatea populației din Imperiul Austriac și cu lupta nemiloasă dintre naționalități, Austria are nevoie în special de reprezentare populară, care să-și unească toate popoarele și să fie personificarea unității statale Iar o astfel de unire și unire a reprezentării oamenilor trebuie să fie aleasă neapărat prin vot popular h* Biblioteca "Runivers" B KISTIAKOVSKI Guvernul austriac și-a dat seama că unitatea statală a Austriei nu poate fi salvată decât prin reprezentare populară și democratică Acum votul universal în Austria este foarte aproape de a fi realizat, deoarece legea electorală bazată pe acesta a fost deja adoptată de Reichsrat Într-o altă parte a monarhiei austro-ungare din Ungaria, guvernul însuși a fost, de asemenea, inițiatorul introducerii votului universal, care acum este în linie acolo Și acolo, în această chestiune, guvernul a fost ghidat numai de interesele unității statului și de dorința de a apăra integritatea monarhiei În Rusia, cererea pentru vot universal și egal este dictată de caracterul democratic și de compoziția democratică a întregii noastre societăți Nu există diviziuni sociale ascuțite în poporul nostru, nu există nici o aristocrație feudală, nici o burghezie foarte mare și puternică Inteligența noastră a fost întotdeauna marcată de democrație în cel mai bun sens al cuvântului Prin urmare, acum nu avem și nu putem avea constituționaliști sinceri care să nu fie susținători ai votului universal Într-adevăr, toate partidele noastre constituționale introduc această cerință în programul lor Dar și la noi nevoia de vot universal și egal este cauzată nu numai de cerințele democrației Această necesitate este puternic dictată de interese pur statale Sub forma unei simple autoconservări de stat, trebuie să creștem nivelul de conștientizare juridică în rândul oamenilor și să creștem în ea un sentiment de responsabilitate morală și legală pentru comportamentul lor Este necesar ca în societatea și oamenii noștri să dispară o atitudine oarecum disprețuitoare față de legi și drepturi În cele din urmă, trebuie să inspirăm un sentiment mai mare de solidaritate între diferitele elemente ale poporului nostru Doar un sentiment puternic de solidaritate între oameni Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST S poate garanta unitatea și integritatea statului După cum am indicat mai sus, scopul principal al statului este satisfacerea și asigurarea intereselor solidare ale poporului Dar interesele solidare ale oamenilor pot fi satisfăcute numai atunci când ele există și sunt recunoscute Este clar, însă, că pentru a ridica nivelul de conștientizare juridică în rândul oamenilor, pentru a le crește simțul

responsabilității, pentru a le inspira un respect mai mare pentru legalitate, pentru drepturile proprii și ale altora, pentru a întări în ei conștiința de solidaritate socială și națională și să-i oblige să recunoască importanța intereselor naționale și naționale - pentru toate acestea este necesar ca întregul popor, în persoana reprezentanților săi, să participe la elaborarea și dezvoltarea legilor și să influențeze activitățile guvernul și politica generală a țării lor Dar, precum participarea la legislație, la fel și influența asupra activității guvernamentale poate fi asigurată întregului popor doar cu un vot general și egal Din toate acestea putem concluziona ce binefacere extraordinară nu numai pentru popor, ci și pentru statul însuși, votul universal și egal cu vot direct și secret ar fi la noi în țară Trebuie orbit de doctrinarismul politic și de tendințele protectoare pentru a nu aprecia enorma putere creatoare de stat pe care votul popular o va poseda la noi în țară Dar semnificația sa este atât de evidentă, este un adevăr atât de simplu și tangibil, încât este absolut imposibil să-l negăm Fără îndoială, orice guvern prudent și talentat din țara noastră va trebui să introducă prin vot secret votul universal, egal și direct Datorită reprezentării populare și drepturilor omului și cetățeanului, care garantează independența politică atât a persoanelor, cât și a publicului Biblioteca "Runivers" V kistyakovsksh grupuri, întreaga organizare a statului de drept are un caracter pur social Desfășurarea corectă și normală a funcțiilor statului într-un stat de drept depinde de activitatea proprie a societății și a maselor Fără o atitudine activă față de ordinea juridică și față de interesele statului, emanate din adâncul poporului însuși, statul de drept este de neconceput Într-un stat de drept, responsabilitatea pentru funcționarea normală a ordinii juridice și a instituțiilor statului revine oamenilor înșiși Dar tocmai pentru că îngrijirea statului și a organizării juridice este încredințată într-un stat de drept * poporului însuși, aceasta este într-adevăr organizată, adică stat bine organizat Opusul direct al statului de drept în acest sens este statul polițienesc Ultimul tip de stat se dezvoltă de obicei în stări absolut-monarhice sau despotice mai confortabile Statul polițienesc se caracterizează prin cea mai atentă tutelă a autorităților statului asupra nevoilor și intereselor supușilor lor În principiu, statul polițienesc urmărește scopuri presupuse binevoitoare, dar în practică tutela perpetuă a agențiilor guvernamentale este complet insuportabilă pentru orice popor independent Nu există un alt sistem de stat în care demnitatea umană suferă atât de mult ca într-un stat polițienesc Dar, în timp ce insultă individul, statul polițienesc ucide și orice inițiativă și activitate personală și publică Îl înlocuiește cu o reglementare detaliată și formal cazuistică Nimeni nu este atât de familiarizat cu statul polițienesc ca noi, rușii, și tocmai generația noastră de supuși ruși Și în momentul de față suntem încă departe de a termina cu statul polițienesc și trăim toate deliciile lui Ni se spune și ni se spune constant, Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST că nu avem de ce să ne îngrijorăm, că "șefii vor avea grijă de noi " Acest "șefi vor avea grijă de noi" atât de urat ne ruinează tinerețea, ne otrăvește viața la maturitate, nu ne dă odihnă la bătrânețe și însoțește noi la mormânt Pentru noi, nu există refren mai urât și revoltător decât "șefii vor avea grijă de asta " Ne-am maturizat cu mult timp în urmă, am devenit adulți și nu avem nevoie de tutelă și îndrumare, iar o bonă ne este în mod constant desemnată conduce-ne pe ham Prin urmare, acel strigăt este de înțeles indignare și indignare împotriva poliției care ne înconjoară

din toate părțile, care izbucnește mereu din sânii celui mai bun popor rus " sub titlul "Frăulein" Autorul, cu amărăciune amărăciunea, înfățișează tragedia întregii noastre îndelungate vieți sociale: indiferent ce se pune o persoană cu noi, indiferent ce afacere folositoare începe, acum apare guvernanta germană - Frăulein și îl oprește În plină lipsă de drepturi a individului și a celei mai stricte tutele polițienești-birocratice, în țara noastră, până la legislația din ultimii doi ani, chiar și o simplă dorință de îmbunătățire a sistemului social și statal al Rusiei a fost pedepsită ca o importantă crimă de stat O astfel de dorință naturală de a îmbunătăți formele sociale și statale ale patriei lor a fost declarată pedepsită și aspru persecutată Întrucât, însă, aspirațiile nu sunt întotdeauna perceptibile pentru formulări precise în verdictele judiciare, acestea au fost înlocuite cu ordine și prescripții administrative De aici tot arbitrariul nostru polițienesc-administrativ cu percheziții nocturne, cu arestări sub ordin de pază, cu predare sub supraveghere specială și publică a poliției, cu tine Biblioteca "Runivers" B KISTYAKOVSKSH legături și legături către cele mai îndepărtate locuri ale imperiului De aici dezonoarea caselor noastre și a vetrelor noastre de familie de către poliția care pătrunde noaptea în casele noastre; de aici și încălcarea secretului corespondenței noastre de către "oficiile negre" Este clar că respectul pentru statul de drept și legalitatea nu ar putea înflori în mod deosebit pe acest sol Poliția noastră și birocrația noastră, nu în cuvinte, ci în fapte, au încercat sistematic să scoată din conștiința societății ruse diferența dintre bine și rău, acțiunea legală și ilegală a puterii Dacă unele elemente sociale dintre noi și-au pierdut într-adevăr criteriul de evaluare a ceea ce este permis și ce nu este permis, ce este util și dăunător societății, atunci regimul nostru birocratic-polițist este singurul de vină pentru acest lucru Guvernul nostru acuză societatea că se mulțumește cu anarhie și elemente anarhiste Dar același guvern a dizolvat Duma de Stat și a lăsat statul și poporul nostru fără reprezentare populară timp de șapte luni, în timp ce perioada maximă stabilită de constituțiile europene pentru care reprezentarea populară poate fi dizolvată este de patru luni - în Spania; în majoritatea statelor se acordă însă doar o perioadă de trei luni, ca în Germania, Prusia, Grecia, sau chiar două luni, ca în Belgia și Țările de Jos Guvernul a închis cluburi politice, a desființat sindicatele, a interzis congresele de partid, a refuzat legalizarea instituțiilor de partid Acest guvern a mărit foarte mult suprafața zonelor sub prevederile protecției sporite și de urgență și în stare de război și stare de asediu Acest guvern a stabilit armata Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST instante si cu cruzime demna de Neoon, aplica pedeapsa cu moartea Nu este toate acestea o manifestare a anarhiei, nu este oare toată această anarhie în sine? Dacă nu, atunci ce este anarhia? Societatea rusă este acuzată că este predispusă la anarhie! Dar societatea rusă a dat dovadă de o creativitate organizațională uimitoare În cea mai teribilă eternitate politică, societatea rusă a organizat partide politice puternice, a contribuit la formarea neautorizată de uniuni profesionale între noi, a adus la viață o masă de instituții culturale și educaționale și, în cele din urmă, sub conducerea sa, a fost o organizație populară grandioasă creat - uniunea țărănească Adesea inițiatorii și fondatorii acestor organizații au fost nevoiți să-și sacrifice viața Zeci și sute de oameni au murit pentru ca o organizație să poată lua ființă Dacă unele dintre aceste organizații au întârziat dezvoltarea sau chiar s-au dezintegrat, atunci de vină

este regimul nostru birocratic Guvernul nostru a căutat întotdeauna să distrugă organizațiile create cu atâta dificultate de societate A semănat discordie și dezorganizare în societatea noastră Dar a distruge organizații, a semăna discordie și dezorganizare, înseamnă a promova anarhia ' Cu toate acestea, orice stat polițienesc în mod natural și în virtutea necesității interne duce întotdeauna și trebuie să ducă la anarhie Acolo unde întreaga ordine juridică este menținută numai prin vigilența și grija autorităților, iar atitudinea activă a societății față de aceasta este suprimată, trebuie să vină întotdeauna un anumit moment când vechea ordine juridică va fi desființată, iar cea nouă nu va fi totuși creat Nici statul de drept, nici sistemul statal nu pot fi durabile dacă nu găsesc sprijin în conștiința juridică publică Între timp, statul polițienesc neagă în principiu rolul conștiinței juridice publice Ultimul Biblioteca "Runivers" B KISTIAKOVSKI este cunoscută ca o pătrundere ilegală a societății în competența autorităților Spre deosebire de statul polițienesc, statul de drept se distinge prin faptul că în el oamenii înșiși poartă pe umerii lor întreaga organizație juridică și de stat Într-un stat de drept nu există loc pentru manifestări anarhice, deoarece se bazează pe simțul dreptății al oamenilor și se adaptează constant la acesta Se schimbă odată cu schimbarea conștiinței juridice Mai mult decât atât, statul de drept presupune în mod necesar organizații sociale și populare largi, care trebuie să crească și să crească constant III Statul de drept este adesea numit burghez, "în contrast cu cel socialist Am văzut deja că această definiție este destul de corectă, întrucât marchează acele elemente care au cea mai mare influență asupra activităților unui stat constituțional modern Într-adevăr, în statul de drept modern, cea mai mare influență o exercită clasele bogate și prospere Dispunând de resurse materiale și de petrecere a timpului liber, aceștia au posibilitatea de a obține o poziție dominantă și de a orienta activitățile statului într-o direcție benefică pentru ei înșiși Foarte des, cea mai proeminentă poziție în statul de drept este ocupată de reprezentanții marilor capitaluri, iar apoi politica statului este îndreptată în principal în interesul marelui capitalism În astfel de state, chiar și o parte semnificativă a inteligenței, oamenii de știință și artă merg în slujba reprezentanților capitalismului, deoarece sunt strâns legați de aceștia prin origine, educație sau dependență economică Sprijinind marele capitalism cu cunoștințele și talentele lor, ei, desigur, ajută la întărirea dominației acestuia și mai mult Toate Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT ȘI SOCIALIST aceasta împreună conferă statelor moderne și juridice un caracter burghez Dar este clar că atunci când statul de drept este numit burghez, atunci acest nume determină structura socială și economică a statului de drept Dimpotrivă, termenul "stat de drept" servește la definirea naturii juridice a acestui tip de stat având în vedere în principal natura sa socială și economică De fapt, natura juridică sau juridică a statului socialist nu a fost încă studiată la toate Desigur, structura socială și economică a statului socialist este mult mai importantă decât natura sa juridică Ea formează acele trăsături caracteristice care constituie proprietatea distinctivă a statului socialist Când se vorbește despre un stat socialist, se gândește mai întâi la toate ale unui anumit sistem social și economic Dar aceasta, desigur, este doar o explicație, dar nu o justificare, pentru faptul că natura juridică a statului socialist a fost complet ignorată până de curând ~ Acest lucru s-a întâmplat parțial din motive aleatorii Cert este că toți fondatorii socialismului, creatorii doctrinelor și

sistemelor socialiste, au fost fie filozofi, fie economiști politici Printre creatorii de seamă ai teoriei socialismului nu există un singur avocat Și din moment ce statul socialist nu este ceva real care să poată fi investigat ca un Fapt, latura juridică a statului socialist a rămas neexplorată În urmă cu doar trei ani a apărut o carte despre statul socialist, scrisă de un avocat care s-a concentrat pe latura juridică a instituțiilor socialiste Aceasta este "Noua Doctrină a Statului" Biblioteca "Runivers" B KISTIAKOVSKI Profesor la Universitatea din Viena Anton Menger, care a murit anul acesta În ea, precum și parțial în unele dintre cărțile anterioare ale autorului, în principal în lucrările "Dreptul la produsul integral al muncii" și "Dreptul civil și clasele sărace ale populației", întrebările socialismului sunt mai întâi luate în considerare din punct de vedere juridic Desigur, meritul lui A Menger este enorm; A preluat ceea ce nimeni nu luase înaintea lui Dar, din păcate, nu se poate presupune că a făcut destul de bine treaba pe care a întreprins-o Principalul dezavantaj fundamental al lucrării lui A Menger asupra noului stat se datorează faptului că Menger este un civilist - specialist în drept civil; el are legătură cu dreptul public numai în măsura în care procedura civilă poate fi socotită cu dreptul public - subiect pe care l-a citit la Universitatea din Viena Ca civilist, A Menger a acordat principala atenție dezvoltării instituțiilor de drept civil și transformării acestora într-un stat socialist Dimpotrivă, a reacționat destul de disprețuitor la unele instituții de stat-juridice foarte importante Viziunea sa asupra dezvoltării teoretice a instituțiilor statului în știința dreptului public se limitează direct la dispreț O astfel de atitudine față de disciplina științifică vecină A Menger și-a tăiat calea spre înțelegerea structurii statului-legale actuale a sistemului socialist Între timp, un studiu mai atent și mai atent al caracterului juridic de stat al statului socialist ar fi de mare interes Ne interesează aici întrebarea dacă sunt sociale Statul static este prin natura sa juridică direct opusul statului de drept Mi se pare că putem răspunde la această întrebare fără echivoc negativ Marea cucerire teoretică a științificului Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST socialismul constă în descoperirea adevărului că capitalismul este stadiul pregătitor și precedent al socialismului Germenii viitoarei economii socialiste au fost deja așezați în adâncul economiei capitaliste Rolul organizator al producției capitaliste este deosebit de enorm Datorită lui, mase mari de oameni sunt concentrate și au ocazia să se organizeze și să se unească Dar dacă economia capitalistă poate fi privită ca o etapă pregătitoare pentru economia socialistă, atunci statul de drept trebuie recunoscut ca predecesorul direct al celui socialist De fapt, statul socialist trebuie în primul rând să fie cu siguranță democratic și popular Dar statul modern de drept este fără îndoială democratic în principiile sale Adevărat, nu toate statele moderne de drept sau constituționale sunt în practică la fel de democratice Dar printre ele există democrații destul de consistente care au realizat atât reprezentarea proporțională, cât și legislația populară directă În fiecare stat de drept modern există instituții ale statului, printre care, în primul rând, reprezentarea populară, ceea ce face posibilă dezvoltarea celei mai consistente și mai ample aplicații a democrației Este de înțeles, așadar, că partidele cu adevărat socialiste din toate statele juridice consideră că este posibilă utilizarea statului modern ca instrument și mijloc de realizare a sistemului socialist Ei realizează acest lucru *· participând la luptele electorale și parlamentare Și într-adevăr, multe

instituții ale statului de drept, așa cum ar fi, au fost create pentru a servi obiectivelor democratizării în continuare a statului Dar semnificația pregătitoare a statului de drept în raport cu statul socialist ne va deveni deosebit de clară dacă luăm în considerare statul de drept Biblioteca "Runivers" B KISTYAKOVSKII statul ca forță organizatoare Mai sus am arătat că statul de drept diferă de statul absolut monarhic și polițienesc care l-a precedat, printre altele, prin elementele sale organizatorice Elimină acele elemente anarhiste pe care fiecare stat monarhic absolut sau polițienesc le poartă în sine sub formă de embrion și care se pot dezvolta într-o adevărată anarhie, după cum putem judeca, de exemplu, din starea actuală a Rusiei Dar eliminând anarhia din viața juridică și de stat, statul de drept poate servi ca un prototip al modului în care statul socialist va elimina anarhia din viața economică Să ne amintim că, deși producția capitalistă organizează masele de oameni, agregându-le și concentrându-le într-un singur loc, ea în sine aparține tipului de economie anarhistă Este organizat doar individual, ca celule independente separate, dar din punct de vedere social, se caracterizează prin dezorganizare și anarhie Toate celulele individuale sau industriile capitaliste independente se ciocnesc unele de altele în interesele lor, luptă, cuceresc și se distrug reciproc Rezultatul este anarhia economică, de care suferă în viața lor economică nu numai indivizii individuali, ci întreaga societate Statul socialist este chemat să elimine această anarhie; scopul său direct este înlocuirea anarhiei care predomină în producția social-capitalistă cu organizarea producției care caracterizează sistemul socialist Cum se va face acest lucru, putem răspunde doar aproximativ, deoarece sistemul socialist există doar în ideal și trebuie încă creat Cu toate acestea, nu există nicio îndoială că majoritatea instituțiilor statului socialist vor fi create prin analogie cu instituțiile statului de drept Organizarea și eliminarea anarhiei în public Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST economia se va realiza într-un stat socialist prin aceleași mijloace prin care se realizează organizarea și eliminarea anarhiei în viața juridică, politică și publică într-un stat de drept Cele două fundamente ale statului de drept - drepturile subiective publice și participarea poporului la legislația și guvernarea țării - vor fi pe deplin dezvoltate și extinse Această extindere va avea loc nu numai în sfera relațiilor pur politice și statale, ci va consta și în extinderea acelorași principii și în domeniul relațiilor economice, care într-un stat constituțional sunt supuse doar normelor de drept civil Deci, într-un stat socialist, în primul rând, sistemul drepturilor subiective publice va fi extins și completat; drepturile omului și ale cetățeanului vor primi în ea recunoașterea deplină și formularea definitivă La două categorii de drepturi publice subiective, exercitate de statul de drept modern, i e la libertăţile sau drepturile individului în sens strict şi la drepturile politice propriu-zise se va adăuga şi o a treia categorie, drepturile socialiste Aceste drepturi constau în dreptul la muncă sau în dreptul fiecărei persoane de a folosi pământul și instrumentele de producție și în dreptul fiecărei persoane de a participa la toate beneficiile materiale și culturale; toți sunt uniți de un singur drept comun la o existență umană demnă Astfel, într-un stat socialist, sistemul drepturilor individuale garantate va fi completat cu o întreagă categorie de acele drepturi care nu sunt recunoscute și neimplementate într-un stat de drept Până acum, ele nu puteau fi recunoscute și implementate în practică, deoarece teoretic au fost foarte puțin dezvoltate Dezvoltarea teoretică

a problemelor socialiste, după cum am indicat mai sus, a fost realizată de A Men- Biblioteca "Runivers" B KISTIAKOVSKI ger Primul său studiu despre socialism, "Dreptul la produsul complet al muncii", se referă la problema care ne interesează Această carte a apărut pentru prima dată în l Ó, a trecut până acum prin trei ediții în limba germană și a fost tradusă în multe limbi europene, inclusiv rusă Studiul lui A Menger despre dreptul la produsul integral al muncii este extrem de interesant, deoarece conține o mulțime de Fapte despre istoria problemei În capitolul introductiv, autorul oferă și o schiță istorică a originii și dezvoltării ideii dreptului la muncă și a luptei pentru aceasta În general, însă, cartea sa nu poate fi numită pe deplin satisfăcătoare În primul rând, a ales ca subiect al cercetării sale acel drept, care în istoria teoriilor socialiste a jucat un rol enorm, ca protest împotriva proprietății private a instrumentelor de producție, dar care nici într-o societate socialistă nu poate fi pe deplin realizat De fapt, societatea socialistă va avea nevoie și de capital sub formă de instrumente de producție, iar acumularea acestui capital va fi creată doar pentru că nu întregul produs al muncii va fi distribuit între membrii societății În consecință, într-o societate socialistă dreptul la produsul integral al muncii nu poate fi pe deplin realizat A Menger însuși admite că pentru o societate socialistă dreptul la o existență umană decentă va avea o importanță mult mai mare decât dreptul la produsul integral al muncii Un neajuns și mai important al studiului lui Anton Menger este că nu oferă deloc o construcție legală a drepturilor socialiste pe care le investighează - dreptul la produsul complet al muncii, dreptul la o existență umană decentă și dreptul la muncă După ce și-a propus să investigheze problema care îl interesează din punct de vedere juridic, nu își îndeplinește deloc sarcina De fapt, el consideră drepturile socialiste pe care le stabilește cum Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST tipuri de drept privat, uneori ca cerințe ale justiției sociale, alteori chiar ca ceva analog cu caritatea săracilor în societatea modernă Astfel, pe de o parte, natura de drept public a acestor drepturi îi rămâne complet neclară, iar pe de altă parte, semnificația lor ca drepturi personale nu este subliniată, ci mai degrabă ascunsă Între timp, pentru organizarea juridică a sistemului socialist, cel mai important lucru este atât recunoașterea naturii de drept public din spatele dreptului la o existență umană decentă și toate ramificațiile acestuia, cât și recunoașterea acestor drepturi ca drepturi personale Într-o societate socialistă, dreptul la o existență umană decentă nu va fi doar exercitarea dreptății sociale, ceva analog carității săracilor, ci un drept personal complet valabil al fiecărui cetățean și persoană A Menger nu a clarificat deloc această latură a problemei Ea a rămas chiar și direct neînțeleasă; Sunt Acest lucru poate fi judecat din lucrarea sa principală despre sistemul socialist din punct de vedere juridic, din "Noua doctrină a statului", deja menționată drept public (în sensul modern); astfel, împreună cu sistemul modern de stat, va dispărea opoziţia dintre dreptul privat şi cel public * Aceasta este o opinie A Menger descrie într-o formă exagerată procesul care va avea loc odată cu trecerea de la sistemul modern la cel socialist Fără îndoială, în sistemul socialist, domeniul dreptului public va fi extins semnificativ în detrimentul dreptului privat Dar dreptul privat nu poate dispărea complet în socialist) miercuri Anton Menger, "Neue Staatslehre*, Jena , s Întrebări de filosofie, carte $ Biblioteca "Runivers" B KISTYAKOVSKII A Menger însuși demonstrează destul de temeinic că proprietatea privată nu poate

fi abolită complet în sistemul socialist Cămașa mea, redingota, pixul și lucrurile mele din camera mea nu pot deveni proprietate publică în sistemul socialist Dimpotrivă, în sistemul socialist fiecăruia i se va garanta cămașa lui, redingota și camera lui, adică o astfel de formă de proprietate privată va fi sigură pentru toată lumea Pe de altă parte, extinderea domeniului dreptului public în sistemul socialist nu va fi doar o extindere a domeniului dreptului public obiectiv, ci și o extindere a domeniului dreptului public subiectiv Drepturile publice subiective trebuie să primească deplina lor dezvoltare și finalizare finală în sistemul socialist A arăta ce formă vor lua drepturile subiectiv-publice în sistemul socialist, fără îndoială, ar fi trebuit să fie sarcina lui A Menger Dar nu numai că nu a reușit să îndeplinească această sarcină, dar nici nu a atins-o Vorbind despre o existență umană demnă, el examinează această întrebare doar din punct de vedere economic și social *) Dimpotrivă, lasă deoparte latura juridică a dreptului la o existență umană demnă, nu-și dă construcția legală și nu indică faptul că statul socialist va trebui să-l recunoască drept drept public subiectiv Pentru el, problema drepturilor subiective publice nu a existat deloc Acest lucru se datorează, desigur, cunoștinței extrem de slabe a lui A Menger cu problemele de drept public, care se limitează la o necunoaștere aproape completă a lui Pe lângă opera lui Anton Menger, problema dreptului la muncă poate fi găsită în "Manualul socialistului" de Hugo și Stegman mier Anton Menger, Noua doctrină a statului, carte II, cap și Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST articol lucid cu conținut istoric despre dreptul la muncă Dar ideile principale ale acestui articol sunt aproape identice cu ideile lui A Menger În orice caz, înțelegerea dreptului la muncă ca drept public subiectiv este absolut străină autorului acestui articol La noi, dezvoltarea acestor întrebări a început abia în ultimii doi ani, odată cu libertatea presei O schiță foarte interesantă a lui P I Novgorodtsev') "Dreptul la o existență umană decentă" a fost publicată în urmă cu un an Despre aceasta, am scris un articol despre "Dreptul la existență" al profesorului de drept civil la Universitatea din Sankt Petersburg I A Pokrovsky) Ambele articole suferă de același defect, și anume că nu dau o construcție juridică a acestui drept, ci îl consideră mai ales din punct de vedere al justiției sociale Între timp, acest punct de vedere este complet insuficient pentru înțelegerea sensului acestui drept și formularea corectă a întrebării implementării lui Este deosebit de regretabil că I A Pokrovsky nu a dat o formulare legală a acestei probleme Prin contrastul dreptului la o existență umană decentă cu acele relații juridice care decurg din datoria statului și a societății de a avea grijă de săraci, el s-a apropiat foarte mult de justificarea legală a dreptului la o existență umană decentă ca drept public subiectiv Dar apropiindu-se de construcția legală a acestui drept, el nu l-a acordat totuși În concluzie, este necesar să punctăm articolul lui V Chernov "La întrebarea agrară (Ce este socializarea pământului?)" (r)), ca singurul din literatura noastră, în care, cel puțin în raport cu problema particulară a socializării pământului, sensul drepturilor publice subiective este stabilit pentru o societate socialistă ') cf P Novgorodtsev Două studii "Polyarnaya Zvezda", nr) Pokrovsky, "Dreptul la existență", "Libertate și cultură", nr) miercuri "Buletinul Poporului", , nr i și Biblioteca "Runivers" B KISTIAKOVSKI construcţiile lui V Cernov se bazează în principal pe teoria juridică a lui Jellinek Din nefericire, însă, nu a acordat atenție "Sistemului drepturilor publice subiective" al lui Jellinek și construcției legale

a proprietății funciare comunale date de Girka *)· Toate acestea arată că drepturile socialiste nu pot fi încă realizate, nu numai din cauza absenței unei organizări adecvate, ci și din cauza nedezvoltarii teoretice extreme a însăși problematica acestor drepturi În statul constituțional modern s-au făcut doar cele mai jalnice încercări de a lua calea exercitării drepturilor socialiste O astfel de încercare trebuie recunoscută drept proclamarea dreptului la muncă de către guvernul francez provizoriu în Dar deja în constituția celei de-a doua Republici Franceze din , ea a fost slăbită, deoarece i s-a dat sensul dreptului la asistență Odată cu lovitura de stat efectuată de Napoleon al III-lea, și cu căderea celei de-a doua republici, dreptul la muncă, proclamat de aceasta, deși numai în principiu, și-a pierdut orice forță Încercărilor de acest fel trebuie puse și facturile pentru asigurarea șomerilor, care au fost propuse de inițiativă populară, atât pentru legislația federală a Uniunii Elvețiene din , cât și pentru legislația locală a semicantonului Basel- Oraș acum câțiva ani Dar aceste proiecte de lege au rămas doar proiecte de lege, deoarece au fost respinse prin vot popular și nu au devenit legi Cu toate acestea, asigurarea lucrătorilor împotriva bolilor efectuate în unele state, și în special asigurarea împotriva invalidității !) Mier Otto Gierke "Genossenschaftstheorie und die deutsche Rechtssprechung" Berlin, Recunoașterea drepturilor socialiste ca parte a drepturilor omului și cetățeanului decurge în mod firesc din sistemul drepturilor subiective publice, a cărui fundamentare teoretică și dezvoltare a fost dată de Ellinek mier G lellinek, System der subjectiven õfientlichen Rechte, Ami IX mier de asemenea B Kistyakovsky, Drepturile omului și al cetățeanului, "Întrebări ale vieții", , nr Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST iar bătrânețea presupune recunoașterea, dacă nu a dreptului la o existență umană demnă, atunci măcar a dreptului de a exista Cu toate acestea, sfere de conducere nu mai puțin moderne se străduiesc să le dea semnificația unui tip special de caritate publică și de stat În acest fel, se avansează rolul dreptului obiectiv și, în același timp, rolul sferelor de conducere înseși, iar semnificația drepturilor naturale ale individului este diminuată A pune problema drepturilor socialiste ca drepturi publice ale individului este de cea mai mare importanță a principiului Într-o societate socialistă, individul va fi lipsit în mare măsură de acea sferă de libertate personală nelimitată, care în societatea modernă este creată de legea civilă, dar care acum poate fi folosită în principal doar de proprietate Dar distrugerea acestei libertăți personale nelimitate nu va însemna transformarea societății într-un fel de așezare militară sau cazarmă Acest reproș a fost și este adus în mod constant socialiștilor de oameni de stat moderni, precum Bismarck Totuși, va pierde toată puterea de îndată ce socialiștii au stabilit în mod clar drepturile socialiste pe steagul lor ca completare a sistemului de drepturi publice subiective Este clar că sfera libertății, care acum este creată de drepturile private ale individului, va fi înlocuită cu acea sferă care va fi creată de drepturile publice socialiste ale individului Odată cu dezvoltarea ulterioară a sistemului de drepturi publice subiective în statul socialist, așa cum sa arătat deja mai sus, instituțiile statului de stat de drept vor fi dezvoltate în direcția democratizării lor ulterioare Astfel, democrația va fi garantată în sistemul socialist nu numai prin dezvoltarea cea mai largă a reprezentării populare, ci și prin participarea directă a poporului la administrarea funcțiilor statului și, mai ales, Biblioteca "Runivers" B KISTIAKOVSKI drept popular direct Dar în paralel cu această

îmbunătățire a instituțiilor statului de drept trebuie create și noi instituții Aceste instituții ar trebui să reglementeze și să organizeze întreaga viață economică a statului socialist; ei trebuie să elimine anarhia care predomină în economia socială a statului constituţional modern Din toate acestea reiese limpede că un stat de drept înțeles și judicios folosit este mult mai aproape de un stat socialist decât poate părea la prima vedere Statul de drept este o școală și un laborator în care se dezvoltă instituțiile viitoarei ordini sociale Recunoscând acest lucru, trebuie să înveți să apreciezi statul de drept și să-l prețuiești Tinerii ruși trebuie în special să învețe să aprecieze statul de drept, atât în sine, cât și prin prisma elementelor încorporate în acesta, capabile să se dezvolte într-o ordine socială superioară Generația noastră încă poartă urme ale vechiului păcat teoretic și politic al generației anilor șaptezeci, care credea că Rusia se poate descurca fără o constituție și libertate politică și să meargă direct în sistemul socialist Acum, din nou, în societatea noastră se răspândesc curente extrem de disprețuitoare față de sarcina politică a momentului prezent, de a crea și întări în țara noastră un stat de drept sau constituțional Numind statul de drept doar burghez, ei cred că nu merită să vă murdăriți mâinile ajutând la venirea lui Statul de drept, în opinia lor, este interesant și benefic doar pentru burghezie Lăsați burghezia să aibă grijă de asta și să o realizeze! Dar statul de drept, împreună cu caracterul său burghez din punct de vedere social, este o școală largă a democrației în termeni politici Peste crearea unui sistem socialist este nevoie de mult mai multă muncă și pentru o lungă perioadă de timp Biblioteca "Runivers" JURIDIC DE STAT SI SOCIALIST lucru atat teoretic cat si practic; a lucra la această sarcină este posibil doar în cadrul unui stat de drept, cu dominația libertății politice și a instituțiilor democratice Elementele avansate ale poporului rus au înțeles deja acest lucru Toată omenirea cultivată trăiește în state guvernate de statul de drept Aceasta este încă cea mai înaltă dintre formele de stat care există în realitate Dar vedem că ea proclamă în principiu și recunoaște ca ale sale idealurile cele mai înalte ale omenirii, pregătind realizarea lor în realitate Să recunoaștem și valoarea lui irelevantă Recunoaștem că merită să ne străduim și că merită studiat B Kistyakovsky Biblioteca "Runivers" Socialismul ca religie x) "Și ispititorul a venit la El și i-a zis: Dacă Tu ești Fiul lui Dumnezeu, spune că aceste pietre devin pâine El a răspuns și i-a zis: Este scris: Omul nu va trăi numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu" (Mө IV, ,) De atunci, pe când un om s-a îndepărtat de Dumnezeu și a plecat să-și aranjeze viața în afara lui Dumnezeu, blestemul său străvechi îl bântuie: "blestemat este pământul pentru tine, cu întristare vei mânca din el în toate zilele vieții tale " Și a început o luptă grea pentru existență pentru omenire, prin sudoarea frunții omul își câștigă pâinea La baza întregii culturi umane stă necesitatea victoriei asupra naturii, rezolvarea dureroasă a problemei pâinii zilnice După moarte , cea mai puternică manifestare a corupției mondiale, răul metafizic din lume este sărăcia, obținând pâine omul se protejează de forțele haotice, nebunești ale naturii dezintegrate, se adăpostește de ploaie și vânt, de frig și vreme rea, extrage hrană din forțele oarbe al naturii, se salvează de foame) Un capitol dintr-o carte care reprezintă experiența filozofiei religioase a publicului Într-un alt capitol, Adevărul socialismului, apăr socialismul în propria mea înțelegere Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE V se apără de elementele furioase ale lumii prin eforturi fizice, creând un mediu social artificial Omenirea și-a

menținut existența și și-a dezvoltat cultura, dar nu a putut niciodată să rezolve problema pâinii zilnice în mod just, fără durere și în cele din urmă, nu a putut învinge oroarea luptei pentru existență, oroarea foametei și a sărăciei Eliberarea la nivel mondial a omenirii de vechile legături și dezvoltarea culturii la nivel mondial nu rezolvă atât problemele de bază ale vieții umane, cât exacerba aceste probleme până la ultima extremă, dezvăluie antinomia interioară și tragedia vieții umane în această lume În secolul al XIX-lea, au venit vremuri când antinomia existenței umane a devenit deosebit de acută Un fel de întorsătură fundamentală, încă invizibilă, a început chiar la temelia vieții umane, iar vechea problemă a pâinii, întreținerea vieții, problema sărăciei a devenit principala, soarta omenirii a fost făcută dependentă de soluția ei Semnificația problemei economice a alimentației a fost remarcată de înțelegerea marxistă a istoriei, deși această înțelegere a căpătat forme urâte și false De acum înainte, socialismul, care pretinde că rezolvă în sfârșit problema existenței umane, promite să elimine oroarea problemei pâinii, devine baza istoriei moderne Toate întrebările publice gravitează în jurul socialismului și toate problemele culturii sunt legate de acesta Socialismul și-a declarat imediat pretenția de a fi religia noii umanități, iar legătura sa interioară cu religia este dincolo de orice îndoială Cu forțele umane sociale, socialismul promite să înlăture blestemul străvechi, să aranjeze o lume păcătoasă fără a o reuni cu Dumnezeu În viața economică trecută a omenirii, munca a fost asociată cu religia, într-un fel sau altul era consacrată religios, deoarece lumea care s-a îndepărtat de Dumnezeu păstra încă o legătură mistică cu sursa absolută a ei Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV tiya, iar Dumnezeu a asigurat creația Sa Materialiștii economici stabilesc destul de corect legătura dintre procesul economic de producție, dintre formele muncii și credințele religioase ale oamenilor, dar adevărul final le rămâne închis că nu religia depinde de relațiile economice, ci de relațiile economice pe religie la ce aspiră toate religiile: eliberarea omenirii de asuprirea naturii, de necesitate, de suferință În socialism se simte o sferă religioasă, o universalitate a scopului, iar această legătură cu scopurile religioase este deosebit de clară în cea mai perfectă formă de socialism - în social-democrația Social-democrația este cea mai mare ispită a umanității moderne, un simptom al momentului de cotitură religioasă și al divizării viitoare a lumii Există două tipuri de socialism, două elemente în el, foarte diferite, iar în social-democrație, ca fenomen dual, aceste două tipuri sunt combinate și trebuie disecate prin analiză filozofică Există socialismul neutru, care organizează hrana omenirii, o viață economică oportună, care rezolvă problema pâinii zilnice, care nu pretinde că înlocuiește pâinea cerească cu pâinea pământească Acest tip de socialism are o mare importanță în viața omenirii moderne și va juca un rol important în istoria viitoare, dar în sensul religios final este neutru, nu face decât să curețe terenul în care pot crește cele mai diverse flori Acest socialism nu se pretinde a fi un crez, nu înlocuiește religia, el operează într-un mediu social care va fi o arenă pentru bătălia principiilor religioase opuse, dar în sine nu este încă niciunul dintre aceste principii Formarea unui mediu social neutru, acumularea de bogăție în acesta și creșterea dreptății sociale este rezultatul naturalului, bestial *) Această dependență a relațiilor economice față de religie se dezvăluie mai ales în viața Evului Mediu, ceea ce este inexplicabil materialistic Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE state, este umanizarea omenirii Ceea ce eu

numesc socialism neutru este adevărul uman, care nu s-a transformat încă nici în bine supraomenesc, nici în rău supraomenesc Acest proces uman, această depășire a brutalității primitive și a puterii primitive a naturii, conține adevărul divin, adevărul originar, originar, și peste el se află binecuvântarea lui Dumnezeu Tatăl Vom vorbi despre un mediu social neutru și despre socialism neutru în capitolul următor, dar acum să aruncăm o privire mai atentă asupra socialismului religios, sau, mai degrabă, pretinderea că înlocuiește religia Religia socialistă nu este organizarea vieții economice, satisfacerea nevoilor economice ale omenirii, nu este stabilirea oportunității economice, nu este o reducere a zilei de muncă sau o creștere a salariilor, este o întreagă doctrină, o soluție la întrebarea sensului vieții, scopul istoriei, este o predică a moralității socialiste, a filozofiei socialiste, a științei socialiste, a artei socialiste, aceasta este subordonarea tuturor aspectelor vieții pâinii zilnice, aceasta este înlocuirea de pâine cerească cu pâine pământească, ispita de a preface pietrele în pâine În socialism, ca religie, fostele religii sunt înlocuite, toate chestiunile de conștiință religioasă sunt rezolvate în felul lor, nu mai apare adevărul uman, nu despre un mediu neutru din care cresc principii religioase opuse, vorbește; în el există deja ceva supraomenesc, ultimul, tulburător din punct de vedere religios, nu indiferent din punct de vedere religios Apare un patos socialist-religios, iar în el se simte deja principiul supraomenesc, ateu; acest patos este legat de îndumnezeirea viitoarei omeniri, cu îndumnezeirea de sine a omului și există în el o sete teribilă de a aranja această lume nu numai în afară de Dumnezeu, ci și împotriva Lui Social-democrația, justificată de marxism, este Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV poate fi forma perfectă și completă a socialismului și tocmai socialismul religios Socialismul marxist insistă mai ales asupra faptului că există o înțelegere socialistă a vieții și un simț al vieții, că lumea socialistă este o lume transformată, că societatea socialistă este începutul unui proces supraomenesc (sau istoric, dacă luăm în considerare tot ceea ce are fost până acum, o introducere în istorie), că omul ѣk gândirea și sentimentul socialist este omul nou, omul normal, că proletariatul este adevărata umanitate Social-democrația promovează nu numai noi forme economice, o nouă organizare a producției și distribuției, ci și o nouă cultură socialistă, pe care o derivă în întregime din colectivismul economic, adică supune pâinea pământului Social Democrația tânjește după un paradis pământesc și urăște un paradis ceresc Propovăduiește că religia este o chestiune privată, că religia nu o privește, dar aceasta este viclenie, aceasta este doar o afirmare pur formală a libertății de conștiință În realitate, însă, social-democrația are foarte mult de-a face cu religia, deoarece vrea să fie religia însăși Pentru ea, religia nu este o chestiune privată; pentru ea, fiecare religie este o minciună și un rău care împiedică stabilirea unui paradis pământesc, care intoxică exploatarea clasei muncitoare Doar din motive tactice, oportuniste, social-democrația, ca partid politic, nu se ocupă de probleme religioase, nu face propagandă antireligioasă și chiar admite persoane religioase printre membrii săi Dar, la urma urmei, social-democrația nu este doar un partid politic și, chiar mai puțin, este un partid pur politic, este o nouă cultură, o nouă viață, o nouă religie falsă și, cu tot spiritul ei, social-democrația predică ateismul, idolatrizează umanitatea socialistă, afirmă o viață iluzorie-reala pe pământ în afara și împotriva sensului religios al vieții Religia nu este o chestiune privată, pentru că nimeni nu este o chestiune privată, ci chiar

obiectivul Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE Noah, cel mai universal Adevărul formal al declarației drepturilor, libertatea de conștiință nu ar trebui să ne ascundă adevărul material că religia este afacerea principală a vieții, însăși esența ei, că soarta universului depinde de religie Iar social-democrația recunoaște libertatea de conștiință doar în cuvinte, spiritul social-democrat nu are gust pentru libertatea de conștiință și libertatea în general; de fapt, va desființa libertatea de exprimare, dacă va fi necesar în interesul proletariatului, socialismului și revoluției Social-democrația ar dori să violeze conștiința umană în numele fericirii oamenilor, în numele unui paradis pământesc, etc Religia este o chestiune privată - aceasta este partea exoterică a învățăturii social-democratice, dar există și o chestiune privată parte ezoterică, mult mai importantă, în care se declară un război ireconciliabil religiei, în care Dumnezeu trebuie eliminat în numele fericirii oamenilor, în numele eliberării proletariatului de toate valorile, pentru a-și face cea mai mare valoare Cu social-democrații ruși, toate acestea sunt expuse, radicalismul naturii ruse îndepărtează vălurile culturale ale social-democrației oportuniste europene și lovește chiar în centru A, bineînțeles, în social-democrația există multe elemente neutre din punct de vedere religios care nu pretind că înlocuiesc religia, că sunt o nouă religie, organizând doar alimentația omenirii, rezolvând problema pâinii, nu înlocuind pâinea cerească cu pâinea pământească Aceste elemente ale socialismului neutru, nu "abstract", gata să se supună principiului superior al vieții, și să nu subordoneze toată viața lor înșiși, sunt foarte puternice în mișcarea socială modernă, dar nu asta ne interesează acum oră zi de lucru, legislația fabricii, socialismul municipal, mișcarea cooperatistă, slăbirea exploatării economice, oportunitatea socială Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV Organizarea propriu-zisă a producției este toate fenomene neutre din punct de vedere religios și este justificată de sensul religios al vieții, care necesită eliberarea omenirii de orice asuprire economică și politică Cea mai radicală abolire a exploatării, abolirea veniturilor din chirii și a proprietății private a instrumentelor de producție, colectivizarea producției - toate acestea nu reprezintă încă trecerea socialismului la religie și rămân neutre în raport cu religia și, prin urmare, capabile să se supună adevărul religios Pseudoreligia socialistă începe acolo unde pâinea pământului își subjugă toată viața și cultura, unde în numele împărțirii "pâinii" o persoană renunță la dreptul său de întâi născut, unde în numele unui paradis social pâinea cerului este respinsă, unde proletariatul și viitorul sunt divinizate umanitatea comună, unde socialismul începe să construiască turnul Babel, unde viața umană este aranjată fără sens, fără scop, fără Dumnezeu Am spus deja că în Karl Marx, care și-a imprimat spiritul puternic social-democrației, se simte un element malefic Marx ura chiar gândul despre Dumnezeu, despre care teomahismul Ivan Karamazov spunea: "Este atât de sfânt, atât de emoționant, atât de înțelept și atât de onorabil pentru om " exista o aversiune puternică și sinceră față de sensul lumii , o voință puternică și sinceră, dorință pasională de a aranja lumea și viața umană după sensul ei subiectiv, inventat, acesta este spiritul Marelui Inchizitor Marxismul crede că răutatea este singura sursă de bine, că răul trebuie umflat, întărit pentru ca adevărul să apară în lume Marx l-a iubit pe Mandeville nu în zadar El nu a văzut o sursă pozitivă de bunătate în lume, nu a înțeles elementul bun Capitalismul este rău, iar răul este singura speranță a celor care tânjesc pentru un paradis socialist Dezintegrarea societății în clase,

antagonismele de clasă sunt rele, dar numai din Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE instigand la ura de clasa si la lupta de clasa malefica, bunatatea socialista poate aparea in lume Este necesar să saturați proletariatul cu răutate și ură, și atunci viitoarea umanitate perfectă va veni din el Atitudinea marxismului față de persoana umană este nemiloasă și în cruzimea sa nu poate fi comparată decât cu atitudinea vechiului stat absolut Personalitatea nu este niciodată un scop, întotdeauna un mijloc; o persoană în sine nu are valoare și este evaluată doar prin utilitatea ei pentru cucerirea paradisului socialist proletar; în raport cu individul, totul este permis în numele bunelor scopuri ale socialismului: îl poți priva pe individ de libertatea și drepturile sale, nu îi poți respecta demnitatea, îl poți zdrobi dacă este necesar în scopuri sociale juste Nicăieri principiul malefic al marxismului nu este mai evident decât în această atitudine fără Dumnezeu și inumană față de chipul uman, față de individualitate, iar Marx însuși a păcătuit mai mult decât oricine altcineva în această privință Lassalle, mai complex și mai uman, nu are această înclinație diabolică Marxiştii-social-democraţi îşi fac un fetiş al revoluţiei, al proletariatului, al viitoarei societăţi socialiste, al colectivismului economic, dar trec pe lângă personalitatea umană cu răceală şi indiferenţă, nu văd în ea nicio valoare intrinsecă Elementul de impersonalitate, de medii abstracte, triumfă în sfârșit în social-democrația și este deci ostil religiei, pentru care individul, fiecare individ, are semnificație absolută și destin absolut și nu poate fi transformat într-un mijloc simplu II Unde să cauți ultimul altar social-democrat, unde este ascuns zeul religiei socialiste? Religia socialistă nu vede nici în trecut, nici în prezent Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV nimic de valoare; acum pentru ea nimeni și nimic nu este un scop, totul este doar un mijloc pentru viitor Nu numai individul viu și clasele antisocialiste ale societății sunt mijloacele; proletariatul însuși, proletariatul divinizat, este și un mijloc pentru viitor, pentru cucerirea societății socialiste Dar fiecare moment ulterior al existenței umane va fi conceput nu ca un scop în sine, nu ca o valoare care trebuie experimentată profund, ci ca un mijloc pentru un viitor îndepărtat Când va fi atins scopul, când va înceta totul să se transforme într-un mijloc, când se va naște o generație care va trăi singură, și nu va cultiva solul pentru viața generațiilor viitoare? Religia socialistă nu cunoaște nimic sacru mai înalt decât umanitatea, decât binele uman, această religie idolatriază umanul și respinge tot ce este supraomenesc De ce este atât de crud față de umanitate și de om? Secretul aici este că îndumnezeirea proletariatului, a societății socialiste, a umanității viitoare, a condiției umane pământești, perfecte, este deja potențialul unei noi religii a supraomenului, este o aspirație către un nou zeu pământesc, care va apărea la sfârșitul progresului și în numele căruia totul și omul însuși oaia devine un mijloc S-ar părea că în religia omenirii există o parte din adevărul religiei lui Dumnezeu-bărbăție, că în ea demnitatea și semnificația sunt recunoscută necondiționat pentru om, dar prea des religia omenirii își pierde caracterul neutru și intră pe calea supraumanității Omul este recunoscut ca mijloc pentru umanitatea viitoare, apoi umanitatea viitoare ca mijloc pentru o stare supraomenească și mai îndepărtată și, în ultimă relatare, pentru supraom, pentru zeul pământesc Acest zeu pământesc care vine, cu care este asociată fiecare stare pământească perfectă, ultima și definitivă, este altarul religiei socialiste, în numele căreia sângeros Biblioteca Runiverse SOCIALISMUL CA RELIGIE sacrificii umane, sacrifică un lung șir de generații vii Perfecțiunea

pământească finită fără sursa ei - Dumnezeu - nu va fi o umanitate perfectă, o combinație de personalități umane perfecte, așa cum visează umaniștii naivi, ci o manifestare a unui zeu pământesc, un supraom, pentru care totul este un mijloc care va face fericit linistea " fericire umilă, fericirea ființelor slabe * milioane de bebeluși - o turmă de oameni adunați prin violență Aceasta va fi întruchiparea finală a spiritului Marelui Inchizitor, care este servit inconștient de înaintașii religiei socialiste, religia autodeificării umane Religia socialistă, supusă spiritului Marelui Inchizitor, vrea să-i facă pe oameni fericiți disprețuind oamenii Pentru a înlocui Dumnezeul ceresc, etern existent, cu un zeu pământesc, ultima întrupare supraomenească a ostilității lumii față de adevăratul Dumnezeu - acesta este patosul final al religiei socialismului, religia umanității mulțumite de sine Jale și slabe sunt speranțele oamenilor buni că toți vor deveni în sfârșit zei pământeni, că egalitatea socialistă, libertatea și fraternitatea vor duce la asta Nu, zeul pământesc din ultimul sfârșit va fi unul, ca și unicul Dumnezeu al cerului, numai pentru el fiecare om și toată omenirea se transformă într-un mijloc, visătorii pământești visează la el, neștiind adevărul La acest nou monoteism, cu inevitabilitate dialectică, duce logica internă a religiei socialismului, și într-adevăr întreaga teorie pozitivă a progresului Perspectiva unei infinitate proaste de progres, negând tot ceea ce este intrinsec valoros în viață, va duce fatal la îndumnezeire înaintea unui punct pământesc Monstruosului zeu pământesc, crescând pe o grămadă de cadavre umane, pe ruinele valorilor eterne, este condus de acel spirit care neagă semnificația absolută a individului și legătura lui cu izvorul absolut al ființei, care preferă infinitul rea al viitorul spre bunul infinit - eternitate Îngrozitoare în cruzimea ei este teoria progresului, dusă de marxism la Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" NIKOLAI BERDYAEV expresie extremă Societatea viitoare, viitoarea generație umană, starea perfectă și bună spre care duce progresul, este un fel de monstru care bea sângele generațiilor trecute și prezente, chinuind fiecare om viu în nume propriu, în numele propriei sale abstractități Iar urmărirea fantomei are loc, fiecare nouă generație se dovedește a fi aceleași mijloace pentru cele viitoare ca toate precedentele; nu toți sunt acei norocoși pentru care este pregătită împărăția acestei lumi Da, și nu există dreptate în faptul că într-o zi ar apărea acești norocoși, bunăstarea lor nu va ispăși suferințele trecute, nedreptățile trecute Drumul infinitului rău al progresului i se poate opune o altă cale: pentru fiecare personalitate umană dată, pentru fiecare generație umană dată, binele cel mai înalt trebuie realizat, setea trebuie potolită; nimic viu nu poate fi transformat într-un mijloc, trebuie considerat și ca scop Atunci sacrificiile umane aduse zeului pământesc viitor, rezultatul supraomenesc al progresului, care transformă totul într-un mijloc și nu atinge niciodată scopul, sfârșitul, vor înceta Socialismul marxist este mândru de natura sa evolutivă, de devotamentul său pentru teoria dezvoltării, dar este profund străin de istoricismul real, deoarece neagă acumularea de valori atemporale în istorie și neagă dezvoltarea organică, nu vede în trecut sămânță din care crește viața lumii, dar numai răul pur, abolirea subiectului, nu înțelege progresul, ca dezvăluirea valorilor inerente în adâncul eternității Socialismul marxist nu prețuiește oamenii, deși nu cunoaște nimic mai înalt decât umanitatea, nu prețuiește valorile absolute ale culturii, care sunt și ele pline de umanitatea trecută; Marxismul este ostil față de tot ceea ce este pentru eternitate, care capătă valoare în afara timpului

viitor, care leagă individul cu sursa absolută a vieții în fiecare moment dat marxist Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE socialismul dorește formarea în viitor a unei forțe extraordinare, căreia trebuie să îi servească totul, în numele căreia totul poate fi chinuit și distrus, și individul în sensul său interior și toate valorile atemporale Această forță care vine egalează și diminuează totul, dar se simte în ea un spirit supraomenesc Oamenii asemănători lui Dumnezeu visează la socialismul marxist, o nouă rasă, dar ultima limită finală este o forță asemănătoare unui zeu, o singură întruchipare a puterii pământești, îndepărtată de sensul universului Se va spune: social-democrații, în primul rând, vor să-i facă pe toți oameni ca dumnezei, să-i egalizeze pe toți și nu să-i înalțe pe unul Dar aceasta este auto-amăgire Atunci numai egalitatea oamenilor ar fi justă și dreaptă dacă s-ar stabili egalitatea absolută a tuturor oamenilor, a tuturor persoanelor vii care au existat vreodată pe pământ, și nu doar a celor viitoare, a tuturor generațiilor umane, dacă s-ar stabili un asemenea drept egal la fericire si bune au fost stabilite Social Democrația începe prin recunoașterea dreptului prioritar la fericire pentru generațiile viitoare și prin aceasta se înființează aristocrația Apoi stabilește avantajele proletariatului față de restul umanității: numai proletariatul descoperă adevărul și numai această nouă aristocrație poate fi purtătoarea binelui În cele din urmă, social-democrația stabilește avantajele oamenilor utili social și adaptați și îi condamnă la moarte pe cei inutili și neadaptați Într-un cuvânt, Social Democrația afirmă selecția aristocratică a forței viitoare, care, potrivit legii fatale a necesității, este iminentă, căreia îi este sacrificat restul umanității, toată viața trecută și prezentă Aici nu se poate vorbi de fraternitate universală Egalitatea social-democrată se dovedește a fi iluzorie, încălcată de legea temporalității Egalitatea corectă, egalitatea în drepturi a tuturor generațiilor umane și a tuturor persoanelor vii din lume nu sunt * Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV poate fi stabilit pozitiv, dar numai religios Numai într-un ordin religios nu se uită cu nerușinare lacrima unui copil cândva torturat și se recunoaște dreptul egal al acestui copil cu dreptul ultimului norocos în perfecțiunea viitoare Pentru religia social-democrată nu există nicio problemă a unui copil torturat în trecut, nu cunoaște setea de ispășire pentru suferința sa și, prin urmare, nu există dreptate finală, egalitate adevărată în această religie Religia progresului și religia socialismului construiesc viața din perspectiva temporalității, a perfecțiunii temporale, dar este posibil să se construiască viața din perspectiva eternității, îndreptând fiecare clipă a ființei către binele absolut, și asta pentru fiecare individ, și nu pentru abstracția oamenilor care nu s-au născut încă Atunci va fi o îmbunătățire reală și radicală, o progresie, și nu una iluzorie și superficială Este necesar să vedem în viață mai mult din ceea ce este autosuficient și valoros, este necesar să stabilim identitatea dintre scopuri și mijloace Și această selecție a puterii pentru viitor, această negare a semnificației necondiționate a feței umane și a oricărui bine și valoare a trecutului și a eternului, duce la separarea treptată de lume a celei mai înalte utilitate pământești și a celei mai înalte puteri pământești , adică la întruchiparea principiului supraomenesc al religiei opuse, ostil adevărului universal A trăi numai pentru uman în alți oameni, pentru alte vremuri și pentru fantoma unui viitor temporar - acesta este testamentul crud și nedrept al religiei puterii pământești viitoare A trăi pentru supraomenul din sine, pentru

tot ceea ce trăiește în lume în orice moment și pentru eternitate - acesta este legământul adevăratei religii universale Religia progresului, religia de cult a viitoarei societăți socialiste, este un produs al principiului tribal, subordonarea ordinii naturale, sclavia temporalității cu ciclul nașterii și morții Să nu facem nimic pentru timpul viitor, să nu ne gândim la viitor, la temporal, să facem totul numai pentru eternitate, huidu Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE să privim nu înainte, ci în sus și mai adânc, în infinitul bun, care nu generează la nesfârșit imperfecțiuni în lume Timpul trebuie să învingă timpul, iar acesta este progres Dușmanul rădăcină, răul originar al vieții este timpul, iar religia socialismului și progresului în timp vrea să-și construiască propriul regat, să creeze dreptate în viață III Sufletul socialismului marxist este în anticiparea unei catastrofe sociale la nivel mondial, a unei mari revoluții sociale fără precedent, a unui Zusammenbruch universal, după care va veni un paradis pământesc socialist Teoria catastrofei sociale, Zusammenbruchtheorie, nu este știință sau filozofie, ci religie, speranță religioasă, este escatologie, doctrina sfârșitului socialist al istoriei și teribila judecată socialistă În credința socialistă, într-o catastrofă socială și apariția unui paradis socialist pe pământ, chiliasmul renaște pe pământ nou, chiliasmul, opusul creștinului Socialiștii credincioși așteaptă Noul Ierusalim, împărăția pământească de o mie de ani, dar nu pe Hristos, ci pe un alt zeu Teoria marxistă a catastrofei sociale nu rezistă criticii științifice și poate fi considerată complet infirmată; această teorie nu poate oferi nimic pentru politica reală și a fost respinsă de mișcarea social-democrată practică din Germania, dar este plină de speranțe religioase ale inimii, de premoniții religioase ale unui zeu pământesc venind pe lume și, prin urmare, irezistibilă pe pământul stiinta si politica Dacă socialismul evolutiv-reformist își face treaba într-un mediu social neutru, atunci socialismul revoluționar, o catastrofă socială, o răsturnare socială care transformă tărâmul necesității în tărâmul libertății, se învârt în planul științei religioase La urma urmei, catastrofe sociale și revoluții, Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV strict vorbind, nu a fost și nu va fi niciodată; există doar evoluţie socială de intensitate mai mare sau mai mică Chiar și marea Revoluție Franceză nu a fost o catastrofă socială în sensul marxist al cuvântului, ci doar o etapă într-un lung proces de dezvoltare socială, o schimbare a Formelor economiei, o tranziție veche de secole de la sistemul feudal la sistemul feudal unul capitalist Credința gânditorilor secolului al XVIII-lea în apariția "ordinii naturale" liberale cu care era asociată perfecțiunea pe pământ a fost foarte puțin realizată; societatea burgheză a secolului al XIX-lea, formată ca urmare a marii revoluții, a fost departe din acest vis Iar credinţa social-democrată în viitoarea societate socialistă, care trebuie formată ca urmare a unei revoluţii sociale, este foarte asemănătoare cu credinţa anterioară în "starea naturii" II soarta acestor credinte va fi asemanatoare O societate socialistă pentru un social-democrat credincios este, așa cum ar fi, sfârșitul istoriei, o tranziție către un proces supraistoric, în care totul va fi diferit, va veni binele absolut, o stare pământească perfectă și o judecată teribilă fi făcut pe rău Pentru religia socialistă formulată de marxism, înainte de catastrofa socială "lumea zacea în rău", întreaga cultură s-a sprijinit pe cădere, pe exploatarea economică a claselor muncitoare ale societății, întreaga istorie s-a redus la o luptă de clasă rea După catastrofa socială, lumea devine bună, exploatarea se oprește, lupta de

clasă și însăși existența lor este desființată și stăpânirea adevărului se instalează Înainte de catastrofa socială nu era om, era doar un reprezentant al acestei clase sau aceleia, după catastrofa socială se naşte omul, proletariatul se transformă în adevărată umanitate cer Un fapt, ca oricare altul, mai mult sau mai puţin important, este un Fapt excepţional şi unic Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE în istoria lumii, este aproape o revoluție mistică în baza istoriei lumii Înainte de această revoluție, în lume domnea doar nevoia rea; după ea, numai libertatea bună va domni în lume Nu este acesta misticism, nu este un miracol! Ar fi inutil să argumentăm științific împotriva acestei credințe în "regatul de o mie de ani" al socialismului, împotriva acestei sete religioase de a intra în Noul Ierusalim Inima omului visează la Împărăția lui Dumnezeu, visează la o epocă de aur, la eshatologie, la sfârșitul final și la rezolvarea sensului procesului mondial chinuitor, de care natura umană are nevoie în mod inextricabil Dar la ce fel de Împărăție a lui Dumnezeu pe pământ visează socialiștii credincioși, este aceeași Unul existent veșnic ca în ceruri? Eshatologia marxismului și socialismului religios este opusul creștinului; ea prevede un alt sfârșit, ea vrea să asigure pentru totdeauna această lume coruptă și împărăția prințului ei, și nu transformarea acestei lumi, nu răsturnarea împărăției fără Dumnezeu Conform acestei escatologii, după o catastrofă socială, oamenii divinizați, asemănători unui zeu, vor domni pe pământ pentru totdeauna; doar tu însuți Dar oamenii morții care s-au îndumnezeit pe ei înșiși nu vor câștiga și vor rămâne în puterea legii decăderii Eshatologia creștină vede în final o tragedie cumplită, ultima împărțire a lumii și a umanității, ultima luptă între două principii și victoria finală a Mielului Eshatologia socialistă pozitivă vede doar o jumătate, doar victoria dușmanilor Mielului, triumful "prințului acestei lumi", care va face omenirea fericită și nu vede tragedia care ar trebui să ducă la sfârșitul acestei lumi , către un cer nou și un pământ nou; dar aceasta nu face decât să confirme adevărul escatologiei creştine Nașterea unei religii socialiste pozitive, cu o escatologie aparte, cu o credință chiliastică în "mii de ani" Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV Împărăția" pe pământ al adevărului nou, uman, nu divin, exacerbează problema sensului religios al istoriei lumii și dezvăluie dualitatea viitorului, în care nu binele nou va învinge răul vechi, ci doar pământul va fi curățat și eliberat pentru identificarea finală atât a bunului religios, cât și a începutului religios, va fi pregătită lupta tragică finală În social-democrația, ca religie, se naște în lume un demonism mult mai radical și teribil decât "decadentul", demonismul nietzschean, decât demonismul modei Ceea ce se numește de obicei "demonism" la suprafața culturii moderne este o criză a sufletului, o stare de tranziție, eșecuri, o exacerbare a tragediei, care se transformă ușor în modă, dar toți demoniștii, sataniștii și așa mai departe și așa mai departe, nu simți puterea și puterea venirii în lume, întruparea unui zeu pământesc nu este prevăzută în toate acestea Acest demonism decadent este prea impotent, mistificarea ocupă prea mult loc în el Victimele ciumei demonice moderne sunt oameni slabi și triști, zdrobiți de tragedia vieții, negăsind nicio ieșire, bifurcat până la capăt extremele ei decadenții" vor construi Turnul Babel, nu oameni cu experiență tragică și dor fără speranță, nu Nietzsche și Ivan Karamazov vor conduce împărăția pământească Sutele negre, huliganismul și sălbăticia reacționară reprezintă un pericol mult mai real, dar chiar și acestea sunt toate forțe care nu au viitor În religia social-democrată se naște cultul forței și puterii pământești, în ea vine pe

lume zeul pământesc, întruchiparea unui puternic regat pământesc Marxismul este cel care învață că numai puterea și puterea sunt rele, și nu bune, vor crea împărăția unei zeități pământești, în el dragostea pământească de putere își va găsi justificarea finală, elementele lumii naturale, naturale, care are căzut departe de Dumnezeu, își va găsi expresia deplină Și esența demonismului este în aranjament Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE a vieții umane pe baza necesității firești, în ispita unei ființe iluzorii, veșnic pe moarte, în ispita stăpânirii într-o lume mocnită Elementul demonismului este impersonalitatea, care seduce o persoană cu fericirea momentelor de a fi Hipertrofia personalității, separarea ei de univers nu este încă ultima limită a demonismului, este doar o stare de tranziție, care duce adesea la pierderea personalității, iar uneori la dobândirea acesteia În socialismul marxist domnește elementul demonismului impersonal, cultul demonic al puterii impersonale, o cantitate uriașă fără calitate, cultul puterii pământești fără scop și sens Fericirea viitoare promisă de acest demonism este o ispită și o autoînșelare Epoca de aur nu va veni niciodată dacă omenirea urmează calea necesității naturale și a puterii naturale Zeitatea pământească, care se întrupează și domnește pe calea forțelor naturale-umane, muritoare, este sursa inexistenței și a morții finale Ceea ce este îngrozitor în social-democrația este absența unui conținut pozitiv, creativ în religia sa, sărăcia și nenorocirea perspectivelor pozitive Întregul ei patos este negativ, îndreptat către negarea trecutului Cele mai puternice pasiuni și inspirația social-democrată sunt legate de această întoarcere; dar totul se estompează când privim cu nerăbdare Furia față de ceea ce se numește cultura "burgheză" este cel mai puternic sentiment social-democrat; această mânie trăiește și respiră socialismul revoluționar și i se adaugă doar un sentiment negativ de invidie pentru bogăția "burgheză" Toată demnitatea și onoarea socialistului revoluționar se bazează pe existența persecutorilor, a exploatatorilor și a tiranilor, a închisorii și a baionetei, într-un cuvânt, a vreunui rău în viață Psihologia revoluționismului este în întregime negativă, relativ la neadevărul împotriva căruia este îndreptată revoluția Nu există inspirație și zbor în revoluționism, nu există capacitate creativă de transfer Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV du-te în alte lumi și privește în depărtare Aruncă din sufletul unui social-democrat credincios sentimentele negative asociate cu burghezia, exploatarea clasei muncitoare, violența de stat etc și aproape nimic nu va rămâne în el Revoluționarul este o umbră a răului trecut, un sclav al trecutului urât Puterea unei dispoziții revoluționare se măsoară prin răutate și ura față de rău, și nu prin iubire și respect reverent pentru bine Socializarea instrumentelor de producție nu poate deveni conținutul sufletului; este greu să-ți atașezi patosul de tehnologia socială, de obiectele materiale Rămâne o dorință pasională de a ridica Turnul Babel, de a amenaja un paradis pământesc, rămâne un vis pasionat de putere viitoare, dar ce conținut pozitiv poate fi în Turnul Babel, în acest regat pământesc organizat Oamenii vor fi fericiți, asta e tot ce ne spun Valorile trecute și eterne sunt respinse, alte lumi sunt îndepărtate, ca o iluzie dăunătoare, obiectul supraomenesc al voinței dispare Ceea ce rămâne este voința omului îndreptată spre sine însuși, spre auto-îndumnezeire, adică către voinţă goală, goală Oamenii vor fi fericiți, răul fostelor violențe și asuprire va dispărea, dar nu va fi nimic, nu va mai fi nimic pentru care să trăiască, milioane de oameni fericiți vor fi cuprinsi de o nouă groază a inexistenței Religia social-democrată în

partea ei pozitivă, întoarsă înainte, este o religie a inexistenței și nu este de mirare că în justificarea ei trebuie să facă apel la meritele sale negative, la faptele ei întoarse înapoi, la eradicarea răul vechi Dar în această parte negativă este de acord în multe privințe cu socialismul neutru, așa cum vom vedea mai jos Conform remarcii profund corecte a lui Vl Soloviev, minciuna socialismului nu este că cere atât de mult pentru muncitori în sens material, ci că cere atât de puțin pentru ei în sens spiritual Minciuna socialismului, ca religie, nu este în eliminarea exploatării economice și în crearea satisfacției economice pentru întregul uman Biblioteca "Runivers" SOCIALISM CA RELIGIA sy, acesta este adevărul socialismului, minciuna este în pregătirea pentru spiritul uman al inexistenței, în slăbirea valorilor eterne Religia social-democrată îmbină asceza și cultul sărăciei și opresiunii cu idealul mulțumirii și sațietății supreme Conform doctrinei social-democratice, sărăcia și asuprirea ridică o persoană la o înălțime privilegiată, îi dezvăluie adevărul și îl fac purtător de dreptate; Orice îmbunătățire a poziției economice a proletariatului, orice satisfacție materială a muncitorilor, poartă cu ea pericolul de a deveni burghez Scopul este cea mai mare satisfacție materială posibilă, sațietatea burgheză supremă Iată o dublă greșeală: sărăcia și prea multă asuprire materială nu înnobilează, ci amărește și brutalizează, și de aceea este necesară imediat îmbunătățirea situației materiale a claselor asuprite pentru ca acestea să nu crească sălbatic și să nu se dezvolte spiritual; și urât este idealul de sațietate supremă și de mulțumire pământească, luat în abstractitatea sa supremă Asceza este la fel de mult o minciună ca și hedonismul Natura demonică a social-democrației se dezvăluie mai ales în epoca revoluțiilor, este expusă în elementele revoluției Social-democrația revoluționară transformă în cele din urmă fiecare personalitate umană într-un mijloc; elementul impersonal al violenței și dominației atinge cea mai înaltă expresie, iar revoluția este asemănată în spiritul ei și în metodele de luptă cu acea forță conservator-reacționară împotriva căreia este îndreptată, a cărei putere este dornică să o răstoarne Se trezește fiara politicii, a exterminării reciproce, o fiară care nu cunoaște milă Ei vor să alunge și să distrugă vechea fiară cu o nouă fiară, dar noua fiară se dovedește a fi aceeași fiară veche, vechea violență, vechea sete de putere și putere politică, vechea ceartă în umanitate Și există o luptă constantă a adevărului curățitor interior al revoluției cu fiara rea a revoluției, a umanismului cu fiara Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV nu, eliberare cu viol Răscoala revoluționară împotriva violenței împotriva individului transformă de prea multe ori individul într-un mijloc, privește generația prezentă ca fertilizând solul pentru generațiile viitoare Fiara politicii, transformată într-un început abstract, sfâșie acum nefericita Rusie, violența reacției revarsă sânge peste ea, iar socialismul revoluționar vrea să dea frâu liber acestei fiare, să o ducă la realizarea deplină a acelei teribile stare în care se află, printr-o singură politică, smulsă din centrul cel mai înalt al vieții! Această pierdere a valorii vieții, această cruzime sângeroasă, execuții, crime și jaf nu pot fi depășite prin nicio violență politică O nouă conștientizare a ororii a ceea ce se întâmplă trebuie să aprindă în poporul rus, noi sentimente de sânge trebuie să devină o garanție organică a libertății și un minim de armonie a vieții; Revoluționarii privesc prea mecanic viața, nu văd profunzimea organică a vieții oamenilor Demonul revoluției însetează după sânge și sacrificiu uman, precum demonul reacției, care și-a comis deja crimele nemaiauzite Împotriva acestor demoni trebuie să apară o nouă forță a spiritului,

ceva trebuie să se schimbe în sufletele oamenilor, ceva trebuie să renaște Socialismul va rămâne demonic și violent până când se va supune principiului religios al vieții, va deveni o funcție a vieții religioase, până când își va detașa afacerea de lupta spontană a voințelor umane și o va lega de supunerea reverentă față de Voința supraomenească, refuză din independenţa şi supremaţia lor Social-democrația vrea să unească forțat oamenii prin necesitate exterioară, să creeze un mecanism, nu un organism, o turmă, nu umanitate Principiul de legătură al iubirii îi este străin, atracția mistică a părților Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE Prin urmare, sub unitatea externă și organizarea societății socialiste, dezbinarea internă va fi întotdeauna ascunsă, forța dureroasă a unității va fi simțită Mecanismul societății socialiste nu se naște din iubire liberă, ci din amară necesitate, este forțat să fie creat din frica morții Social-democrații nu înțeleg că sarcina omenirii nu este de a crea cu forța cutare sau acela sistem și de a face pe toți fericiți cu el, ci de a-și uni în interior voința cu Dumnezeu, de a-L iubi pe Dumnezeu și de a câștiga pentru sine bogăția crinilor de câmp cu dragoste Niciodata, niciodata o religie social-democrata nu va invinge oroarea izolarii si izolarii de lume si eliberata de violenta si necesitate Armonia socialistă nu poate fi realizată prin răutate și violență, lipsă de respect pentru voința superioară și auto-adorarea Social Democrația se mândrește cu radicalismul său, dar acest radicalism este evident, determinat de criteriul forfotei bazarului Nu există nimic radical, fundamental în revoluția socialistă, întrucât totul rămâne la suprafața vieții, în domeniul socialității exterioare, se învârte într-o Fenomenalitate iluzorie În revoluția socialistă nu există nicio atingere de alte lumi, nicio schimbare în baza naturii umane și a lumii, în rădăcina lucrurilor Totul rămâne la fel, doar hainele și înfățișarea se schimbă, iar din anumite motive acest lucru se numește radicalism Adevărat, ei vorbesc mult despre noile sentimente socialiste, despre psihologia socialistă, dar acest nou spirit socialist este în întregime înrădăcinat în societatea mic-burgheză, este identic cu înțelegerea burgheză a scopului final al vieții, așa cum spiritul burghez subjugă personalitatea și vocația sa liberă construire pământească, trădează pentru pâine pământească mare vis al raiului Există doar o redistribuire aritmetică a bunurilor, o egalizare a ceea ce a fost înainte, dar nicio răsturnare Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV cine nu se întâmplă, nu apare nimic nou pe lume Religia social-democrată continuă afacerea filistin-burgheză de organizare a vieții, de întărire a regatului pământului, iar pozitivismul burghez consecvent trebuie să conducă la social-democratism Persoana "nouă" a viitoarei societăți socialiste este "burghezul" consecvent, final, un cetățean al acestei lumi care a aranjat cu succes lumea În social-democrația nu există un antidot împotriva filistinismului, împotriva ignobilei viitorului om socialist, pentru aceasta nu este suficient de radical Religia social-democrată este foarte extremă și, în felul ei, ultimă, dar nu radicală, nici profundă, este o religie a ființei iluzorii, a neființei actuale Și inexistența poate fi radicală, inexistența are rădăcini în temelia universului? Religia social-democrată nu distruge regatul filistinismului, ci îi face pe toți filisteni astfel încât să fie "milioane de bebeluși fericiți " "Bebelușii fericiți" vor muri, neștiind sensul vieții, neîmplinindu-și destinul cel mai înalt Demonismul acestei religii este groaznic, pentru că inexistența este cumplită, pentru că impersonalitatea este groaznică, pentru că

fericirea mic-burgheză a acestei lumi, goală, eliberată de valorile eterne, este cumplită Este uimitor cât de absente sunt poezia și talentul în social-democrația, cât de imposibil este geniul în ea Nu există stil în spiritul social-democrat, acest spirit ucide stilul în viața umană, iar revoluționarii cu speranțe religios-socialiste sunt întotdeauna fără stil La urma urmei, stilul este o bogăție cristalizată a ființei, există calitate, nu cantitate, individualitate și nu impersonalitate de masă Cultura stilată este asociată cu cele mai profunde diferențe din lume, cu suișuri și coborâșuri, și nu cu indiferența generală și impersonalitatea Aristocrația avea multe trăsături nobile dragi nouă, care, vai! evlavie pentru sacru Există o estetică veșnică în stilul vechi, există farmec în lucrurile vechi, în alte sentimente vechi, dar democraților noii religii nu le place frumosul, nu mai prețuiesc niciun obiect, nu admiră lucrurile nobile Când vor dispărea sentimentele mileniului, eternul, când senzațiile asociate cu elementul mistic al lumii vor dispărea, atunci rasa nobilă va dispărea, nobilimea va fi înlocuită de prosperitatea nihilistă Și va fi plictisitor să trăiești Burghezitatea și filistinismul sunt categorii spirituale, nu sociale Proletariatul poate fi la fel de burghez ca orice altă clasă, un socialist poate fi un filistin ca orice altă persoană Adâncurile spiritului (precum și ale cărnii), în care găsim fie cea mai înaltă noblețe, fie filistinismul suprem, nu sunt determinate de situația socială În exigențele economice concrete ale social-democrației, în tot ceea ce desființează exploatarea și tratează omul ca un mijloc, distruge clasele, socializează producția, nu numai că nu există rău, dar este mare bine și în acest adevăr al socialismului există un mare ispită Nu materialul socialismului este rău, dar spiritul său, îndumnezeind materialul vieții, este rău Burghezismul și capitalismul, exploatarea economică și privilegiile sunt nedreptate și abominație nu numai din punct de vedere social-democrat Este necesar să se ia de la social-democrația dreptul de monopol asupra justiției sociale, asupra adevărului socialismului Este necesar să criticăm religia social-democrată nu din punct de vedere burghez, nu să-i opunem vechiul rău, ci noul bine, să-l chem la judecata altei lumi La urma urmei, social-democrația materialistă este copilul legitim al culturii burgheze, al toată această îndumnezeire a bunăstării materiale și a ordinii vieții, și continuă această faptă burgheză, o duce doar până la capăt, până la maxim filistinismul drept Principiul religios al libertății personale și al iubirii personale trebuie să fie conectat cu adevărul socialismului, subordonat sensului religios și nu subordonând religia ei înșiși Social-democrația este parvenue în istoria lumii, este de origine recentă, de origine burgheză, nu are rădăcini în adâncul vieții lumii Și ea tratează eternul cu o dușmănie atât de ignobilă Religia social-democrată este cea mai populară printre raznochintsev și renegați care au pierdut legătura cu organismul popular mistic, printre oamenii fără rasă, printre oamenii anorganici Vorbesc de "social-democrație", pentru că acest spirit este cel mai concentrat, cel mai exprimat și cel mai întruchipat tocmai în această doctrină și direcție, dar toate acestea sunt aplicabile și altor nuanțe ale credinței mic-burghez-socialiste și mic-burghez-democratice, la socialiști-revoluționari, ioneri și etc O parte semnificativă a inteligenței ruse este infectată cu acest spirit, și-a rupt legătura cu elementul primordial al lumii, suferă de subțirețe raționalistă, lipsă de temei, care transformă revoluționismul social într-o profesie , dar cei mai multi sunt sedusi de spiritul pamantului, care este atat de

departe de esenta mistica a pamantului Religia socialismului este limita rationalismului, ultima sa incarnare, triumful rationalitatii umane, provocand astfel de pasiuni nechibzuite si totodată rebeliunea la Rațiunea Eternă Marxismul crede și nu se îndoiește că în istoria omenirii va triumfa mintea pământului, rațiunea umană obiectivată , că totul va merge logic, va fi aranjat rațional, viața va fi raționalizată fără urmă În această credință raționalistă, nimeni și nimic nu se poate compara cu marxismul Marxismul crede în logica materiei, se bazează pe raționalitatea dezvoltării forțelor productive materiale; materializează panlogismul hegelian, dar Logosul îl neagă, se îndepărtează de Sensul lumii Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE Marxismul scoate socialismul din interese și învață cum să-l creeze prin forță, de aceea continuă munca luptei biologice pentru existență, bazându-se în întregime pe necesitatea naturală În socialism există dreptate obiectivă, o reflectare a adevărului etern, obligatorie pentru fiecare ființă; dar social-democrația ascunde cu obstinație acest adevăr, îl subordonează interesului și necesității Social-democrația idolatează proletariatul ca forță viitoare, îl laudă pentru faptul că numai această nouă aristocrație va fi adaptată la noile condiții de viață, disprețuiește tot restul umanității, ca fiind sortită moarte Nu proletariatul este bun pentru ea, pentru că adevărul este în el, dar adevărul este bun, pentru că este proletar În această poziție privilegiată a proletariatului, ca nou criteriu al adevărului, se poate găsi un tip aparte de demonism, dar nu se poate găsi adevărata democrație Democrația constă în a trata fiecare persoană ca pe un individ, evaluându-l în funcție de calitățile sale individuale, independent de situația socială și de lucrurile care se află în afara persoanei Iar situația de clasă a proletarului este un lucru extern; poziţia proletarului este adesea asociată cu trăsături de personalitate foarte proaste Suferința socială, opresiunea și amărăciunea nu sunt garanții pentru dezvăluirea adevărului și a adevărului pentru sufletul uman A aprecia foarte mult oamenii pentru că sunt proletari este același lucru cu a-i prețui pe baza faptului că sunt nobili sau bogați În idolatrie dinaintea proletariatului, imaginea individului dispare: acesta este închinarea forței pentru că este puterea, așa cum se venera cândva domnii feudali, iar în secolul al XIX-lea, burghezia Adevărul trebuie să învingă interesul, personalitatea umană trebuie să se ridice deasupra proletariatului, precum și deasupra oricărei clase și stări istorice Interesele drepte ale proletariatului sunt doar o parte subordonată a adevărului obiectiv Și în afară de proletariat, înainte nu există nimic Întrebări de filosofie, carte) G Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV Social-democrația nu mai venerează, nu mai venerează genii și eroi, nu mai recunoaște mesagerii de sus Văd cruzimea demonică a socialismului revoluționar, în primul rând, în faptul că această nouă credință consideră că este posibil și necesar ca fericirea a o mie să facă nefericită și chiar să distrugă, să se transforme într-un mijloc Aceasta este tentația umanismului abstract, căruia îi pasă atât de rău de fericirea umană Doar lumina religioasă face de înțeles oroarea acestei bune-credințe Toți, fiecare persoană, fiecare suflet viu din lume, fiecare generație, trecut, prezent și viitor, primul și ultimul, puternic și slab, toată lumea, fiecare este un scop, nu un mijloc, are o semnificație și un scop necondiționat, are un egal dreptul la viață și fericire cu toți ceilalți Suntem responsabili față de Tatăl comun pentru fiecare ființă umană și nimeni nu poate spune: "Nu veghez asupra fratelui meu " Nu putem fi cruzi cu trecutul de dragul fericirii viitorului sentimente, tradiții, obiceiuri , nu numai răul, iar o lege

veche este mai bună decât noul nihilism Nici o singură generație, nici o singură persoană nu este doar un mijloc, chiar dacă pentru fericirea întregii omeniri viitoare Diferența în cantitatea de fericire între diferite clase și diferite epoci ale istoriei nu este atât de mare pe cât se obișnuiește să se gândească Nu există nimic obiectiv în însuși conceptul de fericire, este în întregime subiectiv: "nefericitul" însuși are propriile bucurii, necunoscute "fericitului" însuși, " fericit" însuși are propria ei durere, invizibil pentru sine nefericit"; suferința în sine este adesea doar un mijloc viclean de a te simți mai bine Există și nu poate exista o creștere a fericirii în istoria omenirii și se poate vorbi doar de o tranziție la o calitate superioară a fericirii Și nu fericirea trebuie să realizăm pentru cineva, într-un timp viitor, ci adevărul, adevărul absolut Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE Fericirea va urma Adevărul este adus nu prin violență, ci prin nașterea unei noi vieți Este necesar să provoci cât mai puțină violență și durere fiecărei ființe vii, în fiecare moment dat al ființei, pentru a realiza adevărul în fiecare secundă și nu pentru a crea prosperitate pentru viitor, în numele căruia totul este permis Acest adevăr religios nu este înțeles nici prin religia statalității, sacrificând individul în numele ficțiunilor, nici prin religia revoluționismului și socialismului Dacă doar cruzimea, atrocitatea, sacrificiile sângeroase pot păstra lumea veche sau o pot distruge și crea o lume nouă, atunci este mai bine ca lumea să piară Secretul personalității și al uniunii conciliare a personalităților se dezvăluie doar în experiența religioasă, dar există căi care duc la el în cultura mondială IV Publicul socialist trezește o atitudine foarte pasională față de sine, este atât de dorit de marea masă a omenirii, dar nu există nimic mai incert decât această societate viitoare Cel mai credincios socialist îi va fi greu să răspundă la întrebările de bază despre viitoarea unire a oamenilor Societatea socialistă a fost concepută până acum de gânditorii socialişti exclusiv economic Abia din această parte a apărut o imagine, de parcă combinația de oameni ar fi epuizată de societatea economică S-au îndrăgostit de socializarea instrumentelor de producție, l-au văzut pe Dumnezeu în colectivismul economic Dar ce este socialismul din punct de vedere statal și juridic, care vor fi granițele puterii în noua societate, care este relația dintre individ și societate? Teoria statal-juridică a socialismului nu a fost încă clarificată, iar teoria materialismului economic împiedică clarificarea Unii socialiști cu o voce slabă încearcă să afirme că în viitor nu va exista niciun stat, că nu va exista violență, că totul este pre-fi * Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV G dialectele se vor desfășura liber, dar ei înșiși par să aibă puțină încredere în acest utopism naiv Societatea economică viitoare va fi o unire forțată și violentă a oamenilor, va fi un stat și un stat cu putere deplină, nelimitat, îndumnezeit Social-democrații sunt cel mai puțin anarhiști, deși din punct de vedere tactic ei sunt uneori pentru anarhie; ei visează la o putere puternică, la o dictatură, la un proletariat temporar, la un etern popor-omenire, la organizare forțată, la construirea vieții comunitare din afară, și nu din interior, din necesitate și nu din libertate Socialismul este unul dintre tipurile de pozitivism de stat, îndumnezeirea statului pământesc, recunoașterea suveranității de către stat, cel mai înalt criteriu al tuturor drepturilor și libertăților Statul socialist se va baza pe suveranitatea perfectă și definitivă a poporului, pe caracterul absolut nelimitat al voinței publice colective Acesta este un fel de falsă catolicitate, în care individul se scufundă și dispare în cele din urmă

Drepturile individului, semnificația lui, libertatea lui depind de centrul vieții aflat în afara personalității, de voința poporului adunat în puterea statului Dacă vor, recunosc drepturile unei persoane, dacă vor, o vor tăia, dacă vor, o vor lua complet Nici libertatea de conștiință, nici libertatea de exprimare, nici orice altă libertate nu sunt recunoscute ca absolute în valoare, ele vor fi evaluate în funcție de considerentele utilitare ale puterii publice Statul socialist este o nouă formă a statului absolut, neîngrădit de orice valori și idei necondiționate, de orice drepturi inalienabile ale individului, de orice adevăr religios Cezariana, comunitatea statal-utilitară, este în cele din urmă recunoscută ca fiind superioară celei lui Dumnezeu, valoarea absolută în individ Socialismul în forma sa social-democrată este pozitivism de stat și absolutism de stat și nu există garanții în el împotriva despotismului iacobin și demagogic Socialiștilor nu le place să vorbească despre drepturi Încoloră și Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE Experimentele destul de banale ale lui Menger nu contribuie cu nimic semnificativ la interpretarea juridică a socialismului Dar se poate spune cu certitudine că socialismul este o încercare de a înlocui toate raporturile juridice private cu raporturile juridice publice, adică de a elimina complet dreptul civil și de a institui dreptul exclusiv de stat Orice drept este înrădăcinat nu în natura individului și nu în adevărul supraomenesc obiectiv, ci în societatea economică, adică în in ultimul cont din stat Statul este singura entitate juridică; nu există alte persoane juridice și nu ar trebui să existe Toată viața umană și toate relațiile juridice dintre persoane sunt supuse sarcinii principale - organizarea producției sociale Socialismul are o tendință de centralizare puternic pronunțată și transferă organizarea producției în mâinile puterii de stat, concentrând forțe enorme, fără precedent În despoții estici nu exista o putere de stat atât de nelimitată și puternică, așa cum este concepută într-un stat socialist, care a eliminat toate formele de drepturi civile ale individului Căci dreptul de proprietate nu va aparține Comunităților liber formate, Federate, ci unei singure persoane juridice, Statul, care deține întreaga lume În același timp, managementul nu va fi public, ci birocratic; nu autoguvernarea unităților sociale și sindicatelor autonome va sta la baza organizării și armonizării vieții, ci centralizarea statului, ordinele imperioase din centru, nelimitate de nimic Organizarea socială a producției pentru socialiști este de prea multe ori o statalizare, transferul tuturor în mâinile statului Vorbesc tot timpul nu despre socialismul neutru, despre care există viitor, ci despre socialismul radical, care pretinde că devine religie; acest socialism, în limitele sale, gravitează mereu spre comunism În social-democrația germană, mai ales în aripa sa dreaptă, revizionistă, există multe Biblioteca "Runivers" NIKOLAI BERDYAEV comună și destul de acceptabilă pentru noi, dar am mereu în vedere esența inteligibilă a social-democrației Spiritul social-democrat a moștenit istoric și psihologic ideea unui Imperiu Roman mondial, un monstru de stat cu sabia lui Cezar, și îi dă totul Cezarului, deși o numește deja democrație Acest triumf final al dreptului de stat și al puterii nelimitate de stat i se poate opune nu dreptul burghez la proprietate privată și nu anarhia vieții economice, ci dreptul absolut al individului și organizarea socială a vieții economice în uniuni federative libere și unități zemstvo autoguvernante, unite într-o națiune nu prin violența de stat, ci prin spiritul conciliar bazat pe iubire Visăm la biserica universală, și nu la statul universal, teocrația, împărăția lui Dumnezeu și pe pământ, și

nu împărăția lui Cezar și alte puteri umane Socialismul comunal, extrastatal, dezvoltat organic din economia zemstvo, în sensul cel mai larg al cuvântului, asociat cu renașterea organică în principiile fundamentale ale țesăturii sociale, este pe deplin compatibil cu o teocrație liberă și poate rezista tentației Marelui Inchizitor Vom vorbi mai multe despre asta mai jos Din punct de vedere juridic, se poate concepe socialismul, organizarea perfectă a vieții economice și distribuția perfectă, cu triumful complet al dreptului civil și eliminarea definitivă a dreptului de stat Acesta a fost parțial cazul cu Proudhon Proprietatea burgheză, până la urmă, nu stă la baza dreptului civil, ci denaturarea acesteia, întrucât nu există un principiu mai ostil individului decât celebra proprietate burgheză și dreptul burghez la moștenire Până acum, dreptul civil s-a bazat pe gen, a fost o lege generică, dar trebuie să se bazeze pe natura individului, luată în afara oricărui gen Declarația drepturilor era deja în principiu revolta Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE Ô împotriva regatului rasei impersonale, dar din multe motive conținutul acestei declarații eterne nu a fost dezvăluit de istoria ulterioară Cea mai înaltă și ultima instanță de drept civil, izvorul adevărului său obiectiv, distinct de orice arbitrar subiectiv, poate fi dreptul bisericesc, dreptul catolicității divino-umane Astfel, o societate socialistă poate deveni nu un stat, ci una civil-ecleziastică, i e teocratic Cetățenia clanului trebuie învinsă de cetățenia individului care nu se realizează în societatea burgheză Statul socialist, bazat pe marxism, este un nou triumf al elementelor rasei Principiul tribal, natural, impersonal și fără Dumnezeu a triumfat în sistemul burghez, în proprietatea burgheză și în dreptul burghez la moștenire și pregătește și un triumf în statul socialist Istoria societății nu cunoaște încă triumful real al dreptului personal, al dreptului civil și uman adevărat, pentru că niciodată până acum începutul individului, natura lui transcendentă, calitățile sale unice nu au fost puse la baza societății Nu există nimic personal în proprietatea privată modernă și nu va fi în proprietatea de stat a socialismului Și este necesar să căutăm antidoturi împotriva tendințelor impersonale, abstracte de stat, centraliste de putere ale religiei socialiste Acest antidot poate fi găsit doar în ideea unei societăți religioase universale care încununează edificiul societății cu personalitate În religia socialistă, necesitatea naturală va triumfa din nou într-un mod nou, puterea rasei umane, în cele din urmă adunată și întruchipată într-o zeitate pământească Iar calea de ieșire de aici este supranaturală, divino-umană și nu numai umană Socialismul natural, anti-religios este triumful final și întruchiparea, ultima expresie a necesității naturale și a robiei Spre puterea nelimitată a rasei umane naturale în socialist Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV com stat conduce calea natural-generică, singura umană de dezvoltare Catolicitatea socialistă fals-religioasă este o formă de înrobire generică a individului, ca și cum ar fi socializarea tuturor înrobării și subordonarea unui singur punct de aservire Și aceasta este calea sclaviei finale și ultimei În loc de o mie de sclavi, va fi creată o nouă forță a unui aservitor central, o rasă umană îndumnezeită, o rasă naturală, atâta tot v Nesimțind și neînțelegând individul, religia socialismului interpretează complet greșit egalitatea în sensul egalizării, amestecării indivizilor, depersonalizării într-o masă omogenă Nimic de înaltă calitate și individualitate nu este apreciat Nedrept, nedrept este inegalitatea de clasă și de proprietate bazată pe privilegii politice și economice, inegalitatea asociată cu lucruri externe însușite de oameni, cu forme

de proprietate și putere asupra oamenilor și socialismul drepturilor, deoarece este îndreptat împotriva acestei inegalități nefirești Dar religia socialismului merge mult mai departe și încalcă esența interioară a individului, ierarhia naturală a sufletelor umane, scopul individual - semnificația fiecărei persoane în armonie mondială Ei vor să egaleze pe toți în numire și prin această numire să recunoască un beneficiu social omogen, un serviciu obligatoriu pentru prosperitatea pământească a rasei umane Chemarea unui gânditor și a unui poet, a unui înțelept și a unui artist nu va fi prețuită, - creativitatea nu va fi apreciată în mod deosebit, iar cărțile și picturile mărețe nu vor deveni subiect de mândrie și închinare națională; oamenii de cea mai înaltă vocație și poziție specială în ierarhia divină a indivizilor vor fi considerați numai ca unități utile social și nu mai mult Într-o societate socialistă, existența nașterea profeților și a înțelepților, a marilor învățători de viață, Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE creatori și genii, regi în tărâmul spiritului Iar religia socialistă, impregnată de invidie și iubire de sine, ia măsuri pentru ca în societatea viitoare să nu existe nimic prea mare, capabil să trezească prea mult respect pentru ea însăși, și deci invidie Democratismul pseudo-religios din zilele noastre umflă pasiunea vanitosă a fiecăruia de a fi deasupra tuturor, de a se ridica pe picior, de a fi un mic zeu, de a nu se mai închina la nimic, de a nu venera nimic În spiritul socialismului, toată lumea trebuie să lupte nu numai împotriva opresiunii economice și politice, a inegalității de clasă și de clasă, ceea ce este foarte corect, care este adevărul socialismului, ci și împotriva ierarhiei indivizilor, dată pre-etern în planul armonie divină Toți sunt egali în fața lui Dumnezeu, fiecare are o valoare absolută, dacă își împlinește destinul individual, își ia locul în lume, devine o persoană, a cărei imagine rămâne mereu în gândirea creatoare a Divinului Însăși ideea de personalitate, ca monada unică, este strâns legată de ierarhismul religios final, cu inegalitatea obiectivă metafizică (nu socială) Sarcina finală a adevărului socialismului și democrației constă în aceea că, după ce a eliberat omenirea de inegalitatea accidentală și nefirească, să stabilească o inegalitate adevărată și corectă în mod obiectiv, adică curăță terenul din care se va ridica personalitatea în esența sa interioară și diferența sa interioară față de orice altă personalitate Nu prin bogăție, nu prin noblețea de origine, nu prin lucruri exterioare și nu prin proprietăți ancestrale, ci prin forța spiritului, prin dreptul interior al individului, trebuie creată o adevărată ierarhie Nu chemarea falsă și mistic ireală a unui domn și conducător nobil, proprietar de pământ și capitalist, ci chemarea adevărată și mistic reală a unui poet și gânditor, profet și înțelept, ar trebui să protejeze împotriva tendinței de nivelare a revoluției - Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV socialismul nostru, ostil față de tot ceea ce este calitativ și individual Ar fi fără Dumnezeu să distrugi mari monumente, cărți și imagini, să sacrifici gânditori, artiști și profeți în beneficiul masei umane necalificate Omenirea este făcută demnă de existență doar pentru că munții înalți se ridică în cultura pe care o creează În religia socialismului, apare în lume un fel de ură răutăcioasă pentru calități prea înalte, iar această religie ar dori să distrugă tot ce este prea strălucitor, creativ, prea frumos și orbitor cu bogăția ei spirituală în numele egalității iluzorii a vidului şi a inexistenţei Este Marele Inchizitor care vrea să facă fericite milioane de bebeluși și smulge rădăcinile din care cresc florile de o frumusețe veșnică, iar pentru ea a meritat să trăiască Limita acestei ecuații

lipsite de calitate nu va fi egalitatea indivizilor, ci egalitatea în inexistența universală, inexistența egală Și ei deja spun: să nu fie nimic mai bun, nici o singură persoană, nici ape adânci, nici munți înalți, atâta timp cât există uniformitate mecanică Aceste sentimente răutăcioase reflectă nu adevărul socialismului, despre care vom vorbi mai departe, ci răul care vine, ispita diavolească Socialismul crede prea mult în politică, în unicitatea și finalitatea drumului politic al mântuirii, în Forme și Formule politice*) În social-democrație se finalizează procesul de îndumnezeire a politicii, început cu mult timp în urmă de burghezie, care devine din ce în ce mai abstract, rupt de centrul vieții și, în cele din urmă, ea însăși se transformă în singurul centru al vieții, în religie Ei cred că este suficient să schimbi lucrurile care sunt în afara unei persoane, iar persoana însuși se va schimba, că din sentimente și dorințe rele este posibil să se creeze orice fel de comunitate bună printr-un mod extern, mecanic co-
*) Sunt socialiști care resping absolut "politica", dar eu folosesc aici cuvântul politică într-un sens larg și specific și mă refer în principal la social-democrați Biblioteca "Runivers" SOCIALISMUL CA RELIGIE În teorie, democrații centrali vorbesc mult despre o schimbare a conștiinței maselor și despre evoluția socială, dezvoltarea forțelor productive, dar în realitate, în practică, ei cred în alchimia politică, profesează cultul Formelor politice, locului toate speranțele lor în tot felul de dictaturi politice, revolte politice, republici democratice, universale, egale etc votând, într-un cuvânt, puterea politică pe care și-o doresc Într-o atmosferă revoluționară, social-democrația încetează în sfârșit să mai vorbească despre dezvoltarea și creșterea conștiinței, despre schimbarea organică a sentimentelor și dorințelor umane, despre renașterea țesăturii sociale și tânjește doar putere și putere Social-democrația rusă începe să creadă în faptul gol de a prelua puterea politică, indiferent de starea conștiinței publice și de distribuția forțelor sociale Constituanta a devenit pentru ea un fetiș, ei cred în ea de parcă ar fi ceva mai mult decât o Formă goală în care poate fi turnat orice conținut Este o nebunie să crezi că politica poate uni oamenii, în sfârșit, poate depăși lupta veche a omenirii O politică neutră, abstractă, supusă nimicului este începutul discordiei și dușmăniei, iar fiecare pasiune politică evocă pasiunea politică opusă, ura politică trezește fiara din om Cultul Formelor politice duce întotdeauna la gol Nici o republică liberală, nici democratică, nici socialistă, nici nicio altă formă nu poate salva omenirea, să o umanizeze, să o unească cu Cel mai Înalt în viață, dacă esența oamenilor rămâne neschimbată, dacă conștiința oamenilor rămâne superficială, dacă ultima voință a omenirii și ultima sa iubire îndreptată către aceeași lume veche Există o singură garanție în lume a puterii unei noi vieți libere - o schimbare în conștiința oamenilor, renașterea sufletelor lor, o nouă voință și o nouă iubire, puterea sentimentelor și a dorințelor, puternică ca o piatră Nici unul Biblioteca "Runivers" NIKOLAY BERDYAEV Ce deghizare nu va ascunde vechile ulcere care corodează o persoană, criza nu va fi depășită din afară, deoarece pentru o viață nouă trebuie să coboare asupra umanității un nou Spirit Politica și socialismul trebuie să devină conștient religios, supuse centrului absolut al vieții, abia atunci își vor pierde caracterul antireligios și invers religios, abia atunci va fi învins fiara politicii și demonul pământesc al socialismului Fichte a avut cu adevărat dreptate când a caracterizat epoca noastră drept "o stare de păcătoșenie desăvârșită" și tânjim după o tranziție la "o stare de justificare incipientă" Prevăd o obiecție indignată față de

tot ce am spus despre social-democrația, deși am vorbit doar despre religia concepută în ea Încă o dată vor spune: vorbiți prea mult despre vreun rău inexistent al viitorului, în timp ce răul trecutului este atât de groaznic și socialismul luptă împotriva acestui rău; este necesar să desființăm sclavia și exploatarea, opresiunea politică și economică și apoi să vorbim despre toate acestea Aceasta este o obiecție banală și miop Îngrozitor este răul trecutului, răul primordial, sclavia elementară; omenirea trebuie să o elibereze de ea și voi vorbi despre adevărul socialismului în această eliberare Dar și mai groaznic este răul viitorului, răul din urmă, sclavia finală a spiritului și fiecare dintre noi este responsabil pentru el, deoarece fiecare este liber să-și servească întruparea sau să o respingă și să lupte împotriva ei Progresul nu este creșterea binelui și ofilirea răului, este un proces mult mai complex de eliberare și eliberare a forțelor lumii și umane pentru lupta finală dintre bine și rău, pentru revelația finală și întruchiparea celor mai profunde fundamente ale fiind Nici statul autocratic, nici capitalismul, nici brutalitatea primitivă nu au un viitor mare; numai răul care este progresiv în înfățișare, antireligiosul Biblioteca Runiverse SOCIALISMUL CA RELIGIE religii ale socialismului Procesul progresiv de eliberare trebuie finalizat până la capăt, dar acest proces uman singur nu decide încă soarta umanității în ultima luptă supraomenească Ceea ce în socialism aparține procesului uman de eliberare este adevărul socialismului, ceea ce trece în procesul supraomenesc al întrupării unui zeu pământesc, în ispita finală a pâinii pământești, este minciuna și răul viitor al socialismului, religia inversă, falsa catolicitate a împărăției ispititorului Nikolai Berdiaev Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers Psihologia poporului nostru drept x) VI Se știe cât de puțină educație era prețuită printre noi; Din păcate, atât biserica, cât și oamenii au acordat atât de puțină atenție științei, încât gradul de educație al multora dintre sfinții noștri ne este necunoscut Este evident că alcătuitorii vieților nici nu au menționat ce fel de educație a avut sfântul, ca împrejurare lipsită de importanță Întrucât nu aveam oameni de știință în Rus' pre-Petrine, în adevăratul sens al cuvântului, nu existau oameni de știință printre sfinți, cu excepția lui Maxim Grecul, care, în primul rând, nu era rus și, în al doilea rând, nu a fost canonizat Philaret Gumilevsky (op cit ianuarie o -xi) își citează viața, îl numește reverend și își definește destul de corect meritele El "prin marile sale isprăvi îi aparține în totalitate Sf Biserica Rusă, pentru care el rămâne o lampă în scrierile sale Educația și studiile de carte nu au servit însă ca obstacol în calea dobândirii sfințeniei; este clar că cunoașterea statutelor bisericești, cărțile Sf scrieri, dar apoi nu existau alte cunoștințe În viața unor sfinți, se spune că deja în copilărie au dat dovadă de o mare sârguință în studiul înțelepciunii bisericești Dar, se pare, nici măcar educația teologică nu era apreciată ca dobândire personală Sfântul Mitropolit Petru în copilărie a avut un vis: un soț în haine arhierești i-a atins limba și, parcă, i-a turnat dulceață în gură Sfântul Serghie în copilărie a studiat atât de rău încât a fost supus pedepsei profesorului "Întrebările lui Philos și Psychol ", nr Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" V F chizh toarnă și ridiculizează de la colegii practicanți A fost, spune biograful, prin voia lui Dumnezeu, pentru ca copilul să primească o minte livrescă nu de la oameni, ci de la Dumnezeu Băiatul s-a rugat lui Dumnezeu să-i trimită înțelegere; Odată, în pădure, a întâlnit un bătrân "sfânt" care a scos din buzunar, parcă, un vas și i-a dat cu trei degete, parcă o părticică

de prosforă, poruncindu-i să guste și făgăduind că în același timp Dumnezeu îi va da motive de învățare Sensul acestor povești este clar: educația nu avea o valoare autosuficientă; marele ascet a primit cunoașterea drept răsplată pentru credința sa arzătoare Cunoașterea era prețuită numai în măsura în care era utilă bisericii și credinței; deci in viata Sf Ștefan din Perm a remarcat că acest sfânt "depășește pe mulți dintre semenii săi din felul lui cu inteligență și simț și o carte cu totul pentru el însuși" Când s-a hotărât să propovăduiască Permienilor Cuvântul lui Dumnezeu, "învățând mai întâi limba permiană bună, l-am luminat și lui Dumnezeu, inventez o scriere necunoscută și alfabetul cuvântului în limba permiană, voi putea compune un Scrisoarea permiană și scrierea cărților și aduceți câteva cărți rusești slovene în limba permiană " Moscova Căutând o mare inteligență, învață limba greacă " În consecință, Ștefan din Perm era înzestrat cu abilități mentale remarcabile și o diligență rară, era pregătit foarte rezonabil pentru activitatea pe care o alesese Din păcate, acesta este aproape singurul sfânt care, deja la o vârstă sănătoasă, și-a completat educația pentru o activitate misionară rodnică Studiul a două limbi este o ispravă a educatorului de Permians Cei mai educați asceți copiau manuscrise și le strângeau, dar toată literatura de care aveau la dispoziție era de natură bisericească Învățăturile și explicațiile întrebărilor apărute în practica bisericească erau obligatorii pentru episcopi Întrebările dogmatice de cel mai înalt ordin nu i-au interesat pe asceții noștri și nu poate fi decât surprins de absența completă a gândirii științifice în mănăstirile noastre Cea mai înaltă manifestare a vieții mintale în mănăstirile noastre a fost întocmirea și rescrierea cronicilor Cronicarul Nestor a fost numărat printre sfinți, din care se poate concluziona că întocmirea cronicii a fost considerată lucrarea lui Dumnezeu
plăcută, cronica putea fi privită ca ceva util statului și bisericii Poate fi o oarecare consolare că în vieți nu există indicii ale unei atitudini ostile față de activitățile științifice, dar cred că acest lucru se datorează faptului că, în general, nu ar putea exista ostilitate față de inexistent Desigur, motivele absenței complete a activității științifice în mănăstirile noastre sunt foarte complexe, dar psihologul trebuie să noteze că chiar și cei mai buni călugări ai noștri, adică asceţii, care se remarcau din mediul general, nu erau înzestraţi cu curiozitate, nu simţeau nevoia de activitate ştiinţifică Nu putem decât să fii surprins că persoanele care au avut atât de mult timp liber nu au simțit nevoia de muncă psihică Nici unul dintre asceții noștri nu era înzestrat cu o minte iscoditoare, nici unul dintre ei nu aveau dragoste pentru cunoaștere Este greu de imaginat cu ce și-au umplut timpul liber asceții și episcopii noștri; poate că malnutriția severă a slăbit activitatea creierului; anemic, din cauza anemiei generale cauzate de malnutriție extremă, creierul a funcționat lent, activitatea mentală era limitată Înțeleg că este imposibil să dovedești această presupunere, dar mi se pare cea mai puțin plauzibilă Părerile teoretice în sine nu aveau valoare, nu puteau avea un impact asupra venerării drepților, așa cum indică soarta lui Joseph Volotsky și Nil Sorsky Aceste figuri majore au lucrat în același timp (Joseph Volotsky s-a născut în sau , iar Nil Sorsky în jurul anului); vederile lor teoretice divergeau diametral; erau adversari; disputa lor a fost de o importanță extraordinară, atât ca prima dispută literară din istoria noastră, cât și în semnificația sa practică, deoarece a afectat interesele multor mulți Ambii adversari literari au fost canonizați ca sfinți Iosif Volotsky a fost instituit pentru prima dată o sărbătoare

în (a murit pe iunie), apoi a fost confirmată în și, în cele din urmă, a fost instituită o sărbătoare la nivelul întregii biserici în) Este clar că ierarhii bisericii noastre și-au exprimat foarte curând și cu insistență respectul Grlubinskiy Istoria canonizării sfinților, pp tib Biblioteca "Runivers" V F chizh dansează cu Iosif Volotsky; scrierile sale au fost foarte, foarte utile călugărilor și clerului Nil Sorsky a fost un om neprihănit sfânt în mintea poporului și, deși purtătorii autorității bisericești nu erau dispuși să-i onoreze memoria, cererea conștiinței poporului a fost îndeplinită și celebrul lider al vieții noastre de skete a fost în sfârșit recunoscut ca fiind un sfânt Nici măcar Golubinsky nu a reușit să afle când și de către cine Nil Sorsky a fost recunoscut ca sfânt "Când în secolul al XVIII-lea sau în ultimul secol al XIX-lea a fost instituită o sărbătoare pentru el, nu putem spune, știm asta doar cândva înainte de " *) O persoană se poate împăca pe deplin cu un astfel de rezultat al problemei; cerinţele morale ale oamenilor au fost totuşi îndeplinite; chiar și persoanele care împărtășeau pe deplin părerile lui Iosif de Volotsky au trebuit să se încline în fața cererii conștiinței poporului și în fața oponentului canonizatului Iosif de Volotsky Drepții noștri au fost cei mai buni fii ai poporului lor și, prin urmare, au fost cei mai buni purtători de cuvânt ai aspirațiilor sufletului poporului Nu erau interesați de chestiuni științifice, ci erau moraliști practici care i-au învățat pe oameni morala toată viața; în sfârșit, întreaga lor viață a fost dezvoltarea unor probleme etice Ei s-au străduit cu toată puterea să rezolve problemele vieții morale, au căutat adevărul moral și, din moment ce au găsit soluția acestor întrebări, au predat, pur și practic, prin propriul exemplu, morala vecinilor Trebuie să fim de acord cu prof Sikorsky, care afirmă "că slavii în general și rușii în special se remarcă prin înclinația lor către analiza internă, în special către analiza morală" *) "Astfel, cultura òyxa, în contrast cu cultura naturii, este o trăsătură relativă a spiritului slav") Osip Lurie s-a exprimat la fel de categoric) "Fiecare națiune creează o filozofie care îi este specifică și care reflectă sufletul ei național (mentalité) * Caracterul filosofiei ruse este în esență moral " *) Id pagina) Culegere de articole științifice și literare Trăsături din psihologia slavilor, p) ID pagina) Ossip-Lourie La philosophie russe contemporaine, p et Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV "Gândirea generală a filozofilor ruși este moralitatea" "Un țăran analfabet este un mare filozof în materie de moralitate Căutarea adevărului este o idee destul de firească pentru un țăran Este destul de de înțeles că profesorii și educatorii poporului nostru erau moraliști practici; acești cei mai buni fii ai poporului lor s-au dedicat în întregime rezolvării problemelor morale, i-au învățat pe oameni numai moralitate După părerea mea - poate mă înşel profund - singurii învăţători ai poporului nostru au fost cei drepţi; despre mulți, bineînțeles, nu știm nimic, din cauza dezvoltării mici a scrisului nostru De fapt, cine a învățat poporul nostru, cine a insuflat morala creștină? Clerul alb era extrem de ignorant și lacom și, prin urmare, nu și-a putut îndeplini misiunea; călugări educați și erau foarte puțini dintre ei, stăteau departe de viață, erau angajați în administrarea și politica bisericii; călugării nu puteau, prin calitățile lor morale, să aibă decât o influenţă demoralizatoare J) Cu toate acestea, poporul nostru a acceptat morala creștină și, în mijlocul celor mai grele condiții, a păstrat o uimitoare sensibilitate morală, o străduință pasionată pentru adevăr Este de la sine înțeles că aceasta dovedește enorma putere spirituală a oamenilor; acest mare, în

sensibilitatea sa morală, oamenii, desigur, și-au manifestat cel mai pe deplin cele mai bune calități în fiii lor cei mai buni, pe care îi cinstesc, cărora se roagă Deși acești cei mai buni fii ai poporului nostru s-au ocupat cu greu în știință - din păcate, acest lucru trebuie recunoscut - dar întreaga lor viață a constat în sacrificiu de sine, în închinarea idealului, în muncă, rugăciune și instruirea altora prin exemplu Drepții noștri, la fel ca cei mai buni fii ai poporului, au fost neclintiți, nu au cunoscut compromisuri, s-au străduit pentru perfecțiunea absolută, pentru sacrificiu de sine complet; au fost consecvenți până la sfârșit și, totuși, aceasta este particularitatea caracterului rus Simplitatea este atât o parte bună, cât și o parte rea a caracterului nostru Drepții noștri fără ezitare) Este la fel de ușor să întâlnești un preot sau un călugăr beat ca și un țăran beat (Oleary Descrierea călătoriei la Moscova, p Cei mai mulți dintre ei (călugări) sunt doar oameni proști Id p) Biblioteca "Runivers" V f h și w au îndeplinit cele mai stricte cerințe de etică și abia atunci au decis să-i învețe pe alții când au rezolvat complet problema morală cu propria lor viață Întrucât drepții noștri erau teoreticieni răi, ei nu au elaborat teoria moralității; citind instrucțiunile și învățăturile lor fragmentare, devine clar că nu pentru aceste învățături cunoscute de noi oamenii se roagă și le închină; toți cei care ne respectă poporul vor fi de acord cu mine în acest sens Activitatea lor a fost fructuoasă și o putem judeca, desigur, în termeni generali, după dezvoltarea morală a poporului nostru Tot ce este frumos, tot ce este sublim în viața morală a poporului nostru, desigur, într-o anumită măsură, este rodul activității celor mai buni fii ai săi, cărora le-a fost recunoscător pentru acest lucru de câteva secole Desigur, cea mai minuțioasă cercetare istorică nu ne va dezvălui cât de mare a fost participarea drepților la dezvoltarea morală a poporului nostru Nimeni nu a notat ce anume le-au spus oamenilor care le-au cerut sfatul, nimeni nu a notat ce impresie a făcut viața celor drepți asupra oamenilor care le cunoșteau viața Chiar și despre activitatea moralizatoare a lui Serafim de Sarov știm foarte, foarte puține De exemplu, E Poselyanin ("Rătăcitor", August, pp ,) spune: "A dat o lecție și mai ascuțită unui moșier nepoliticos Această doamnă, ajunsă la Sarov, s-a dus la pr Serafim cu iobagul său Bătrânul, după ce i-a binecuvântat, a întrebat-o pe stăpână: "Și cine este acesta care a venit la mine cu tine?" - "Aceasta este iobaga mea" După aceste cuvinte, bătrâna a început să vorbească afectuos cu servitorul ei Acest lucru a iritat-o pe doamnă și a întrerupt conversația de mai multe ori Bătrânul a întrebat din nou: "Cine este fata asta cu tine?" Stăpâna a răspuns și ea cu dezinvoltură: "Aceasta este fata mea iobagă" Atunci bătrânul i-a spus proprietarei trufie "Nu, aceasta nu este o fată, ci o fată și nu numai că este aceeași persoană ca tine și cu mine, ci și mai bună decât noi, pentru că această fată are un suflet curat și o inimă bună " Și bătrânul s-a întors către această fată vânată, a binecuvântat-o și i-a spus cu afecțiune: "Domnul este peste tine, comoara mea" Pentru a aprecia semnificația învățăturilor lui Serafim din Sarov, trebuie să ne amintim că acest lucru s-a întâmplat în perioada de glorie a iobăgiei, când, potrivit lui Leskov, și să nu-l crezi Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV nu avem niciun motiv - Filaret de la Moscova l-a liniştit atât de mult pe Miller, care îl regreta pe Postnikov obişnuit, care a primit două sute de vergele pentru că şi-a părăsit postul pentru a salva un om care se îneacă "pedeapsa asupra trupului unui plebeu nu este fatală şi nici nu contrazice obiceiul strămoșilor sau spiritul scripturii Este mult mai

ușor să înduri vița pe un corp aspru decât suferința subtilă în duh Poate fi mult mai util pentru un războinic să îndure umilința și rănile pentru isprava lui decât să fie înălțat printr-un semn "(" Omul on the Watch Complete Works Vol , pp ibi) Dacă Serafim din Sarov i-a explicat "fetei" o singură dată demnitatea ei umană, nu a contat, dar dacă a vorbit des și cu mulți oameni despre egalitatea oamenilor, atunci influența lui a fost foarte benefică Din păcate, nu avem informații despre ceea ce ne-au învățat oamenii drepți și, prin urmare, putem judeca această activitate doar a priori Am spus deja că roadele acestei activități sunt evidente pentru noi Marea influență a drepților noștri asupra moralității oamenilor este fără îndoială și pentru că printre asceți existau persoane fără îndoială înzestrate cu puteri mentale remarcabile La urma urmei, este imposibil să admitem că persoanele cu mintea mare s-au condamnat la inactivitate completă, nu au reflectat la întrebările morale, nu și-au învățat aproapele Trebuie să ne gândim că drepții, bogat înzestrați cu facultăți mentale, s-au dedicat în întregime dezvoltării unor chestiuni morale practice Nu s-au ocupat de teologie, de etica teoretică, prin urmare, singurul domeniu care le-a absorbit toată puterea a fost moralitatea practică Abilitatea remarcabilă a unora dintre ei este dovedită de faptul că au avut mulți elevi; este evident că doar o persoană cu mult peste medie își poate influența atât de puternic vecinii încât aceștia să se supună complet autorității sale Pentru a avea discipoli credincioși și altruişti, trebuie să ai o minte mare Cel mai mare Sfânt al nostru Serghie de Radonej a avut atât de mulți ucenici, încât opt dintre ei au devenit ei înșiși celebri și, prin urmare, s-au remarcat din mulțime Este bine cunoscut cât de mare a fost autoritatea acestui sfânt Biblioteca "Runivers" V F chizh Din acest motiv, nu se poate îndoi că nu numai în voință, ci și în minte, el și-a depășit cu mult prietenii, studenții și admiratorii Nici măcar nu ne putem imagina aproximativ cum au predat drepții noștri, cum au câștigat influență asupra vecinilor lor, dar știind cum se câștigă în general influența, știind ce calități ar trebui să aibă mentorii, putem afirma că drepții noștri au predat nu numai respectarea ritualurilor, ci și știau cum să explice cele mai importante și mai dureroase întrebări care i-au îngrijorat pe vecinii lor Și știm că, pentru ruși, astfel de întrebări pot fi doar întrebări de viață morală Oamenii noștri drepți și-ar putea arăta puterile mentale bogate în conversații despre bine și rău, învățând cum să realizăm pe deplin binele pe pământ Teologia noastră la acea vreme era atât de simplă încât nu putea oferi hrană unei minți curios "Dieu, le monde, l'âme, l'existence future sont des objets, qui provoquent toujours sans cesse la curiosité de Tesprit humain" (Văr) și nu există nicio îndoială că mințile drepților noștri au muncit din greu la aceste întrebări Știm cât de mult s-au rugat asceții; sunt cunoscute și rugăciunile lor; drepții noștri pentru rugăciune au folosit cel mai mult cărți liturgice Fără îndoială, în rugăciune, întreaga lor viață spirituală, întreaga lor relație cu Dumnezeu, s-a manifestat pe deplin Cunoaștem conținutul rugăciunilor lor și, de asemenea, înțelegem pe deplin activitatea lor volitivă: La religion est la reaction énérgique de la volonté humaine contre tout ce qui n'apparait pas comme volonté face parte din rugăciune ca act mental Aceste sentimente sunt cel mai bine definite de De la Grasserie în excelenta sa lucrare: De la psychologie des religions ( ); folosind concluziile sale, putem înțelege clar sentimentele asceților noștri care i-au agitat în rugăciune, înțelegem cum se raportau ei la Dumnezeu Sentimentul principal la majoritatea oamenilor în legătură cu) Ars La religion

devant la psychologie Atti del V Congresso di Psicologia, p Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV Dumnezeu - frica; acest sentiment pur egoist este baza, esența rugăciunii majorității După cum spune pe bună dreptate Turgheniev: " Pentru ce se roagă un om, se roagă pentru un miracol Fiecare rugăciune se rezumă la următoarele: Doamne mare, ai grijă ca de două ori doi să nu fie patru, frica de bolnav este deosebit de puternică, și de aceea bolnavii se roagă doar ca boala lor să nu decurgă după legile naturii, "acolo nu au fost patru " În rugăciunile drepților noștri, acest sentiment egoist era aproape absent: nu le era frică de nimic, pentru că nu prețuiau nimic în viață Desigur, le era frică de chinurile infernale, dar încercau să câștige mântuirea, în principal prin isprăvile lor Rugăciunile drepților exprimau dragostea pentru adevăr, simțul dreptății; s-au rugat pentru realizarea dreptății lui Dumnezeu pe pământ, pentru triumful virtuții și pedeapsa răului, adică la Grasserie numește asta instinctul dreptății Într-adevăr, astfel de entuziaști și idealiști, ca și drepții noștri, au simțit viu imperfecțiunea umană, nedreptatea, triumful viciului le-a provocat suferință vie și au fost nevoiți să se roage cu ardoare pentru îndemnul și îndreptarea oamenilor, pentru protecția celor slabi și a celor slabi înfrânarea celor puternici Cu cât simțeau răul mai viu, cu atât se rugau cu mai multă ardoare pentru triumful binelui Din câte se știe, drepții noștri au suferit din cauza conștiinței propriei lor imperfecțiuni și s-au întors către Dumnezeu cu rugăciune fierbinte pentru darul puterii de a lupta împotriva propriilor vicii; deși aici, totuși, egoismul stă la bază, dar nu nepoliticos; lupta pentru perfecțiunea personală, potrivit lui Nietzsche, este lotul celor mai buni oameni De la Grasserie acordă o atenție deosebită singurătății, îndepărtării de oameni, ca cauză a atașamentului arzător față de Dumnezeu; din punct de vedere psihologic "teama de izolare" este un motiv foarte puternic de religiozitate; "cu singurătate completă, nevoia unei zeități devine imperativă"; oamenii care sunt izolați de lume au nevoie de comuniune cu o divinitate pentru a satisface nevoia societății Ei fac cereri zeității, îi spun gândurile, starea lor de spirit Asceții noștri au căutat cu insistență singurătatea pentru a fi *) Poezii în proză Rugăciune Biblioteca "Runivers" V F chizh mai aproape de Dumnezeu, să fii în comuniune cu natura creată de Dumnezeu, să fii mereu cu dumnezeirea, să nu ai nimic în gândurile tale decât pe Dumnezeu Mulți asceți, ascultând doar de necesitate, au trăit în mănăstiri și, cât le-a fost posibil, au rămas în singurătate Serafim de Sarov a petrecut mult timp "în pustia apropiată" departe de oameni, pentru ca prin gânduri, rugăciuni, citirea Sfintelor Scripturi, să fie în comuniune cu Dumnezeu, să fie mai aproape de el, să simtă măreția lui Dumnezeu în mijlocul naturii Aceste sentimente sunt deosebit de puternice în rugăciunile oamenilor care și-au pierdut familia și prietenii; în înstrăinarea lor involuntară de lume, ei caută comuniunea cu zeitatea, caută consolare în această comuniune Înșiși drepții noștri s-au lepădat de lume, ceea ce înseamnă că dragostea lor față de zeitate era foarte puternică; nu s-a datorat singurătății involuntare, ca la oamenii obișnuiți , În rugăciunile lor în legătură cu Dumnezeu, cel mai puternic lucru a fost uitarea propriului sine, dorința de a se contopi cu zeitatea Au tratat negativ atât lumea, cât și propria personalitate; erau conștienți de neajunsurile lor, de viciile lor; această atitudine negativă a dus la pierderea iubirii de sine, ca ființă rea, a stârnit dorința de perfecțiune, de apropiere de Dumnezeu, de contopire cu el Sgradându-și, distrugându-și propriul sine ca imperfect și lacom, acești entuziaști

s-au închinat înaintea lui Dumnezeu cu toată puterea sufletului lor, l-au slujit, i-au dat toate gândurile, toate dorințele, chiar și viața De la Grasserie numește această relație cu obiectivizarea divinității *) Drepții noștri au fost complet absorbiți de închinarea divinității; parcă nu aveau viață proprie; au trăit în Dumnezeu; se străduiau în mod constant să se apropie de Dumnezeu, străduindu-se să facă numai ceea ce îi plăcea lui Dumnezeu; s-au rugat și s-au închinat lui Dumnezeu, uitând de viața lor personală Această apropiere de Dumnezeu, uitarea propriei personalități imperfecte, a făcut din rugăciunea pentru cei drepți cea mai înaltă fericire; au petrecut câteva ore pe zi în rugăciune, pentru că părtășie, apropierea de desăvârșire E Op cit , p Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV feminitatea este cea mai mare fericire Desigur, nu toată lumea se poate ruga așa; aceia și marea lor majoritate, care cer ca de două ori doi să nu fie patru, se pot ruga doar câteva minute; cei care pot uita de propria personalitate, se contopesc cu zeitatea ca fiind cea mai înaltă, perfecțiunea, petrec nopți întregi în dulce rugăciune Este clar că pentru o astfel de rugăciune este necesară o dragoste pasională pentru perfecțiune; numai el poate găsi fericirea în rugăciune, căruia apropierea desăvârșirii, contemplarea desăvârșirii, îi face o mare plăcere Cu cât personalitatea a fost absorbită sau distrusă mai complet, cu atât mai completă a fost pătrunderea în perfecțiune, cu atât mai puternică era plăcerea de a se apropia de perfecțiune, cu atât rugăciunea era mai lungă, cu atât mai multă beatitudine a oferit Asceții au găsit cea mai înaltă beatitudine în rugăciune, au căutat singurătatea ca să se roage toată ziua, ca nimic să nu le distragă de la rugăciune; aceasta este cea mai bună dovadă a dragostei lor arzătoare pentru perfecțiune; dacă s-au rugat numai pentru propria lor bunăstare în această lume și în viitor, nu ar putea găsi fericirea în rugăciune și, prin urmare, nu ar putea suporta viața la care s-au condamnat Omul nu poate trăi fără plăcere; Acesta este un adevăr incontestabil, dovedit de mult Chiar și Epicur spunea: toate viețuitoarele aleargă după plăcere Fără îndoială că asceţii nu ar putea trăi fără plăcere; singura lor, sau cel puțin cea mai mare plăcere, era rugăciunea, ca absorbție a personalității la perfecțiune Această plăcere cea mai înaltă, la îndemâna celor aleși, a făcut pentru asceți viața lor grea, după standardele noastre, nu doar tolerabilă, ci chiar frumoasă Au fost mulțumiți de viața lor, au fost mai fericiți decât majoritatea și chiar și cei care s-au bucurat de toate binecuvântările vieții Nicăieri nu găsim nici măcar un indiciu că asceții s-au plâns de viața lor; au fost împovărați de conștiința imperfecțiunii lor, dar în rugăciune au uitat de asta, s-au contopit cu perfecțiunea, ca un artist, uitându-se de sine, se contopește cu opera sa; aceste delicii sunt atât de puternice încât cineva se poate împăca atât cu foamea, cât și cu frigul Deși oamenii noștri drepți au uitat de ei înșiși în rugăciune, deși întregul lor suflet era plin de gândul unei zeități, dragoste pentru el, Biblioteca "Runivers" V F chizh nu au admis niciodată posibilitatea comunicării directe între om şi divinitate Nu există indicii că cel puțin unul dintre oamenii noștri drepți a considerat că este posibil ca spiritul uman să comunice cu zeitatea Nu am avut mistici; nici unul dintre oamenii noștri neprihăniți, nici măcar pe scurt, nu poate fi considerat un mistic; mistica era cu totul necunoscută, cu totul străină strămoșilor noștri Printre drepții noștri nu există niciunul care să poată fi echivalat cu Macarie al Egiptului, Grigorie Palama, Benaventura și Sf Teresa În general, misticismul nu a pătruns în mănăstirile noastre și nici nu a apărut în ele Acest

fenomen, care este foarte important pentru înțelegerea și psihologia poporului nostru și a istoriei noastre, nu a atras încă atenția oamenilor de știință Poate fi explicată atât prin mintea critică a poporului rus, cât și prin tinerețea acestuia Misticismul în general a fost întotdeauna străin rușilor; Krudener și Tatarinova (născută Buxgevden) erau germani și aveau puțini adepți; iar până în prezent nu avem mistici printre oamenii educaţi) Adepții sectelor noastre mistice sunt foarte puțini la număr, iar misticismul lor este foarte grosier Toate acestea, parcă, vorbesc în favoarea faptului că misticismul este complet străin minții noastre; dar nu trebuie să uităm că misticismul apare în general numai în rândul popoarelor cu o cultură veche; desigur, misticismul în sine nu indică o cultură înaltă, dar pentru dezvoltarea ei este necesară o muncă culturală îndelungată, este necesară dezamăgirea, este necesară îndoiala în capacitatea unei persoane de a înțelege adevărul într-un mod natural Prin urmare, este posibil ca, din cauza tinereții noastre, misticismul să fie imposibil la noi și doar în viitorul îndepărtat învățăturile mistice vor supune mințile rusești Sobrietatea extremă a gândirii drepților noștri merită respect; desigur, au admis posibilitatea unor astfel de fenomene,) Cea mai profundă definiție, după părerea mea, a misticismului a fost dată de Jacob Bõhme: misticul este Wem Zeit wie Ewigkeit Und Ewigkeit wie Zeit) Teosoful Blavatsky s-a născut Gan; cu toate acestea, se poate îndoi de sinceritatea ei; nu avea adepți în Rusia Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV care, în opinia noastră, sunt imposibile, dar acest lucru se datorează gradului de educație al acestora În general, ei nici măcar nu căutau să pătrundă în lumea misterioasă; extazul mistic le era complet necunoscut Erau destul de mulțumiți de ceea ce le dădea credința lor simplă, dar arzătoare; au înțeles clar imperfecțiunea minții umane și și-au dedicat toată puterea îmbunătățirii morale a lor și a vecinilor Rugăciunea le dădea cea mai înaltă fericire și erau fericiți de închinarea lor la Dumnezeu; uitând de ei înșiși în rugăciune, ei s-au apropiat mental de perfecțiunea absolută Chiar și în acest entuziasm constant de rugăciune, ei nu și-au pierdut sobrietatea gândirii, ceea ce poate servi drept dovadă a nedreptății opiniei despre efectul hipnotizator al ritualului bisericesc *) Nu găsim nimic asemănător sugestiei, hipnotismului în viețile drepților noștri, care și-au petrecut o parte semnificativă din viața lor în rugăciune Acest lucru, trebuie să ne gândim, dovedește totuși sobrietatea extremă a minții poporului nostru; Oamenii noștri drepți au fost întotdeauna destul de critici cu realitatea, au fost buni administratori, au înțeles nevoile concetățenilor lor Intensitatea și durata extazului plin de rugăciune al celor drepți depășește cu mult extazul experimentat de cei mai talentați artiști și oameni de știință Artiștii și oamenii de știință în cele mai bune momente ale vieții lor se contopesc cu lucrările lor, trăiesc în întregime cu imaginile și ideile pe care le-au creat, uită de ei înșiși și de întreaga lume O asemenea stare de extaz apare ocazional și pentru o perioadă foarte scurtă de timp în viața marilor artiști; extazul atinge o intensitate mai mică în rândul oamenilor de știință; în viața oamenilor de știință aceste momente de încântare și uitare de sine apar doar de câteva ori Aici găsim o nouă confirmare a concepției acceptate de toți psihologii despre semnificația sentimentului religios; într-adevăr, sentimentul religios este cel mai înalt, cel mai complex și mai puternic dintre toate sentimentele superioare Nici sentimentul estetic și cu atât mai mult intelectual nu poate oferi niciodată acea încântare, acel extaz, acea fericire) Binet Sangle Le crime de suggestion religieuse Archives

d'Anthropologie Criminelle Biblioteca "Runivers" V F chizh uitarea de sine, pe care drepții noștri au experimentat-o Este deosebit de important că extazul artiștilor și oamenilor de știință este scurt, accidental, nu joacă un rol important în viața chiar și a celor mai înzestrate naturi Cei drepți de multe ori și multă vreme au fost în extaz, au experimentat încântarea uitării de sine și a contopirii cu zeitatea Din câte știm, după asemenea extaze prelungite, ei nu au experimentat o cădere, pe care artiștii și oamenii de știință o experimentează după momente de uitare de sine entuziastă Dacă luăm lungimea, intensitatea și frecvența extazelor evocate de aceste sentimente ca măsură a înălțimii, complexității și tăriei sentimentelor, atunci trebuie să concluzionam că sentimentele religioase sunt mult mai puternice, mai înalte și mai complexe decât cele estetice ; intelectualul urmează esteticul Nu există nicio îndoială că drepții noștri erau în general mai fericiți decât marea majoritate; nu regretau că au părăsit lumea cu bucuriile ei, nu erau împovărați de felul de viață pe care și-au ales-o; asemenea oamenilor cu suflet sensibil, sufereau de conștiința propriei imperfecțiuni și totuși nu erau mai puțin împovărați de o viață care ne îngrozește Într-adevăr, ce poate fi mai îngrozitor decât viața drepților noștri; mai ales dacă ții cont de gândurile constante despre imperfecțiunea ta frica de răzbunare dincolo de mormânt, teama de a trezi cenzura Aceluia căruia L-au închinat cu atâta pasiune și cu atâta sinceritate Totuși, orice suferință, atât fizică, cât și morală, nu a făcut viața insuportabilă pentru drepții noștri; dimpotrivă, erau chiar fericiți, pentru că binecuvântarea pe care au primit-o în rugăciune nu numai că a contrabalansat toată suferința, ci chiar s-a dovedit a fi un exces într-o direcție pozitivă Aceasta dovedește clar importanța mare a sentimentelor religioase; niciodată sentimentele estetice și intelectuale nu pot juca un rol atât de enorm în viața chiar și a celor mai talentați oameni; artiștii nu se bucură de sentimentele estetice, iar oamenii de știință de cele intelectuale, atât de multă plăcere încât pot fi fericiți chiar și în cele mai nefavorabile condiții Doar sentimentele religioase pot face viața nu numai tolerabilă, ci chiar fericită Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA JUSTIȚILOR NOASTRE oameni înfometați în singurătate, într-o pădure deasă Cu greu se poate nega superioritatea incomensurabilă a sentimentelor religioase asupra tuturor celorlalte, știind cât de puternică a fost influența lor asupra întregii vieți, asupra întregului comportament al drepților noștri Desigur, aceste sentimente erau nemăsurat mai dezvoltate la ei decât la muritorii de rând; dar printre artiști estetica și printre oamenii de știință, sentimentele intelectuale sunt, de asemenea, nemăsurat mai dezvoltate decât printre muritorii obișnuiți Este de la sine înțeles că vorbesc aici doar despre mari artiști și oameni de știință Fără îndoială, sentimentele religioase pot da fericirea cea mai înaltă, cea mai durabilă; nici un sentiment mai înalt nu atinge acea putere, nu are aceeași semnificație ca și cele religioase La această concluzie suntem conduși de studiul psihologiei drepților noștri Este necesar să subliniem acele condiții din viața drepților noștri, care au contribuit la apariția extazelor rugăciunii Puterea și semnificația extraordinară a sentimentelor religioase sunt deja evidente din faptul că ele decurg din întregul organism, din viața pur organică a omului Nu există nicio îndoială că extazele de rugăciune prelungite și intense se pot întâmpla numai asceților Persoanele care sunt active sexual nu pot avea astfel de extazuri religioase ca asceții; acest lucru este cunoscut de mult timp, deși nu înțelegem, nici acum, mecanismul acestui fenomen

Întotdeauna și pretutindeni asceza sexuală a fost necondiționat obligatorie pentru persoanele care căutau cea mai înaltă fericire Putem doar presupune că acești asceți au toată energia lor spirituală, toată ardoarea lor spirituală concentrată în rugăciune; desigur, aceasta nu este o explicație, dar până acum nu știm nimic mai mult despre acest fenomen atât de important în viața noastră spirituală Cea mai bună explicație a acestui fenomen o găsim în viața Sf Teresa Ca Sf Teresa, toată puterea iubirii ei era concentrată asupra divinității; acest mare sfânt era o natură bogat înzestrată, capabilă de iubire pasională Postul este, fără îndoială, de mare importanță; Mâncarea abundentă și hrănitoare privează o persoană de posibilitatea de a petrece mult timp ' *) Vie de sainte Térèse, écrite par elle-même, traduite par le R Bonis XIV-mi editez Paris Lecoffre · ■ Biblioteca "Runivers" V F chizh rie ore la rugăciune, experimentează răpirile rugătoare; după toate probabilitățile, acest lucru se datorează proceselor de nutriție și circulație sanguină a creierului, care ne sunt încă necunoscute Numai cei mari posturi se pot ruga mult timp, găsi cea mai mare plăcere în rugăciune Trebuie să ne gândim că o stare de extaz, extazurile religioase i-au făcut pe neprihăniți să fie insensibili la privarea de hrană; marii asceți în extaz religios au uitat atât de mult de ei înșiși încât nu au simțit foame; cu cât luau mai puțină mâncare, cu atât extazele rugăciunii erau mai lungi și mai intense și cu atât aveau mai puțină nevoie de mâncare Numai cei care postesc pot găsi cea mai mare binecuvântare în rugăciune; cu greu este posibil să îndurați un post lung și strict fără extaze de rugăciune VII Minunile sunt recunoscute ca dovada principală și indispensabilă a sfințeniei; în consecință, doar cei care, după mărturia unor oameni de încredere, au făcut minuni, sunt venerați ca sfinți Cei care erau convinși de efectul extraordinar sau miraculos al sfântului asupra lor înșiși și-au convins contemporanii că decedatul era într-adevăr un om drept Nu se poate decât să fie de acord cu o asemenea viziune asupra oamenilor De altfel, dacă au existat oameni atât de convinși de sfințenia defunctului încât s-au recunoscut vindecați miraculos de el, evident, răposatul și-a întrecut cu mult pe contemporanii săi în virtutea sa, a avut adevărați admiratori care l-au crezut cu sfințenie Pentru a avea admiratori atât de uimitoare încât gândul să influențeze corpul, este necesar să realizezi ceva măreț, să dobândești faimă excepțională Întotdeauna au fost mulți oameni care au vrut să vindece bolnavi și chiar mai mult, desigur, au fost oameni bolnavi care căutau vindecare Bolnavii foloseau toate măsurile care depindeau de ei pentru a se însănătoși, dar cazurile de vindecare miraculoasă erau foarte rare și, prin urmare, îi uimeau atât de tare pe contemporani, încât defunctul, a cărui rugăciune producea vindecare, era recunoscut ca o persoană cu o putere deosebită, o forță excepțională, dobândit prin viaţa sa evlavioasă Cei puțini norocoși, vindecați prin rugăciune către morții evlavioși, au fost uciși în mod special, exclusiv Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV Õ aşteptând în sfinţenia tămăduitorului Ei, desigur, s-au rugat în alte locuri, dar nu au primit vindecare; în același loc în care s-au însănătoșit, ei și cu tot dreptul de a o face, au găsit cea mai înaltă putere, așadar, sfințenie neîndoielnică pentru ei Evident, în viața unui om drept, a cărui rugăciune după moarte are o putere extraordinară, a existat ceva atât de sublim, atât de frumos încât l-a apropiat de perfecțiune Cei care au fost vindecați prin rugăciunea către drepți au fost cei mai zeloși martori și propagandiști ai sfințeniei celui care i-a vindecat Pentru a recupera, ca urmare a rugăciunii către un sfânt, este nevoie de o credință excepțională,

extrem de rară, foarte arzătoare; multe mii, după cum se știe în mod obișnuit, nu se fac bine nicăieri, tocmai din cauza credinței insuficient de arzătoare Chiar dacă jumătate dintre bolnavi, ale căror suferințe sunt vindecate prin sugestie, s-ar vindeca ca urmare a rugăciunilor către sfinți, atunci ar fi atât de multe minuni, încât ar fi o întâmplare obișnuită Deci, doar foarte, foarte puțini au avut credință arzătoare și, prin urmare, și-au revenit; este clar că însănătoşirea lor le-a făcut credinţa de neclintit Desigur, propaganda lor sinceră și persistentă a avut succes, iar majoritatea a fost de acord cu acești câțiva vestitori ai sfințeniei defunctului Cei care cred că înainte oamenii erau foarte creduli și se înșelau ușor se înșală foarte tare; dimpotrivă, nu se poate decât să se minuneze de precauția extremă a strămoșilor noștri Dacă luăm în considerare neputința lor completă în boli, necunoașterea lor completă a legilor naturii, absența lor completă a medicilor, trebuie să fim de acord că atunci ar fi trebuit să existe multe remedii prin sugestie Până la urmă, chiar și atunci erau oameni care foloseau toate trucurile pe care le aveau la dispoziție pentru a vindeca măcar pe unii dintre bolnavi; vindecătorii, chiar și în timpul nostru iluminat, au mulți clienți; erau chiar și atunci dibaci, cunoscând inima omului și, prin urmare, posedă capacitatea de a inspira vindecători; cu toate acestea, niciunul dintre ei nu și-a câștigat faima, nu a produs "miracole" care i-au uimit pe contemporani La acea vreme, mănăstirile erau profund respectate de oameni, erau mulți călugări ambițioși care doreau cinste, faimă și bogăție, și de aceea încercau să "vindece", totuși, leamele erau Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" V F chizh atât de rar încât, cu toată dorința lor de a descrie toate "minunile", compilatorii Vieților Sfinților au descris în detaliu fiecare caz individual În ce măsură leacurile erau rare poate fi judecat pentru că Sf Varlaam Khutynsky a câștigat un respect deosebit la Moscova doar pentru că patul marelui duce Vasily Vasilyevich și-a revenit ca urmare a rugăciunii către acest sfânt Evident, chiar și în acea vreme strămoșii noștri evlavioși și-au revenit atât de rar ca urmare a rugăciunii, încât o singură recuperare a câștigat o reverență specială pentru cei drepți Dacă ținem cont că și acum, când medicina are metode științifice de cercetare, unii pacienți se recuperează contrar previziunilor celor mai buni medici, trebuie să recunoaștem că și atunci unii pacienți grav bolnavi s-au vindecat fără niciun tratament Orice medic poate reaminti pacienții în timpul a căror boală a avut loc o îmbunătățire neașteptat de bruscă, complet de neînțeles și inexplicabilă Desigur, chiar și atunci au existat astfel de cazuri, de exemplu, patul Marelui Duce, care s-a recuperat la Novgorod, s-a putut recupera ca urmare a călătoriilor, a noilor impresii, a împrejurimilor noi etc În consecință, vindecările datorate rugăciunii erau extrem de rare, atât de rar încât orice astfel de caz a stârnit uimire Pentru a aprecia cât de rare erau astfel de cazuri, trebuie remarcat că unele leacuri miraculoase constau în alungarea demonilor de la demoni Acum ne este clar că acestea erau leacuri pentru bolnavii mintal Știm că nimic nu este mai ușor decât să "vindeci" un bolnav mintal; adevărul este că o simplă schimbare a cursului bolii este luată ca leac: este considerată un leac dacă pacientul încetează să se înfurie după ce a vizitat mănăstirea Aceasta nu înseamnă încă că și-a revenit; călătoriile, impresiile puternice și noi ar putea influența evoluția bolii unor "posedați"; la urma urmei, nu toți bolnavii mintal nu înțeleg semnificația mănăstirilor; pe vremea aceea, trebuie să ne gândim, bolnavii mintal erau la fel de evlavioși ca și cei sănătoși Pe

atunci, singurul lucru pe care rudele "posedaților" îl puteau ajuta era să-l ducă la cea mai cinstită mănăstire; este de înțeles că pacientului i s-a spus multe și multă vreme despre un astfel de pelerinaj l-au convins că în mănăstire avea cel mai înalt   prin puterea drepților, "demonii" vor fi alungați din el, ei au asigurat că va fi eliberat de "demoni" etc , și totuși, în întreaga noastră istorie, există mai multe vindecări miraculoase și chiar atunci in nici un caz nu se explica exact daca si-a revenit complet bolnav sau a urmat doar o sedare temporara Prin urmare, strămoșii noștri nu erau creduli; leacurile erau atât de rare încât, dacă admitem chiar și toate cazurile de vindecare ca fiind dovedite cu siguranță, ne putem întreba doar cât de puțin efect a avut sugestia în acel moment O coincidență accidentală a recuperării cu o vizită la o mănăstire, o schimbare a cursului bolii mintale (exorcismul) și vindecarea prin sugestie - acestea sunt vindecări miraculoase recunoscute ca manifestări ale unei puteri superioare Desigur, nu avem dreptul să le reproșăm strămoșilor noștri că sunt creduli pentru că ei considerau o minune coincidența accidentală a vindecării prin sugestie sau ameliorare în cursul bolii cu vizita la mănăstire, atribuind vindecarea influenței unei puteri superioare Într-adevăr, chiar și acum astfel de concluzii eronate dau o glorie pe termen scurt unor mijloace noi Nu îi puteți învinovăți pentru faptul că au luat îmbunătățiri pentru recuperare De asemenea, este destul de de înțeles uimirea martorilor oculari a liniștirii "posedaților"; aceste cazuri rare au atras deosebit de puternic tocmai pentru că erau foarte rare, erau complet de neînțeles Recuperarea unui foarte, foarte puțini pacienți prin sugestie trebuia considerată un "miracol"; dacă asemenea cazuri ar fi frecvente, ei nu ar atrage atenția asupra lor Strămoșii noștri au trebuit să explice aceste recuperări prin influența unei puteri superioare și într-adevăr aceste recuperări au avut loc din influența principiului spiritual, ei manifestând puterea sufletului asupra trupului Este cunoscut faptul că o astfel de recuperare se explică acum prin sugestie sau autohipnoză, dar nici acum nu înțelegem absolut mecanismul acestor fenomene; pentru noi sunt misterioși și minunati Recuperarea prin sugestie sau autosugestie, în cele din urmă, este manifestarea puterii spiritului asupra cărnii, a sufletului asupra trupului Este de înțeles că unii studenți ai hipnotismului și sugestiei cred în telepatie, ocultism și chiar spiritualism; pozitivismul nu este accesibil tuturor, adică capacitatea de a renunța la încercarea de a explica * S V F h și w esența universului Influența gândirii asupra proceselor corporale, ceea ce este destul de înțeles pentru cei care refuză să explice esența lucrurilor și complet de neînțeles pentru gânditorii filozofi, este într-adevăr un fapt care indică marea putere a principiului spiritual În înțelegerea miracolului pe care l-au avut strămoșii noștri, a stat până la urmă ideea puterii spiritului asupra trupului, a triumfului celui mai înalt principiu creator Ei credeau că principiul spiritual, sufletul nemuritor al sfântului, influențau trupul celor care i se rugau cu ardoare; noi, cu tot scepticismul nostru, ne prezentăm în mod diferit aceeași idee: gândul unui om drept în sufletul unui credincios fervent i-a influențat corpul prin sugestie O idee, un gând care vindecă o boală, este la fel de puțin înțeles ca și sufletul unui drept decedat care a auzit rugăciunea unui credincios Psihologia este complet de neînțeles pentru intensitatea gândirii la care au ajuns rugăciunile credincioșilor înfocați; această tensiune este un fenomen excepțional Credința profundă și arzătoare este accesibilă pentru foarte, foarte puțini,

motiv pentru care vindecarea au fost rare și miraculoase; aceste miracole au fost însă de înțeles, dacă nu pentru minte, atunci pentru conștiința morală a contemporanilor, iar aceasta trebuie privită ca o dovadă de necontestat a profunzimii principiului moral al strămoșilor noștri Minunile extrem de rare au fost înțelese de contemporani ca răsplată a unei puteri superioare ca o recompensă pentru o reverență excepțională pentru memoria sfântului Cei care credeau într-o minune erau convinși că cel vindecat prin rugăciuni este vrednic de o minune, de intervenția unei puteri mai înalte, doar pentru că se închina mai cu ardoare decât altora amintirii drepților; norocosul nu avea alte drepturi la un leac Toată lumea știa și recunoștea ca fiind firesc și corect că s-au rugat pentru recuperarea a o mie și doar câțiva oameni s-au însănătoșit Numai în cazuri excepționale oamenii erau pedepsiți pentru lipsa de respect față de cei drepți Aceasta înseamnă că o răsplată excepțională, miraculoasă, pentru devotamentul special, pentru o reverență deosebită față de cei drepți era considerată destul de corectă; numai devotamentul deosebit de arzător față de drepți putea provoca intervenția unei puteri superioare; totul altceva a fost Inexplicabilitatea acestui fenomen este indicată, de exemplu, de Heymans En-iühirung in die Metaphisik, s Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV S neputincios O poziție socială înaltă, merite de stat și militare, bogăție, chiar și caritate nu dădeau nu numai dreptul, ci chiar speranța pentru influența unei puteri superioare; marele prinț și cerșetorul erau egali la mormântul sfântului; recuperarea a fost dată celor care au fost mai capabili să aprecieze pe deplin frumusețea spirituală a celor drepți Poate că nu este complet clar, dar, cu toate acestea, ideea de bază a fost că o persoană este mai bună, care înțelege pe deplin frumusețea spirituală a drepților, este el însuși perfect moral decât cei care nu au fost răsplătiți cu un miracol Această regulă generală, profund democratică, a fost încălcată în favoarea soției lui Khan Taidula, care a fost vindecată de mitropolitul Alexis Acest miracol este descris în detaliu, cel puțin în comparație cu alte miracole În descrierea acestui miracol, gândul strălucește clar că nu seamănă cu alte minuni, tocmai pentru că o persoană învestită cu putere pământească a cerut un leac Mitropolitul Alexy și prietenii săi au înțeles clar că nu era vorba doar de vindecarea puternicei khansha, nu doar de convertirea ei la credința creștină; au înțeles clar că, dacă nu există leac, toată Rusia, și mai ales biserica, ar fi rău Mitropolitul Alexis, cu modestia sa caracteristică, i-a simțit slăbiciunea și importanța isprăvii; el "este lucrul, spunând, să fie deasupra forțelor proprii" S-a rugat mult și cu ardoare; agitația lui duhovnicească, destul de de înțeles pentru noi, a atins un asemenea grad, încât când s-a rugat la mormântul Mitropolitului Petru, a văzut că lumânarea de la mormântul sfântului "s-a aprins de la sine; tuturor celor care văd " Întrucât nu se spune cine erau acești "toți", putem crede că am văzut minunea Mitropolitului și două sau trei persoane rugându-se cu el la mormântul Mitropolitului Petru, în care nu este nimic de necrezut Această minune poate fi explicată și în așa fel încât, în marele său entuziasm, mitropolitul a văzut autoaprinderea lumânării, iar cei care se rugau cu ea au cedat sugestiei sfântului care era autoritar pentru ei "Minunea" a dat încredere sfântului smerit, el "a primit vestirea ajutorului lui Dumnezeu, calea prosperității către el" După ce a făcut o lumânare mică din ceara unei lumânări autoaprinse, mitropolitul Alexy a pornit Taidula într-o "viziune de vis" l-a văzut pe Mitropolit, din care se poate trage concluzia că ea spera la vindecare prin rugăciunile

sfântului Mitropolitul a fost întâmpinat "cu mare cinste", somat să aprindă soba Biblioteca "Runivers" V F chizh a purtat o lumânare, s-a rugat mult timp ("după rugăciunea este suficientă") și a stropit khansha cu "apă sfințită", "în acea oră regina a văzut clar" Nu poate exista nicio îndoială că Khansha și-a revenit; vindecarea ei este destul de probabilă, ținând cont de încrederea pe care bolnava o avea în mitropolit și de acea încredere în puterea rugăciunii pe care smeritul sfânt o avea în acest caz Descrierea acestui miracol merită o atenție deosebită tocmai pentru că ne oferă informații despre starea de spirit a mitropolitului Alexie și a pacientului, dar și pentru că conturează înțelegerea minunii de către contemporani O minune, ca manifestare a unei puteri superioare, este un fenomen extrem de rar; nimeni nu are dreptul să se aștepte la un miracol, cu atât mai puțin se îndrăznește să spere la o minune O vindecare miraculoasă este o răsplată rară pentru o reverență specială pentru un reverend; Adevărat, soția hanului l-a cinstit pe sfânt atât de mult încât, la cererea ei, hanul i-a ordonat mitropolitului să meargă la Hoardă, promițând favorurile Rusiei pentru vindecarea soției sale și amenințând că va ruina Rusia dacă ordinul lui nu va fi efectuate Pacientului, ca o păgână, i s-a iertat exigența; ortodocșii nu au îndrăznit să ceară vindecare miraculoasă, nu au îndrăznit să amenințe pentru inutilitatea rugăciunii pentru însănătoșire Viziunea morală în această privință era atât de sensibilă, încât nici istoria, nici legenda nu ne spune o singură cerere pentru un leac miraculos Nici țarii, nici boierii nu au încercat să se considere mai vrednici de intervenția unei puteri superioare prin rugăciunea sfinților decât cei mai neînsemnati supuși ai lor Exemplul soției Hanului nu a sedus nici o singură regină, nici o singură nobilă; așa că era limpede pentru toată lumea, chiar și pentru cei chinuiți de boală și stricați de obsechiozitate, că o minune era o răsplată pentru virtute, pentru evlavie față de sfânt, că înaintea lui Dumnezeu toți sunt egali Înalta influență moralizatoare a sfinților a fost atât de puternică, încât nici pe vremea aceea nimeni nu îndrăznea să vorbească despre drepturi speciale la mila lui Dumnezeu a celor puternici din această lume De asemenea, trebuie menționat că soția oarbă a hanului a văzut în vis sfântul pe care îl aștepta și, prin urmare, a acordat o importanță deosebită vizitei sale; sfântul a fost primit cu cinste de către păgâni, care deja indicau respectul lor pentru mitropolitul Alexis Cât de mult poți înțelege sensul descrierii Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA Drepților NOștri minunea, a fost săvârșită prin milă specială față de Rusia; Mitropoliții Petru și Alexie, cu viața lor dreaptă, Mitropolitul Alexie, cu rugăciunea lor fierbinte și credința în Mitropolitul Petru, a implorat intervenția unei puteri superioare în folosul Bisericii și al Rusiei Printre cei vindecați prin "minune" erau puține persoane nobile, după toate probabilitățile nu mai mult decât erau printre clasa de jos Este limpede că recuperarea unor persoane nobile a fost benefică mănăstirilor și, de aceea, toate astfel de cazuri au fost atent înregistrate, iar călugării au divulgat cu sârguință aceste cazuri peste tot; nu mai rar s-au însănătoșit oamenii săraci, atât de nesemnificativi încât numele lor ne-au rămas necunoscute Este de la sine înțeles că, în timpul vieții lor, drepții nu au avut nicio preferință pentru bogați față de săraci; dar în mănăstirile în care se odihneau moaștele drepților, desigur, cei bogați erau îngrijiți, se slujeau rugăciuni pentru ei etc , dar perspectiva morală era atât de înaltă încât bogații și nobilii nu se bucurau de niciun avantaj în raport cu puterea mai mare În fine, trebuie remarcat faptul că

întocmitorii Vieților Sfinților nu ne spun absolut nimic despre cei vindecați; nici nu ştim dacă acestea au fost persoane virtuoase, dacă s-au remarcat în dezvoltarea lor morală de la nivel general De obicei, se remarcă despre o persoană recuperată că avea o credință arzătoare și puternică în reverend Cazurile de recuperare miraculoasă erau însă îndoielnice; chiar și atunci păreau incredibili, și de aceea cei mai educați reprezentanți ai clerului, cât au putut, verificau poveștile despre minuni; au fost desemnate persoane respectabile, de încredere, care fie erau convinse de realitatea miracolelor, fie, ceea ce, bineînțeles, era foarte rar, considerau poveștile minunilor nesigure În lucrarea prof Golubinsky "Istoria canonizării sfinților în Biserica Rusă" descrie modul în care a fost studiată realitatea vindecărilor miraculoase Sinodul din a prescris: "și pe cine vreți să-l cinstiți în sfinți, despre asemenea trupuri dobânditoare, este vrednic să-l încercați în toate felurile posibile și să depuneți mărturie cu mărturii de încredere în fața marelui și desăvârșit sinod al episcopilor" Cei mai buni reprezentanți ai bisericii le era foarte frică să ia miracolele "fantezie" pe bune Biblioteca "Runivers" V F chizh Cel mai rar și mai uimitor minune este învierea morților Putem înțelege foarte bine de ce aceste miracole au fost atât de rare și au provocat uimire celor care au auzit despre ele Veridicitatea extremă a legendelor, desigur, ținând cont de subiectul poveștii, este dovedită tocmai de faptul că au existat doar câteva cazuri de înviere a morților Această modestie extremă și reținere a legendei ne dă dreptul de a avea încredere în general în poveștile despre miracolele care au avut loc în mâinile drepților Dacă povestitorii de minuni și-ar fi dat frâu liber imaginației, ar fi raportat multe cazuri de înviere a morților Acest miracol a stârnit o asemenea reverență, a fost luat atât de în serios, încât nu mai era loc pentru fantezie Dacă ținem cont că mii de bolnavi s-au înghesuit la mănăstiri deosebit de venerate, imaginați-vă cât de groaznică erau atunci călătoriile, nu ne va surprinde deloc că au existat doar câteva cazuri de leșin sever care s-au încheiat fericit Nu este nimic surprinzător că rudele unui pacient căzut într-un leșin grav îl considerau mort și erau sincer convinși că revenirea la viață se datorează influenței unei puteri superioare Se știe că și acum mulți sunt convinși că unii prind viață într-un sicriu, că și acum încă încearcă să găsească un mijloc sigur de a distinge o moarte imaginară de una reală Așadar, este mai mult decât probabil ca în mănăstirile bolnavilor, care au căzut într-un leșin profund, să fi avut loc într-adevăr cazuri de resuscitare, și putem avea încredere în poveștile despre aceste cazuri În viața lui Varlaam, făcătorul de minuni din Khutysk, este descris în detaliu drept cea mai mare minune, învierea morților Un admirator al fiului călugărului s-a îmbolnăvit grav; în disperare, părintele și-a purtat fiul la mănăstire; pe drum fiul a murit, așa cum i s-a părut tatălui Varlaam și-a consolat tatăl îndurerat "Nu este adevărat, ca și cum o moarte comună îi așteaptă pe toți, iar judecata îi așteaptă pe toți ceilalți și pe toți cei care vor să moară Nu te întrista, copile, ci du-te și pregătește o înmormântare " Părintele s-a dus să pregătească sicriul, lăsându-și fiul în chilia călugărului; Sf Varlaam s-a rugat și flăcăul a prins viață x) Tocmai a apărut un studiu pe acest subiect Icard Le signe de la mort reelle en l'absence de medecin Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV Călugărul i-a spus părintelui uluit: "Fiul tău va muri mai jos, va trăi mai jos, dar era slab pe drum, duhul este ascuns în el și ți se pare că a murit; acum te-ai încălzit într-o celulă caldă, chiar dacă îți imaginezi că ai prins viață, înainte de învierea comună,

nimeni nu poate prinde viață cu putere, așa cum ți se pare Nu putem decât să ne minunăm de înțelepciunea sfântului, care a explicat atât de clar și simplu aparenta înviere și imposibilitatea învierii morților cu adevărat Duminica a doua a fost renașterea celor înecați: unul dintre admiratorii Sf Varlaam s-a înecat pe drumul de la mănăstire în timp ce trecea râul; când bărbatul înecat a fost scos din apă, soția sa s-a plâns că soțul ei a murit în timpul vizitei la mănăstire "și deodată apa înecată va eructa și se va ridica, de parcă n-ar fi suferit nimic" Această poveste este atât de adevărată încât nu lasă loc de îndoială Redactor al Vieții Sf Varlaam Khutynsky Serb Pakhomiy Logofet, declară categoric că Sf Varlaam i-a interzis cu strictețe tatălui, care-și socotea fiul mort, să vorbească despre minune; doar la prezentarea sfântului "s-a mărturisit minunea" Pahomius Logothete nu a asimilat înfățișarea înțeleaptă a Sf Varlaam la moarte și înviere și a descris cea mai obișnuită recuperare a lui Grigore, purtătorul de pat al Marelui Duce Vasily Vasilyevich, ca pe o înviere Grigorie bolnav a fost dus la mănăstirea Khutynsky, "care nu ajunsese la mănăstire ca trei câmpuri, tânărul își părăsise viața" Deoarece Grigori dorea să fie înmormântat în Mănăstirea Khutyn, rudele lui și-au continuat drumul "La fel, ca și cum s-ar apropia cu răposatul lângă mănăstirea acelei dar înainte de aceasta, mortul striga cu glas mare, zicând: unde este " La întrebările insistente ale călugărilor, Grigorie a răspuns sincer: , dar am văzut la picioarele mele stând într-un mod întunecat " Este chiar greu de explicat de ce sârbul Pahomius consideră că această recuperare este învierea din morți; bolnavul a avut o vedenie, iar cei din jurul lui îl considerau mort; a avut loc o redresare miraculoasă, dar nimic care să semene cu o înviere nu poate fi găsit nici măcar în expunerea lui Pahomie Este posibil să explicăm pervertirea evenimentelor din partea lui Pahomius sau a fanteziei sale arzătoare, sudice, sau a lui Biblioteca "Runivers" V F chizh dorința de a înfrumuseța evenimentele; în orice caz, încercarea lui de a atribui făcătorilor de minuni o minune atât de imposibilă precum învierea morților nu a stârnit imitație Era clar pentru compilatorii noștri ingenui de vieți că un asemenea miracol mare era imposibil; povestitorii de minuni nu au îndrăznit să înfrumuseţeze şi chiar să denatureze evenimentele în felul în care a făcut sârbul Pahomiy Din câte se știe, imaginația înflăcărată și elocvența lui Pahomie nu i-au influențat pe evlavioșii închinători ai altarelor; Mănăstirea Khutyn și-a pierdut de mult puterea de atracție; pelerinii aproape că au uitat de el Cu greu ar fi îndrăzneț din partea mea să afirm că, pentru concepția noastră religioasă sobră, elocvența sârbului Pahomius nu este numai convingătoare, ci de-a dreptul antipatică Adevărata, simplă înțelegere religioasă a strămoșilor noștri nu a fost dusă de elocvența lui Pahomie; în adâncul sufletului chiar și al pelerinilor creduli, gândul încă s-a trezit că învierea morților este peste puterea celor mai mari drepți Pelerinii evlavioși se gândeau la învierea morților ca Sf Varlaam, și nu ca Pahomius, și acest scriitor educat și elocvent nu a reușit să-i convingă pe strămoșii noștri de posibilitatea învierii morților Sfântului Serghie i se atribuie și minunea învierii tinerilor; Călugărul i-a explicat părintelui, care s-a bucurat nespus de învierea fiului său, că flăcăul nu murise deloc, ci amorțise de un frig puternic și că acum a plecat, și-a venit în fire și era sănătos Părintele a stat ferm pe faptul că defunctul a fost reînviat de rugăciunile reverendului Apoi, acesta din urmă i-a interzis să divulge despre miracol de teama de a-și pierde fiul Filaret Gumilevsky nu menționează această minune, care dă dreptul de a crede că o înțelege, precum Sf Serghei Deci, în

general, vindecările miraculoase erau foarte rare, acest lucru este dovedit de faptul că la verificare s-au găsit erori și înșelăciuni; Desigur, au existat întotdeauna oameni creduli și fără scrupule La verificarea miracolelor în , cancerul lui Teodosie din Totem s-a dovedit a fi: "două soții țărănești Mavra Bragin și Evfimiya Pavlov, după ce le-au dat instrucțiuni în anunțuri de jurământ, unele cuvinte trimise în acele anunțuri, anulează dacă, iar burgherul Grigory Burylev are un fiu, Peter, la recuperare (după cum a arătat el însuși în timpul interogatoriului), săptămâni mai târziu cu Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV doi vor muri" (Golubinsky Istoria canonizării, p) Desigur, au existat întotdeauna mulți astfel de oameni creduli și, prin urmare, în esență, rapoartele despre oameni vindecați miraculos sunt de puțină încredere La octombrie , starețul Nikita de la Mănăstirea Makariev a deschis oasele unui călugăr, le-a dat drept moaștele Sf Macarie, așezat într-un altar pentru o cinstire corespunzătoare și a stabilit o sărbătoare a descoperirii moaștelor în mănăstire Dar în Patriarhul Ioachim a fost informat despre descoperirea imaginară a relicvelor Patriarhul a trimis trei anchetatori la mănăstire (arhiepiscopul cu arhimandrit și stareț), iar când anchetatorii l-au înștiințat că moaștele Sf Macarie, și oasele unui simplu călugăr, și că nu erau minuni de la ele, a poruncit ca oasele să fie îngropate în același loc, iar egumenul Nikita a fost lipsit de stareța sa și exilat "la început ca novici" la altul mănăstire (Id , p , nota nr) Cu greu se poate îndoi că această înșelăciune nu a fost singura O trăsătură extrem de caracteristică a vieții sfinților noștri este marea sobrietate a naratorilor; în toate viețile, cel puțin recunoscute de biserică, se raportează doar câteva minuni, care nu pot fi explicate altfel decât prin credulitate Cineva poate fi surprins de cât de sobru, cât de critic au tratat strămoșii noștri "miracolele"; desigur, au existat întotdeauna și peste tot visători creduli, dar printre noi erau atât de puțin crezuți, încât există doar câteva miracole "fanteziste" În viața arhiepiscopului de Novgorod, Ioan, compilată de sârbul Pakhomiy, se spune că novgorodienii, văzând "fecioara" care a fugit din chilia episcopului, "l-au coborât pe carne" ƀki , împotriva măreției repezi de apă, trase de nimeni, doar de puterea lui Dumnezeu Acest miracol poate fi explicat doar prin ușurința lui Pahomius În sfârșit, trebuie menționat că arhiepiscopul Ioan a murit în , iar viața a fost scrisă la sfârșitul secolului al XV-lea (Klyuchevsky Old Russian Lives of the Saints, pp ib-) Și mai ciudată este legenda despre Vasily, episcopul de Ryazan El "își da jos mantaua și o întinde pe apă și pășește nud, purtând chipul lui Dumnezeu și al Maicii Domnului Și un spirit furtunos a fost purtat cu o imagine împotriva jeturilor, de acolo curge râul De- Biblioteca "Runivers" V F CHIZH dar parcă ar fi fost la ora din zi și în aceeași zi la ora a lui Dumnezeu, prin porunca inexprimabilă a surfului pe manta sa până la locul, care se numește acum vechiul Ryazan Acea icoană făcătoare de minuni, adu-l pe episcop la sud, este încă în Ryazan Căci prin credință se încrede în Nu (Theotokos), Surprinde-mă cu milă, deși să-și dezvăluie slujitorul fără defect "(Filaret Gumilevsky Viața, aprilie, p) Dacă înțeleg corect această minune, atunci se referă la icoană, și nu la Sf Busuioc; nu avea nevoie de un miracol, din moment ce putea naviga pe o corabie mică Astfel, această minune cea mai minunată, strict vorbind, nu are nimic de-a face cu un sfânt; Se știe că legendele despre icoanele miraculoase sunt complet diferite de viețile sfinților Povestea miracolului lui Spyridon prosfora lovește cu o simplitate extremă Chilia acestui sfânt a luat foc; "Atunci, binecuvântat, ia-ți

mantia, închide cu ea gura peșterii: leagă-ți mânecile cu sacul tău, curg-o în fântână cu ea și umple-o cu apă și în curând întoarce-te cu apă, cheamă-ți pe fratele tău, ele ajută la stingerea acestuia Frații, venind, văzând un lucru minunat, oricât ar arde mantaua, a închis gura binecuvântată a peșterii și oricât apa curgea din sac Un asemenea miracol mărturisește o religiozitate extrem de grosolană; vai, nici nu este clar pentru creatorul miracolului si pentru cei care cred in el cat de inutil si meschin este acest "miracol" Singura consolare poate fi că astfel de minuni nu s-au repetat și sunt puțin cunoscute O impresie extrem de neplăcută o face povestea miracolului țareviciului Petru S-a arătat lui Sf apostolii Petru și Pavel au dat doi saci, unul cu aur și altul cu argint Fericitul Petru a ales un loc pentru mănăstire; principele de Rostov i-a oferit să cumpere pământ cu următoarea condiție: să pună lângă el nouă monede de argint și o a zecea monedă de aur și, în măsura în care obține monede, acel teren va fi proprietatea lui Țarevicul Petru a fost de acord și, când a pus monedele, acestea nu au fost epuizate Prințul a primit o căruță întreagă de monede; le-a acceptat ca pe o binecuvântare apostolică și timp de câteva zile a împărțit cu generozitate pomană săracilor Este evident că un astfel de miracol ar fi putut fi inventat doar de o persoană foarte mercenară și proastă Prof Klyuchevsky (op cit , pp -) consideră că viața țareviciului Petru a fost întocmită de un călugăr al mănăstirii Petrovsky și scrisă sub impresia proaspătă a unui proces între Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA JUSTIȚILOR NOASTRE moștenitori ai domnitorului Rostov și ai mănăstirii Petrovsky A fost nevoie de o minune pentru a dovedi drepturile mănăstirii asupra pământului, și de aceea a fost inventată din cele mai urâte motive O astfel de minune ar putea fi concepută doar de o persoană care se închină la vițelul de aur, care nu se sfiește de nimic în chestiuni bani O anumită justificare pentru călugării mănăstirii Petrovsky ar putea fi că această viață este compusă, așa cum prof Klyuchevsky, nu mai târziu de jumătatea secolului al XIV-lea la Rostov Aceste miracole, după părerea mea, sunt cele mai ciudate dintre cele care se explică prin credulitate și ignoranță Simplitatea extremă a acestor invenții este izbitoare; este evident că astfel de minuni sunt inventate de oameni foarte simpli; oamenii cu inima foarte simplă credeau și ei în asemenea minuni Cu greu mă pot înșela explicând simplitatea extremă a celor mai "complicate" miracole prin marea sobrietate a strămoșilor noștri, care nu aveau în mod deosebit încredere în inventatori Chiar și la acea vreme, miracole precum Urim și Thummim, stivele miraculoase cu care Smith și Cowdrey au compilat cartea lui Marmons, nu erau posibile printre noi În cele din urmă, și acest lucru este foarte important, miracole incredibile nu sunt descrise în viața asceților - oameni adevărați drepți; doar Spiridon prosfora poate fi considerat ascet, dar a fost un sfânt din sudul Rusiei Golubinsky a atras atenția asupra numărului mic de sfinți din Rusia Kieveană "Această diferență între Rusa Kievană și Rusa Moscovită este izbitoare în raport cu numărul de sfinți: în timp ce în Rusia Moscovită există o mulțime de sfinți, în Rusia Kievană nu sunt nici măcar o duzină, pentru că dintre cei indicați doi nu sunt ruși " (Istoria canonizării, p) Povestea mantiei ignifuge și a pânzei de sac impermeabile la apă putea părea demnă de atenție doar acolo unde faptele reale erau puțin respectate, unde era nevoie de ficțiune în absența realității Arhiepiscopul Ioan cu greu poate fi considerat un ascet, iar țarevicul Petru nici măcar nu arăta ca un ascet În consecință, adevărații asceți nu făceau minuni "fanteziste"; întreaga lor viață a fost atât de extraordinară încât,

chiar și fără miracole inventate, oamenii și-au venerat isprăvile Adevăratul merit nu are nevoie de publicitate; poporul, cu sentimentul lor moral, distingea adevărați asceți, îi cinstea, deși nu înotau împotriva curgerii apei ascetii Biblioteca "Runivers" V F chizh onorat cu respect pentru viața sa morală, pentru darurile sale deosebite și nu pentru miracole; inventatorii nu au avut nevoie să compună miracole incredibile pentru a trezi reverență față de asceți; Oamenii i-au onorat pe asceți chiar și fără ajutorul unor invenții credule Desigur, vindecarea bolnavilor sporea venerația, dar aceste vindecări se datorau tocmai venerării înflăcărate a faptelor și meritelor drepților Cred că această absență a miracolelor incredibile în viața celor mai buni drepți ai noștri este cea mai bună dovadă a înaltei frumuseți morale a asceților înșiși și a venerației pur morale a acestora de către strămoșii noștri evlavioși Desigur, superstiția era amestecată cu această reverență, dar elementul moral era în prim-plan Este pur și simplu imposibil ca la acea vreme superstiția să nu interfereze cu venerarea meritului; superstiția era plină de toată viața la acea vreme Cu toate acestea, cu greu se poate considera superstiție credința în posibilitatea vindecării la mormântul drepților, credința în realitatea viziunilor, credința în existența viselor profetice Strămoșii noștri considerau astfel de tratamente posibile, legi destul de acceptabile care guvernează lumea; din punctul lor de vedere, vindecarea prin rugăciunile sfântului a fost explicată destul de satisfăcător, dar oamenii nu au avut încredere în mod deosebit că mantaua nu arde, iar sacul nu lăsa să treacă apa Însă strămoșii noștri au văzut pentru ei vindecări miraculoase neîndoielnice prin rugăciunile sfântului și rugăciunile la moaștele celor drepți; chiar dacă admitem că au existat de fapt de două sau chiar de patru ori mai puține astfel de vindecări decât știm, acest lucru, în esență, nu schimbă deloc problema Că vindecările miraculoase se datorau venerării faptelor drepților, și nu invers, este dovedit de faptul că, în timp ce oamenii aveau amintiri vii despre activitățile și calitățile înalte ale drepților, vindecările miraculoase erau frecvente; apoi au devenit mai puțin frecvente și în cele din urmă s-au oprit complet De exemplu, nici măcar de la cei mai evlavioși locuitori ai provinciei Smolensk nu am auzit despre miracolele de la mormântul lui Avraam din Smolensk, dar am cunoscut o bătrână care și-a revenit după ce a călătorit la moaștele lui Tihon din Voronezh (Zadonsky) Este bine cunoscut faptul că chiar și printre oamenii de știință există persoane care recunosc Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV posibilitatea de miracole, admițând că există unele forțe și fenomene misterioase Trucurile lui Blavatsky i-au interesat pe savanți englezi serioși; s-a considerat necesar să se verifice poveștile aparent fantastice ale acestei persoane ciudate Cine vrea să se convingă încă o dată de imposibilitatea adevăratelor minuni, să recitească viețile sfinților noștri O dovadă mai bună a imposibilității miracolelor nu poate fi imaginată: cu toată străduința de a vedea miraculosul, în toată istoria noastră nu a existat o singură minune adevărată; fenomene ușor explicabile de legile naturii au fost confundate cu miracole sau, în cele din urmă, mai mulți visători au compus mai multe povești extrem de grosolane despre evenimente imposibile și absurde Nevoia de miraculos este foarte mare; chiar şi acum oamenii educaţi cred în miraculos; prin urmare, este destul de de înțeles că și strămoșii noștri au dorit miracole și le-au văzut acolo unde, în esență, nu existau Dar ei nu au inventat miracole imposibile și au avut puțină încredere în inventatori Nu trebuie să uităm că, necunoscând legile fenomenelor, strămoșii noștri erau foarte ingenui în

privința miracolelor; este greu de înțeles cum oamenii de știință moderni pot admite posibilitatea miracolelor, dar este cert că credința în miracole va exista pentru mult timp de acum încolo Repet că citirea poveștilor despre miracolele noastre este foarte utilă celor care vor să înțeleagă cum se naște și se menține credința în miraculos Aceste povești, cel puțin cele mai multe dintre ele, sunt compuse de persoane înzestrate cu o minte rusă sobră VIII Unii sfinți sunt creditați cu darul de a prevedea viitorul; dar se raportează atât de puține despre profeția reală, încât cineva poate chiar să se îndoiască dacă a fost considerat posibil, chiar și pentru cei mai mari drepți, să prevadă viitorul Trebuie să ne gândim că sfinții noștri înșiși nu s-au considerat înzestrați cu darul profeției, nu s-au angajat în ghicire Cu smerenia caracteristică oamenilor adevărați drepți, ei au înțeles că uneori oamenii înțelepți reușesc să prezică viitorul și nu se cuvine oamenilor cu adevărat evlavioși să profețească despre viitor Prin urmare, ne întâlnim cu foarte puține povești de predicții reușite; compilatori ai vieții, cu toate V F chizh în dorinţa lor de a slăvi pe sfinţi, ei nu au găsit cu putinţă să exagereze mult realitatea Chiar și permițând o legendă în poveștile despre predicții, trebuie menționat că legenda are și anumite limite; opiniile sfinților înșiși și ale admiratorilor lor despre divinație au determinat cu precizie limitele legendei Pentru cei pasionați de telepatie, ocultism, spiritualism etc , este extrem de util să citească viețile sfinților noștri; nici cei mai entuziaști admiratori ai sfinților, care credeau în profeție în general, nu au putut găsi cazuri convingătoare de providență pentru viitor Aproape toate cazurile descrise sunt explicate foarte usor; fie era posibil să se prevadă viitorul, iar predicția nu reprezenta nimic miraculos, fie predicția se referea la cel mai obișnuit și foarte obișnuit întâmplare, fie prezicerea viitorului era considerată încredere în succes, încurajarea și aprobarea luptei, sau, în cele din urmă, totul s-a redus la un fel de neînțelegere Ca exemplu de predicție de încredere și de succes, se poate indica predicția Sf Zosima despre soarta Marthei Boretskaya și a prietenilor ei; aici era predicția care se putea baza pe cunoașterea și înțelegerea corectă a evenimentelor Când vizitați Novgorod, St Zosima a fost invitată de Boretskaya la o "sărbătoare"; la masă, la care stăteau mai mulți bărbați distinși, călugărul era trist În drum spre mănăstire, elevul Sf Zosima, Daniel, i-a cerut profesorului să explice de ce era atât de trist la cina la Boretskaya Sfântul Zosima a spus, interzicând cuiva să spună cuiva despre asta, că la cină "a văzut șase bărbați fără cap stând fără capete" șase oaspeți ai Boretskaya au fost executați Este foarte probabil ca St Oare Zosima știa suficient despre ciocnirea iminentă dintre Novgorod și Moscova? de asemenea, este foarte probabil că el știa cărei partid aparțin "șase bărbați șefi" și, prin urmare, putea să prevadă bine soarta lor tristă Este probabil ca St Zosima a fost trist la cină, prevăzând soarta orașului său natal și și-a informat studentul că șase oaspeți vor fi tăiați capul; poate s-a exprimat la figurat; Daniel, uimit de împlinirea Sf Te rog, nu   cât de mult a înfrumusețat evenimentul, deși este și posibil, dar mai puțin probabil, o halucinație la un patriot încântat de un trist presentiment Astfel, această profeție nu reprezintă nimic miraculos, ci indică doar înțelegerea Sf Zosima, în care noi, știind ce a creat el, nu avem nici cel mai mic drept să ne îndoim Ca exemplu de predicție a unui eveniment, este foarte posibil să luăm în considerare predicția demonului Sf Avraam din Rostov; supărat pe St Avraam diavolul i-a

prezis că va avea mâhnire, că va călăre un măgăresc cu cizme de femeie Într-adevăr, Marele Voievod Vladimir, căruia i s-a spus despre bogățiile mănăstirii Sf Avraam, a poruncit să-l aducă pe sfânt la Vladimir Nu după rațiune, artiștii zeloși s-au grăbit atât de mult să îndeplinească ordinul prințului acea parte din calea Sf Avraam călărea pe un măgăresc cu cizme de femeie A avea probleme, a călare pe măgar - acestea nu sunt evenimente atât de rare încât trebuie să ai darul profeției pentru a le prevede; în ce cizme a făcut Sf Avraam, aceasta nu este o împrejurare atât de importantă încât să nu existe o eroare în a repovesti despre ea Am adus în mod deliberat una dintre poveștile "încurcate"? să explice cât de incapabili să compună o predicție minunată, chiar și povestitorii, care au dat frâu deplin imaginației lor Dacă arunci demonul și cizmele de damă, în loc de o providență minunată, va avea loc cel mai obișnuit incident Acest "miracol" nu este doar "intrigant", ci și lipsit de semnificație morală, întrucât prevederea viitorului în acest caz nu a servit în folosul bisericii și al vecinilor Filaret Gumilevsky ("Viețile sfinților", octombrie, p) omite această minune, dar menționează predicția de același fel a lui Varlaam Khutyn-sky La invitația episcopului de a veni la el într-o săptămână, călugărul a răspuns: "Dacă Domnul vrea, vineri din prima săptămână din Postul Mare, Sf Apostolii vor veni la altarul tău pe o sanie "În noaptea dinaintea acestei vineri, a căzut zăpadă adâncă și a fost un îngheț puternic Călugărul a venit la episcop pe o sanie Arhipăstorul s-a întristat că gerul ar putea deteriora pâinea Nu te întrista înghețul va distruge viermii care Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" V F chizh ar distruge pâinea de la rădăcină - iar zăpada ar uda doar pământul însetat (Op cit , noiembrie, p o) Nu era nimic miraculos în această predicție; de asemenea, nu avea nicio semnificație pentru biserică și pentru binele vecinilor și, prin urmare, nu este în întregime clar de ce îl menționează Filaret Gumilevsky Această poveste este interesantă doar ca un indiciu că ctitorii mănăstirilor noastre, cel puțin unii dintre ei, au fost buni observatori și au putut prezice vremea Pentru ctitorii de mănăstiri, care trăiau din muncă agricolă, erau necesare cunoștințe utile agriculturii Este foarte probabil ca Varlaam Khutynsky să fi prezis ninsoare în luna mai, având date pentru asta; mai mult, nu a prezis cu siguranță ninsoare, ci și-a asumat doar posibilitatea unui fenomen atât de rar Sfântul Serafim de Sarov a prezis bine călătoria cu sania din a doua jumătate a lunii martie ("Wanderer *, , august) Cert este că unii observatori buni fac previziuni corecte ale vremii surprinzător de des; Cunoșteam un moșier vechi care a prezis aproape fără greșeală vremea, ea știa dacă iarna va fi caldă sau rece, când începe primăvara, dacă va fi toamna devreme sau târziu, etc ea își face presupunerile; potrivit ei, a învățat această artă, a trăit toată viața în sat Fără îndoială, ctitorii și bunii stareți de mănăstiri - colonii agricole, au fost nevoiți să observe cu atenție natura; acolo unde nu s-a acordat atenție acestui lucru, nu a existat bogăție și, în consecință, nici prosperitate a mănăstirii Ca exemplu de profeție, care a reprezentat încurajare și speranță de succes, se poate cita predicția Sf Serghie al victoriei asupra lui Mamai Cu greu se poate îndoi că atât Dmitri Donskoy, cât și asociații săi se temeau să se angajeze în luptă cu tătarii invincibili, că era nevoie de încurajarea marelui ascet, care se bucura de o mare autoritate Pentru mulți, și poate pentru toți strămoșii noștri, cuvintele Sf Sergius era un adevăr incontestabil și, prin urmare, încurajarea lui a fost într-adevăr o predicție A respirat curaj, încredere în victorie și, în consecință, a dat victoria Dacă în

vremea noastră, în ciuda tuturor îmbunătățirilor tehnice ale războiului, moralul trupelor este aproape Biblioteca Runiverse PSIHOLOGIA JUSTIȚILOR NOASTRE totul, apoi într-un moment în care armele ambelor armate erau aceleași, ridicarea morală a decis succesul bătăliei Cel mai zelos sceptic trebuie să fie de acord că Bătălia de la Kulikovo este una dintre cele mai bune fapte din istoria noastră - este o victorie a forței morale Sfântul Serghie credea profund în reușita armatei noastre, pentru că pentru el, conform întregii sale viziuni, biruința binelui asupra răului era de netăgăduit Această credință profundă și sinceră a fost expresia întregii personalități morale a reverendului; nu putea gândi altfel Din fericire pentru contemporanii lor, ei au știut să aprecieze frumusețea morală a Sf Sergius și, prin urmare, s-a supus autorității sale Erau admiratori demni ai marelui om drept și, prin urmare, erau sub influența lui; şi-au arătat măreţia morală pe câmpul Kulikovo Călugărul a făcut totul pentru a încuraja armata, pentru a-i insufla curaj "Serghie, prin rugăciunea sa (Dmitri Donskoy), înarmat și despre biruința profeției, zicând: ieșiți împotriva barbarilor, respingând orice îndoială și ajutând pe Dumnezeu să învingă dușmanii " Observând neliniștea Marelui Voievod, care se grăbea să plece în campanie, călugărul l-a rugat pe Dmitri și, trebuie să ne gândim, pe anturajul său, să rămână și să mănânce masa mănăstirească Este clar cât de benefic trebuie să fi avut un efect asupra comandanților încrederea calmă a unui sfânt autorizat Desigur> St Serghie a profitat de masă pentru a întări curajul soldaților; a făgăduit slavă veșnică biruitorilor și coroane ale martiriului celor care vor cădea în luptă Sfântul Serghie a lăsat doi călugări să plece în campanie, după cum cred eu, nu pentru a spori oastea cu doi luptători experimentați și viteji, ci pentru ca acești ucenici devotați lui să susțină curajul oștii Marele drept cunoștea poporul și, prin urmare, observând nesiguranța conducătorilor militari, înaintea bătăliei însăși i-a trimis Maicii Domnului prosforă și un mesaj în care a prezis victoria Sf Serghie a făcut multe pentru victoria de pe terenul Kulikovo; activitatea sa în acest eveniment a fost cu adevărat minunată, pentru că previziunea sa asupra victoriei era pe deplin justificată Măreția puterii morale s-a manifestat cu dovezi necondiționate; dragostea pentru bine a creat credința în biruința binelui; frumusețea morală i-a influențat atât de mult pe contemporani, încât această credință a fost transmisă mai departe Biblioteca "Runivers" V F chizh las și im Sf Serghie a dobandit dreptul de a prezice victoria pe terenul Kulikovo; înțelegem de ce această predicție s-a adeverit; trebuie să ne închinăm în faţa măreţiei morale a celui care nu-şi putea guverna contemporanii decât în virtutea superiorităţii sale morale Spre regretul unor asemenea preziceri maiestuoase precum prezicerea Sf Sergius înainte de bătălia de la Kulikovo, foarte puțin în istoria lumii Previziunile cu succes ale victoriei au fost făcute de simpli călugări evlavioși; Astfel, în viața Mitropolitului Iona, se spune că călugărul Mănăstirii Chudov "Antonie, fericitul soț" în timpul asediului Moscovei, în mijlocul confuziei generale, a prezis victoria și propria sa moarte; Anthony a fost ucis, iar tătarii au fost înfrânți În consecință, conform conceptelor din acea vreme, chiar și un nesfânt putea prezice victoria; Această poveste este deosebit de interesantă tocmai pentru că este plasată în viața mitropolitului Jonas, iar această viață, trebuie să recunoaștem, este o tristă excepție în cruzimea ei necreștină Se poate indica povești de predicții care s-au adeverit, bazate pe o neînțelegere; eșecul, extern sau intern, este atât de izbitor de evident încât nu se poate decât să-i fie milă de

autorii unor astfel de povești Filaret Gumilevsky ("Viețile sfinților", august, p) relatează că fericitul (Vasily), deja la moarte, i-a spus țareviciului Fedor - "toată proprietatea strămoșilor tăi va fi a ta - tu ești moștenitorul " Și după aceea a murit Acesta a fost august * În indexul numelor (op cit , decembrie, p) se mai spune că Sfântul Vasile Preafericitul a murit la august Țarul Fiodor Ivanovici s-a născut în mai teologul nu a observat o eroare atât de grosolană Inconsecvența internă a unor predicții miraculoase este deosebit de izbitoare în viața mitropolitului Iona Tendinozitatea extremă, și, mai mult, a caracterului foarte rău, a compilatorilor acestei vieți este deosebit de antipatică pentru că viața povestește despre patru predicții nedemne de un creștin Mitropolitul Pimen, cheii, nu a dat "puţin băutură de miere" "văduvei"; mitropolitul l-a anunțat pe deținătorul cheii "Ambasadorul Natya Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV Dumnezeu este o condamnare la moarte", i-a dat timp să se pocăiască: l-a tonsurat într-o schemă; "Prezentă-te pe Pimen după cuvintele sfântului" Acest mitropolit a fost și mai crud cu unul dintre slujitorii săi; slujitorul nu i-a dat "văduvei" pomana încredințată; când "văduva" s-a plâns însuși mitropolitului, slujitorul a insistat că "văduva" îl defăimează Mitropolitul a crezut-o pe "văduvă" și i-a zis slujitorului: "să mori; și în ceasul acela boala de foc l-a cuprins pe robul aceluia și a murit" Cu o cruzime rafinată, mitropolitul s-a ocupat de "o anumită persoană", care susținea că bolnava, care și-a revenit prin rugăciunea mitropolitului, și-a revenit pentru că "prin fire a găsit boala, deci prin fire și odihnă" Pentru această explicație foarte iertată, Mitropolitul Iona "i-a spus: să-ți fie legată limba rea și să-ți fie astupate buzele hulitoare și, în locul acelei fecioare care trebuia să moară, să mori tu" Această predicție extrem de crudă s-a împlinit cu acuratețe Grefierul mitropolitului Iacov a avut o viziune care prefigura moartea lui Iona; de frică, nu i-a spus domnului despre el; Cu toate acestea, Iona a aflat despre viziune și i-a spus lui Iacov: "Doamne iartă-mi copilul", dar grăbește-te acasă: soția ta va muri curând; Soția preotului s-a îmbolnăvit trei zile și a murit "Minunile" mitropolitului erau puțin cunoscute oamenilor și nu știm cum se raporta sentimentul moral al oamenilor de ele; printre călugării înfometați de putere, acest crud mitropolit putea fi considerat un sfânt, dar numele său nu era cunoscut oamenilor Este de la sine înțeles că oricum ne-am simți față de activitățile politice și bisericești-administrative ale mitropolitului Jonas, nu putem decât să regretăm religiozitatea extrem de stupidă a oamenilor care au inventat aceste povești absurde Este instructiv să comparăm aceste predicții crude ale Mitropolitului Iona cu întunericul, așa cum Serafim de Sarov a prezis din inimă Muntele Belyaeva a avut multă durere și a venit la St Serafimi pentru sprijin moral Călugărul i-a prezis lui Belyaeva că va trebui să îndure multe necazuri în viața ei, dar în același timp a tratat-o atât de cordial, încât o conversație cu marele bătrân a fost o mare bucurie pentru ea; Înainte de moarte, ea a spus că bătrânul Serafim a vindecat-o de toată suferința Sf Serafim înăuntru Biblioteca "Runivers" V F chizh ' predicții lui Ladyzhensky: "Nu ne vom mai vedea" Călugărul și-a prezis propria moarte, ceea ce este destul de probabil: avea atunci de ani (Rătăcitorul, decembrie, p) Un argument puternic împotriva telepatiei este că acest fenomen, în realitatea căreia până și eminenti oameni de știință vor să creadă, era aproape necunoscut în mănăstirile noastre, unde, bineînțeles, cu un zel deosebit căutau tot ceea ce este misterios, de neînțeles și rar Pare posibil și chiar explicabil pentru unii dintre contemporanii noștri să cunoască sau

chiar să ghicească despre evenimente îndepărtate de noi în loc, oricât de ciudată ar fi o astfel de presupunere în înțelegerea noastră a lumii Cei mai buni asceți ai noștri, care credeau ferm în puterea supranaturală a realizării morale și a rugăciunii, nu aveau nevoie de telepatie Credința lor ingenuă a transformat pentru ei în minuni fenomene destul de înțelese pentru noi, dar ei nu au reușit să observe astfel de fenomene, care acum sunt explicate prin telepatie Absența completă a fenomenelor de acest fel i-a determinat pe adoratorii entuziaști ai sfinților să considere ca o manifestare a capacității de a cunoaște ceea ce se întâmplă departe, fenomenul cel mai obișnuit și ușor explicabil Sf Ștefan de Perm s-a grăbit la Moscova și, prin urmare, nu a putut vizita Sf Serghie; a călărit de-a lungul drumului "care este la fel de departe de Mănăstirea Serghie cât cinci câmpuri" "Eram împotriva mănăstirii, ridică-te de pe carul meu", a citit o rugăciune și și-a salutat prietenul Sf Serghie "s-a trezit la aceeași oră de la masă", s-a rugat și l-a salutat mental pe Sf Ştefan Călugării erau convinși că într-adevăr la acea vreme Sf Ştefan s-a rugat "împotriva mănăstirii" Toate acestea sunt destul de de înțeles și fără telepatie: Sf Serghie ar putea ști că Sf Ştefan era în drum spre Moscova; când s-a dovedit că St Stefan nu a mers la manastire, s-a rugat pentru el Întrucât nici mănăstirea, nici episcopul nu aveau ceasuri, nu există niciun motiv să se afirme că sfinții s-au rugat în același timp Poate că timpul de rugăciune nu a coincis cu două sau patru ore și, în cele din urmă, ar putea să apară și o coincidență întâmplătoare Repet, dacă s-a considerat necesar să povestesc despre acest eveniment foarte simplu și ușor de explicat, ce zici de ceva uimitor și minunat, în mod clar astfel de fenomene telepatice Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV ce caută unii oameni de știință moderni, strămoșii noștri nu știau Se crede pe scară largă chiar și în rândul oamenilor care nu sunt deosebit de evlavioși că în mănăstiri există bătrâni perspicace care văd prin oameni și, privind o persoană, îi recunosc nu numai caracterul, ci chiar îi prezic viitorul, cât de mult depinde de persoana însuși Dar nu am găsit niciun fel de încredere printre astfel de predicții G Poselyanin, ca "un caz foarte neobișnuit de predicție", descrie următorul incident (op cit) În , un tânăr ofițer l-a întrebat pe Sf Binecuvântarea serafimilor la intrarea în mănăstire "Părintele Serafim l-a ascultat și i-a spus: "Nu te duci la călugări Trebuie să te căsătorești și mireasa ta este aici Du-te acum la hotelul mănăstirii* Acolo vei găsi mama și fiica Această fiică este mireasa ta Și de la mine le spui să vină la mine cât mai curând În gând, ofițerul a ieșit la gard și a întâlnit o trăsură în care călătoreau o doamnă în vârstă și o domnișoară Aceștia erau proprietarii unei moșii de lângă Sarov, un admirator al bătrânului Ofițerul le-a făcut o invitație la St serafimi; ei, desigur, au venit imediat la chilia bătrânului Părintele Serafim i-a binecuvântat cu bunăvoință, i-a luat de mâini pe ofițer și pe domnișoara, li s-a alăturat spunând "Domnul să vă binecuvânteze" Toți l-au respectat atât de mult pe bătrân, încât nu era nevoie să obiecteze Nu văd aici o predicție și este clar că acest incident este explicat foarte simplu; bătrânul înțelept și-a dat seama că acest ofițer va face un călugăr rău, dar i-a plăcut intenția evlavioasă a tânărului; o cunoștea bine pe domnișoara, pe care a decis să se căsătorească cu ofițerul În acest caz, St Serafim și-a arătat cunoștințele despre oameni și mulțumirea lui, dar nu a fost nimic ca o predicție aici Citirea vieților sfinților noștri ne convinge că cei mai mari drepți nu se considerau clarvăzători; perspicacitatea lor s-a manifestat atât de rar, încât

compilatorii vieților au inclus în aceste vieți cazurile cele mai obișnuite Desigur, cineva se poate explica singur în așa fel încât călugării și-au arătat clarviziunea atât de des încât nu a fost posibil să descrie toate astfel de cazuri Dar această explicație este deja insuportabilă, deoarece s-au păstrat povești despre cazuri care se dovedesc a nu fi adevărate Biblioteca "Runivers" V F chizh sagacitate, dar cea mai obișnuită observație Compilatorii Vieților, în absența dovezilor unei înțelegeri reale, citează, ca demne de descriere, astfel de fapte care se întâmplă des în viața de zi cu zi Fericitul (sfântul nebun) Mihai a prezis pe Sf Ion, Arhiepiscopul Novgorodului, pe când era încă băiat: "Ivan (deci din sfântul botez ar fi numele copilului) cărți de studiu cu sârguință, roagă-te ca acest mare oraș să fie arhiepiscop" Mulți oameni știu despre astfel de predicții devenite adevărate făcute de oameni care nu au clarviziune; i se spune unui băiat capabil - studiază bine, vei fi general, vei fi bogat etc Știu un "miracol" mai uimitor: un bătrân profesor de aritmetică în clasa a doua mergea cu un profesor de aritmetică din clasa a treia ; cunoscându-i pe câțiva dintre studenții săi, i-a recomandat iubitului său student unui tovarăș: "iată o fată deșteaptă, va fi inginer, va fi bogată, nu ca noi nefericiți"; unul dintre elevi s-a întors către bătrân: "Ce voi face?" oricât de nefericit sunt, nu meriti ce e mai bun; a întrebat al treilea elev; viespe, ce voi fi? "- Ei bine, va fi foarte rău pentru tine", a fost răspunsul Îmi amintesc foarte bine această scenă; într-adevăr A era inginer, iubea banii și era bogat; B a devenit profesor, iar V a luat să bea și a murit în sărăcie M-a impresionat mai ales că A a avut un idol în viața lui - un vițel de aur; dacă cuvintele bătrânului profesor l-au influențat sau dacă bătrânul profesor l-a ghicit pe băiat, nu mă închipui să judec Este foarte posibil ca predicția fericitului Mihai să fi influențat băiatul capabil și ambițios Prințul Belevsky Mihail și soția sa Maria s-au întristat de șapte ani fără copii și au trimis doi boieri cu o scrisoare pentru a cere rugăciunile Sf Cyril Belozersky despre rezolvarea infertilității lor Perspicacul Kirill (Filaret Gumilyevsky, iunie, p), necitind încă scrisorile, le-a spus solilor: "De vreme ce voi, copiii mei, ați făcut o călătorie lungă și grea, cred în Domnul meu, El vă va da prinț fertil " Predicția s-a adeverit Fiecare dintre noi se întâmplă să primească scrisori, al căror conținut îl cunoaștem perfect înainte de deschiderea plicului; nu este nevoie de previziune pentru a ști, de exemplu, ce cere o rudă săracă într-o scrisoare Sfântul Chiril putea să știe că prințul Mihai se întrisa pentru lipsa de copii și, prin urmare, nu avea Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV nevoia de a citi scrisorile Trebuie remarcat faptul că St Chiril este unul dintre cei mai venerati sfinți; nu poate fi decât surprins că compilatorii vieții lui au considerat necesar să vorbească despre o ingeniozitate atât de obișnuită Mai puțin de înțeles este predicția despre naștere care s-a adeverit Dacă există cazuri de infertilitate care pot fi vindecate prin sugestie nu este o întrebare clară; L-am auzit pe I M Sechenov spunând într-un cerc restrâns că depinde de voința noastră dacă să avem sau nu copii, desigur, dacă nu există boli organice care să provoace lipsa copiilor Cred că în unele cazuri sugestia poate elimina celulele bazale Nu dau aici considerații în favoarea unei astfel de presupuneri, având în vedere extrema delicatețe a acestei probleme A) "Un anume călugăr novice a ieșit dintr-un fel de nevoie în afara mănăstirii și i-a văzut pe oamenii lumii și pe soțiile viitorului, se concentrează asupra lor, sedus de gene și se uită cu poftă la privirea fețelor lui soțiile și captivate de gând și încetinite în el " Când acest călugăr s-a întors

la mănăstire și i s-a arătat Sf Lui Pafnutiy Borovsky, călugărul "se uită la el, iar cunoașterea lui este stânjenită de existența gândurilor necurate și întorcându-și fața de la el, îi spune: O, iată, omul nu este primul! (adică această persoană nu este prima) Inutil să spun că nu este nevoie de clarviziune pentru a observa excitația sexuală din expresia feței și mai ales a ochilor; un psihiatru mai mult sau mai puțin experimentat recunoaște aproape inconfundabil excitația sexuală la pacienții săi; de asemenea, nu este greu de observat dacă un pacient aflat în concediu a respectat sfatul medicului cu privire la abstinența sexuală Sfântul Paphnutii Borovski a avertizat despre evadarea a doi călugări, care pregătiseră deja o rochie pentru evadare; din nou, nu este nevoie de previziune pentru aceasta; un stareț experimentat, care își cunoaște călugării, poate ghici despre evadarea plănuită și să-l avertizeze Evident, chiar și așa mari asceți precum Sf Pafnuty, ei nu pot lega oamenii răi de ei înșiși; exemplul și influența morală a Sf Pafnutia nu putea fi legata de manastirea acestor doi calugari Bienet-Sanglê (Le prophète Samuel Annales medí co-psychologiques , nr) consideră că rezolvarea infertilității în unele cazuri este posibilă prin sugestie; el citează date în favoarea unei asemenea presupuneri Biblioteca "Runivers" V F chizh Prințul Vladimir de Serpuhov a trimis băuturi răcoritoare la Mănăstirea Sergiev-Troitski; mesagerul a mâncat o parte din proviziile care i-au fost încredințate "Perspicacul Sergius (Filaret Gumilevsky Op cit Septembrie, p) i-a spus cu blândețe boierului că, fără binecuvântare, nu trebuie să se atingă de mâncare " Se putea ghici despre păcatul boierului atât prin înfățișarea lui stânjenită, cât și prin împachetarea proviziilor; in sfarsit, Sf Sergius putea ști direct de la prințul Vladimir în ce constă cadoul și, prin urmare, își putea da seama cu ușurință ce lipsește În concluzie, pot repet încă o dată că nu există dovezi clare de perspicacitate reală în vieți; nimic de genul acesta atribuit Sf Tereza, nu găsim în viețile sfinților noștri Cred că acest lucru se datorează faptului că reverendii noștri au acordat puțină atenție la ceea ce se întâmpla în jur, dându-se în întregime rugăciunii și contemplației Da, în sfârșit, călugării nu ar putea fi interesați serios de interesele și dorințele mărunte ale oamenilor superstițioși care caută sfaturi în mănăstiri despre treburile pur cotidiene - IX Până acum, epidemiile noastre mentale generale, viziunile în masă și fenomenele psihopatice în general nu au fost deloc studiate Dar chiar și puținele informații pe care le deținem mărturisesc că printre noi viziunile, demonomania, fenomenele de sugestie nu erau atât de comune ca în Occident Încercările vrăjitoarelor erau cu greu posibile la noi; habar n-aveam despre Sabatul vrăjitoarelor, despre Noaptea Walpurgis; a compara Bald Mountain cu Broken nu poate fi decât o întindere Aceasta, atât din punct de vedere antropologic, cât și istoric, este o circumstanță foarte importantă care nu a atras încă atenția cercetătorilor Deși studiul viziunilor în mănăstirile noastre poate aduce o oarecare lumină asupra acestei întrebări Cine știe cât de răspândite erau viziunile în mănăstirile din Occident, cât de des au apărut acolo adevărate epidemii psihice, pentru asta este extrem de interesant să urmăm ce rol au jucat viziunile la noi Desigur, trebuie să ținem cont de sărăcia extremă a scrierii noastre monahale, dar nu există nicio îndoială că întocmitorii vieților cu o grijă deosebită au trebuit să noteze despre toate Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV bani despre care au auzit Viziunile surprind atât de mult imaginația vizionarului însuși și a celor cărora le sunt raportate, încât este dificil să tăceți cu privire la majoritatea viziunii Viziunile au fost întotdeauna dovezi

convingătoare ale contactului cu lumea exterioară; vizionarii erau înconjurați de uimire și reverență Nu are nevoie de dovezi că viziunile în mănăstiri trebuie să fi fost mult mai frecvente decât în lume; - cert este că mulți psihopați au căutat refugiu în mănăstiri; în acele vremuri grele, lupta pentru existență pentru psihopați a fost mult mai grea decât este acum Deoarece nu existau alte interese în societate, cu excepția celor religioase, atunci, desigur, psihopații s-au dedicat complet acestor interese și, prin urmare, au aspirat la mănăstiri Interesele politice erau la acea vreme doar în clasa cea mai înaltă La apariția viziunilor a contribuit și asceza, iar în mănăstirile în care drepții erau stareți, asceza era foarte strictă Monotonie extremă, concentrare constantă pe un cerc foarte limitat de idei, dorință de comunicare cu lumea superioară și încredere în posibilitatea unor astfel de relații, sugestie reciprocă - toate acestea, desigur, predispuse la viziuni În mănăstirile noastre au lucrat aceleași cauze provocatoare de apariții ca și în cele occidentale; se poate observa doar că am folosit mâncare vegetariană și nu aveam vin; beția a pătruns în mănăstiri în timpul declinului vieții religioase și cu greu se poate presupune folosirea băuturilor alcoolice în epoca în care drepții erau în fruntea mănăstirilor Prin urmare, cu mare probabilitate se poate crede că în mănăstiri au existat mai multe vedenii decât în afara lor, că au fost cele mai complexe, cele mai diverse viziuni Știind cât de des și despre ce viziuni erau în mănăstiri ale naturii, putem judeca frecvența și natura viziunilor în societate în general; acestea sunt motivele pentru care studiul viziunilor merită o atenţie deosebită Fără îndoială, nu avem altă sursă pentru studiul acestei probleme Chiar și la o examinare superficială, este evident că viziunile erau relativ rare, monotone și de puțină importanță Analizând multe povești, suntem convinși că unele incidente incredibile nu au nicio legătură Biblioteca "Runivers" c F chizh nu au viziuni Într-adevăr, nu trebuie să confundăm poveștile fantastice și împodobirile unui admirator entuziast cu viziuni Ca exemplu de fantezie nestăpânită, se pot cita poveștile lui Policarp despre Mark of the Caves Mark a săpat o peșteră înghesuită pentru înmormântarea călugărului decedat, locul era atât de îngust, încât nu a fost posibil nici să-l scoatem pe mort, nici să turnați ulei pe el Marcu i-a spus mortului: locul este aglomerat, frate, muncește din greu, toarnă ulei asupra ta Mortul, ridicându-se puțin, a luat uleiul și l-a turnat în cruce pe față și pe piept, a predat vasul, a scos el însuși totul în fața tuturor, s-a întins și a adormit Celelalte povești ale lui Policarp au același caracter Dacă Mark însuși a vorbit despre acest incident "intrigant", s-ar putea vorbi totuși despre o viziune, dar având poveștile lui Polycarp, suntem lăsați să admitem fie credulitatea extremă a lui Policarp, fie nestăpânirea imaginației sale Pentru a justifica astfel de invenții grosolane, se poate cita doar faptul că ele se bazează pe, totuși, respectabilă în sine recunoştinţă față de călugăr, care și-a asumat sarcina grea de a săpa peșteri și de a îngropa morții Foarte devreme în mănăstiri au realizat că viziunile vin din sugestia diavolului; deja în Mănăstirea Pechersk știau că singurătatea este periculoasă, că în singurătate pot apărea viziuni din inducția diavolească, au luat măsuri pentru a evita o astfel de încercare Foarte instructivă în acest sens este viața ascetului din secolul al XI-lea Isakiya Pechersky; acesta este singurul caz raportat de psihoză halucinatorie severă Isaky Pechersky locuia singur într-o peșteră mică, îmbrăcat în pânză de sac și piele de capră, mânca prosforă în fiecare două zile; a dus un astfel de mod de viață timp de șapte ani; nu se poate decât să se minuneze de puterea firii sale,

chiar dacă admitem că a trăit în acest fel mai puțin de șapte ani Odată, după ce a stins lumânarea, a văzut doi "tineri frumoși", fețele lor străluceau "ca soarele"; ei i-au spus: "Noi suntem Agheli și iată că Hristos vine la tine împreună cu alți Agheli" Într-adevăr, Isakius a văzut "o mulțime"; unul dintre ei este "mai mult decât toate cele mai bune" Lui Isachie i s-a poruncit să se plece în fața acestui "dincolo de toate celelalte", ca la Hristos, ceea ce a făcut ascetul Demonii "sună un apel grozav nostru Biblioteca Runiverse PSIHOLOGIA JUSTIȚILOR NOASTRE Tu ești Isaac" Toată celula era plină de basuri, care cântau "în sniffles, tumpans and harp" Bietul Isakiy "a început să sară și să danseze cu ei multe ore; demonii, după ce l-au tulburat, abia l-au lăsat în viață " Fără îndoială că acest atac halucinant descris nu a fost primul: asemenea halucinații complexe și vii nu pot apărea deodată; a fost un atac sever al unei boli complet dezvoltate Puterea acestui atac poate fi judecată după faptul că Isakiya abia era în viață a doua zi: călugării "Isakiya era deja mort" În decurs de doi ani, Isakiy a fost "slăbit în minte și în trup", în mod constant laic și călugării au avut grijă de el ; abia în al treilea an a venit o îmbunătățire, "el, încetul cu încetul, uitându-se la alții, mănâncă pâine și astfel învață să mănânce" Recuperarea completă, însă, nu a venit; probabil la ordinul stareţului, Isakiy lucra în bucătărie; el "a început să facă o prostie și să facă smecherii murdare egumenului, acelorași frați" Excitarea acestui pacient a fost atât de puternică, încât a părăsit mănăstirea; acolo, nu toți erau buni cu "lucrurile murdare" pe care le făceau, iar bietul pacient era bătut ("rănit") Comportamentul lui a fost de așa natură încât hegumenul a trebuit să-l pedepsească; cât de absurde au fost acțiunile lui se poate judeca din faptul că a adunat copii la el și a îmbrăcat pe ei haine monahale Halucinațiile au reluat în cele din urmă, dar Isakiy se obișnuise deja cu ele; nu a mai luat demoni drept îngeri; demonii veneau la el noaptea "ca mulți oameni" și amenințau că vor săpa peștera, dar Isakiy a înțeles că aceștia nu erau oameni, ci demoni: oamenii nu sapă peșteri noaptea Diavolii? i-a apărut lui Isakius "sub formă de urs sau Lvov și alte animale înverșunate, uneori ca șerpii care se târăsc spre el și ca broaște sau ca șoareci și tot felul de reptile", dar Isakius nu se mai temea de aceste viziuni* Viziunile lui Isachie sunt spuse atât de plauzibil încât putem avea încredere în această relatare naivă a bolii grave a ascetului Pentru noi este evident că în această poveste se omite prima perioadă a bolii, dar Isakius ar putea ascunde experiența Isakiy era considerat un om drept pentru faptele sale ascetice și pentru puterea pe care o dobândise asupra demonilor Dacă astfel de boli ar fi frecvente, ar fi mulți călugări obișnuiți Biblioteca "Runivers" V F chizh cu halucinațiile sale, Isakia ar fi fost uitată ca un călugăr obișnuit Povestea viziunilor sale a fost păstrată ca ceva demn de admirat; acest lucru ne dă dreptul să credem că astfel de boli erau neobișnuit de rare În general, în viața călugărilor întâlnim repetări și împrumuturi, de exemplu, halucinația lui Avraam de Rostov se repetă în viața lui Ioan din Novgorod, dar nu există o singură viață similară cu viața lui Isakiya din Peșteri Acest lucru ne dă dreptul să credem că o adevărată psihoză halucinatorie era foarte rară; dacă vreun compilator al vieții sale ar cunoaște un astfel de caz, probabil l-ar descrie cu scopul de a-l glorifica pe călugărul care a trăit același lucru ca și călugărul Isaac sihastrul Prin urmare, putem presupune că astfel de boli au apărut fie în mănăstiri îndepărtate, unde nu existau alfabetizați buni, fie, în cele din urmă, astfel de boli i-au lovit pe călugării cu o astfel de viață, încât părea rușinos să le echivaleze cu

Isakiya sihastrul În aceeași mănăstire Peșteri în secolul al XI-lea a scăpat sihastrul Nikita, ale cărui halucinații nu erau de o natură atât de severă; iar în acest caz viziunile erau de la diavol, adică au fost considerate un fenomen negativ Este clar că sugestia diavolului a mărturisit imperfecțiunea călugărului, a provocat groază, a cerut isprăvi intensificate pentru a ispăși păcatele pentru care a fost trimisă această pedeapsă Nikita îi cere stareţului binecuvântări pentru a lucra în izolare; egumenul Nikon l-a descurajat pe Nikita, i-a arătat pericolul acestei isprăvi și s-a referit la cazul mai sus descris cu Isakiy pustnicul, dar călugărul încrezător în sine a insistat pe cont propriu; l-a asigurat pe stareț că va putea lupta cu viclenia diavolului Nikita a avut halucinații auditive și olfactive: a auzit o voce "care se roagă împreună cu el și mirosind parfumul de nedescris" Nikita a concluzionat că un înger se ruga cu el și s-a rugat: "Doamne, arată-mi rațional, ca să te pot vedea" Răspunsul a urmat: "Nu-ți voi arăta, căci ești tânăr"; Nikita s-a rugat cu seriozitate și a auzit: (Îmi trimit aggela " În cele din urmă, a apărut o halucinație vizuală: "o sută de demoni înaintea lui sub forma unei aggele " Bes i-a ordonat lui Nikita să citească cărți și i-a promis că se va ruga pentru el Nikita a văzut "un demon care se roagă neobosit pentru el" La ordinul demonului, Nikita a început să profețească și să prezică Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV s-a adeverit; demonul părea să-l ajute pe Nikita când veneau la el pentru un sfat; "Demon, aggel imaginar, spune-i tot ce i s-a întâmplat și ți s-a întâmplat aceeași profeție (Nikita)" Nikita l-ar fi avertizat pe Marele Duce cu privire la uciderea prințului Gleb Svyatoslavich în Zavolochye În același timp, Nikita a descoperit o cunoaștere uimitoare a Vechiului Testament - "toți mai înțelepți înțelepți"; El nu a vrut să citească Noul Testament, nici măcar nu a vrut să vorbească despre el Aceasta le-a dat călugărilor motive să bănuiască că Nikita era "în ispită"; cei mai autoritari călugări l-au scos pe Nikita din ecluză, s-au rugat pentru el și l-au obligat să povestească despre ceea ce a trăit Nikita le-a povestit despre viziuni; se presupune că nu cunoștea cărțile Vechiului Testament "de parcă abia l-ar fi învățat să citească și să scrie" Această din urmă împrejurare este totuși îndoielnică, deoarece Nikita, chiar și în izolare, putea să memoreze multe din Vechiul Testament; Nikita era atunci episcop în Novgorod; este puţin probabil ca un departament din acest centru nordic de învăţământ să fie încredinţat unui călugăr semi-alfabetizat Trebuie să ne gândim că Nikita și-a revenit complet; cel puțin nu s-a observat nimic anormal în comportamentul lui; altfel, cu greu ar fi fost numit într-o funcţie de responsabilitate Povestea viziunilor lui Nikita Pechersky este suficient de detaliată pentru a trage o concluzie despre o psihoză halucinatorie acută care s-a încheiat cu recuperare Trebuie acordată atenție faptului că și în acea perioadă ei criticau viziunile; monahii nu credeau că un înger îl învață pe pustnic și i-au atribuit viziunile unei forțe malefice; pentru ei era diavolul, pentru noi o boală Călugării au fost atât de prudenți, încât nici măcar previziunile de succes ale lui Nikita nu i-au convins de sfințenia reclusului Nu ne este în întregime clar de ce călugării au ghicit despre "seducția" lui Nikita, de ce nu a vrut să vorbească despre Noul Testament; dar este încă evident că viziunile unui înger, predicțiile norocoase și cunoașterea Vechiului Testament prin memorie, chiar și în acea vreme, nu păreau să fie întreaga manifestare a sfințeniei Viziunile lui Isakius și Nikita, și acestea sunt poate cele mai complexe și mai vii halucinații descrise în vieți, ne arată clar că strămoșii noștri aveau

ideile cele mai obscure și neterminate despre diavol; în acest sens diferenţa dintre noi şi medie Biblioteca "Runivers" V F chizh Occidentul vechi este enorm Este evident că nu aveam idei clare despre demoni; pentru strămoșii noștri, demonii nu erau altceva decât o forță necunoscută a maleficului, uneori provocând rău oamenilor, apărându-le fie sub formă de îngeri, fie sub formă de animale și reptile rele Numai din greșeală o persoană ar putea ceda puterii unui demon; era foarte uşor să scapi de puterea diavolului Diavolul nu putea face rău unei persoane, deoarece rugăciunea alunga întotdeauna demonii, o persoană evlavioasă putea subjuga cu ușurință diavolul prin puterea rugăciunii, așa cum viețile lui Avraam de Rostov (sec XII) și Ioan din Novgorod (sec XII)) depune mărturie Viziunile acestor sfinți ne arată cât de vagi și naivi erau ideile despre diavol la începutul istoriei noastre Odată, când Avraam a vrut să se spele pe mâini, "diavolul a intrat în lighean în apă" Avraam nu i-a fost deloc frică de demon, ci "a luat sfânta cruce și a pus-o deasupra vasului și în jurul vasului, înconjurând-o cu semnul crucii" Diavolul, astfel, a fost închis în chiuvetă și nu l-a deranjat pe Avraam Dar acum, în absența lui Avraam, prințul a intrat în chilia lui; unul dintre soldații săi a scos crucea de pe lavoar și diavolul "a ieșit din vas, ca un fum negru și urât mirositor" Demonul eliberat "începând să scoată cuvinte rele împotriva reverendului", a promis că îi va aranja necazuri, dar de data aceasta Avraam nu i-a fost frică de demon "ocrotește-te cu crucea și fie dispari" Apoi, "demonul a fost transformat în imaginea unui războinic" și l-a defăimat pe Avraam prințului Vladimir Evident, transformarea unui demon într-un războinic defăimător este doar o presupunere și, în plus, de prisos, din moment ce întotdeauna și peste tot nu lipsesc calomniatorii Putem, totuși, să credem că Avraam a avut halucinații vizuale și auditive care l-au tulburat puțin; simplitatea și grosolănia ideilor despre demoni este direct uluitoare Cu toate acestea, nu au existat idei mai complexe și mai precise despre demoni și întâlnim aceeași poveste, cu un plus extrem de nepoliticos, în viața lui Ioan din Novgorod Ioan a stat la rugăciune, demonul a intrat "în lavoar" și "începând să agite apele să tremure" Ioan nu s-a stânjenit, a înțeles care este treaba și a închis demonul în lavoar cu crucea Bes a început apoi să-i ceară lui John să-l elibereze "ca un om în Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV băutură " Halucinația auditivă era clară și plină de viață, dar John disprețuia atât de mult demonul încât nu numai că nu i-a fost frică, dar a reușit să discute despre cum să profite de situația dificilă a demonului, și anume, a acceptat să-l elibereze pe demon cu faptul că îl ducea la Ierusalim şi înapoi Bes s-a transformat în cal, "Ioan, înarmandu-se cu cruce și călare pe un demon", a zburat la Ierusalim; acolo a vizitat locurile sfinte, apoi s-a întors pe același drum înapoi în aceeași noapte Această halucinație extrem de complexă și vie arată cât de puțin ne temeam de diavol și cât disprețuim puterea lui Bes s-a răzbunat însă pe Ioan: s-a schimbat în fată și a fugit din casa lui, ceea ce a stârnit indignarea novgorodienilor; episcopul a fost pus pe trup "să plutească afară din cetatea noastră" Dovezile ficțiunii în acest caz sunt atât de mari încât Filaret Gumilyovskiy omite această poveste, precum și despre viziunile demonului de către Avraam Într-adevăr, aceste viziuni nu mărturisesc deloc evlavia deosebită a lui Avraam și Ioan, dar putem considera aceste povești plauzibile; poate că asemenea viziuni nu au fost cu Avraam și Ioan, ci cu alți călugări; nu contează pentru noi Este greu de recunoscut că totul în aceste povești a fost inventat, dar chiar dacă este pur și simplu inventat, demonstrează cât de rare și de

neînsemnate erau viziunile, cât de simple erau ideile despre demoni Aceste idei erau atât de sărace încât demonul a căzut de două ori în lavoar; într-un caz a ieșit accidental din lavoar, în altul a trebuit să se supună bărbatului În ambele cazuri, demonul nu a reușit să se răzbune; Avraam a suferit din cauza unui calomnior; Ioan din faptul că novgorodienii au văzut cum o "feioară" a ieșit din casa lui; din nou, o persoană păcătuiește împotriva poruncii a șaptea atât de des încât nu a găsit nicio răutate în acest caz Semnificația demonilor în viața sfinților epocii următoare este și mai nesemnificativă; foarte plauzibil se relatează despre viziunile demonilor din viața celui mai mare ascet al nostru Când Serghie din Radonezh a muncit într-o singurătate completă, adică la începutul vieții sale ascetice, a fost ispitit de demoni Dacă luăm în considerare condițiile cumplite în care a trăit tânărul ascet, ne vom referi cu deplină încredere-Întrebări de filosofie, KN , Biblioteca "Runivers" V F chizh la povestirile despre viziunile care l-au vizitat Într-o noapte a fost atacat de un "regiment de demoni"; demoni "cu mare furie am strigat din locul acesta " Călugărul a fost eliberat de vedenie prin rugăciune Halucinațiile vizuale și auditive sunt descrise foarte plauzibil O altă viziune este descrisă și mai caracteristic: într-o zi călugărul a intrat în biserică pentru a cânta utrenia; deodată zidul bisericii s-a despărțit și demonii au intrat prin gaura care se făcuse; s-au repezit la călugăr, au scrâșnit din dinți și l-au amenințat că-l vor ucide; prin rugăciune și cruce, și călugărul a fost eliberat de această vedenie În cele din urmă, demonii, preschimbați în șerpi, au umplut chilia călugărului, "sfântul s-a întors curând la rugăciune și demonii, cu visele lor, au dispărut ca fumul" În viața ulterioară a călugărului nu au existat astfel de viziuni; nimic nu se spune despre ei în viață și putem presupune cu mare probabilitate că marele ascet a devenit inaccesibil viselor demonice Ultimul nostru sfânt a avut vedenii despre demoni, despre ei a spus: "Așa cum este imposibil să privești lumea unui înger, așa este groaznic să vezi demoni, pentru că sunt ticăloși ("Rătăcitor", aprilie, p) Este foarte posibil ca unii dintre asceții noștri să fi explicat cele mai obișnuite fenomene prin inducție diavolească Nikandr din Pskov, obosit pe drum, s-a întins să se odihnească în pădure; deodată văzu doi lupi îngrozitori; "Dându-și seama de lingușirea demonilor, călugărul s-a înarmat cu semnul crucii și, lovind pământul cu toiagul său, a exclamat: "Depărtați-vă de la mine, toți cei care faceți fărădelege", animalele imaginare au devenit invizibile Este foarte probabil ca călugărul a văzut lupi adevărați înspăimântați de toiagul său și țipând; ascetul nu se temea de lupi pentru că îi considera "măgul demonilor"; în consecință, disprețul față de demoni s-a dovedit a fi util pentru el Deloc; pentru o înțelegere corectă a viziunilor printre drepții noștri, ar trebui să se țină cont de faptul că ei considerau viziunile un fenomen normal și destul de explicabil din cauza lor Muraviev "Viețile Sfinților", septembrie, p Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV Punct de vedere Prin urmare, nu avem dreptul să considerăm un bolnav care a trăit, de exemplu, în secolul al XV-lea, doar pentru că a văzut un înger sau un diavol Asemenea viziuni ale ateului modern trebuie privite cu totul diferit; strămoșii noștri au considerat că este destul de firesc ca îngerii și diavolii să apară oamenilor, iar cei care au avut astfel de viziuni nu au fost deloc surprinși de ei Este destul de clar că postul, somnul insuficient a crescut excitabilitatea sistemului nervos și a provocat apariția halucinațiilor la persoanele care erau destul de sănătoase Deoarece viziunile coincideau complet cu gândurile, erau destul de

înțelese de persoanele care le aveau, ele erau în general tratate în același mod ca și percepțiile realității În cele din urmă, viziunile erau atât de rare încât nu pot fi privite ca un fenomen patologic; Trebuie să considerăm că Isakiya și Nikita Pechersky sunt bolnave Toți ceilalți asceți care aveau viziuni erau complet sănătoși, lucru dovedit de toate activitățile lor Vedeniile îngerilor și sfinților erau, de asemenea, foarte rare în mănăstirile noastre; aceste viziuni trebuie împărțite în două grupe; primele sunt viziunile bolnavilor, care credeau cu ardoare în posibilitatea minunilor, și viziunile celor sănătoși Viziunile bolnavilor sunt relativ numeroase, dar nu intereseaza putin psihologului; în primul rând, halucinațiile pacienților sunt bine studiate, iar în al doilea rând, poveștile oamenilor chinuiți de boală nu sunt deloc demne de încredere, ar putea amesteca visele cu halucinațiile; în cele din urmă, leacul a fost întotdeauna atât de izbitor pentru imaginație încât atitudinea critică a naratorilor s-a pierdut involuntar Slujitorul monahal Ioan a fost grav rănit - deodată a auzit o voce care îi poruncea să se ridice și să plece Răniții au plecat Ajuns acasă, a văzut un bătrân; i se părea că bătrânul îi tăia rănile cu un cuțit; chiar l-a auzit pe bătrân spunând: "Eu îndepărtez boala" În cele din urmă, bătrânul a mers pe calea aerului la mănăstirea Obnorsk Acest miracol este atribuit lui Pavel Obnorsky (Komelsky) Este greu de hotărât dacă Ioan rănit delira sau avea halucinații; în cele din urmă, recuperându-se rapid după răni grave (?), John a putut adăuga și el pentru a-și justifica frica Simon era bolnav de câțiva ani; a fost pus într-o colibă în afara gardului mănăstirii Sf Paul Într-o zi a văzut cum a intrat Cea Preacurată, - din faţa ei emanau raze de soare, * Biblioteca "Runivers" V F chizh hainele străluceau de fulgere În spatele ei mergea un bătrân cu o barbă albă deasă Cel Preacurat i-a spus pacientului: "De ce stai culcat? mergi la biserică și roagă-te; nu ar trebui să zacă aici, ci trebuie să se roage și să lucreze " Bătrânul spune: "Ridică-l, Doamnă, și lasă-l să meargă la biserică" Ea a luat două degete de la mâna dreaptă și a tras Bolnavul a sărit în sus și a fugit E greu de recunoscut că necunoscutul Simon a inventat toate acestea; poate, epuizat de boală, a confundat visul cu o viziune de veghe, dar este posibilă și o halucinație Acest miracol este atribuit și lui Pavel Obnorsky; trebuie remarcat că o viziune atât de minunată nu a fost acordată celor drepți Unele dintre povești sunt atât de obscure încât este greu de spus dacă a fost o halucinație sau doar o greșeală De exemplu, în viața lui Chiril de Belozersk se relatează că în Joia Mare călugărul Dionisie l-a văzut pe Chiril slujind împreună cu diaconul; la ieșirea din biserică, diaconul nu se mai vedea Întrebat de Dionisie unde se află diaconul, Chiril a răspuns: "Nu spune nimănui ce ai văzut înainte de moartea mea" Dacă a fost o viziune, dacă diaconul a ieșit din templu neobservat de Dionisie și nu a înțeles prea bine cuvintele mentorului, este imposibil de deslușit În viață găsim descrieri ale halucinațiilor vagi și trecătoare; așa că în la Novgorod sacristanul Aaron i-a văzut noaptea pe foștii sfinți din Novgorod, care au intrat în biserică din pronaos Puţin mai târziu, ierarhii au ieşit din altar şi au cântat rugăciune; Aaron le-a auzit vocea, dar nu a putut înțelege cuvintele Această obscuritate a halucinației auditive este cea care conferă credibilitate poveștii lui Aaron Ca exemplu de halucinație trecătoare, se poate cita viziunea lui Tikhon din Voronezh Mulți ani mai târziu, însuși Tihon din Voronezh a povestit despre această viziune însoțitorului său de celulă; într-o frumoasă noapte de mai, tânărul Tihon stătea pe verandă, deodată cerul s-a deschis și a văzut o asemenea lumină, încât era imposibil de

spus cu un limbaj muritor și de îmbrățișat cu mintea Tihon din Voronezh i-a cerut însoțitorului celulei să nu spună nimănui despre această viziune; din această minunată viziune, a spus el, a căpătat o dorință mai arzătoare pentru o viață solitară Trebuie remarcat faptul că unele dintre poveștile viziunilor sunt atât de obscure încât este dificil să se facă distincția între halucinație și iluzie Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV zii Doar Tihon din Voronezh a dat o descriere clară; ca persoană educată, își putea aminti clar ceea ce a trăit Când își îngropa sora, "s-a dus la sicriu, a deschis capacul și i-a umbrit trupul, iar ea a părut că îmi zâmbește Numai Dumnezeu știe dacă a fost închipuit de ochii mei; dar am devenit, parcă, în afara mea de bucurie" În general, viziunile sfinților erau simple și monotone Deci Silverst Obdorsky, la prima dată a ascezei sale, era adesea epuizat de foame și cădea la pământ de epuizare; într-o zi i s-a arătat un soț minunat și l-a atins cu mâna; această viziune i-a dat putere pentru noi fapte Când mănăstirea lui Diodor din Yuryegorsk avea nevoie de pâine, iar călugării i-au reproșat starețului lor extravaganță, Diodor a început să se roage Un bătrân strălucitor i-a apărut Cine ești tu, întrebă Diodor "Eu sunt Alexandru Oshenevsky", a spus cel care a apărut, "nu vă întristați, ci afirmați-i pe frați Acum spuneți-le fraților să pescuiască în lac" Simplitatea extremă și lipsa de idei a acestei halucinații este izbitoare Numai starețul, asuprit de murmurul călugărilor, putea avea o viziune care să indice un nou mod de hrană O astfel de viziune mărturisește slăbirea entuziasmului religios și nu este nevoie să fii istoric pentru a concluziona despre declinul vieții religioase într-o epocă în care astfel de viziuni erau considerate miraculoase Diodor Yurye-Gorsky a murit în Monotonia și simplitatea viziunilor este dovedită și de faptul că Fotie, Mitropolitul Moscovei (decedat în) și Tihon, Episcop de Voronej (decedat în) au avut viziuni aproape identice înainte de moartea lor Fotie a văzut un om luminos care și-a prezis moartea într-o săptămână; înspăimântat Fotie a căzut la picioarele celui care s-a arătat, dar acesta a devenit nevăzut Tihon din Voronej, cu trei ani înainte de moartea sa, se ruga în fiecare zi: "Spune-mi, Doamne, moartea mea" Iar un glas liniştit în zorii dimineţii i-a spus: "în ziua săptămânii" Nu se poate, desigur, să le reproșeze acestor episcopi că le era atât de frică de moarte, încât s-au gândit atât de mult la asta; dar nu era nimic maiestuos, nimic instructiv în viziunile lor În orice caz, aceste viziuni nu aveau niciun sens pentru biserică Printre venerabilul Lazăr de Murmansk a avut o deosebită viață Biblioteca "Runivers" c, F chizh halucinații vizuale și complexe; el însuși raportează în testamentul său, scris din cuvintele sale de prietenul său Teodosie Călugărul Lazăr a văzut o imagine stând lângă un copac și nesprijinită de nimeni, la trei coți de pământ S-a rugat îndelung în fața icoanei și a auzit un glas: "Mă voi uita la robii smeriți și la locul acesta; Vă ordon să puneți o biserică în acest loc în numele Adormirii Maicii Domnului " Din această voce zăcu mult timp ca mort Apoi a auzit un glas din aceeași icoană: "Oamenii necredincioși vor fi credincioși, vor fi o singură biserică și o singură turmă a lui Hristos" Icoana a căzut în mâinile lui Lazăr Lazăr din Murmansk îi era foarte frică de "grozitorii raw foodists", de teamă să nu părăsească "cabina" și să se roage; a văzut lumina pe o insulă din Lacul Murman; mulți bărbați arătoși se plimbă în jurul insulei și cântă; a văzut "femeia strălucitoare" într-o lumină nespusă, strălucind de aur; bărbaţii arătoşi se închinau sfintei soţii Călugărul Lazăr relatează că un maistru al laponi i-a adus un copil născut orb; călugărul a făcut o rugăciune, a luat copilul, l-a sfințit cu o

rugăciune preoțească, l-a stropit cu apă sfințită și l-a aplicat pe icoană Copilul s-a maturizat Lazăr de Murmansk a murit în tinerețe în Acest reverend însuși și-a întocmit viața, sub forma unui testament; în această privinţă el ocupă o poziţie excepţională printre reverenii noştri; de asemenea, în viziunile sale, se remarcă printre asceţii noştri Toate acestea se explică, cred, prin faptul că nu era rus; s-a născut la Constantinopol; Este de la sine înțeles că adevăratele motive ale migrației acestui călugăr la Murman ne sunt necunoscute, dar știm că printre rătăcitori nu sunt puține persoane cu un sistem nervos dezechilibrat Condițiile dificile de viață ale acestui călugăr, părăsit de soartă dinspre Est către nordul îndepărtat și posomorât, i-ar putea afecta negativ sistemul nervos Prin urmare, consider plauzibile halucinațiile lui; miracolul descris de el inspiră suspiciune, dacă nu în lăudărie, atunci în slăbiciunea memoriei lui Lazăr de Murmansk Este foarte probabil ca la bătrânețea lui extremă să poată uita multe Citirea vieții lui Lazăr din Murmansk este instructivă în sensul că afectează o diferență profundă în toate Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV depozitul infernal al grecilor si rusilor Asceții noștri nu făceau astfel de testamente, nu aveau halucinații atât de vii și complexe, nu și-au descris propriile minuni X Cel mai mare ascet al nostru Serghie din Radonezh a fost onorat cu viziuni minunate; viziunile lui aveau o însemnătate profundă Odată călugărul s-a rugat pentru ucenicii săi; auzi o voce strigând: - Sergius Deschizând fereastra chiliei, călugărul a văzut "o mare lumină strălucind în cer" și a auzit: "Serghie, roagă-te pentru copiii tăi, și este plăcut să mănânci rugăciunea ta, uită-te și vezi numărul monahilor în numele Sfânta Treime adunându-se în turma ta " Sfântul a ridicat privirea, văzând multe păsări frumoase Călugărul "paki" a auzit: "Așa cum vezi aceste păsări, așa se va înmulți turma ucenicilor tăi" Călugărul l-a numit pe călugărul Simon "lângă cel dintâi" pentru a "a avea un martor la acea vedenie", dar Simon nu a fost onorat cu o viziune, "iată o anumită parte din acel foc ceresc" Nu era nimic egoist, nimic zadarnic în această viziune, așa cum nu era în gândurile ascetului; călugărul s-a rugat "cu râvnă" pentru împlinirea dorințelor sale nobile, pentru realizarea idealului său înalt; viziunea l-a întărit în lupta pentru realizarea acestui ideal Marele ascet nu și-a dorit nimic personal, dar cu un rar entuziasm, cu toată pasiunea unui suflet nobil, s-a străduit să se asigure că oamenii evlavioși, morali, nu vor fi transferați la Rus Indiferent cum s-ar trata idealurile marelui ascet, nu se poate nega noblețea lor, nu se poate nega entuziasmul lui apostolic Cu totul excepțional, atât ca frumusețe, cât și ca semnificație istorică, minunata viziune a lui Serghie de Radonezh în ultima perioadă a activității sale fructuoase Golubinsky crede că marele ascet a fost onorat cu această viziune cu șapte ani înainte de moartea sa Sfântul Serghie a murit la de ani, prin urmare, avea peste de ani când a fost onorat cu această viziune) E Golubinsky Cuviosul Serghie de Radonezh Pagină Biblioteca "Runivers" V F chizh Călugărul s-a rugat în fața icoanei Maicii Domnului, a cântat un acatist și a împlinit pravila, după care s-a așezat să se odihnească o vreme Dintr-o dată, el îi spune însoțitorului său de celulă, Mica: "Copilule, fii treaz și treaz, pentru că vizitarea este minunată și îngrozitoare la ora aceasta vrea să fim Îi spun aceasta, deodată fii un glas, spune: iată că vine Cel Preacurat; a auzit sfântul, a părăsit în curând chilia din baldachin, iar această lumină este mai mare decât soarele, strălucind axa sfântului și chiar l-a văzut pe Preacurată cu cei doi apostoli, Petru și Ioan, strălucind într-o luminozitate de nedescris Și pe când îl vezi

pe sfânt, căzut cu fața la pământ, nu poți îndura zorile de nesuportat Cu mâinile mele cele mai curate, voi atinge sfântul, spunând dar chiar și după plecarea ta la Domnul, nu mă voi îndepărta de la mănăstirea ta, nevoia de a dărui nu este rară și păstrătoare și acoperire Acest râu este invizibil Sfântul, parcă într-o frenezie a minții, era stăpânit de frică și de tremur de poruncă Călugărul și-a găsit servitorul de chilie "întins ca mort de frică"; ingrijitorul chiliei a cazut la picioarele calugarului si l-a implorat sa-i explice: "Ce a fost aceasta minunata viziune" "Sfântul s-a bucurat în sufletul său și a strălucit pe față de acea bucurie neexprimată; și neputând spune nimic, spune doar asta: ai răbdare, copile, că duhul îmi tremură în mine dintr-o vedenie minunată În cele din urmă, călugărul i-a ordonat lui Mica să-i cheme pe Isaac și pe Simon și le-a spus "toți la rând" Apoi au cântat un moleben, "sfântul a rămas toată noaptea fără somn, ascultând cu mintea" despre vizita Doamnei Frumusețea și semnificația viziunii s-au reflectat și în descrierea ei; din câte pot judeca, descrierea acestei viziuni depășește cu nemăsurat descrierea tuturor celorlalte viziuni expuse în vieți Fără îndoială că această viziune a stârnit o profundă emoție spirituală în rândul călugărilor mănăstirii, a fost bine întipărită în memorie și, prin urmare, descrierea ei se remarcă prin simplitate și claritate; nimeni nu a îndrăznit să profaneze acest mare eveniment cu adaosurile și considerațiile lor Starea sufletească a sfântului înaintea vederii și un puternic șoc după aceasta se notează clar; Nu se uită că călugărul a petrecut noaptea fără somn și, bineînțeles, vom crede pe deplin că marele ascet nu a dormit în această cea mai bună noapte din viața sa Agitația lui spirituală a fost atât de mare încât nu a putut spune despre viziunea lui Mica Toate acestea conferă întregii povești o asemenea credibilitate, Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV că nu poate exista nici cea mai mică îndoială cu privire la veridicitatea sa deplină Nu există nicio îndoială că această viziune este cea mai mare din istoria noastră; nici mai devreme, nici mai târziu în Rusia nu a existat o viziune care să poată fi comparată cu aceasta O astfel de viziune ar putea avea un mare ascet, care și-a dedicat întreaga viață unei cauze mărețe, înțelegând semnificația acesteia Visele și dorințele arzătoare ale unei vieți au fost în cele din urmă întruchipate în imagini vii, au atins cea mai mare intensitate psihică la acea vârstă când, la muritorii de rând, entuziasmul este înlocuit de îndoială Pentru marele ascet, scopurile pe care le urmărea erau întotdeauna clare, era întotdeauna sigur că aceste scopuri puteau fi atinse cu ajutorul unei puteri superioare Vl Solovyov despre viziunile lui Swedenborg spune acest lucru: "Relațiile obișnuite ale lui S cu diverse sfere ale vieții de apoi, având în vedere natura sa serioasă și veridica, au o fiabilitate subiectivă deplină; aprecierea semnificației lor reale depinde de punctele de vedere generale "(Dicționarul Enciclopedic al lui Efron; , p o) Desigur, nimeni nu va îndrăzni să se îndoiască de "autenticitatea subiectivă" a viziunii miraculoase a Sfântului Serghie; Din "punctele mele de vedere generale", nu acord o semnificație reală "tratărilor lui Swedenborg cu diverse sfere ale vieții de apoi", dar apreciez foarte mult "semnificația reală" enormă a viziunilor Sf Serghie; aceste viziuni sunt un act psihologic incontestabil care a avut o "semnificație" majoră în întreaga noastră istorie; impactul sau influența acestui act psihologic a durat mai bine de cinci secole în viața unui popor de multe milioane Nu există nicio îndoială că această viziune a fost actul psihologic final al multor ani de activitate a unui mare suflet, a unei mari lucrări spirituale Viziunile oamenilor obișnuiți sunt de puțin

interes, nu au conținut și, prin urmare, fie nu au sens, fie influența lor este neglijabilă Viziunile lui Swedenborg, un om de geniu dar bolnav, nu aveau, și nu puteau, să aibă vreo semnificație reală; erau curioși la câțiva mistici; Știu că printre cei din Swedenborg existau oameni respectabili, dar pentru ei a contat învățătura lui Swedenborg, și nu viziunile lui Viziunea Sf Sergius a fost în sfârșit consolidat și imortalizat de isprava vieții sale; au fost oameni care au crezut profund în Biblioteca "Runivers" V F chizh devastarea mănăstirii ctitorite de Sf Serghie, care credea în marea putere a acestui ascet, și nu s-au înșelat Mănăstirea, ctitorită de cei care au fost cinstiți cu această minunată viziune, a crescut, a câștigat influență, a devenit centrul ortodoxiei și patriotismului, paladiul poporului rus Este puțin probabil ca această mănăstire să fi jucat rolul major care i-a căzut în soarta în vremuri tulburi, dacă ctitorul ei nu ar fi fost onorat cu viziuni miraculoase Dacă călugării și evlavioșii ruși nu știau că Lavra Treimii se află sub protecția specială a acelor forțe în care credeau profund, apărătorii altarului nostru național cu greu ar fi rezistat unui asediu de șaisprezece luni în - Credința în patronajul special a fost creată de-a lungul vieții Sf Sergius și actul psihologic - viziune minunată Celebrul om de știință E Golubinsky, care în niciun caz nu poate fi suspectat de superstiție, în lucrarea sa excelentă "Sfântul Serghie din Radonezh și Lavra Trinității creată de el" ( ), spune așa: "Deci, au fost aproximativ de asediatori , și asediați sau cu ceva om Cifrele erau foarte inegale Însă călugărul Serghie a fost alături de cei asediați, care au păzit zidurile mănăstirii și au făcut minunea că numeroase hoarde de dușmani au stat în zadar luni de zile sub mănăstire Dacă în primăvara anului mănăstirea nu a fost luată de polonezi, atunci acest lucru este deja adevărat și numai pentru că a fost ocrotită prin rugăciuni către Dumnezeul Sfântului Serghie" (p) Chiar și o persoană complet necredincioasă trebuie să fie de acord cu Golubinsky: Lavra Trinității a fost protejată de rugăciunile Sf Serghie; rugăciunile și vedenia Sf Serghie este acele fenomene mentale, acele acte psihologice care au creat și au protejat Lavra Treimii atât ca fortăreață, cât și ca altar național Creșterea forțelor mentale, fenomen căruia filozoful modern Wundt i-a acordat o atenție deosebită, s-a manifestat prin faptul că în pentru a apăra mănăstirea Sf Sergius s-a dovedit a fi imposibil; Călugărul Nikon i-a dus pe frați într-un loc sigur în avans, mănăstirea a fost complet arsă În , gândul de a preda Trinitatea nici nu a apărut Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV care lauri; precum spune pe bună dreptate E Golubinsky: "a-i trăda (Sapuga și Lisovsky) mănăstirea ar însemna a trăda sicriul marelui făcător de minuni Serghie spre profanarea vrăjmașilor credinței ortodoxe Aceasta din urmă era de neconceput din partea călugărilor; şi de aceea era de neconceput că vor dori să trădeze mănăstirea lui Sapuga şi Lisovsky" (p) Apărarea de șaisprezece luni a Lavrei Treimii a avut succes tocmai datorită creșterii mari a puterii spirituale a asediaților și ezitării din partea asediatorilor Cât de încântate erau spiritele asediaților poate fi judecat după relatările viziunilor care au ajuns până la noi; fără îndoială, au existat viziuni despre care nu s-a păstrat nicio înregistrare La septembrie , polonezii s-au apropiat de mănăstire, iar la septembrie, adică în ajunul sărbătorii Sfântului Serghie, noaptea călugărul Pimen a avut o vedenie: a văzut o lumină și o coloană de foc deasupra capului bisericii Treimii dătătoare de viață; Pimen a chemat alți călugări și mireni, care au văzut cu toții semnul Între și noiembrie, arhimandritul Joasaph a tras un pui de somn în Biserica Sfânta Treime și l-a văzut pe Sf Serghie; după rugăciune, călugărul s-a

întors către arhimandrit și i-a spus "Domnul, atotputernic multora, de dragul darului lui, se miluiește și îți va da restul timpului, dar tu va trăi în pocăință" Pe noiembrie, arhimandritul a văzut o nouă viziune: arhanghelul Mihail a spus "Atotputernicul Dumnezeu te va răsplăti în curând cu răzbunare" În aceeași seară, arhimandritul l-a văzut pe Sf Sergius, care l-a învățat mângâiere Este mult mai important că în noaptea următoare multor călugări și laici au primit viziuni "Au văzut cum Sfântul Serghie umbla în jurul mănăstirii și i-a trezit pe frați, zicând: "Duceți-vă, fraților inocilor, îndată la sfânta biserică și găsiți har", apoi au văzut cum Serapion, Arhiepiscopul Novgorodului, a intrat în biserică, în haine ierarhale (Id , p) În vara anului , un călugăr care zăcea în spitalul mănăstirii l-a văzut pe Sf Serghie, care i-a poruncit să spună fiecăruia în numele său "Voi nimici pe toți vrăjmașii care vin sub zidurile mănăstirii mele și îi voi nimici pe cei care locuiesc în mănăstire, care nu sunt curați și dublă gânditori, și ne vom ocupa de cei spurcați" Aceste viziuni mărturisesc spiritele înalte, entuziasmul celor asediați; desigur, viziunile au întărit credința, Biblioteca "Runivers" V F chizh a fumat vioiciune, a creat eroi Apărarea a fost condusă cu pricepere și eroic; nu numai că tunelul era cunoscut dinainte, dar i s-a găsit și gura Au existat, de asemenea, eroi adevărați "Klement-evsk Nikon, chemandu-l pe Shilov, și Slota și "când aprindeu poțiune și pietre și gudron în săpă, astupând gura săpăturii și aruncând în aer săpatura, Slot și Nikon ard asta în săpătură " Dar și mai izbitoare este statornicia asediaților, cu care au îndurat groaznicul scorbut, din care au pierit mulți apărători ai Lavrei Este greu de imaginat ce distrugere a organismului a produs această boală; nu exista îngrijiri medicale, nu erau alimente necesare, nu exista încăpere luminoasă și caldă Entuziasmul asediatilor a fost atât de mare încât timp de șaisprezece luni au luptat împotriva dușmanilor, au suferit de foame, frig și scorbut, și totuși au apărat mănăstirea Sf Sergius Desigur, numai datorită creșterii înalte a puterii spirituale, cei asediați au putut îndura toate dezastrele; într-o stare de spirit obișnuită, scorbutul ar fi dus garnizoana la disperare, așa cum a fost cazul în Port Arthur, unde exista asistență medicală și toate mijloacele de îngrijire, dar nu exista nicio putere psihică care să salveze mănăstirea Sf Sergius În cele din urmă, impactul mental al rugăciunii și viziunilor Sf Serghie s-a manifestat și asupra asediatorilor; printre ei erau ortodocși și știau cine este întemeietorul Lavrei Treimii; chiar și bătăușii disperați încă nu sunt lipsiți de cel puțin o oarecare reverență pentru oamenii mari; într-o formă sau alta, în sufletul acestor bandiți încă mai sclipea o îndoială cu privire la corectitudinea acțiunilor lor La începutul lunii noiembrie , un originar din lagărul Lisovsky, cazacul Ivan Ryazantsev, a venit la mănăstire El a spus că mulți căpetenii și cazaci au văzut doi bătrâni strălucitori mergând de-a lungul brâului zidului mănăstirii, în asemănarea lui Serghie și Nikon făcătorii de minuni, din pe care o mănăstire a tămâiat, iar cealaltă stropită cu apă sfințită El a mai spus că, în aceeași noapte, călugărul Serghie s-a arătat în vis multor cazaci și multor polonezi, amenințându-le că va aduce asupra lor o rugăciune Prea Înaltului Țar Această viziune visătoare i-a făcut pe unii dintre cazacii Don să părăsească Lisovsky acasă, cu promisiunea că nu vor mai ridica mâna împotriva ortodocșilor lor Nu poate exista nicio îndoială că chiar și printre cei tăiați Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV Lyakami au fost oameni care au auzit despre isprăvile lui St Serghie, onorând acest om drept La urma urmei, chiar și printre tâlharii disperați există oameni care onorează măreția

morală Cred că, totuși, mulți polonezi, deși nu în mod clar, au simțit că distrugerea unei mănăstiri creștine nu este un lucru bun; Nu cred că bătăușii ortodocși ar asedia un altar catolic fără jenă Semnificația istorică a apărării eroice a Lavrei Treimii este binecunoscută și, prin urmare, nu este nevoie să vorbim despre rugăciunile și viziunile Sf Serghie pentru toată Rusia Locuința Sf Sergius este încă venerat de foarte mulți; viziunea Sf Sergius de mai bine de cinci sute de ani are o semnificație reală O mănăstire uriașă vizitată de numeroși pelerini, deținând o mare bogăție - aceasta este ceea ce a fost creat exclusiv prin acte mentale, și ar fi extrem de inconsecvent să negăm semnificația reală a viziunii: semnificația ei este evidentă și binecunoscută Chiar și pentru viziunea absolut necredincioasă a Sf Serghie este una dintre cele mai mari și mai frumoase manifestări ale măreției și forței spiritului uman, o dovadă evidentă a importanței enorme a forței psihice, și deci un fenomen demn de venerare Nu se poate decât să-i fie milă de cei care nu înțeleg semnificația înaltă a acestui fenomen, așa cum spunea Shchedrin despre ei, "ei (spumatoarele de spumă) nu înțeleg că o utopie servește civilizației în același mod ca cea mai concretă descoperire științifică" (Volumul VII) , p) Alte viziuni ale drepților noștri nu aveau o semnificație istorică atât de extraordinară; După cum se știe, Lavra Treimii ocupă o poziție excepțională în rândul mănăstirilor noastre, ceea ce, desigur, se explică prin marea putere morală a rectorului său Viziunea marelui ascet trebuie să fi fost de mare importanță și timp de șase secole nu am avut un act psihic egal ca forță și înțeles cu viziunea Sf Sergius Credincioșii și necredincioșii deopotrivă trebuie să fie de acord cu această concluzie XI Pe baza propriilor mele observații, m-am hotărât că, în general, suntem puțin susceptibili la sugestie Cât costă Biblioteca "Runivers" V F chizh Știu că francezii sunt cei mai sugestibili și rușii cei mai puțin; Evreii au o mare sugestibilitate Avem relativ puţini pacienţi care cad într-un somn hipnotic; sugestibilitatea celor hipnotizați este foarte limitată și, prin urmare, este relativ rar pentru noi să vedem acele fenomene minunate în stare de hipnoză, care sunt atât de frecvente în Franța Această concluzie este confirmată de faptul că în mănăstirile noastre fenomenele de sugestie erau necunoscute, cu excepția leacurilor prin sugestie și a bolilor din sugestie Călugării sănătoși și închinătorii lor nu au cedat deloc sugestiilor, iar cei mai mari făcători de minuni nu au fost capabili să acționeze prin sugestie; nu există nici măcar un indiciu de fenomene hipnotice Numai pe scurt se pot explica unele "miracole" prin sugestie; nu poate fi găsită o singură sugestie incontestabilă și clară în viața noastră Numeroase povești despre faptul că la deschiderea sicriului cu moaștele celor drepți s-a auzit un parfum, doar cu o întindere se poate explica prin faptul că, sub influența sugestiei, cei care s-au rugat au simțit cu adevărat mirosul Este mai probabil ca naratorii să-și dea frâu liber imaginației; mărturii exacte ale martorilor, adică persoanele care simt mirosul minunat nu sunt date nicăieri Este posibil ca cei care s-au rugat cu adevărat să fi simțit mirosul de la cea mai bună tămâie, din moment ce, desigur, nu l-au cruțat pentru astfel de ocazii solemne Poate că unii dintre închinători, care aveau o sugestibilitate crescută, au mirosit parfumul care, după părerea lor, ar trebui să provină din relicve; restul au fost de acord, pentru a nu suporta reproș pentru slăbiciunea credinței Chiar dacă în timpul sărbătoririi descoperirii relicvelor au existat oameni care au mirosit parfumul, atunci la sfârșitul acestuia nimeni nu a observat acest parfum Euforia, anticiparea, oboseala,

mirosul de tămâie - toate acestea s-ar putea să-i fi afectat pe unii În timpul slăvirii noilor sfinți din secolul al XIX-lea, nu mai exista un parfum deosebit Chiar dacă permitem sugestia parfumului la unii, aceasta nu indică deloc o sugestibilitate mai mare la strămoșii noștri; impresiile olfactive sunt în general neclare și inconsecvente, prin urmare fenomenele de sugestie sau, poate, eronate Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV ki în această zonă sunt departe de a fi rare, de exemplu, oamenii care înțeleg puțin despre trabucuri admiră tămâia trabucurilor proaste, dar scumpe etc) Sugestia cu greu a contat în cazul lui Leonid Ustnedumsky; acest ascet a fost cândva înțepat de un șarpe; la început a fost alarmat la gândul la consecințele mușcăturii, dar apoi, încrezător în Dumnezeu, a hotărât să nu gândească și a rămas sănătos Fără îndoială că multe cazuri de mușcătură de șerpii noștri se termină destul de fericit, atât pentru cei cărora le este frică de consecințele unei mușcături, cât și pentru cei cărora nu le este frică Este posibil ca sugestia să aibă un anumit efect asupra evoluției bolii; Am cunoscut un moșier bătrân care era renumit pentru capacitatea ei de a vorbi din mușcătura șerpilor; Eu însumi i-am văzut pe mulți care i-au glorificat arta, au considerat-o salvatoarea lor De asemenea, este dificil de explicat prin sugestie miracolele lui Prokhor din Peșteri (secolul XII) și Julianiya Lazarevskaya (decedată în) A fost o asemenea foamete la Kiev, încât săracii au mâncat quinoa Sfântul Prokhor a strâns quinoa și a făcut pâine din ea și a împărțit-o săracilor; cei care au pregătit ei înșiși pâine din quinoa nu au putut să o mănânce "de durere" Cei care au luat o astfel de pâine de la reverend au descoperit că "mâncatul este dulce Atât aceasta, cât și aceasta este minunat, "că oricine a primit pâine" cu o binecuvântare de la sfânt, i s-a dat lumină și curat și a fost dulce dimineața"; cine lua pâine pe furiș, nu putea să o mănânce: era amară "ca pelyn" În același timp, sarea a crescut foarte mult la preț; Sfântul Prokhor a strâns cenușă (cenusa?) din toate chiliile și a împărțit-o celor care doreau, "din ea, sarea era curată pentru toată lumea prin rugăciunile fericiților" Negustorii s-au plâns marelui duce Svyatopolk despre Sfântul Prohor că a scăzut prețul sării Svyatopolk însuși a vrut să facă avere și a ordonat să-i fie livrat întregul stoc de cenușă a Sfântului Prokhor; spre surprinderea tuturor, cenușa s-a dovedit a fi o simplă cenuşă Svyatopolk a păstrat cenușa timp de trei zile, așteptând ca el să se transforme în sare; cenuşa nu s-a transformat în În timpul "examinării" moaștelor lui Varlaam Koryatsky, preotul Vasily și diaconul Ignatie i-au spus și i-au spus acestui ieromonah Ion: "Parfumul vine din moaștele călugărului, iar el, de, ieromonah, le-a spus: fum vine din harn, nu parfum " (Golubinsky Istoria canonizării sfinților, p) Biblioteca "Runivers" V F chizh sarea a fost aruncată; apoi "cenusa acelei abie stropite va fi adăugată la pachetele de sare" Este absolut de necrezut că în secolul al XII-lea oamenii săraci din Kiev nu puteau mânca quinoa din cauza gustului ei prost; vai, în ultima greva foamei, săracii au mâncat pâine din quinoa; foamea, fără ajutorul sugestiei, transformă quinoa într-o substanță comestibilă Este greu de crezut că mulți, sub influența sugestiei, au găsit cenușa (cenusa?) sărată Acest miracol nu s-a repetat, dar quinoa părea gustoasă chiar și în timpul foametei de la Julian Lazarevskaya Acest prim filantrop rus i-a hrănit pe săraci în timpul foametei; când s-a epuizat rezerva de pâine, ea a ordonat să strângă quinoa și scoarța de copac; toată lumea a găsit pâinea făcută din quinoa și coajă de copac foarte gustoasă Este groaznic să ne gândim cât de flămânzi erau oamenii atunci, chiar dacă o astfel de pâine li se părea gustoasă Este mai probabil ca acest

filantrop, ca o gospodină înțeleaptă, să fi adăugat în făină quinoa și coajă de copac, astfel încât măcar puțină făină a fost suficientă pentru tot timpul foametei; vecinii nu au avut deloc dureri Nu am găsit niciun fenomen hipnotic în viețile sfinților noștri; în mod pozitiv nu a existat un singur fenomen care să poată fi explicat prin hipnotism Este îndoielnic că trucurile pentru păcălirea oamenilor erau în general necunoscute în mănăstirile noastre și, de exemplu, minunea lui Ianuarie (Napoli) este imposibilă la noi De asemenea, arată că oamenii noștri nu sunt foarte sugestivi; Cred că am avut și vânători care să jefuiască oameni creduli cu ajutorul "minunilor", dar pentru astfel de minuni este nevoie de sugestibilitatea mulțimii, incapabile să ia în considerare în mod critic șmecheria Este clar că viselor li s-a acordat o importanță deosebită în mănăstirile noastre: pe atunci aproape toată lumea credea în visele profetice Numai în vise își pot manifesta gândurile și dorințele prețuite, desigur, în măsura în care se manifestă în general în vise Este foarte probabil ca fețele *) În Europa, visele profetice sunt puternice chiar și în timpul nostru: episcopul Porfiry al Adormirii Maicii Domnului, extrem de educat și talentat, dedică capitole întregi din însemnările sale descrierii și interpretării viselor sale (Cartea vieții mele Partea a VII-a; pp - și -); cu siguranță credea în vise profetice Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV orizonturi extrem de limitate sau, mai degrabă, restrânse, au vise monotone și de aceea trebuie să ne gândim că asceții noștri aveau vise foarte uniforme, în care se reflectau gândurile și dorințele lor Din motive evidente, știm doar despre acele vise ale asceților noștri, cărora aceștia le acordau o importanță deosebită atât de către ei înșiși, cât și de către admiratorii lor Numai despre vise deosebit de importante le-a spus ascetul discipolilor și admiratorilor săi; La noi au ajuns doar acele povești care au fost găsite demne de transmisie În felul acesta, poveștile cunoscute nouă au fost cernute, dacă pot spune așa, de două ori, trecute prin dublă cenzură Prin urmare, poveștile viselor merită o oarecare atenție; visele, cunoscute de noi, erau recunoscute ca deosebit de importante, având o semnificație aparte, reflectau gândurile și stările de spirit ale celor care povesteau despre ele Poveștile cu vise trezesc adesea îndoieli; este imposibil de verificat veridicitatea naratorului; nu te poți baza pe acuratețea reproducerii În cele din urmă, fără îndoială, unii conducători ai bisericii, de exemplu, Patriarhul Nikon, au abuzat de incapacitatea de a verifica acuratețea transmiterii viselor într-o asemenea măsură încât cel mai tăcut țar și evlavioșii săi consilieri nu le-au crezut Prin urmare, numai veridicitatea și absența completă a oricărui avantaj al naratorului pot, într-o oarecare măsură, să inspire încredere în poveste; este clar că aici este mult loc pentru subiectivitate Povestea visului Sfântului Nikon ridică mari îndoieli; când se apropie de Moscova în , Edigey, St Nikon "într-un vis subțire" i-a văzut pe Peter, Alexy și Sergius din Radonezh; Sf Serghie a spus că mănăstirea va fi distrusă, dar nenorocirea nu va dura mult Egumenul Nikon și frații săi au părăsit mănăstirea și au luat cu ei cărțile și lucrurile Sf Sergius Poate St Nikon a văzut acest vis, poate a povestit despre acest vis pentru a ridica spiritul fraților, dar este posibil ca acest vis să fie atribuit doar Sf Nikon pentru a explica distrugerea mănăstirii și fuga fraților Îndoielnică este și povestea despre visul mitropolitului Petru; visul lui este foarte incredibil În copilărie, St Petr, bud- Întrebări de filosofie, carte) Biblioteca "Runivers" V F chizh Aș fi văzut un astfel de vis: lângă el stătea un soț în haine ierarhale; i-a spus băiatului: "Copilul meu, deschide gura" Când

băiatul a deschis gura, sfântul și-a atins limba și a binecuvântat, parcă și-ar fi turnat dulceață în gură Dacă băiatul a povestit apoi despre visul său, atunci cu greu ar putea transmite cu exactitate un astfel de vis uimitor; dacă Mitropolitul Petru a vorbit ulterior despre acest vis, atunci ar putea exista o inexactitate în reproducere din cauza îndepărtării evenimentului Cel mai probabil visul, dacă nu complet compus, a fost înfrumusețat de vreun admirator; este posibil ca băiatul să fi visat că un călugăr îl binecuvântează Povestea viselor lui Tikhon din Voronezh nu ridică nici cea mai mică îndoială, dar nu au sens Cu puțin timp înainte de moartea sa, sfântul într-un vis a văzut o scară înaltă și a auzit un ordin de a o urca "Mie", i-a spus el prietenului său Kozma, "la început mi-a fost frică de slăbiciunea mea, dar când am început să urc, oamenii care stăteau lângă scări păreau să mă ridice din ce în ce mai sus, până la nori Cu un an și trei luni înainte de moartea sa, într-un vis subțire, Sf Tihon că stă în biserica alăturată a mănăstirii; un preot cunoscut a purtat pruncul sub văl de la altar până la ușile împărătești; Tikhon a venit și l-a sărutat pe obrazul drept, iar copilul l-a lovit pe obrazul stâng Trezindu-se, a simțit amorțeală în obrazul stâng, piciorul stâng și tremurând în mâna stângă A acceptat cu bucurie această boală (Filaret Gumilevsky Viețile sfinților August, p iob) Fiecare medic cu experiență a auzit de astfel de vise Nu este clar dacă reverendul a avut un accident vascular cerebral sau dacă anestezia și tremurul au fost rezultatul autohipnozei Aș vrea să cred că călugărul a acceptat boala, dacă era un infarct cerebral (hemiplegie), cu bucurie Nu au fost deloc gânduri înalte care l-au ocupat pe bătrânul Ioachim, care a fost salvat împreună cu Arsenie Konevski Frații au suferit o lipsă în timpul absenței călugărului Arsenii Ioachim s-a rugat din greu pentru fratele său și, în vis, Maica Domnului i-a spus: "Spune fraților în doliu că Arsenie va da în curând toată mâncarea" Curând, călugărul s-a întors și a adus cu el provizii bogate pe două corăbii Acesta este un vis Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV nu-l preaslăvesc pe Sf Arseniya, dar pentru noi este semnificativ, ca un indiciu că grijile vieții au ocupat o mulțime de călugări evlavioși Arseni Konevski a murit în La câțiva ani după moartea lui Serghie de Nurom (X), călugărul i s-a arătat unui călugăr noaptea, când acesta era într-un somn subțire, și a poruncit să spună stareţului și fraților să-i deschidă mormântul Visul s-a repetat de trei ori Inok s-a îmbolnăvit; apoi a înțeles sensul viselor și le-a raportat stareţului Când sicriul a fost deschis, călugărul bolnav a fost vindecat peste el Din această poveste se poate concluziona că nici în secolul al XV-lea nu aveau încredere deplină în vise, au înțeles că visele pot fi înșelătoare Un vis mai semnificativ l-a avut Cornelius Komelsky De sărbătoarea lui Antonie cel Mare, într-un vis subțire l-a văzut pe Antonie Pustnicul egiptean ia poruncit să-l urmeze și l-a condus într-un câmp întins, cu grămezi de rulouri și prosforă "Iată pomana voastră săracilor", a spus vizitatorul ceresc, "strângeți-vă" Cornelius a început să adune, dar erau atât de mulți încât au căzut de pe podea Corneliu, cu lacrimi de bucurie, s-a mirat de vedenie și apoi a povestit fraților despre el și a poruncit ca săracilor să se dea mereu milostenie generoasă Acesta este poate cel mai nobil vis; Sfântul Corneliu a avut grijă de săraci și s-a bucurat când a primit în vis aprobarea activității sale Atingerea este visul lui Martyriy Zelenepkago; acesta este singurul vis poetic din viețile sfinților noștri Acest ascet l-a văzut în vis pe Cel Prea Curat într-o formă de fată; Era magnifică în aparență: "Nu am văzut o fată atât de frumoasă printre oameni; cu fața duioasă și frumoasă; sprancenele sunt

negre, nasul este de marime medie, indoit Pe capul ei era o coroană de aur împodobită cu pietre multicolore Este imposibil ca mintea omenească să-i înțeleagă frumusețea, nici să o exprime în limbaj privind-o cu sârguință, fără să-și ia ochii de la frumusețea ei Și deodată a devenit invizibilă M-am trezit și am fost îngrozită M-am ridicat și am ieșit din dulap; Am aprins o lumânare din lampă și am vrut să o văd pe Preacurată Fecioară, dacă Ea stătea în chilia unde stătea M-am dus cu o lumânare la cea mai pură imagine a Hodegetriei și mi-am dat seama că Cel Mai Pură mi-a apărut cu adevărat Biblioteca "Runivers" η Φ II F b Maica Domnului în forma în care este scrisă pe icoana celului mele Cu greu se poate pune la îndoială veridicitatea completă a acestei povești emoționante; este imposibil fără cea mai vie simpatie să te raportezi la modestia călugărului; a fost cel mai bun vis din mănăstirile noastre Lazăr din Murmansk spune multe despre visele profetice; dar tocmai viața acestui sfânt este cea care diferă de viața celorlalți sfinți ai noștri și, prin urmare, visele spuse de el constituie un fenomen excepțional Cu greu este necesar să subliniem omogenitatea și simplitatea extremă a viselor din mănăstirile noastre Este foarte interesant pentru un psiholog să stabilească dacă chiar și cei mai buni oameni, și trebuie să-i considerăm drepti ca atare, pot muri fără suferință de moarte, fără teamă, cu deplină liniște sufletească Eu, ca medic, am fost prezent la patul unor oameni profund credincioși care mureau, care nici măcar nu s-au îndoit de viața de apoi, care se bazau pe deplin pe mila Judecătorului Suprem Vai! Aceste persoane au murit la fel de lași ca și ateii; Credința nu a dat nicio consolare acestor pacienți ai mei profund religioși Celor care credeau sincer în fericirea cerească le era la fel de frică să se despartă de viață, tânjeau după sfârșitul ei la fel de mult ca și pacienții, convinși că totul se termină cu moartea Îmi amintesc doar o pacientă care a așteptat cu calm plecarea sufletului ei în rai; ea s-a predat disperării cu privire la soarta copiilor ei mici, și-a implorat înduioșător soțul să aibă grijă de ei și a promis că se va ruga pentru el și pentru copii Această pacientă era epuizată și extrem de slăbită de cancerul uterin; ultimele luni din viața ei au fost cu adevărat îngrozitoare Prin urmare, este de înțeles cât de instructiv este să înveți cum au murit oamenii noștri drepți; poate un om să ajungă la o asemenea perfecțiune încât să nu se teamă de moarte, să nu se agațe de viață, cu alte cuvinte, există oameni despre care La Rochefoucauld s-a înșelat când a spus - Peu de gens connaissent la mort; on ne la souflre pas ordinairement par résolution, mais par stupidité et par coutume *) Maximes et reflexions morales, § Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV Din păcate, cu greu este posibil să tragem o concluzie categorică din vieți și, în general, din informațiile pe care le avem În general, este greu să ai încredere în obiectivitatea compilatorilor descrierilor isprăvilor și vieții asceților tocmai în raport cu informațiile despre ultimele zile ale vieții drepților Este destul de înțeles că admiratorii acestor asceți atribuiau drepților ceea ce părea cel mai demn de drepți, ceea ce doreau să vadă în acești reprezentanți ai celei mai înalte perfecțiuni Este de dorit ca oamenii să se asigure că nu se poate teme de moarte, că se poate pregăti printr-o viață evlavioasă pentru o moarte nedureroasă O astfel de dorință este destul de naturală și de înțeles; admiratorii drepţilor au dorit şi au fost sincer convinşi că, cel puţin, sfinţii asceţi au murit în pace, fără teamă de moarte şi de chin În mod firesc, ei au descris ultimele zile ale celor drepți așa cum li s-a părut că cei mai buni oameni ar trebui să moară Găsim chiar indicii pozitive că unii sfinți

s-au gândit și s-au îngrijorat foarte mult cu privire la ceasul morții; Viziunile descrise mai sus ale mitropolitului Fotie și ale lui Tihon de Zadonsk indică faptul că acești sfinți se temeau de moarte, că gândul morții le ocupa gândurile Nu ne putem încrede pe deplin în alcătuitorii Vieților și pentru că nu existau observatori buni printre veneratorii sfinților, iar asceții înșiși au ascuns acele gânduri pe care le considerau păcătoase, nevrând să-și conducă ucenicii în ispită A te teme de moarte era considerat un păcat și, prin urmare, gândurile despre moarte erau ascunse Ar trebui să aveți încredere în poveștile conform cărora mulți, și chiar aproape toți, cei drepți și-au petrecut ultimele zile ale vieții în singurătate deplină și rugăciune fierbinte; se spune că mulți au murit în timp ce se rugau, că au fost găsiți morți în fața imaginilor; este destul de natural Va rămâne pentru totdeauna un mister pentru ce s-au rugat acești bătrâni puternici din punct de vedere spiritual în ultimele ore ale vieții lor; se poate presupune, desigur, că în rugăciune au căutat mângâiere și uitare, s-au rugat la cer pentru vigoare spirituală Este posibil să se fi rugat pentru iertarea păcatelor lor Toate acestea sunt presupuneri care nu pot fi verificate Un lucru este sigur, că cei drepți de mulți ani, Biblioteca "Runivers" V F chizh și până și toată viața s-au pregătit pentru moarte, au sperat într-o viață mai bună după moarte, în ultimele zile ale vieții lor ascetice, în singurătate și rugăciune, au așteptat moartea Dacă în sufletele lor le era frică de moarte, tânjeau, despărțindu-se de viață, atunci au găsit în ei înșiși suficientă fermitate pentru a ascunde aceste mișcări spirituale păcătoase, după părerea lor În concluzie, consider necesar să fac o rezervă că această lucrare, ca primă încercare de a dezvolta o problemă atât de complexă, nu poate pretinde a fi infailibilă și completă Erorile cred că sunt inevitabile în acest domeniu, având în vedere dezvoltarea redusă a surselor și eterogenitatea extremă a cunoștințelor necesare acestei lucrări După cum am indicat mai sus, chiar și specialiști eminenti precum arhiepiscopul Filaret Gumilyovskiy și profesorul Golubinsky nu au putut ajunge la aceleași concluzii cu privire la problemele cele mai esențiale Este clar că un psiholog nu poate înțelege fără greșeală astfel de întrebări despre care opiniile specialiștilor diferă În orice primă lucrare într-un domeniu nou, omisiunile sunt inevitabile; sunt inevitabile în munca mea, mai ales având în vedere complexitatea extremă a subiectului Astfel, cred că mi se poate reproșa că nu am rezumat și caracterizat acele învățături morale care sunt cuprinse în învățăturile scrise ale sfinților noștri A trebuit să tac despre asta, în primul rând, pentru că caracterizarea învățăturilor drepților este sarcina unui istoric, nu a unui psiholog În al doilea rând, mi s-a părut că materialul pe care îl aveam avea atât de puțin conținut încât nu ne poate dezvălui psihologia drepților Fie pentru că au scris puțin și puține din învățăturile lor au fost consemnate, fie pentru că doar o parte nesemnificativă din ceea ce a fost scris a ajuns până la noi, dar tot ceea ce știm, mi s-a părut mie, nu are nicio importanță pentru înțelegerea sufletelor noastre drept Lucrările tipărite chiar și ale unor oameni de știință proeminenți precum Granovsky, Nikita Krylov, nu ne explică influența pe care acești oameni de știință au avut-o asupra dezvoltării noastre; pentru înțelegerea acestei influențe, studiul lucrărilor lor este de puțină valoare Întuneric Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV mai puțin semnificative sunt învățăturile scrise ale drepților noștri care ne-au supraviețuit pentru înțelegerea psihologiei lor În al treilea rând, a trebuit să refuz să analizez aceste învățături, pentru că nu mi s-a părut foarte clar ce aparține de

fapt autorilor lor în aceste învățături și ce este împrumutat, iar fără un studiu istoric minuțios acest lucru nu poate fi determinat Când materialele vor fi mai dezvoltate, când toate listele de vieți vor fi publicate, atunci, desigur, va fi posibil un studiu mai precis și mai larg al psihologiei drepților noștri Acest subiect ar trebui să atragă mulți cercetători, deoarece este timpul, în sfârșit, să începem un studiu științific al psihologiei poporului nostru Studiul științific al asceților noștri este de mare importanță doar pentru că "Keine grõssere Macht fand Zarathustra auf Erden, ais Gutes und Bõses Pentru a înțelege psihologia poporului nostru, este necesar să se studieze dezvoltarea concepțiilor sale morale, este necesar să studiem pe profesorii de morală ai poporului nostru Se știe ce putere enormă au "binele și răul" în țara noastră și, prin urmare, fără a-i studia pe cei care au predat binele, care au fost purtătorii idealurilor morale ale poporului nostru, este imposibil să înțelegem nici caracterul, nici dezvoltarea oamenii noștri În cele din urmă, studiul drepților noștri este foarte important din punct de vedere practic Locke ne-a învățat deja Treaba noastră aici nu este să cunoaștem toate lucrurile, ci cele care privesc conduita noastră *) fără a studia trecutul, dezvoltarea corectă este imposibilă și trebuie să știm cum s-au dezvoltat opiniile morale ale poporului nostru, să înțelegem esența lor în ruperea ordinii cu oamenii, cu trecutul său, pentru a se perfecționa și a se dezvolta în conformitate cu cerințele vremii Nu trebuie să fii populist pentru a înțelege că toate marile mișcări morale au venit întotdeauna de la oameni Studiul științific al drepților noștri nu poate decât să crească numărul admiratorilor lor și nu merită în niciun caz) Nietzsche bd VI ( ), S) Au Essay referitor la înțelegerea umană (Ediția a -a) Vol I, S Biblioteca "Runivers" V F chizh primește reproș de la credincioșii sinceri Domeniul credinței este atât de vast încât cercetarea științifică, prin însăși natura sa, nu poate pătrunde niciodată în domeniul credinței; cercetarea științifică în acest caz, ca întotdeauna, nu face decât să distrugă superstiția, sau cel puțin încearcă să o distrugă Prin urmare, studiul de față nu are niciun scop și nu poate afecta adevăratele credințe religioase Drepții noștri sunt atât de frumoși, atât de măreți, încât nu au nevoie de protecția superstițiilor; isprava vieții lor este atât de mare, încât cercetările științifice, arătând spre împodobiri superstițioase inutile în descrierile vieții lor cu adevărat minunate, nu fac decât să înalțe frumusețea morală a acestor mai buni fii ai poporului nostru Iar pentru evlavioșii închinători ai sfinților și pentru atei, oamenii noștri drepți sunt, fără îndoială, cei mai buni fii ai poporului nostru, reprezentanți ai idealurilor sale morale, exemple pe care milioane de oameni au aspirat să le imite Atitudinea negativă a unei părți a publicului nostru față de sfinții noștri se explică, desigur, prin faptul că mulți oameni fie nu știu nimic despre viața și faptele lor, fie știu ceva din auzite Numai ignoranța poate explica faptul că populiștii au ignorat complet o zonă atât de importantă a vieții spirituale a oamenilor precum venerația celor drepți, nu le-au studiat viața și psihologia Venerând pe cei drepți, poporul nostru și-a dovedit sensibilitatea morală, a dovedit că prețuiește frumusețea morală mai presus de orice și i-a închinat pe profesorii de morală ca pe un altar Pentru poporul nostru, frumusețea morală era sfântă, demnă de închinare, pentru că, așa cum spune pe bună dreptate Wundt persoane morale sind der wabre Gástesadel der über jenes oft fãlschlich mit diesem Ñamen belegte Mittelgut, das sich nur durcli eine etwas ungewohnliche intellectuelle Ausbildung hervorthut, thurmhoch emporragt

Ueber die Edeln leuchtet aber wieder, wie die Sonne über die Wandelsterne der ideal Character, das sitliche Genie, das unendlich viei selte-ner ais andere Arten genialer Begabung scheint sich in dem ideateli Charakter der Gesammheittgeist verkorpiert der Gesammheittgeist der , erfüllt von der ganzen sitlichen Entwicklung der Biblioteca "Runivers" PSIHOLOGIA NOSTRU PRAVEDNIKOV Vergangenheit, in die weitesten Feraen der Zukunft sein Licht za senden *) Studiul psihologiei poporului nostru drept ne explică pe deplin respectul poporului nostru pentru adevărata noblețe spirituală; împreună cu oamenii, toți cei care se închină în fața perfecțiunii morale ar trebui să-i onoreze pe cei drepți noștri, care au întruchipat spiritul poporului nostru și au influențat dezvoltarea lui morală V F Chizh) Etliik, , s Biblioteca "Runivers " Din literatura de ultima ora pe probleme de cunoastere istorica "Den Menschen, den erkannt wird, machen Natur und Geschichte: aberder Mensch, der erkannt, macht Natur und Geschichte" G Simmel *) eu În conformitate cu caracterul general al gândirii filosofice moderne, un interes din ce în ce mai mare pentru direcția cercetării logico-epistemologice se manifestă și în știința istorică Necesitatea construirii unei "teorii a cunoașterii istorice" este subliniată din ce în ce mai insistent Fără îndoială, aici se află în fața noastră o sarcină urgentă, următoare a științei Se datorează însăși situației cunoașterii istorice moderne Plângerile despre "starea anarhică" în care se află istoria au devenit banale Nu fără motiv, ei subliniază că naturalismul, ca și istoricismul, au fost trăsăturile dominante în dezvoltarea științifică a secolului trecut: totuși, vedem că, în timp ce știința naturii a intrat în secolul al XX-lea, bazându-se pe o bază ferm și larg dezvoltată de epistemologie și metodă pozitive- *) Die Probleme der Geschichtsphilosophie II Aufl Vorwort S VII) Vezi lucrările lui Windelband, Rjckert, Simmel, Xenopoi, Wipper și alții Deci, de exemplu, Rickert remarcă: "Teoria cunoașterii a devenit pentru noi o chestiune de conștiinciozitate și nu vrem să ascultăm niciunul ale celor care se descurcă fără a-și justifica gândurile cu ea" Granițele educației natural-științifice a conceptelor Rus trad Woden, p ıó) Xenopoi Les principes fondamentaux de Thistoire, p III Paris Biblioteca "Runivers" DIN ȘTIRI LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE ISTORIC CUNOSCUT logii, știința istorică s-a aflat într-o criză profundă Fundamentele sale teoretice sunt complet obscure; asupra întrebărilor cele mai elementare, domnește dezacordul complet, iar în fața noastră este o imagine a luptei principiilor în război, a ciocnirii curentelor eterogene, în care nu este atât de ușor de înțeles - unde se termină "vechiul" și "noul" începe cuvântul pentru știință istorică Iar dacă Comte la începutul secolului al XIX-lea a propus reforma cunoașterii socio-istorice, apoi în pragul secolului XX ne confruntăm din nou cu cererea revizuirii sale fundamentale Să notăm o circumstanță esențială importantă care explică starea actuală a științei istorice Ea nu a fost favorizată chiar de cursul muncii logice din secolul al XIX-lea Istoria logicii arată cum tendința generală, dependența sa de importanța predominantă pe care aceasta sau acea ramură științifică a primit-o în momente diferite x) Aici a fost transferat centrul cercetării logice; principiile și metodele disciplinelor individuale s-au răspândit dincolo de limitele lor și au servit ca o caracteristică a cunoștințelor științifice în general Un astfel de rol logic principal a fost jucat în secolul al XIX-lea științele naturii Filosofia însăși l-a patronat și a încercat, pe baza principiilor explicării naturii, să fundamenteze o viziune specifică asupra lumii în sistemul materialismului Logica, după cum notează

Rickert, "până astăzi, în esență, rămâne logica cercetării științifice naturale" *) Știința istorică a stat astfel sub semnul naturalismului, iar propria sa esență logică a rămas neexplicată Dar tocmai această dominație unilaterală a științei naturale, pătrunderea ei în sferele cunoașterii care îi erau în mod esențial străine și restrângerea rezultată a intereselor științifice vitale nu au putut decât să provoace reacții împotriva lor Odată cu sfârșitul secolului al XIX-lea legată de trezirea unui interes viu pentru problemele logicii și epistemologiei științei istorice, aflate până acum la începutul lor Deci, putem spune că este nesatisfăcător) W Windelbanb Die Philosophie im Beginn des XX Jahrh bd Eu "Logik* Heidelberg) Op cit pagina Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV acele concepte și metode care caracterizează "perioada din spatele nostru, perioada pozitivismului" x), dar există date pozitive pentru a judeca în ce direcție să căutăm o ieșire? Credem că dezvoltarea modernă a logicii istoriei a dus deja la unele rezultate, în care trebuie să vedem condițiile generale pentru dezvoltarea ulterioară a științei istorice Cu o respingere completă a punctului de vedere al "realismului naiv" - baza epistemologică a istoriografiei pozitive - este însoțită de o tranziție către latura filozofiei critice Istoria, împreună cu știința naturii, își afirmă acum dreptul la predare teoretică Este în primul rând o chestiune de a-i proteja autonomia în sensul eliberării de influența unilaterală a naturalismului Dar problema metodei este strâns legată de întrebările generale ale perspectivei lumii și, dacă emanciparea gândirii istorice de știința naturii este o aspirație inspiratoare în prezent, atunci în același timp lupta împotriva "credinței într-o lume științifică naturală" Outlook" este asociat cu aceasta Acesta este tocmai motivul principal al școlii Windelband-Rikkert, care și-a exprimat cel mai viu aspirațiile inovatoare Sarcina critică generală provoacă o serie de probleme, a căror totalitate înseamnă clarificarea originalității cunoașterii istorice, ca sistem special de cunoaștere a realității, alături de știința naturii Acesta este scopul principal al celebrului studiu al lui Rickert despre "limitele formării natural-științifice a conceptelor" Întrebarea centrală este dacă există o diferență între metoda științifică naturală și metoda istorică și, dacă da, pe ce se bazează și ce rezultă din aceasta pentru stabilirea și evaluarea fiecăreia dintre aceste metode? Rickert discută problema pusă dintr-un punct de vedere pur formal, întrucât în cercetările sale el face abstracție de orice diferență substanțială a materialului și arată doar modalitățile de a o considera În primul rând, este necesar să se clarifice obiectivele științei naturale R Vipper Câteva observații despre teoria istoriei cunoştinţe "Încercare Phil și Psych ", Cartea Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE POVESTE CUNOSCUT și formarea istorică a conceptului, iar din acestea apoi să se deducă toate consecințele logice pentru metodă Punctul de plecare aici pentru Rickert este afirmația epistemologică că știința nu reflectă în niciun caz lumea obiectivă a fenomenelor independentă de conștiință În cunoașterea generalului, precum și a individului, avem de-a face cu transformarea realității, cu simplificarea diversității sale infinite prin concept Principiul pe baza căruia se face alegerea din varietatea infinită a unui material dat, distincția în el între esențial și neesențial, este în același timp principiul formării conceptelor, întrucât un concept înseamnă "orice rezumare a elementelor esențiale ale realității" *) Astfel, întrebarea privind diferența fundamentală dintre cunoștințele științifice naturale și cele istorice se rezumă la întrebarea dacă există două moduri fundamental diferite de formare a

conceptelor în aceste domenii științifice? Analiza logică duce la un răspuns pozitiv Sarcina conceptelor științifice naturale este de a depăși varietatea extinsă și intensivă a lucrurilor În aceste concepte există cu siguranță judecăți generale sau "legi ale naturii* De aici rezultă clar unde se află "granițele" formării conceptelor în știința naturii Datorită lui, toate elementele vizuale sunt distruse Reducerea la general este legată de eliminarea "naturii individuale a realității date" Aici este punctul de plecare al considerației istorice Tocmai sfera lui include sarcina de a cunoaște realitatea în manifestările ei unice, individuale Prin urmare, istoria poate fi caracterizată, spre deosebire de știința naturii, drept "adevărată știință a realității" Diferența formală găsită între cele două moduri de a considera realitatea empirică se reduce la următoarea formulă: "devine natură de îndată ce o considerăm în așa fel încât se înțelege generalul; devine istorie de îndată ce o considerăm în aşa fel încât să înţelegem particular *)) Op cit pagina) ID Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV Scopul indicat al gândirii istorice îi determină metoda Principiul formării conceptelor istorice, desigur, nu poate fi conceptul de "lege", ca distrugând individualitatea Formarea conceptelor cu conținut individual este posibilă numai datorită atribuirii obiectelor unor valori care au o valoare obligatorie universală pentru conștiința umană Prin această referire la valori se leagă o serie de fenomene individuale într-o ființă individuală, inseparabilă, adică devine un individ istoric Se pune întrebarea dacă conceptul de valoare nu contrazice "obiectivitatea" istoriei, întrucât aceasta admite un element subiectiv, un "element de arbitrar"? Istoria trebuie să fie obiectivă dacă se pretinde a fi științifică Punctul decisiv aici va fi indicația că evaluarea nu se face în mod arbitrar Problema obiectivității istoriei se reduce la stabilirea unor valori obligatorii, absolute Aceasta nu mai este o problemă de metodologie, ci de filozofie a istoriei "Pe de altă parte, valoarea necondiționată universal obligatorie a culturii trebuie să corespundă legii necondiționat universal obligatorie a naturii " Problema își găsește soluția pe baza epistemologiei critice Punctul de plecare este recunoașterea unui subiect epistemologic supraindividual Necesitatea raportării oricărei realități la valoarea ultimă decurge din subiectul epistemologic și stă în esența conștiinței în general Ultimul fundament al valorilor absolute este datoria conștientă, voința autonomă, care vrea ceea ce este obligatoriu pentru ea și acționează "ca un imperativ categoric" Lupta pentru adevăr este înțeleasă ca descoperirea unei conștiințe a datoriei; astfel, în acest testament, care recunoaște datoria, se află "o bază supralogică și pentru valorile logice" Aici este fundamentul suprem al cunoașterii, pentru care nu mai este posibilă fundamentarea ulterioară Toate acestea indică cărei valori mai generale îi aparține valoarea adevărului, dar prin aceasta valorile absolut obligatorii nu sunt în niciun fel determinate de conținutul lor Gnoseologia dă numai definiţii formale şi *) Rickert Studii naturale și culturale, p , per Fiterma-on Biblioteca "Runivers" DIN N VIISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE POVEȘTI CUNOSCUT fiecare conţinut al gândirii este extras din experienţă şi din subiectul psihologic "Pentru obiectivitatea științifică a legilor naturii, avem nevoie doar de o premisă formală, care spune că orice judecăți necondiționat universale sunt absolut obligatorii În istorie ne putem mulțumi, de asemenea, cu premisa formală că unele valori sunt obligatorii necondiționat, deoarece atunci fiecare valoare comună normativă se apropie mai mult sau mai puțin de valorile absolute și, prin urmare, fiecare viață

culturală în individualitatea sa are o relație necesară cu valorile absolute "*) Deci, există două moduri egale de transformare a realității - generalizarea și individualizarea - care corespund la două tipuri de procesare științifică a realității care sunt diferite în scopurile și concluziile lor finale Din punctul de vedere al analizei logice produse, se stabileşte o nouă clasificare a ştiinţelor Gruparea tradițională - științele naturii și științele spiritului - este insuportabilă, deoarece în structura sa logică studiul fenomenelor psihologice nu este în mod fundamental diferit de studiul fenomenelor lumii corporale Este înlocuită de opoziția științei naturii față de știința culturală, care coincide în general cu diviziunea științelor lui Windelband: științele nomotetice și idiografice; "Avem în fața noastră, așadar, o împărțire pur metodologică a științelor empirice bazată pe concepte logice exacte Principiul diviziunii este aspectul formal al scopurilor lor cognitive: unii dintre ei caută legi universale, alții caută fapte istorice particulare" *) Totuși, diferența dintre cele două metode de cunoaștere a realității, stabilită cu toată ascuțimea, și gruparea științelor pe baza acesteia, au o semnificație pur logică Aceasta indică doar "extremele polare" între care se mișcă gândul De fapt, cunoașterea științifică este o întreagă stâncă de forme intermediare și de tranziție, unde istorice "Margini etc ", p) Windelband, "Istorie și științe naturale, pp io- , trad Moscova Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV iar educația în științe naturale sunt în diferite moduri strâns legate între ele Nu există posibilitatea unei singure distrageri să acopere toată diversitatea vieții științifice cu o schemă strictă; dimpotrivă, sarcina esențială a cercetării lui Rickert, așa cum s-a subliniat, este dorința de a sublinia această diversitate și de a aranja o "utopie logică", exprimată în afirmarea monismului metodologic În cele din urmă, investigația logică a lui Rickert urmărește un scop mai larg Ultima sa sarcină este "să sublinieze și să critice acele mijloace prin care se poate dezvolta o viziune cuprinzătoare și largă asupra lumii, nelimitată de orice avertismente științifice naturale și unilaterale") Astfel, chestiunea se referă la semnificația diferenței găsite pentru întrebările filozofice generale Iată un punct în care se dezvăluie o conexiune interioară profundă între întrebările metodologice și problemele de înțelegere a lumii și a vieții Am remarcat în trăsăturile esențiale ale acelei mișcări în gândirea istorică modernă care, cu cea mai mare hotărâre, rupe de tendințele naturaliste ale secolului trecut și, ca și Comte și Bockle la vremea lor, se străduiește din nou să ridice istoria "la nivelul de știință", începând de această dată de la începuturile filozofiei critice a idealismului Prin urmare, răspândirea învățăturii epistemologice a lui Kant în domeniul istoriei, recunoașterea semnificației puterii formative a minții cunoscătoare pentru aceasta și formularea paralelă în teoria cunoașterii istorice a problemei formelor a priori ale minții) Necesitatea acestor observații preliminare, generale, decurge din cursul ulterioar al expoziției, unde ne propunem să oferim o examinare critică a unora dintre cele mai recente cercetări în domeniul cunoașterii istorice Fără îndoială, în această zonă școala Windelband-Rikkert ocupă locul cel mai proeminent și se poate spune că este centrul în jurul căruia se învârte în principal critica modernă, atât din curente înrudite, cât și din curente ostile *) "Borduri etc ", pagina) Windelband Nach Hundert Jahren Zu Kants Gedachnis Berlin Vezi şi Medikus Kant und Ranke, Kantstudien, Bd VIII Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE ISTORIC CUNOSCUT IL În primul rând, să ne oprim asupra a două

încercări critice îndreptate direct împotriva opiniilor lui Windelband-Rickert asupra structurii logice a științei istorice Avem în vedere articolele lui Schmeidler *) și Eulenburg *), care se învecinează strâns între ele și se află pe același temei fundamental Schmeidler ridică două întrebări spre discuție: despre construcția logică a conceptelor istorice și despre semnificația principiului valorii pentru istorie Centrul filozofic al întregii teorii a lui Rickert, subliniază el, se bazează pe presupunerea unor valori absolute, obligatorii Aceasta stă la baza naturii științifice a istoriei în sensul validității generale a concluziilor sale Critica lui Schmeidler este îndreptată în primul rând aici, conducându-l la rezultatul general că teoria lui Rickert nu a reușit să stabilească nici existența însăși a valorilor absolute, nici un conținut definit al acestora Caracterizarea lui Rickert a științei istorice este neîntemeiată în premisele sale; Este posibil, așadar, să înțelegem diferit esența logică a istoriei și conceptele ei? Rickert desemnează istoria drept "știința realității"; se ocupă de individul, individul, dar nu rezultă din aceasta, după Schmeidler, că are nevoie de un principiu special pentru formarea conceptelor sale și că nu este în măsură să-și îndeplinească sarcina cu ajutorul formarea natural-științifică a conceptelor, prin comparație și stabilirea unui general Știința naturii exprimă în concepte generale natura atemporală a existentului, în timp ce istoria, cu ajutorul acelorași concepte, investighează ființa în cursul ei temporal, în dezvoltarea sa Conceptele generale construite în mod egal într-un caz sunt obiectul și scopul final, în celălalt sunt un mijloc de a descrie specificul Astfel, "structura logică a științei istorice într-o formulare generală ar fi următoarea: ia din con E Schmeidler Ueber Begriffsbildung und AVerturteile in der Geschichte, Annalen der Naturphilosophie, Bd BUNĂ) Eulenburg: Gesellschaft und Natur, Tiibingen Amplasat inițial în Arcliiv fur Socialwissenschaft u Socialpolitik, Bd Întrebări de filosofie, carte) θ Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV realitatea concretă, prin formarea unui concept mai mult sau mai puţin general, a unui anumit număr de fenomene şi explorează, prin influenţa cărora au luat această formă definită în decursul timpului, sau cum au apărut") Semnificația faptelor trebuie discutată nu în sensul referirii lor la valori, ci din punctul de vedere al influenței lor mai mari sau mai mici în seria fenomenelor luate în considerare, din punctul de vedere al consecințelor pe care le-au avut asupra realizării acestora rezultatul general Faptele nu pot fi calificate în mod absolut ca istorice sau neistorice, dar sunt desemnate ca având sau nesemnificativ pentru o anumită legătură Astfel, "principiul semnificației" (Prinzip der Bedeutsamkeit), sau mai bine zis, "principiul influenței" (Prinzip der Wirksamkeit) joacă un rol important în știința istorică; dar nu acesta este principiul formării iniţiale a conceptelor: "principiul influenţei determină într-o singură legătură prezentarea istorică, dar nu dă conceptele de bază pentru înţelegerea istorică") Schmeidler pune în contrast această concepție a științei istorice cu opiniile lui Rickert Mai departe, el subliniază pe ce presupoziții se bazează înțelegerea sa despre istorie și la ce consecințe duce aceasta Este posibil să se delimiteze o serie de fapte cunoscute de restul realității și să se definească un fenomen în mod logic în așa fel încât sarcina unei explicații complete, exhaustive a dezvoltării acestui fenomen, care ar putea fi considerată ca absolut universal semnificativă, este dus la bun sfârșit? Dacă răspunsul este da, trebuie făcute câteva premise generale În ce constă, află Schmeidler printr-un exemplu concret Istoricul vrea să studieze

Revoluția Franceză ca fenomen politic A desemna un fenomen politic înseamnă a-l aduce logic sub conceptul de politică sau de istorie politică în sensul că elementul evenimentului propus este o "aspirație politică" (politische Streben) Sarcina stabilită de istoric ar fi rezolvată exhaustiv, dacă ar indica cum, sub influența externă S) S Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE ISTORIC CUNOSCUT dintre acești factori și evenimente, efortul politic, a cărui esență o cunoaște, a luat o direcție sau alta și cum în acest efect combinat al ambelor influențe s-a format un curs specific al evenimentelor x) Dar există mai mult de o "efort politic" inerentă omului, iar istoricul trebuie întotdeauna să întâlnească alte genuri de fenomene care sunt în legătură necesară cu expunerea sa și care nu pot fi desemnate drept politice; de exemplu, fenomenele economice Ținând cont de ele, istoricul va studia Revoluția Franceză din punct de vedere politic și economic În același mod, se poate afirma și latura literară a evenimentelor, întrucât este indicată influența aspirațiilor literare și spirituale generale asupra educației lor Toate acestea presupun existența a două premise generale: în primul rând, trebuie să existe un număr definitiv limitat și în esență suficient de cunoscut de astfel de ultime elemente ale naturii umane, cărora să le putem și trebuie să le atribuim toate evenimentele istorice; în al doilea rând, aceste ultime elemente trebuie să fie aceleași de-a lungul istoriei și de înțeles pentru noi în esența lor ultimă, dacă sunt într-adevăr capabile să explice suficient întreaga istorie prin referire la ele conceptele formate) Nu există nicio certitudine dacă esența acestui fenomen este înțeleasă, în timp ce există încă unele aspecte ale naturii umane în legătură cu care nu am pus-o Dacă, de fapt, s-ar întâmpla ca fiecare generație să apară cu proprietăți și calități speciale, iar natura umană s-ar dezvălui în elemente noi, știința istorică nu ar putea niciodată să dobândească valabilitate generală Atunci fiecare generație ar citi într-adevăr "propria sa istorie" Este aproape întotdeauna posibil ca o înțelegere universal valabilă să fie departe de a fi atinsă, că faptele nu au fost încă explorate în toate privințele posibile, dar teoretic trebuie să admitem că există limite cunoscute ale posibilităților, că capacitatea de dezvoltare și dezvoltarea efectivă a oamenilor se mișcă doar în anumite limite, care fac posibilă reprezentarea și înțelegerea trecutului !) S z " Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV "Identitatea naturii umane este axioma de bază a tuturor cunoașterii istorice" x) - aceasta este teza lui Bernheim, pe care autorul o consideră a fi baza concepției sale despre știința istorică Dezvoltarea materialului istoric, conform lui Schmeidler, se realizează prin două metode logice care acționează în comun, dar complet diferite: prin subsumarea particularului în general, a instanțelor în conceptul generic și prin includerea membrului în întreg *) Rickert o respinge pe prima și insistă asupra semnificației excepționale a celei de-a doua metode, care se datorează înțelegerii sale generale a esenței logice a științei istorice Dar, deoarece este controversat și nefondat , este nevoie de un alt principiu, pe baza căruia este posibil să se stabilească legături și să se determine în general dacă un anumit eveniment a avut și pentru ce influență și semnificație Un astfel de principiu, potrivit autorului, este formarea "științific-naturală" a conceptelor În acest sens, tocmai conceptul de politic, indicat mai sus, de exemplu, este general în raport cu evenimentele individuale Dacă oricare două evenimente, de exemplu, din Războiul de Șapte Ani și Revoluția Franceză, sunt desemnate drept politice, atunci, prin urmare, un element sau un semn comun acestora este luat și format prin acest

concept, sub care sunt rezumate în mod egal , ca, de exemplu, leul și elefantul - sub conceptul de mamifer În fața noastră sunt exemple ale unui singur concept generic, nu membri ai unui singur gen Deci, rezultatul raționamentului lui Schmeidler se rezumă la următoarele: pentru o rezolvare generală semnificativă, exhaustivă a problemelor cunoașterii istorice, prezența unui sistem de concepte finite, superioare, este necesară pentru însumarea neexclusivă a oricărui fenomen uman sub ele , un sistem de concepte care exprimă natura umană durabilă și rămânând mereu pe aceleași părți "Prin atribuirea individului acestor concepte superioare, materialul este împărțit; prin unificarea omogenului şi studiul relaţiilor temporal-cauzale existente între ele se stabilesc legături") E Bernheim Metoda Lehrbuch der historischen S Leipzig) S) s Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE ISTORIC CUNOSCUT Mai departe, Schmeidler se oprește asupra unei examinări mai detaliate a acestor concepte superioare și asupra dovezii că, de fapt, știința istorică operează cu metoda stabilită de el Unele dintre aceste concepte universale au fost deja indicate, cum ar fi politica, economia, religia etc Dacă aceste concepte nu ar fi semnificative universal, dacă nu ar descoperi anumite elemente care ar trebui să fie cuprinse în fiecare comunitate umană, nu am fi în stare să realiza prin ele înţelegerea aceste până acum străine pentru noi fenomene "În această aplicare a acestora la fiecare caz nou, postulatul și afirmarea validității lor universale au fost deja exprimate") De fapt, istoriografia se bazează întotdeauna pe aceste concepte Astfel, conținutul conceptului dezvoltat de istoriografia politică este următorul: "rădăcina istoriei politice este dorința de putere") Esența acestui efort, cercetătorul învață din propria experiență spirituală Istoricul selectează toate fenomenele în care se dezvăluie această străduință, această trăsătură comună și pe baza ei le îmbrățișează sub conceptul general superior al vieții politice a timpului și locului dat Același lucru se întâmplă și în alte zone În istoria filozofiei, de exemplu, principiul general este "dorința de unitate a cunoașterii, de cunoaștere a lumii în întregime și după propriile sale principii") În istoria economiei, un astfel de principiu este "dorința de autoconservare și poate o aranjare plăcută a vieții fizice și materiale") Instituțiile și acțiunile economice se explică tocmai prin atribuirea lor acestei nevoi, diferită de altele Acum trebuie remarcat că, în realitate, este întotdeauna o chestiune de încrucișare și amestecare a mai multor dintre cele mai comune nevoi de bază Acţiunea politică, de exemplu, nu formează în toată puritatea ei fundamentele istoriei politice; adesea aici depășește influența oricărui fel de idei) S) S) S) S - Biblioteca "Runivers" V MARKOVIKOV toate aspirațiile Într-un anumit curs al fenomenelor, elementele comune sunt amestecate cu altele Așadar, ne este dat să cunoaștem ființa actuală și cursul ei nu în totalitatea ei concretă, ci doar prin izolare pe baza unor principii ferme Formarea conceptelor este faptul de bază al istoricului, precum și al oricărei alte cunoștințe; întrucât cunoașterea istorică este realizată prin aceleași principii ca și știința naturii, ea duce la aceleași consecințe, i e la diferențierea materialului în rânduri și zone abstracte, care, fără a exista efectiv, trebuie formate pentru a exprima și înțelege realitatea concretă, mixtă Astfel, a fost stabilită structura logică a științei istorice Semnificația generală a rezultatelor sale este atinsă prin faptul că se sprijină pe un sistem de concepte universale care sunt capabile să îmbrățișeze, să delimiteze și să înțeleagă în esența sa fiecare material istoric imaginabil Apoi Schmeidler trece la a doua

problemă pe care a pus-o, care este semnificația funcției de evaluare și a valorilor umane în știința istorică La prima vedere, sistemul de concepte universale de mai sus coincide cu "valorile culturale" ale lui Rickert De fapt, aici există o diferență: în Rickert, conceptele sunt luate în considerare în calitatea lor, ca valori, și ar trebui să servească la realizarea unei distincții absolute în domeniul vieții culturale între ceea ce este istoric și non-istoric, în timp ce conceptele universale stabilite de Schmeidler înseamnă să cuprindă și să descrie toate acțiunile umane; că acesta din urmă exprimă adesea sau întotdeauna valori împreună cu el, aceasta este o chestiune de indiferență pentru anchetator Ambele tipuri de concepte sunt totuși într-o relație strânsă (Macht - ca valoare; Streben nach Macht - ca concept de bază), și totuși ele determină două metode logice complet diferite de formare a conceptelor În dezvoltarea materialului istoric este necesară o alegere și aici intră în joc un alt principiu Punctul de vedere al valorii, fără îndoială, influențează puternic dezvoltarea și formarea specifică a științei istorice în ansamblu Pe de altă parte, DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE POVESTE CUNOSCUT Deoarece descrierea istorică este posibilă numai prin abstracție și alegere din datele faptice, cât de departe merge această limitare depinde de interesele cercetătorului însuși Nu există limite metodologice care să fie stabilite aici Cu toate acestea, pe baza acestui fapt, ar fi unilateral să luăm principiul valorii ca bază pentru prelucrarea materialului istoric De fapt, istoriografia este rezultatul a două principii care funcționează în comun: pe de o parte, punctul de vedere al valorilor, pe de altă parte, un sistem de concepte pe baza căruia materialul istoric este dezvoltat în așa fel încât concretul să fie dezvoltat înțeles nu în semnificația sa pentru modernitate, fiind denumit prețuri absolute știri, ci ființa sa interioară și relația cu întregul căruia îi aparține Ambele principii coexistă fără conflict ((Valorile dau un impuls, un motiv pentru dezvoltarea unui fenomen binecunoscut, o parte binecunoscută a istoriei, dar conceptele determină tipul, metoda de lucru, performanța " Deci, de fapt, istoriografia este rezultatul unei diverse acțiuni comune a punctelor de vedere valorice și a muncii metodologice asupra metodei științifice naturale , Trebuie să respingem opinia conform căreia judecata de valoare este o funcție necesară și indispensabilă a metodologiei istorice În favoarea acestui punct de vedere sunt invocate două motive: a) o masă inepuizabilă de material istoric care necesită o alegere, care se întâmplă prin evaluare din partea cercetătorului Dar acest lucru se rezumă în esență la problema de formare a conceptelor menționată mai sus Odată indicată posibilitatea unei împărțiri și limitări în general semnificative a acestui material prin intermediul conceptelor universale, nu este clar ce necesitate și loc trebuie să aibă încă judecăți de valoare; b) un alt moment, care face necesare judecățile de valoare, se rezumă la următoarele: înțelegem elementele abstracte ale ființei istorice numai pe baza proprietăților propriului nostru suflet, prin urmare, se susține că proprietățile spiritului de un cercetător individual afectează rezultatele muncii sale El va fi sub) ib , S V MARKOVNIKOV V taie sau, dimpotrivă, pune pe plan secund ceea ce are sau nu o semnificație deosebită pentru el Acest lucru este valabil pentru cercetătorii individuali, dar pentru istoriografie în ansamblu nu contează, deoarece un cercetător compensează unilateralitatea altuia Există un proces în care judecățile pur subiective și gusturile și antipatiile personale sunt din ce în ce mai excluse Cunoașterea și evaluarea sunt două manifestări fundamental

diferite ale spiritului uman Valorile după care se ghidează istoricul sunt "faptele vieții și sentimentele sale și nu le supune niciodată regulilor logicii" *) Și în ciuda faptului că funcția de evaluare intră în știința istorică, ea nu este nicidecum un element necesar al metodologiei istorice, astfel încât, renunțând la ea, cercetarea istorică nu ar putea realiza cunoștințe universal valabile Acestea sunt argumentele lui Schmeidler pe care le avansează împotriva teoriei logice a lui Rickert Să ne oprim în primul rând asupra unei examinări critice a punctului de plecare al raționamentului lui Schmeidler, care determină propria sa înțelegere a esenței logice a științei istorice Aceasta este formula lui Bernheim pentru el: "identitatea naturii umane este axioma de bază a tuturor cunoștințelor istorice" Cu toate acestea, la o examinare mai atentă, se dovedește că Schmeidler îi conferă un sens și o semnificație complet diferită În timp ce pentru Bernheim această "cunoaștere empirică, s-ar putea spune, instinctivă a identității universale a oricărui sentiment, gând, voință umană" *) servește ca mijloc de realizare a unui obiect istoric relativ activitate, un mijloc de interpretare psihologică și de depășire a scepticismului istoric, Schmeidler vede în această axiomă un mijloc de cercetare istorică absolut universal valabilă Notând "identitatea naturii umane", Bernheim înseamnă totalitatea proprietăților psihologice generale ale unei persoane În viața istorică, aceste proprietăți se manifestă sub forme extrem de diverse, dar în spatele lor "există întotdeauna procese mentale generale care C Ib , S o) Op cit , S DIN CEL MAI NOU LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE POVESTE CUNOSCUT reap în baza lor "Bernheim referă aceste date mentale la "condițiile generale ale procesului istoric", cărora le aparțin în mod egal proprietățile fizice ale oamenilor și factorii de natură externă "Aceste condiții generale, notează el, nu oferă material pentru derivarea "legilor istoriei" din ele Ele nu sunt suficiente pentru a explica procesul istoric, deși afectează semnificativ activitatea umană *) Schmeidler are ceva diferit: pentru el, condițiile mentale generale nu sunt doar suficiente pentru înțelegerea procesului istoric, ci sunt un mijloc pentru o înțelegere semnificativă universală a acestuia Am văzut că întreaga știință istorică se bazează pe ele pe un sistem de concepte finite, universale, care exprimă tocmai pentru toate timpurile elemente identice ale naturii umane, iar semnificația generală a rezultatelor cercetării istorice se realizează prin raportarea unor fenomene specifice la aceste concepte universale - un dispozitiv logic, în esență, nimic diferit, după Schmeidler, de subsumarea natural-științifică a unei singure instanțe sub un concept generic Schmeidler, în raționamentul său, propune conceptul semnificativ de "natura umană", un concept care a figurat atât de des în speculațiile filozofice și istorice Esența naturii umane, elementele ei "finale", au fost înțelese de fiecare epocă în felul ei În orice caz, analiza psihologică nu oferă suficiente date pentru a vorbi cu certitudine despre aceste elemente finite Conceptul de "natura umană" este o categorie în ceea ce privește semnificația istorică, iar a vorbi despre "universal" și altele asemenea despre elementele sale înseamnă a reînvia conceptul logic insustenabil de "om în general" A stabili aceste concepte universale, după Schmeidler, este opera filosofiei istoriei, și nu a logicii acesteia, ci din exemplele individuale pe care le dă autorul, tot arbitrariul în definirea acestor elemente moderne de "natura umană" este dezvăluit Elementele "universale" care stau la baza politicii, cele economice) Ib , S) b , S -   proprietățile, istoriile filosofiei etc , așa cum le înțelege autorul,

nu pot fi considerate în niciun caz recunoscute universal și, prin urmare, nu au un caracter general semnificativ, ca să nu mai vorbim de faptul că concepte precum "homo oeconomicus" - "ζώον πολιτιχον",- în mod clar esența categoriei istorice Primul este un produs al ultimei dezvoltări economice și o abstractizare care stă la baza teoriei politice economice clasice Al doilea are și un anumit sens temporal, diferit de cel pe care i-a dat Aristotel Conținutul pe care, de exemplu, Schmeidler îl dă conceptului de "politic" este incontestabil îngust și, din nou, format nu fără influența viziunilor moderne, așa că, de exemplu, marxismul concepe baza politicii într-un mod cu totul diferit, văzând în ea o reflectare a luptei intereselor economice; pe de altă parte, politica este indisolubil legată de motive etice, astfel încât nu poate fi caracterizată ca o "luptă pentru putere" goală Mai mult, această aspirație nu are o importanță primordială, iar autorul însuși o reduce la "autoconservare" Dar același principiu general stă la baza economiei Ambele sfere, în sfârșit, pot fi considerate ca o manifestare a unui fapt atât de universal precum "lupta pentru existență" În cele din urmă, ceea ce Schmeidler prezintă drept principiul de bază "universal" al istoriei filozofiei este de fapt una dintre multele puncte de vedere asupra sarcinilor cunoașterii filozofice, dar în niciun caz nu are o semnificație general recunoscută, deoarece, în conformitate cu înțelegerea diferită a etica sarcinilor, este dată o altă definiție a ceea ce este filozofia Într-un cuvânt, putem spune: conceptele universale stabilite de Schmeidler nu sunt fundamentele fenomenelor istorice, ci produsele procesului istoric, și ca atare, prin urmare, nu sunt principii absolute, ci doar categorii relative Mai presus de toate, raționamentul lui Schmeidler nu atinge scopul, întrucât ele nu stabilesc în niciun caz principiul formării conceptelor istorice, ci doar principiul clasificării materialului istoric "Concepte universale" oferă o clasificare a materialului istoric și, în acest sens, îl pune în ordine; dar această operaţie logică nu priveşte chiar procesul de formare a conceptelor istorice, care are loc în clasic Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE POVESTE CUNOSCUT de regiuni sau serii de fapte istorice încadrate în modul indicat Schmeidler subliniază că faptele sunt discutate în ceea ce privește influența lor asupra rezultatului final, așadar, într-o anumită legătură Dar tocmai din acest motiv sunt aduse în discuție aceste fapte, pentru că rezultatul în sine ni se pare că are o anumită valoare Acesta din urmă este astfel factorul determinant în alegerea faptelor Desigur, "tema" oferă o indicație generală despre ce serie de fenomene vor fi implicate în studiu, dar aceasta oferă doar o direcție generală Materialul faptic, chiar și în limitele acestei teme, nu este vizibil, prin urmare, în el este necesară o alegere, o distincție între esențial și neesențial, astfel încât în cadrul acestei considerații să poată fi calificate faptele ca absolut istoric sau nu istoric Afirmația de bază a lui Schmeidler, că istoria își formează conceptele după metoda științelor naturale și totuși își realizează sarcina de a cunoaște concretul, rămâne complet neexplicată Concepte precum "homo oeconomicus", etc , nu pot servi scopurilor cunoașterii istorice, deoarece aceasta este îndreptată, ceea ce este acceptat și de Schmeidler, către individ și individ Căci prin aceste concepte, întrucât servesc drept principii călăuzitoare, totul individual este șters și în ele se dă ceva comun tuturor obiectelor; acesta din urmă este considerat aici ca exemplare ale genului, ca în conceptele științifice naturale Prin urmare, dacă este posibil să se utilizeze astfel de concepte, este potrivit în

științele sociale, care nu au caracter istoric, în științele sistematice Deci, cu conceptul de "homo oeconomicus" economia politică poate funcționa ca o teorie generală a economiei; acest concept tocmai a apărut în teoria politică și economică clasică, dar nu este absolut aplicabil unei științe precum, de exemplu, istoria economiei În sfârșit, o ultimă notă: dacă istoria își dezvoltă materialul conform metodei științifice naturale, atunci ea trebuie să-și stabilească aceleași obiective cognitive finale ca și știința naturii, adică stabilirea legilor istorice; dar Schmeidler trece peste această problemă în tăcere Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV Această concluzie este făcută de Eulenburg, care în general se alătură părerilor lui Schmeidler, dar subliniază mai accentuat tendința naturalistă în știința socială Critica (a lui Eulenburg, pe care o întâlnim în articolul său "Gesellschaft und Natur"), se bazează în mare măsură pe simple neînțelegeri și pe o atenție insuficientă a principiilor direcției infirmate Pornind de la faptul schimbului reciproc de concepte între știința naturii și științele socio-istorice, Eulenburg declară insuportabilă încercarea lui Rickert de a distinge între știința naturii și știința culturală "Încercarea de a elibera știința culturală de presupusa influență unilaterală a științei naturale este, prin urmare, complet fără speranță și trebuie neapărat să se prăbușească dacă în același timp știința naturală nu poate fi eliberată de știința culturală") În discursurile sale, Eulenburg are în vedere cel mai direct științele sociale Procesul logic de izolare a științelor individuale constă în faptul că unele proprietăți și atribute ale obiectelor sunt abstractizate și supuse unei considerații izolate din punctul de vedere al unui concept general superior În științe nu avem de-a face cu realitatea în sine, ci cu ideile noastre despre ea, iar izolarea pe care am făcut-o constă numai în considerarea noastră asupra obiectelor, și nu în ele Expresii precum "homo oeconomicus" sau "ζώον πολιτικόν" nu desemnează nicio realitate, ci doar un concept abstract De fapt, proprietățile abstractizate aici nu există izolat, ci apar întotdeauna în mod necesar legate de alte proprietăți din același obiect Același proces logic, potrivit lui Eulenburg, are loc atunci când fenomenele sociale sunt combinate într-o știință specială "Înțelegem prin "societate" un complex de indivizi legați între ei prin interacțiune internă") Desigur, acest complex de fenomene sociale este de fapt) Inițial în " Archi v fur Socialwissenschaft u Socialpolitik*, Bd XXI i ° , tipărire separată, ă) Citat pe departament impresie, S) Ib , S Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE ISTORIC CUNOSCUT realitatea nu este izolată: "Omul nu este doar o ființă socială izolată sau un "animal politic", ci este în același timp o ființă a naturii și este astfel supus unor legi" *) Deci, "conceptul de "societate", conchide Eulenburg, nu exclude relațiile cu natura" *) Ceea ce s-a spus definește sarcina științei sociale Ea, ca toate științele, se ocupă de particular și general, de descrierea unor fenomene specifice și de explicarea prin intermediul conceptelor generale a "legilor" fenomenelor De aici concluzia generală: "nici în modul de definire a obiectului, nici în metoda științei sociale nu diferă de știința naturii") În toate remarcile sale împotriva teoriei lui Rickert, Eulenburg pierde din vedere faptul că sarcina imediată a lui Rickert era "construirea unui ideal logic") Distincția făcută de Rickert între știința naturii și știința culturală are un sens pur logic și, ca atare, nu coincide cu diviziunea efectivă a muncii științifice) Rickert, anticipând posibilitatea unor astfel de obiecții, notează:

"Reprezentantului științei empirice, care cunoaște valoarea relațiilor multilaterale dintre diferitele domenii ale activității științifice, o astfel de încercare, care rupe în mod deliberat toate aceste conexiuni, poate părea unilaterală si chiar violente Dar nu există altă cale pentru logică dacă vrea să tragă orice fel de granițe în varietatea pestriță a vieții științifice") , Iată un alt pasaj care luminează bine punctul de vedere al lui Rickert: "Totuși, aceasta este doar o schemă cu totul generală, iar aceasta nu spune - așa cum totul trebuie subliniat din nou - că diversele discipline funcționează numai prin generalizare sau individualizare, că se ocupă numai cu obiecte ale naturii sau numai cu fenomene ale culturii și că obiectele naturii) Ib , S) Ib , S) Ib , S) Rickert: "Hondarițe etc , p -) Ib , S urm) Rickert: "Natural și Kulturov ", p Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV ar trebui considerate doar generalizante, iar fenomenele culturii - doar individualizante Dimpotrivă, diferitele metode de prelucrare a diferitelor materiale sunt strâns legate, iar aceste principii de divizare pot fi legate între ele în diferite moduri Metoda generalizării începe cu fapte individuale, iar metoda individualizării are nevoie de concepte generale ca mijloc de reprezentare și asociere Alături de generalizarea științei naturii, există discipline care iau în considerare fenomenele naturii, individualizându-le, iar apoi, chiar dacă indirect și indirect, raportându-le la valori, precum, de exemplu, istoria originii speciilor, și invers, culturale viața, deși este atribuită unor valori, poate fi supusă unei generalizări În afară de psihologie, multe dintre așa-numitele științe ale minții, de exemplu, lingvistica, jurisprudența, economia politică, sunt, cel puțin parțial, științe ale culturii nu istorice, ci sistematice, a căror metodă nu coincide neapărat cu metoda stiintelor generalizatoare ale naturii si a caror structura logica este deci una dintre cele mai dificile si interesante probleme de metodologie" x) Din tot ce s-a spus deja, este clar că direcția contestată de Eulenburg, în primul rând, nu respinge aproape interacțiunea internă a diferitelor discipline științifice, alimentația lor, ca să spunem așa, reciprocă Transferul conceptelor de la o ramură științifică la alta este un factor de o importanță capitală în dezvoltarea gândirii științifice *); dar din exemplul raportului dintre știința naturii și știința istorică, se vede cum uneori "limita dintre cele două grupuri de științe este depășită într-un mod inadmisibil") Ideea este, până la urmă, despre eliberarea științei istorice de influența "unilaterală" a științei naturale Acest lucru nu este echivalent cu expulzarea tuturor elementelor științelor naturale din zona dată Tocmai din cauza hrănirii reciproce a științelor, o asemenea încercare ar fi complet impracticabilă Multe dintre aceste elemente transferate au intrat în carnea și sângele disciplinei care le-a adoptat; aceste concepte, inițial ciudate pentru ea *) Rickert: "Geschichtsphilosophie", S Vezi Windelband: "Die Philosophie im Beginn des XX Jahrh, Bd , II Heidelberg) Vernadsky: "Despre viziunea științifică asupra lumii*; "Întrebări Phil ips ") Rickert: "Natural și Kulturov *, p Biblioteca "Runivers" DIN ȘTIRI LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE POVESTE CUNOSCUT în așteptare, au fost preluate și prelucrate intern în sensul adaptării lor logice la propriile sarcini Din această asimilare internă, organică a elementelor noi, trebuie deseori să distingem asimilarea externă; într-un asemenea caz vorbim de un "transfer metaforic de concepte"; Tocmai împotriva acestui lucru este îndreptată doctrina logică a lui Rickert În al doilea rând, conexiunile reale care există între cultură și natură sau, ca în (Eulenburg), între societate și natură nu sunt deloc ignorate Discută despre relația dintre

societate și natură, Eulenburg indică trei sfere principale de influență - "Urphăno-menen"; acestea sunt "condițiile geografice, tehnice și biologice ale oricărei existențe sociale a oamenilor" *) Desigur, nimeni nu va respinge aceasta, în cuvintele lui Eulenburg, "condiționalitatea meta-socială" a procesului social și regularitatea acestuia în consecință; singura întrebare este dacă ar trebui să servească drept subiect de cercetare istorică Teoria lui Rickert dă un răspuns negativ la aceasta Toate problemele care decurg din aceasta pot constitui obiectul cercetării sociologice; astfel, este posibilă o "sociologie a spațiului"-"soci*logie a muncii" etc Dar toate aceste cercetări nu ar trebui în niciun caz, după Rickert, "să ia locul istoriei" *) În interpretarea istorică a vieții sociale, care se ocupă de individ, procese precum nașterea, moartea, hrănirea etc , sunt pur și simplu presupuse a fi date și nu constituie în sine obiectul istoriei În cele din urmă, din cele spuse, este clar cât de arbitrar Op cit , S Ni se pare îndoielnic să clasificăm condiţiile "tehnice" drept metasociale Apoi, în consecință, întreaga zonă a condițiilor economice în general ar trebui inclusă aici Dar, în realitate, relaţiile tehnice şi economice nu sunt condiţii metasociale, ci, dimpotrivă, rezultate ale existenţei sociale a oamenilor; ele sunt produse ale procesului socio-istoric, și nu premisele sale generale, în sensul că se poate spune despre condiții geografice, biologice, psihologice și alte condiții cu caracter natural Vezi Rickert: "Borders, etc ", p) Rickert: "Hondarițe etc , p - ; etc) E Meyer: "Întrebări teoretice și metodologice ale istoriei*, p , rus pe Malinin Moscova Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV Declarația lui Eulenburg despre confuzia metodologică a lui Rickert: "Rikkert și susținătorii săi, notează el, sunt într-un haos total în ceea ce privește esența și metoda sociologiei Istoria și științele sociale, sociologia și filosofia istoriei sunt discutate ca fiind complet identice"*) Sarcina principală a lui Rickert, după cum am văzut, a fost de a stabili o delimitare pur logică a celor două domenii principale de activitate științifică, astfel încât, în același timp, analiza "tuturor formelor intermediare și tranzitorii ale metodelor științifice" *) să fie lăsată deoparte extremele polare") Deja din acele observații pe care le-a făcut cu privire la esența metodologică a sociologiei și a științelor sociale concrete, este suficient de clar că Rickert face o distincție clară între sarcini și metode între istorie și sociologie, pe de o parte, și filosofia istoriei, pe de o parte celălalt III Rebelându-se împotriva tendinței naturalistice din știința istorică, școala Windelband-Rickert își îndreaptă în egală măsură loviturile împotriva tuturor încercărilor de a ridica istoria la rangul de știință exactă pe baza psihologiei științifice naturale Când Lamprecht le-a subliniat adversarilor săi că diferența dintre direcția "veche" și "noua" constă în metodă, și nu în perspectiva lumii, el, desigur, s-a înșelat) La baza noii direcții stă aceeași "credință în perspectiva lumii științifice naturale" "Psihologismul", notează Rickert, "este forma pe care a trebuit să o ia naturalismul atunci când materialismul a fost respins și când au încercat să pună psihologia în locul filosofiei" b) !) Op cit , S I I) Rickert "Natural și Cultură", p) Rickert "Hondarițe etc , și urm) Ib , , , , etc Vezi şi "Geschichtsphilosophie" - "Ober die Aufgaben einer Logik der Geschichte" Archiv iur systematische Philos Bd vili s) A Malinin: "Direcția veche și nouă în istorie, știință", p Moscova, ') Rickert: "Hondarițe etc , p Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE ISTORIC, POZNAN Cartea lui Rickert oferă o analiză strălucită a opiniilor conform cărora psihologia ar trebui să servească

drept "fundament" istoriei*), iar aici se acordă multă atenție teoriei lui Lamprecht, din punctul de vedere al cărei psihologie, în același sens, baza istoriei, în care mecanica este baza științei sale *) Părerile lui Lamprecht, cel mai proeminent reprezentant al psihologismului istoric, sunt suficient de bine cunoscute pentru a se opri asupra lor, iar ultima sa lucrare Moderne Geschichtswissen-schaft nu adaugă nimic nou în acest sens Critica reciprocă a susținătorilor direcțiilor "vechi" și "noi" a indicat cu suficientă claritate că înțelegerea "individualistă" a istoriei este departe de a fi într-o contradicție atât de fundamentală cu cea "colectivistă", așa cum i se părea lui Lamprecht şcoală În primul rând, această opoziție nu corespunde poziției istoriografiei, întrucât chiar "vechea" direcție recunoștea rolul factorilor colectivi) În acest sens, metoda lui Lamprecht nu este ceva fundamental "nou", așa cum susține el) În plus, dacă Lamprecht pune la baza opoziției dintre cele două înțelegeri ale istoriei opoziția dintre psihologia individuală și cea socială, atunci aceasta este greșită, deoarece "psihologia individuală" nu este deloc legată de istoriografia "individualistă": "Atomizarea psihologiei individuale " recunoaște toți indivizii ca fiind la fel și, ca cea mai generală teorie a vieții mentale, trebuie să facă acest lucru; istoriografia individualistă acordă atenție diferențelor individuale Atunci chiar această opoziție a psihologiei individuale și sociale este arbitrară, deoarece se susține că înțelegerea social-psihologică înlocuiește conceptele generale ale psihologiei individuale *) Ib , cap IV, secțiunea VII Vezi Troeltsch: "Modeme Geschichtsphilosophie* Theologische Rundschau, Hefte I-III,) Lamprecht "Moderne Geschichtswissenschaft* , S , - Freiburg) A Malinin, op cit , p GrotenfeJd "Die Wertschãtzung in der Geschichte", S Leipzig) Lamprecht, op cit , S) Rickert: "Hondarițe etc , p Întrebări de filosofie, carte $ Biblioteca "Runivers" GG V MARKOVNIKOV În fine, opoziția dintre metodele individualiste și cele colectiviste i se pare lui Rickert a fi eronată din următoarele motive: ei susțin că metoda colectivistă în istorie, ca și știința naturii, formează doar concepte generale, ca fiind singurele științifice, și în acest sens văd în ea o metodă "nouă" Rickert subliniază inconsecvența logică a acestui punct de vedere: "Numai întregul istoric este întotdeauna luat în considerare în ceea ce privește singularitatea și individualitatea sa, dar nu toate părțile sale Multe dintre ele nu sunt descrise deloc, dacă nu au nicio semnificație pentru individualitatea întregului, și, de asemenea, majoritatea părților descrise sunt acoperite de concepte generale de grup, pentru a servi pentru a descrie individualitatea întregului) "Toți istoricii lucrează mai mult sau mai puțin după metoda colectivistă și o fac întotdeauna") Este clar că conceptele generale de grup ale istoriei nu sunt omogene cu conceptele generale formate de știința sistematică, generalizantă Scopul lor final este reprezentarea individualității de către grup Particularitatea logică a conceptelor de grup istoric va deveni și mai clară dacă ținem cont de faptul că și aici alegerea esențialului se bazează pe principiul valorii, care este caracteristic tuturor celorlalte concepte istorice, în plus, "numai individualitatea grupul, dar nu și individualitatea părților sale individuale, are valoarea unei valori comune") Din această analiză logică, Rickert trage o concluzie generală despre metoda colectivistă: "De asemenea, o imagine de operare pur colectivistă ar individualiza, după cum am văzut deja, nu numai că ar individualiza, ci s-ar ghida și după punctul de vedere al valorii, ca orice imagine istorică") *) "Geschichtsphilosophie", S) Spranger remarcă despre Lamprecht: "După

cum este clar, și pentru el generalul servește doar ca mijloc auxiliar pentru înfățișarea concretului, altfel istoria sa germană nu ar fi putut apărea " Op cit , p) Riekert "Geschichtsphilosophie", S •η Ib , S Si s) Ib , S Biblioteca "Runivers" DIN N VIISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE POVESTE CUNOSCUT Dacă istoria lui Lamprecht se bazează pe psihologia socială, reușește el să rămână pe baze strict psihologice? Acest lucru trebuie să fie răspuns negativ; iar în concepţiile teoretice ale lui Lamprecht găsim introducerea unor elemente complet străine şi nejustificabile din punct de vedere pur psihologic Cele mai recente critici în această direcție o găsim în cartea lui Spranger, Die Gmndlagen der Geschichtswissenschaft , care este dedicată fundamentarii teoriei psihologice a cunoașterii în legătură cu critica epistemologiei neokantiene Astfel, în primul rând, conceptul lui Lamprecht despre "sufletul poporului" (Volksseele) nu poate fi justificat din punct de vedere psihologic, întrucât i se atribuie o unitate vitală reală izolată, iar purtătorul ei este văzut în "națiune" ca un organism natural În același mod, biologia unei națiuni nu poate fi stabilită pe baza analizei psihologice, adică definirea etapelor dezvoltării sale - "epoca culturii" - după terminologia lui Lamprecht Lamprecht, după cum se știe, stabilește o serie de epoci de cultură care se schimbă succesiv Fără îndoială, inducția pe baza căreia se găsește această serie de etape de dezvoltare este prea insuficientă, întrucât se bazează pe un material faptic foarte limitat Susținând că această serie, cea mai apropiată de istoria germană, "are suficiente elemente de valabilitate universală"), Lamprecht încearcă să o fundamenteze și în mod deductiv pe baza celor mai simple fenomene ale psihicului În urma lui Spencer, el stabilește că viața psihică, în limitele procesului național normal, se dezvoltă cu o intensitate din ce în ce mai mare Aceasta se întâmplă printr-o diferențiere complet progresivă, care, totuși, este întotdeauna dominată de un moment integrator Acesta, potrivit lui Lamprecht, este un "principiu biologic general" , dar nu poate înlocui psihologia directă pentru istoric) Spranger "Die Grundlagen der Geschichtswissenschaft", Berlin,) Lamprecht, op cit , S) Ib , S * Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV Concluzia generală a lui Spranger este următoarea: "pentru istoricul, care trebuie să se ghideze după metoda psihologică, biologia națiunii nu este mai bună decât metafizica națiunii și aici toate obiecțiile la adresa școlii istorice de drept și a vechiului organic se repetă vederea statului" *) IV Dintre cele mai recente cercetări despre cunoașterea istorică, trebuie remarcată noua ediție a celebrei cărți a lui Simmel: "Die Probleme der Geschichtsphilosophie"), și cartea lui Erhardt "Über historisches Erkennen") A doua ediție, "complet revizuită" în comparație cu prima, dezvăluie din partea autorului un mare tribut adus "spiritului critic" Lăsând deoparte însuși conținutul cărții, care tratează aceleași probleme ca și prima ediție, ne vom concentra doar pe noua ei prefață, deoarece este importantă pentru înțelegerea punctului de plecare al cercetării lui Simmel Problema lui principală este: "Cum ia naștere) construcția teoretică, pe care o numim istorie, din materialul realității imediate, experimentate?" Rezolvarea problemei este asociată cu o critică decisivă a "realismului istoric", pentru care sarcina științei istorice este să reflecte realitatea Erhardt, la rândul său, rezumă problema principală a oricărei cercetări istorice în întrebarea - "este posibilă, și în ce măsură, exactă, fidelă realității, reproducerea trecutului în prezent"?) În studiul problemelor puse, Simmel și Ehrhardt urmează căi diferite Simmel, ca și școala lui Windelband-Rikkert, prezintă cererea de a extinde concepțiile

epistemologice ale lui Kant asupra domeniului istoriei; Și aici este valabilă învățătura lui Kant despre "puterea formativă a spiritului de cunoaștere" și, în consecință,) Op cit , S) Simmel "Die Probleme der Geschichtsphil " Leipzig) Erhardt: "Über historisches Erkennen Probleme' der Geschichtsforschung" Berna,) Op cit , S s) Op cit , S Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE ISTORIC CUNOSCUT În mod semnificativ, în paralel, se pune problema cunoașterii istorice a priori Alături de întrebarea lui Kant: "cum este posibilă natura?" întrebarea trebuie pusă în același sens: "cum este posibilă istoria?" "Eliberarea de naturalism realizată de Kant este necesară și în raport cu istoricismul" *), iar aceasta este posibilă pe baza unei critici identice a cunoașterii Aceasta determină direcția generală a cercetării lui Simmel: "a păstra libertatea spiritului, care este un principiu formator, în același mod în raport cu istoricismul, în care Kant a păstrat-o în raport cu natura - aceasta este tendința generală, exprimând particularitatea cercetărilor ulterioare" *) Această problemă, după cum subliniază Simmel, nu a fost enunțată clar în prima ediție, așa că cartea din a doua ediție trebuie privită ca o lucrare complet nouă Cartea lui Ehrhardt lasă deoparte analiza epistemologică Răspunzând negativ la întrebarea dacă este posibil ca un istoric să reproducă cu exactitate realitatea, autorul trece la luarea în considerare a factorilor care împiedică realizarea acestei sarcini; sunt două grupe de ele: "în primul rând, cele care constau în insuficiența tuturor cunoștințelor umane în general și în binecunoscutele neajunsuri inevitabile ale cunoașterii istorice în special; în al doilea rând, cele care se bazează pe părtinirea și tendința întotdeauna inerente istoricului în ceea ce privește înțelegerea și explicarea evenimentelor istorice în general și în special ") Ambele grupuri de factori au o semnificație pur psihologică, iar autorul se bazează exclusiv pe analiza psihologică Fiecare fapt obiectiv, trecut prin procesul cognitiv, apare într-o formă alterată; de unde, mai presus de toate, subiectivismul însăși sursele cunoașterii istorice, la care se adaugă subiectivismul cercetătorului Pe de altă parte, fiecare persoană este ghidată de un anumit cerc de idei, idei, judecăți, care au o influență puternică asupra înțelegerii fenomenelor istorice și asupra direcției însăși a cercetării istorice Autorul ultimului *) Op cit , S) Ib , S a) Op cit , S > s Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV are în vedere cu atenție influența punctelor naționale, politice și religioase asupra obiectivității istorice și, în sfârșit, un grup de premise care se exprimă în idei despre planul general, legea sau scopul inerent cursului istoric, ca principii care guvernează dezvoltarea Filosofia istoriei, potrivit autorului, nu este capabilă să reducă mișcarea istorică la unitatea unei formule sau a unui principiu, deoarece, de exemplu, fiziologia nu este capabilă să facă acest lucru în raport cu viața Analiza lui Ehrhardt nu este nici profundă, nici originală și nu adaugă nimic la ceea ce găsim în lucrările lui Simmel, Bernheim, Wipper și alții Un dezavantaj esențial este că lucrarea lui Erhardt "asupra cunoașterii istorice" lasă complet deoparte analiza logico-epistemologică a problemelor prezentate de acesta, din cauza cărora nu au putut obține o soluție satisfăcătoare Acest lucru este cel mai evident din modul în care este rezolvată întrebarea finală pusă de Erhardt: "Este istoria o știință?" (Cap XI) În rezolvarea problemei, el pleacă de la conceptul naturalist al științei x), conform căruia sarcina cunoașterii științifice este formarea conceptelor generale - "legi" - ale naturii Cu toate acestea, toate evenimentele socio-

istorice sunt rezultate complexe ale actelor volițional ale unităților și, ca atare , nu pot fi reduse la legi ferm stabilite *) și, prin urmare, nu se poate vorbi de legi istorice Dacă istoria nu este o știință în sens strict, atunci care este semnificația ei pentru noi? Istoria, spune Erhardt, este într-adevăr, după cuvintele lui Cicero, "magistra vitae" Individul, grație rememorării, nu se limitează, ca un animal, doar la prezent, ci este conștient de legătura sa cu trecutul, din care trage o înțelegere a prezentului și concluzii despre viitor Istoria sa are o semnificație asemănătoare pentru popor, datorită căruia ajunge mai întâi la conștiința de sine: "istoria este conștiința de sine rațională a genului") *) Erhardt, op cit , S) Ib , S) Ib , S Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE ISTORIC CUNOSCUT Părerile lui Erhardt duc la relativismul psihologic "Înțelegerea obiectivă" a istoriei este împiedicată de o serie de factori psihologici și face imposibilă "reprezentarea faptelor fidele realității" Evident, Erhardt pornește în înțelegerea "obiectivității" din reprezentarea procesului cognitiv ca o reflectare a realității Istoria nu oferă o imagine despre "cum s-a întâmplat cu adevărat" și, în ochii autorului, este o astfel de construcție, în care domină elementul arbitrarului subiectiv - "Mischung von Warheit und Dichtung " - Erhardt, după cum s-a remarcat , lasă fără atenție construcția logică a conceptelor istorice și principiul valorii care stă la baza acestora, iar între timp aici se află momentul depășirii arbitrarului subiectiv și punctul de plecare pentru construirea istoriei ca știință Sui generis Întrebarea dacă dezvoltarea științei istorice poate fi remarcată și în ce sens este lăsată fără răspuns de către Erhardt, dar din totalitatea opiniilor sale urmează o concluzie destul de negativă, iar acest scepticism istoric este inevitabil legat de relativismul psihologic, prin urmare nu corespunde deloc ъ conștiința de sine științifică modernă, acea înțelegere extrem de restrânsă de către autor a "sensului" istoriei, ca "profesor de viață" Această viziune etico-didactică, caracteristică istoriografiei antice, este complet nepotrivită pentru înțelegerea esenței științei istorice moderne Ele indică nu "Selbstzweck" al cunoașterii istorice, ci doar unul dintre "Neben-zwecke" al lucrării istorice v Punctul de vedere al realismului istoric este apărat de studiul teoretic al istoricului vienez Hartmann "Despre dezvoltarea istorică" *) Teoria lui este cea mai recentă încercare de a baza istoria pe baza științelor naturale Mach îi oferă un punct epistemologic inițial; Darwin - principiile evoluției) Ib , S) Ludo Moritz Hartmann: "Über historische Entwikelung"^ Gotha Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV biologie; Marx și Bucher sunt principiile procesului socio-istoric Starea actuală a științei istorice i se pare lui Hartmann nesatisfăcătoare Este impregnat de idei animiste, iar metoda ei este încă "în pielea copiilor" Problema metodei necesită cercetări epistemologice, iar pentru soluționarea corectă a acesteia este necesar să se abandoneze complet prejudecățile metafizice și scolastice în concepțiile omului și ale naturii În urma lui Mach, autorul caută să îndepărteze toată metafizica și teleologia din domeniul cercetării istorice Mijlocul pentru aceasta este aplicarea aici a teoriei biologice generale a dezvoltării: "Conceptul de scop este înlocuit cu conceptul de dezvoltare; voinţa conştientă - prin adaptare şi selecţie"*) Punctul de vedere biologic, pe de o parte, elimină conceptul de creator, adică principiul teologic, pe de altă parte, conceptul de voință conștientă, adică principiul teleologic ca forță motrice în istorie Astfel, prejudecățile psihologice și metafizice sunt eliminate Viziunea care "consideră voința conștientă

drept cauza finală a procesului individual" Hartmann numește "fetișism" *) Teoria lui Hartmann, după cum se poate vedea din aceasta, este opusul celor care doresc să bazeze istoria doar pe baza psihologismului Hartmann dorește să se abată de la luarea în considerare a motivației psihologice și să concentreze cercetarea istorică doar pe un lanț de rezultate externe, ca rezultate ale adaptării Dacă istoria umană este considerată ca parte a totalității fenomenelor de natură organică, atunci sarcinile științei istorice sunt astfel determinate: "Să observe fenomenele care au loc în mediul uman în succesiunea lor temporală, să le prezinte în legătură și să explice dezvoltarea lor prin adaptare și selecție") Hartmann crede că în acest fel animismul din istorie, care este caracteristic stadiului primar al cunoașterii umane, este depășit și că a reușit să aplice) ib , S) ib S) ib Ș Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE POVESTE CUNOSCUT din teoria științifică a dezvoltării să fie eliberat de "înțelegerea teologico-teleologică a istoriei" În ideea dezvoltării, remarcă el, "nu există nimic mai mistic"*) E chiar asa? Acceptarea simplului fapt al variabilității în locul eforturilor umane conștiente nu schimbă câtuși de puțin esența problemei A atribui naturii - "die Eigenschaft der Varia-bilitãt" - și a vedea în ea un "principiu de explicație", care seamănă întâmplător cu metodele fizicii vechi, care explicau fenomenele din abilitățile sau "nevoile" naturii, înseamnă să acceptăm un principiu și mai puțin de înțeles în temeiul său, care, de altfel, reprezintă o presupunere metafizică complet arbitrară: astfel, ceea ce avem cu adevărat în fața noastră nu este eliberarea istoriei de toate premisele metafizice, ci doar înlocuirea misticismului religios prin misticismul naturalismului Cursul ulterioar al gândurilor lui Hartmann arată că nici el nu a reușit să scape de principiul teleologic sau, în terminologia sa, "prejudecata psihologică" Desigur, nimic nu poate fi obiectat la dorința de a elibera istoria de teleologie, întrucât ea este introdusă aici în forme ilegitime din punct de vedere științific Așa este, de exemplu, teleologia metafizică, care operează cu conceptul de scopuri ultime care se află dincolo de limitele realității empirice, sau teleologia raționalistă, care vede în fenomenele procesului istoric rezultatele intențiilor conștiente și activitatea rațional oportună a oameni Dar acest efort în sine devine nejustificat din punct de vedere științific, deoarece este în general îndreptat împotriva oricărei teleologii și elimină, de exemplu, așa cum face Hartmann, orice influență asupra proceselor istorice ale unei personalități care acționează conștient În general, cercetarea istorică nu se poate lipsi de anumite elemente de teleologie, iar eliminarea lor completă pare de neconceput Deci, în acest caz, ar fi zadarnic să credem că teoria lui Hartmann exclude cu adevărat considerația teleologică Analiza ei dezvăluie altceva; Deci, în primul rând, este posibil să spunem că conceptul biologic de dezvoltare, pe care Hartmann bazează istoria, este străin de teleologie? Simplu Ch ib S Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV schimbare, "Die Eigenschaft der Variabilität", ia pe Hartmann, după cum vom vedea, colorare în întregime teleologică, întrucât aici introduce conceptul de "progres", iar procesul de adaptare este privit ca un proces de perfecţionare Respingând voința conștientă din cercetarea istorică ca principiu de explicație, Hartmann subliniază că sarcina istoriei nu este doar să înfățișeze acțiunile umane în dependența și dezvoltarea lor, ci "de asemenea să înfățișeze dezvoltarea abilităților noastre mentale, a ideilor, ca fenomene de adaptare la mediu și unul la altul") În urma lui Mach, el stabilește un paralelism în raport cu faptele și ideile exterioare: "ele și altele

sunt doar laturi diferite ale aceleiași dezvoltări, în funcție de faptul că aceleași fenomene sunt discutate în raportul lor cu lumea exterioară sau cu conștiința") Astfel, ideile nu sunt înțelese nici ca "suprastructură" sau "reprezentare" a relațiilor economice, ca la marxişti, nici ca creatori de fenomene externe, ca la hegelieni Totuși, aplicând acest punct de vedere la știința istorică, Hartmann face următoarea concluzie contradictorie: "dacă studiem dependența acțiunilor unei persoane sau ale unui grup uman de alți oameni sau fenomene ale lumii exterioare, avem de-a face cu politici, economice etc n istorie; dacă investigăm modul în care schimbările politice, economice etc se reflectă în mintea omului, suntem angajați în istoria ideilor) -Principiul paralelismului, tocmai adoptat de Hartmann, după cum se vede din cele de mai sus, a a fost respins în mod inconsecvent, iar teoria a fost adoptată în locul ei reflecţii" ale lui Marx Până acum s-a discutat latura negativă a problemei, cum ar trebui luate în considerare fenomenele istorice; deci urmează o sarcină pozitivă - eficientizarea acestor fenomene din punct de vedere al dezvoltării biologice d) Ib S) ib S) ib S *) ib S Biblioteca "Runivers" DIN CEL MAI NOU LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE ISTORIC CUNOSCUT selecţia naturală prin lupta pentru existenţă În lupta pentru existență, Hartmann vede izvorul principal al istoriei umane Lupta are loc cu natura exterioară sau între oameni "Lupta împotriva naturii este muncă și obiect al istoriei economice; lupta dintre oameni este politica și obiectul istoriei politice în sensul cel mai larg Dar la baza luptei oamenilor între ei, în esență, stă lupta cu natura exterioară, iar obiectul acestei lupte îl reprezintă cele mai bune condiții de viață, "prin urmare, istoria politică este o funcție a istoriei economice" O trăsătură distinctivă a luptei în lumea umană este că se desfășoară în grupuri organizate, al căror studiu este sarcina istoriei sociale Hartmann acceptă principiul lui Marx conform căruia dezvoltarea istoriei se realizează prin lupta de clasă, dar alături de el indică și lupta statelor între ele; în ambele cazuri baza economică servește drept căptușeală a luptei Chiar și Hartmann definește mai îndeaproape conceptul de grup: "un grup nu este ceva independent de indivizi, astfel încât i se poate atribui o acțiune proprie, care ar fi alta decât suma acțiunilor indivizilor care îi aparțin*) Pentru fiecare grup, două puncte sunt importante: suma forțelor sale constitutive și organizarea acestor forțe Primul exprimă "extensimea" grupului, al doilea "intensitatea" acestuia, în funcție de dacă "se ia în considerare comunitatea unui număr mare de oameni într-o anumită relație sau un număr mare de relații comune unui grup uman ") Este clar că conceptul de "intensitate", desemnând în esență gradul de coeziune internă a membrilor aceluiași grup, este o categorie psihologică și nu poate fi stabilit decât pe baza analizei psihologice Pe de altă parte, este, de asemenea, clar că conceptul lui Hartmann de "grup" este un concept teleologic, deoarece grupul este o combinație de părți cunoscute într-o unitate internă conectată, condiționată de un scop cunoscut - lupta pentru existență Vom vedea în continuare că în spatele celor doi *) ib , S ,) ib S ,) ib S , Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV Aceste momente ascund și momentul evaluării, deoarece el determină semnificația grupurilor în lupta pentru existență Având în vedere formele de bază de organizare și procesele de adaptare în societățile umane, Hartmann abordează problema principală a dinamicii sociale Dacă punem problema direcției (Richtung) în care apar grupările în mediul uman, atunci nu există un moment teleologic aici, ca în acele cazuri când se vorbește despre o anumită gravitație (Anziehung) sau

efort (Streben), cu care consideraţie ştiinţifică elemente ale animismului se amestecă Toată diversitatea acestor formulări ale mișcării istorice este cuprinsă în limitele antitezei, unul dintre poli este poziția lui Hobbes: - Status hominum naturalis bellum omnium contra omnes "; cealaltă este poziția lui Aristotel - "άνδρωποσ φύει πολιτιζ ξώον" Aceste propoziții se exclud reciproc, deoarece "natura" (natura) pare a fi ceva neschimbător; în cazul opus, în deplasarea de la un pol la altul, se vede forma dezvoltării istorice Un punct de vedere similar este exprimat de un număr de istorici, sociologi și economiști Deci, de exemplu, Bücher constată că drumul omenirii merge de la comunitatea tribală la o societate cu o socializare din ce în ce mai strânsă Hartmann vine cu o oarecare limitare a formulei lui Rothbertus: "extensiv und intensiv fortschreitende Gemeinschaft ist das Gesetz der Geschichte" *) Este imposibil de văzut în aceasta, notează Hartmann, o lege în sensul cauzalității fizice, care nu admite o excepție Nu orice fenomen istoric este socializare împreună cu el Aici este dată doar direcția generală în care evoluează dezvoltarea umană, deci "legea" nu se aplică grupurilor separate, ci doar totalității lor Această direcție de dezvoltare este deja indicată deductiv din lupta grupurilor: grupurile mai adaptate câștigă, adică având o mai mare intensitate şi extindere Ca "lege sociologică de bază" Hartmann derivă următoarea formulă: "dezvoltarea istorică se deplasează pe calea luptei de clasă spre abolirea claselor și pe calea i) ib , S ' Biblioteca "Runivers" DIN ȘTIRI LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE POVEȘTI CUNOSCUT al luptei statelor în direcția distrugerii contrariilor dintre state" *) "Socializarea" înseamnă, pe de o parte, o intensificare a luptei împotriva naturii și, în consecință, o creștere a productivității muncii; pe de altă parte, denotă și diferențierea indivizilor De aici deducerea finală a lui Hartmann, căreia i se dă apoi o verificare inductivă asupra exemplelor de dezvoltare a stării antichității clasice și de atribuire a capitalismului: "în această trinitate - socializarea progresivă, productivitatea progresivă, diferențierea progresivă - trebuie să fie totalul conținutul dezvoltării istorice, întrucât forma sa este determinată de adaptarea și selecția directă") Nu este greu de observat că concluziile stabilite de Hartmann sunt în contradicție cu principiile sale inițiale Așa cum Lamprecht ajunge la o singură formulă - principiul intensității psihice progresive - o formulă care trebuie să cuprindă întreaga dezvoltare istorică a omenirii, tot așa și Hartmann încearcă să stabilească principiul "socializării progresive" ca lege imanentă a dezvoltării Desigur, "legea sociologică fundamentală" a lui Hartmann este cel mult o schemă generală din punct de vedere empiric, iar Hartmann însuși îi neagă sensul de "lege" în sensul științific natural, subliniind că ea indică doar "direcția" mișcării istorice Dar această rezervă nu schimbă esența problemei și este clar că formula lui Hartmann în construcția sa logică este omogenă cu formula lui Lamprecht, iar prototipul lor, în acest sens, este legea Comte a trei etape La o analiză mai atentă, astfel de formule se dovedesc a nu fi nicidecum "legi" ale dezvoltării, ci conțin principiile călăuzitoare ale valorilor, chiar dacă sunt "valori naturale" Alături de acestea, considerația teleologică invadează din nou cercetarea istorică și, mai mult, în forma sa ilegală, caracteristică speculației metafizice, care încerca să exprime "sensul" întregii istorii într-o singură formulă Contradicția indicată) ib , S) ib , S Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV iese în evidență și mai mult atunci când Hartmann introduce conceptul de "progres" Adevărat, el crede că acest concept este liber de elementul mistico-teleologic,

întrucât prin el se înțelege doar o schimbare continuă, doar "Fortschreiten" din starea anterioară și aici nu se spune încă nimic despre "direcție" Numai cu indicarea acestuia din urmă conceptul de "progres", "legea progresului" își primește conținutul Un astfel de conținut în Hartmann este "socializare progresivă" Evident, odată cu aceasta, funcția de evaluare este introdusă în cercetarea istorică Până la urmă, mișcarea istorică în această direcție este considerată, în cele din urmă, ca o mișcare spre ceva mai înalt, mai perfect Succesiunea temporală coincide astfel cu procesul de realizare a valorilor din ce în ce mai mari și, în consecință, se dovedește a fi indisolubil legată de momentul teleologic Însăși legile naturii duc în mod necesar la îmbunătățire: acesta este efectul luptei pentru existență, care produce o selecție naturală prin care cei mai potriviți sunt păstrați "Din punct de vedere obiectiv, notează Hartmann, un singur act uman este prezentat ca un fenomen de adaptare, ca adaptat sau neadaptat; manifestări voliționale din punct de vedere subiectiv - ca conducând la o acțiune adaptată sau neadaptată"!) Hartmann vede în principiul selecției naturale un criteriu obiectiv din punct de vedere științific de evaluare a fenomenelor istorice Funcția de evaluare este justificată în știința istorică doar în cazul în care scara ei este extrasă din propriul sol Aici Hartmann se alătură doctrinei lui O Lorenz despre "scalele de valoare relative" *) Există, în opinia sa, două feluri de judecăți: una se referă la voința conștientă a individului, la motivația acțiunii sale; celălalt este valoarea acțiunii în sine, adică semnificația sa pentru dezvoltare Aspectele subiective și obiective trebuie să fie strict distinse între ele Acum, dacă ținem cont de faptul că "conștiința este determinată de timp) ib , Ś -) O Lorenz: "Die Geschichtswissenschaft in Hauptrichtungen u Aufgaben" Bd I Berlin Biblioteca "Runivers" DIN CEL MAI NOU LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE POVESTE CUNOSCUT ea și mediul", rezultă care este exact cerința lui Lorentz exprimată pentru Hartmann - de a folosi scara relativă a valorii: "dacă faptul subiectiv este discutat în termenii mediului temporal, în timp ce faptul obiectiv este discutat din punct de vedere de vedere a dezvoltării, atunci cerinţa de a lua cântare din propriul pământ al istoriei este îndeplinită * X) S-a remarcat de mai multe ori, și pe bună dreptate, că utilizarea scalelor relative de valoare depinde de perspectiva generală a istoricului și că, la urma urmei, evaluarea relativă își are rădăcinile în principiile absolute ale valorii Acest lucru este justificat și de teoria lui Hartmann: scara relativă pe care a adoptat-o pentru evaluare în ultimă instanță se datorează viziunii sale generale asupra dezvoltării istorice a omenirii Tocmai de el, scara de evaluare a istoricului este determinată de conținutul ei: ((Despre fiecare act, el trebuie să judece dacă a contribuit la socializare sau dacă tendința sa a fost opusă; - trebuie să judece fiecare persoană în parte după motivele ei) ar trebui să întărească sau să slăbească) Dar în formula "socializare progresivă" pentru Hartmann există un principiu de semnificație absolută, iar acest principiu apare sub forma unui imperativ categoric: "acționează în așa fel încât actul tău să contribuie la socializare*) Acest imperativ, spre deosebire de cel al lui Kant, are nu numai un sens pur formal, ci este definit și în conținut; și mai departe, este imanent în sensul său, deoarece este conectat intern prin rădăcinile sale cu realitatea însăși și, prin urmare, nu există nimic "mistic" în ea Acest lucru îi permite lui Hartmann să derive de la el o serie de principii etice suplimentare Înaltul principiu moral se referă la relația individului cu societatea, de aceea urmează alte două cerințe etice: una se referă

la relația individului cu natura, cealaltă se referă la formarea individului însuși Din obligația de a promova socializarea, decurge, pe de o parte, obligația de a munci, pe de altă parte, obligația) Hartmann, ap cit S) Bernheim, op cit S și următoarele Grotenfeld, op cit S u sl) Hartmann S) ib S Biblioteca "Runivers" V MARKOVNIKOV importanţa autoeducaţiei individului Trei idealuri corespund acestor trei îndatoriri: fraternitate, muncă, libertate "O astfel de etică evolutivă, socială, notează Hartmann, nu este moralitatea absolută și nu numai etica formală "* Dar atunci sensul "imperativului categoric" stabilit de Hartmann, care, până la urmă, nu poate avea decât o valoare absolută, este năucitoare Așa este, în termeni esențiali, teoria lui Hartmann, a cărei concluzie - "scara ideală este un lanț de dezvoltare care poate fi asumat, dar nu atins" *) - subliniază încă o dată contradicția acută a autorului cu propria sa punct de vedere de plecare Teoria naturalistă a lui Hartmann pe baza biologiei evoluționiste dezvăluie în mod viu toate contradicțiile logice inerente acestui tip de doctrină Ele sunt analizate temeinic de Rickert în critica sa la adresa "filozofiei naturaliste a istoriei") Să remarcăm aici următoarele puncte: propunerea că adaptarea este îmbunătățire este inacceptabilă din punct de vedere științific natural, pentru care dezvoltarea, așa cum am văzut la Hartmann, este doar o simplă schimbare care exclude orice aplicare a conceptului de valoare Dar dacă este introdus aici - ceea ce face apoi Hartmann - atunci, desigur, nu este o "valoare naturală", ci o "culturală", adică ceva valoros doar pentru om - Prin urmare, remarca lui Rickert că "în niciun caz măsura valorilor nu a fost obținută din conceptele științelor naturale, dar valorile umane existente au fost deja transferate la conceptele științelor naturale" *) - și, în consecință, în consecință, recunoașterea "progresului natural" este în esență un antropomorfism, a cărui eliminare, însă, era sarcina teoriei lui Hartmann Apoi / înțelegerea procesului istoric pe care o avem la Hartmann, nu pentru știința istorică, ca atare, deoarece această înțelegere ascunde individualitatea și originalitatea diferitelor stadii de dezvoltare, văzând în ele pur și simplu pași pregătitori pentru etapele mai dezvoltate ulterioare) ib , S) ib , Ș) Rickert: "Hondarițe etc , p și urm) ib pp , ,- Biblioteca "Runivers" DIN NOVISH LITERATURĂ PRIN ÎNTREBARE ISTORIC CUNOSCUT Teoria lui Hartmann este un exemplu tipic de amestecare a sarcinilor cercetării istorice și sociologice Autorul însuși își desemnează opera drept "o introducere în sociologia istorică", iar contradicțiile interne pe care le-am remarcat aici și la care duce inevitabil această confuzie, justifică pe deplin teza lui Rickert că "sociologia nu poate pretinde niciodată a fi o filozofie" , căci ea aplică neapărat metoda naturistă") Comparând diferitele mișcări din știința istorică modernă, nu credem că teoria lui Lamprecht poate pretinde exclusiv a fi un "cuvânt nou" Din punctul de vedere al cursului general al dezvoltării științifice, "noua" direcție este în întregime înrădăcinată în fundamentele tradiționale ale istoricismului naturalist, lăsate moștenire nouă de secolul trecut Dimpotrivă, o sarcină esențial nouă este propusă, după cum am văzut, din partea direcției individualiste în acea formulare filosofică a acesteia, care este dezvoltată de școala Windelband-Rickert Aici avem de-a face nu cu o simplă întoarcere la Kant, așa cum se crede adesea, ci cu o dezvoltare independentă ulterioară a criticii filozofice, iar acest lucru se dezvăluie cel mai clar tocmai în domeniul cunoașterii istorice, unde trebuie să reconstruim un întreg teorie logică Aceasta nu mai este poziția "epigonilor", ci sarcina dezvoltării științifice și

filozofice independente, pornind de la principiile lui Kant, dar care prevalează asupra lui Kant Un fapt izbitor în dezvoltarea modernă a gândirii științifice și filozofice este pătrunderea tot mai mare a "spiritului său critic" "Der kridsche Geist* este o trăsătură esențială a conștiinței științifice moderne și, dacă cunoașterea istorică nu vrea să rupă de firele vitale ale acesteia din urmă, trebuie inevitabil să fie impregnată de cerințele și aspirațiile sale V Markovnikov !) ib pagina Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Recenzie de cărți B Spinoza Tratat Bogoelovsko-politic Tradus din latină Mikh Lopatkin Kazan, Publicat prin definiţia Legal Facultatea de Imp Universitatea Kazan Odată cu publicarea traducerii Tratatului teologic și politic, avem în limba rusă toate cele mai importante lucrări ale lui Spinoza Tradus anterior: de ori Etica, Corespondenta si Tratat despre imbunatatirea mintii Lucrări care interesează doar specialiștii rămân netraduse - Compendiul de gramatică ebraică, Expunerea principiilor filosofiei lui Descartes și recent găsit Tratat despre Dumnezeu, omul și fericirea lui Pe lângă aceste lucrări, rămâne netradus Tratatul politic încă neterminat, care în multe privințe este o completare la Tratatul teologic și politic și are un oarecare interes general Traducatorul are dreptate când spune că nu este nevoie să se dovedească utilitatea traducerii unor lucrări precum Tratatul teologic și politic al lui Spinoza Prin urmare, vom acorda atenție doar avantajelor și dezavantajelor traducerii În prefață, traducătorul spune: "Puteți traduce dintr-o limbă în alta în moduri diferite: puteți / după ce ați înțeles gândul autorului, să o transmiteți în astfel de cuvinte și într-o asemenea formă care va fi foarte inconsecventă cu cuvintele și forma a originalului; dimpotrivă, la transmiterea gândirii autorului, se pot păstra cuvintele corespunzătoare și forma originalului: se poate, în final, să se dea o traducere care să ocupe mijlocul de aur dintre cele două indicate Cea mai ușoară cale este prima, cea mai dificilă Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE S ny - al doilea Traducătorul își definește sarcina astfel: "traducătorul a decis, după o lungă ezitare, să-și desfășoare munca aproape cuvânt cu cuvânt, fără a adăuga sau scădea o singură zicală în comparație cu originalul "(p IV) Deci, traducătorul a decis să dea o traducere literală, simpatizând mai mult cu Fet (ca traducător) decât cu V Solovyov (p III) Ni se pare că, prin munca sa cea mai conștiincioasă, a dovedit încă o dată că traducerile absolut literale sunt imposibile Mai mult decât atât, astfel de traduceri nu vor avea niciodată succes la cititorii pentru care sensul lucrării este mai prețios decât literele sale Se poate spune cu încredere că Fet grea, lipsită de libertatea de exprimare, deși traducerile foarte exacte nu se vor bucura niciodată de dragostea unui cititor care caută plăcerea estetică în citirea clasicilor Fet permite cititorului să dea viață traducerilor sale Dar în acest caz este mult mai ușor să apelezi la originale și să folosești traducerile lui Fet doar ca traduceri interliniare Lucrările scrise cu mulți ani în urmă, în sine, necesită de la cititor o mare tensiune, pregătire și muncă pentru înțelegere Dacă traducătorul, care a avut mai multe oportunități decât cititorul de a se înțelege cu autorul tradus, refuză cititorului orice ajutor, atunci opera sa își pierde o parte semnificativă din utilitate Ni se pare că cea mai mare dificultate pentru un traducător nu este o traducere literală, ci media de aur, i e combinație între acuratețea traducerii cu eleganța stilului M Lopatkin, în traducerea sa, și-a stabilit scopul de a traduce textual nu numai ture ale limbii latine, neobișnuite pentru limba rusă, dar chiar și în traducerea cuvintelor

individuale, urmează cu sclavie originalul Așa că el traduce cuvântul fortuna în mod destul de inutil ca "noroc", și nu ca fericire ("din cauza binecuvântărilor dubioase ale norocului" v i) Este la fel de nefericit și inutil să traducem doctrina aeterna ca și doctrina eternă Cu toate acestea, traducătorul nu rezistă unei astfel de traduceri și câteva rânduri mai jos traduce doctrina corectă ca învățătură (de pagini) La p io el traduce: "a dovedi apodictic" (apodictice) Nu ar fi mai bine să spunem "imuabil"? În general, înclinație fără nevoie până-
* Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE a folosi cuvinte străine este un neajuns vizibil al traducătorului Așa că el traduce expresia "satis firmis rationibus" "prin intermediul unor temeiuri destul de solide" (p) În efortul de a transmite cuvântul cu cuvânt inițial, traducătorul nu se oprește la extrem de stângace, obscur și, uneori, chiar denaturarea directă a sensului frazelor originale Deci magilor "nașterea lui Hristos a fost descoperită prin închipuirea unei stele care răsărise în răsărit" (p) În original, per imaginationem stellae in oriente ortae Astfel, traducătorul a predat din mână în mână expresia incomodă a lui Spinoza cititorului, lăsându-l să-și dea seama singur care este problema "Isaia L-a văzut pe Dumnezeu îmbrăcat" (vestitimi, p) Teologii se tem "ca nu cumva să fie disprețuiți" (p), adică nu ar disprețui "Dar acum sunt mai dispus să omit acest lucru" (p , "sed hoc impraesentiarum bibentius omitto") "În asemenea măsură abundă în înțelepciune" (sapientia ita abundare, p i) Expresiile traducătorului sunt foarte urâte: "libertatea de judecată și puterea (potestas) de interpretare a fundamentelor credinței" (p i), "transferarea puterii de autoapărare către altul" (potestatem se defendendi, p) Nu ni se pare reușită, și chiar mai exactă, următoarea traducere: "Dacă este îngăduit să facem cutare sau cutare din aceasta, atunci, în adevăr, scrisul se pierde în toată Scriptura" (p) În original, acesta este: "Sane si horum utrumvis licet, actum est cum tota Scriptura" (II), i e fără îndoială, toată Scriptura va fi terminată dacă aceasta sau aceea este permisă interpretare (greșită) Expresiile nereușite sunt "să răsuciți același lucru din Scriptură" (p În original - estorquere idem et Scriptura Aceeași expresie la p) și la p "încearcă să întoarcă cuvintele Scripturii astfel încât " (în originalul "verba Scripturae ita torquere conantur") Cuvântul torquere este mai bine tradus prin viol Prat traduce acest pasaj astfel: "on s'efforce de torturer les paroles de l'Ecriture" (Oeuvres compì, serie de Spinosa II Paris , p) Estorquere este mai bine să traduceți - să măcinați decât să deșurubați Să luăm acum în considerare acele locuri din traducere cu care este dificil să fiți de acord și cele care sunt direct greșite Securitas înseamnă securitate, nu liniște și, prin urmare, traduce greșit securitas vitae ca liniștea vieții (p) Stern (ed reclamă, pagini) traduce securitas Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE vitae ca Sicherheit des Lcbens, Prat-securité de la vie (p) Ambele expresii sunt complet în concordanță cu expresia rusă - siguranța vieții Spinoza însuși spune: "societas non tantum ad secure ad hostibus vivendum, sedetiam " (Ch V, p i) Traducerile următoarelor locuri sunt incorecte: "quae Scriptura expresse docet" (Praefatio) prin "ceea ce învață expres Scriptura" (p io a traducerii) și "quidquid Scriptura dogmatice docet et expressis affirmis verbisât" (XV,)) prin: "ceea ce Scriptura învață dogmatic și afirmă în cuvinte expresive" (p) Este mult mai corect să traduci cxpressus ca clar sau definit (Auerbach - ausdrücklich, Stern - deutlich) Oriunde apare acest adjectiv, M Lopatkin îl traduce în mod eronat Tak'on spune că Iona "a fost trimis cu tărie la Ninive" (p) Spinoza spune exprese missus est,

i e a fost trimis în mod special la Ninive, sau cu siguranță a fost trimis acolo În alt loc, M Lopatkin traduce: "Oamenii, prin obligație expresă (expresso pacto), au promis să se supună lui Dumnezeu" (p) sau "Vorbesc expresiv (exprimat) despre practica evlaviei și cultul exterior al religiei" (pag) Urmărirea traducerii literale a stricat următorul pasaj din Spinoza În capitolul cinci (p), Spinoza spune: "Ex his sequitur primo, quod vel totà societas, si fieri potest, collegia-lirer imperium tenere debet, ut sic omnes sibi et nemo suo acquali servire teneatur, vel " Localizare se traduce astfel (p): "Din aceasta rezultă, în primul rând, că fie întreaga societate trebuie colectiv, dacă este posibil, să mențină dominația, astfel încât fiecare să fie obligat să se servească pe ei înșiși, și nimeni egal cu sine, sau altfel " Spinoza vorbește despre faptul că puterea ar trebui să se bazeze pe principiul suveranității populare Între timp, cuvântul colegial pentru oricine, chiar și puțin familiarizat cu termenii juridici, are un sens complet diferit Prat, în traducerea sa elegantă a Tratatului teologico-politic, redă acest loc astfel: "tenire collectivement Getrige" (p I i) Auerbach (Spinosa's Sammtl Werke Stuttgart, I,) - "die Herrschaft gemeinschaftlich innehaben tis " Stern traduce și acest loc Astfel, pentru a transmite cu acuratețe sensul originalului, a fost necesar să nu se urmărească literalitatea traducerii cuvintelor individuale, ci să se traducă colecții Biblioteca "Runivers" o v z o p ъ cărţi gialiter, de exemplu, într-un cuvânt împreună, cuvântul dominație (imperium) ar trebui înlocuit cu un concept mai specific de putere, iar cuvântul servire nu se traduce cum să slujești, ci cum să te supui sau să fii în supunere Pasajul următor este de asemenea tradus greșit Spinoza spune: Quippe si aliquid sibi servatum volebant, debuerant simul sibi cavere, quo id tuto defendere possent" (XVI,) Se traduce astfel: "Desigur, dacă voiau să-și păstreze vreun drept pentru ei, trebuiau să se ocupe în același timp de q ceea ce putea fi apărat cu nepedepsire" Spinoza a vrut să spună că, dacă cineva din stat ar dori să-și păstreze unele dintre drepturile sale naturale, va trebui să-și asigure mijloacele pentru a apăra aceste drepturi Exact așa înțeleg Stern și Prat acest loc Stern spune: "so hárten sie gleichzeitig sich eines Mittels versichern müssen, das Vorbehaltene zu verteidigen" (p) Prat traduce: "ils auraient du prendre, en même-temps, les précautions nécessaires pour le pouvoir defendre sûrement" (p) În capitolul $ (p) Spinoza se referă în mod inexact la epistola Sf Pavel către Galateni Traducătorul, la rândul său, în traducerea expresiei verbale, a greșit și a ieșit ceva complet de neînțeles "Voi adăuga doar că nu putem recunoaște pe toată lumea decât din fapte; de aceea, cine va fi bogat în astfel de roade ca iubirea, bucuria, pacea, generozitatea, împotriva (adversus) despre care, după cum spune Pavel în Epistola către Galateni cap , p , legea nu a fost dată, că (pagini traducere) Expresie autentică ap Pavel este: "Pentru astfel de acestea nu este lege", adică el nu vorbește despre roadele duhului, ci despre persoanele care sunt bogate în aceste roade ale spiritului Sensul zicalului ap Pavel că legea nu a fost niciodată împotriva unor astfel de persoane În traducere nu mai rămâne nici o urmă din gândul apostolului Spinoza folosește adesea cuvintele potestas și potentia și le dă diferite nuanțe Traducătorului i-a fost teamă să surprindă și să transmită aceste nuanțe și a stricat multe locuri din traducerea sa printr-o dorință inutilă de a fi mai aproape de original Deci potestas el traduce, apoi ca putere (p ii - "puterea de interpretare este baza credinței", p - "puterea de autoapărare"), apoi ca putere (p - "puterea dreptul suprem de a comanda Biblioteca

"Runivers" RECENZIE DE CARTE, orice dorește aparține celui care are cea mai înaltă putere"), apoi ca putere (p , - "dreptul și puterea puterii guvernamentale" - jus et potestatem imperii), apoi ca putere (p ι o - "cel cea mai înaltă putere de a interpreta legea") El traduce Potentia, acum ca o posibilitate (p - "cât de departe se extinde dorința și posibilitatea fiecăruia"), apoi ca PUTEREA (p - "oamenii acționează după libera alegere și propria lor putere"), apoi ca putere (p - "minunile nu ar arăta mai puțin puterea lui Dumnezeu") Într-adevăr, traducerea acestor cuvinte prezintă unele dificultăți Spinoza le folosește acum în sens direct, acum în sens condiționat Din citatele de mai sus reiese clar că M Lopatkin nu a primit deloc traducerea acestor cuvinte După ce am făcut toate aceste observații și am remarcat cele mai importante erori în traducere, trebuie să ne rezervăm că în general există foarte puține erori în traducere și s-a făcut cu multă conștiință și cu neîndoielnic dragoste pentru autorul tradus Nu aceste erori constituie principalul neajuns al traducerii Principalul dezavantaj al traducerii este stilul său greu, urât și pe alocuri obscur Pentru a citi o astfel de traducere până la capăt, trebuie să-l iubești pe Spinoza și să ai prejudecăți în favoarea lui Un cititor fără prejudecăți își va pierde rapid dorința de a căuta sensul în frazele grele ale traducerii și cu greu va avea răbdarea să citească până la sfârșit această minunată lucrare a lui Spinoza Ediția traducerii este foarte exactă, textele ebraice și latine sunt date în originale, sunt foarte puține greșeli de tipărire Notele lui Spinoza sunt plasate la sfârșitul cărții Ar fi bine să le plasați sub text, așa cum este făcut de autor S-a făcut o mică eroare pe alocuri În traducere, italicele originalului nu sunt transmise peste tot La sfârșitul cărții, traducătorul a plasat câteva note proprii, în mare parte de natură biografică Veselovski Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI Cărți și broșuri noi primite de la editori: B K Agafonov Știință și viață SPb , Art C și r L Axelrod (ortodox) Eseuri filozofice Răspuns la Criticii filosofici ai materialismului istoric SPb , Art VIII - C i r Atlanticus Starea viitorului SPb , C k Art XI - Editor de carte "Delo" Ed a doua Boehme Margaret Jurnalul celor căzuți SPb , Art XXVIII - C k Borodin, N A Duma de Stat în cifre SPb , Art C k Bulgakov S Învățătura morală dezvăluită în Cartea Înțelepciunii a lui Isus, Fiul lui Sirah Kursk Art C k Grigori Beloretski Fără idee SPb , Art C K Buisson, E Greva generală SPb , Art ib C , Vasilevsky, L (Plokhotsky) Polonia modernă și aspirațiile ei politice SPb Art C k A Învierea Experiență în propedeutică filozofică Partea I Știință și Filosofie Artă C k Partea a II-a Eseuri despre psihologie Artă C k Orel Edward Hartman Viziunea asupra lumii asupra fizicii moderne Transl cu el S V Kontovta Astrahan Art -{-IV C și r Paul Gaultier Le Sens de l'Art, sa Nature, son Rôle, sa Valeur Paris Art XXXII-f- C r cm C F Godlevsky Ultima luptă mondială SPb , Art i da k K N Derunov Exemplu de catalog de bibliotecă Partea I Sankt Petersburg, C o k Art VI - Weil Georges Istoria mișcării sociale în Franța (-) SPb , Art Il-j- C i r o la Pentru doi ani Culegere de articole din Iskra, părțile I și II Sankt Petersburg, Art B Constedt Problema agrară în social-democrația germană SPb , Art XII-f- C k Bibl "Beneficiul public" P Lavrov Sarcinile pozitivismului și soluția lor Teoreticienii anilor patruzeci în știință și credințe SPb , Art C k Biblioteca "Runivers" CĂRȚI ȘI BROȘURI NOI G A Landau Despre politica dreptului SPb , Art ibb Jack London În ziua Transl din ing E Gurvich Moscova, Art C k I M Lyubomudrov O introducere în știința justiției de Herbert Spencer Compilat după Otto Gaupp Kovrov Art C k · Marx K Revoluție și contrarevoluție în Germania Cu o prefaţă de K Kautsky

SPb , Art C k William Morris Știri de nicăieri Ed al doilea SPb , Art XVI-|- p C k Editare de carte "Afaceri" Leopold Pfaundler Fizica vieții de zi cu zi SPb , Ts Artă XIII-J- -pVII Ed "Beneficiul public" E Renan Caliban Transl M A Golovkina Ed "Dile-tan" Moscova, Art C k Gh Ribot Essai sur les pasiuni Paris Art C ir cm Baronul AE Rosen Note ale Decembristului SPb , C p Artă XVI-I- Ed "Beneficiul public" G I Rossolimo Doctor și pacient Moscova, Art Al lui Plan pentru studiul sufletului copilului Moscova, Art C k S A Savenkov Ani de durere SPb , Art i C k George Simmel Schopenhauer și Nietzsche Leipzig Art C µ fr Julius Slovak Angelli Transl V Vysotsky Moscova, Art C k H N Strahov Eseuri filozofice Ed II-th Kiev, Art XI-X C i r k L N Tolstoi Despre sensul revoluției ruse Moscova, Art C k Ed "Intermediar" Kuno-Fischer Istoria noii filosofii TI Descartes, viața lui, scrierile și învățăturile SPb , Art XП-}~ C P k M K Tsebrikova Scrisoare către Alexander Sh St Petersburg, Art C k A Shein-Vogel La reforma ortografiei Tiflis, Art C k El, P Studii sociale şi satirice SPb Art C o k Biblioteca "Runivers" Revizuirea revistelor Mind, New Series, vol XIV, nr - , ianuarie-octombrie, iunie HH Joachim - Adevărul "absolut" și "relativ" Autorul își dedică articolul respingerii concepției că fiecare judecată este corectă sau greșită, iar o judecată corectă este întotdeauna și absolut și complet (întotdeauna și absolut și complet) Și, prin urmare, ceea ce este adevărat este eo ipso "absolut" adevărat "Adevărul relativ" este o expresie contradictorie, iar adjectivul "absolut" este o completare complet inutilă la substantivul "adevăr" Adevărul se poate spune despre "Rudă", dar va fi și adevărul absolut Poate exista "adevăr parțial", dar va fi din nou adevăr absolut, referitor doar la o parte a subiectului Autorul dovedește că o astfel de viziune contrazice doctrina naturii sistematice a cunoașterii umane, pentru că el consideră adevărul nu ca un sistem unic cuprinzător, ale cărui toate părțile constitutive primesc sens doar în corelarea lor, ci ca o colecție mozaică de piese complet independente unele de altele Și între timp, până la urmă, doar absența contradicției în întregul sistem este singurul criteriu al istoriei Este ușor de arătat că o astfel de afirmație precum: "acest copac este verde" capătă din ce în ce mai multe semnificații noi pe măsură ce subiectul însuși, care a exprimat această afirmație, se schimbă: căci este evident că o astfel de afirmație nu înseamnă același lucru pentru un observator naiv aleatoriu și pentru omul de știință profund și pentru omniscient Biblioteca "Runivers" OVVOR JOURNALOV minte Dar chiar și o afirmație ca: + = , în ciuda identității sale lingvistice, nu înseamnă același lucru pentru un student care începe să studieze matematica și pentru un matematician profund I H Le uba -Despre psihologia unuia dintre grupurile de mistici creştini Autorul își începe articolul cu avertismentul că operează doar pe un număr mic de mistici creștini; și anume, el înseamnă doar următoarele persoane: M-me Guyon, François de Sales, St Theresa, Ruysbroeck, Suzo Tauler Psihologia acestor mistici se caracterizează în primul rând prin adâncirea și intensificarea celor patru nevoi sau tendințe pe care le au toți oamenii civilizați Aceasta este, în primul rând, nevoia pentru lumea spirituală și, în al doilea rând, nevoia de sprijin eficient (Sprijin eficient) Acestea sunt două tendințe mai puțin semnificative Celelalte două, care au o importanță mult mai mare, sunt efortul de a se bucura organic și efortul pentru unificarea tuturor activităților pentru un singur scop moral Autorul consideră că dorința de plăcere organică este iradierea sentimentului sexual, care nu a găsit un rezultat folosit în mod obișnuit De aceea extazul este o transă de dragoste (Extazul este dar transa de dragoste) Conduși de

aceste patru nevoi, misticii creștini ajung la un exercițiu religios deosebit numit rugăciune (orizon) La nivelul ei cel mai de jos, această rugăciune a misticilor este o meditație asupra lui Dumnezeu, iar la cel mai înalt nivel, o transă, care este considerată de mistici ca o unire cu Dumnezeu și este însoțită de o pierdere a controlului asupra mușchilor și o pierdere a capacităţii de a percepe Acest lucru duce la pierderea conștiinței de sine Și când conștiința de sine revine, atunci sufletul misticului se umple de ideea momentului precedent, ca o pauză în propria viață, ca gol, ca "nimic" Dar acest "nimic" este, prin însuși faptul că este făcut obiect de gândire, transformat în ceva existent Este atunci suficient de înzestrat cu calități pozitive pentru a deveni un obiect legitim al dorinței și identificat cu substanța divină Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV HW B Joseph -npocfi James despre "Umanism și adevăr" Acest articol este o recenzie critică a articolului de prof James "Umanism and Truth", plasat în Mind No (și rezumat de noi în Întrebarea Phil No), în care James afirmă că "adevărul oricărei afirmații constă în consecințele sale (adevărul oricărei afirmații constă în consecințele), prin care se separă de cealaltă învățătură că "adevărurile ar trebui să aibă consecințe practice" Alfred Sídgwiek, Axiome aplicate Îndreptat, din punct de vedere formal, împotriva lui Mctaggart în disputa sa cu BsiIIIer, acest articol este o expunere a punctelor de vedere ale susținătorilor "pragmatismului" cu privire la aplicabilitatea prevederilor generale la cazuri particulare În special, problema vizează "legea contradicției" Autorul declară că "Pragmatismul" nu se gândește în niciun caz la negarea legii contradicției în forma ei abstractă; pragmatismul afirmă doar că această lege nu poate fi folosită ca o "mare premisă", adică el susține că, încercând să aplice această lege în orice caz anume, nu este un nonsens să o negăm Obiectăm, spune autorul, nu faptul că contradicția este ceva ce trebuie eliminat și nu faptul că distruge sensul enunțului, ci doar presupunerea că este un semn incontestabil de eroare Considerăm fiecare contradicție concretă doar ca o expresie eronată: un rezultat pur verbal (o afacere pur verbală) Astfel, conchide autorul, negăm nu validitatea teoretică a afirmației conform căreia contradicția este un semn de eroare, ci doar utilitatea practică a acestei afirmații Punctul de dispută între pragmațiști și adversarii lor este, așadar, dacă poate exista într-o regulă generală ceva demn de a numi adevăr și, în același timp, incapabil să fie o premisă mare Adversarii noștri, spune autorul, ratează punctul în care extind caracterul incontestabil al unei reguli abstracte, pentru că putem recunoaște cu ușurință nenegabilitatea acesteia și, în același timp, stabilim o distincție între nenegabilitate și adevăr, pentru o astfel de lipsă de sens afirmaţie Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV la fel de incontestabilă ca și adevărata (și afirmația fără meninguri este la fel de incontestabilă ca și una adevărată) Autorul admite cu uşurinţă că un asemenea punct de vedere îi face imposibil să infirme orice afirmaţie, dar consideră că această împrejurare nu ar putea decât să-i încurce pe cei care doresc să aibă un sistem metafizic complet, garantat împotriva oricărui fel de obiecţii neprevăzute; dar o astfel de dorință nu este doar contrară experienței cotidiene, care arată cum adevărul se modifică constant în dezvoltarea sa, ci este contrară întregii metode științifice În știință, ca și în viața de zi cu zi, folosim în mod constant legi despre care știm bine că nu depășesc posibilitatea corectării R A P Rogers - Sensul direcției - Timpul Prin "direcția timpului" autorul înțelege relația dintre trecut și prezent, distingând cu atenție acest concept de conceptul de ordine în timp

(Timp-ordine), care presupune că timpul este un Continuum de obiecte, în care direcția este indiferentă Kant dă un sens obiectiv direcției timpului, considerând-o ca o expresie concretă a categoriei cauzei și efectului, care este singura categorie care exprimă o relație ireversibilă între obiecte Această categorie, fiind pur intelectuală, nu poate însemna decât că dintr-o cauză dată intelectul poate deduce efectul, dar nu cauza din efect În raport cu timpul, aceasta înseamnă că prezentul și viitorul pot fi deduse din trecut, dar nu și trecutul din prezent și viitor Altfel, ar exista o simplă ordine temporală, și nu direcția timpului Dar acest principiu al lui Kant este eronat, pentru că mintea omniscientă ar putea deduce la fel de ușor trecutul din prezent ca și prezentul din trecut Prin urmare, relația intelectuală dintre prezent și trecut este reversibilă Această împrejurare este bine ilustrată subliniind că legile de bază ale dinamicii corpurilor rigide, de exemplu, S -ft etc , sunt reversibile printr-o simplă schimbare de semn la t Prin urmare, baza direcției timpului trebuie căutată în altă parte Această bază este oferită de voință, pentru că viitorul este ceea ce este obiectul dorinței, iar trecutul are un interes teoretic Cu toate acestea, această explicație este pur subiectivă și individuală Atunci cum există un timp și o singură direcție a timpului pentru toate ființele conștiente? Obiectivitatea direcției timpului necesită obiectivitatea voinței Și într-adevăr, viitorul este direcția în care voința obiectivă se mișcă în mod necesar (Viitorul, de fapt, este direcția în care voința obiectivă se mișcă în mod necesar) și numai prin această mișcare necesară timpul încetează să mai fie un simplu vârtej Norman Smith -Naturalism Kant și Green au înțeles greșit filosofia lui Hume, dându-i caracterul sceptic al idealismului subiectiv, în timp ce principala trăsătură caracteristică a întregii filozofii a lui Hume este concepția pur naturalistă a naturii umane datorită subordonării complet consecvente a minții față de sentiment și instinct Cu această propoziție, autorul își începe articolul, al cărui conținut întreg este umplut cu o expunere a modului în care, odată cu transferul centrului de greutate al minții la instinct, de la speculația teoretică la efortul practic, toate propunerile presupuse sceptice ale lui Hume primesc o interpretare naturalistă complet consecventă, datorită căreia Hume mai mult decât Kant are dreptul de a fi numit părintele acelor curente filozofice care sunt expresia naturalismului larg S A Strong -A dl Idealismul lui Moore? Acest articol este o obiecție la articolul lui Moore "Refutarea idealismului", plasat în Mind No (și rezumat de noi în Întrebarea Phil No) Moore susține că principalul defect, comun tuturor tipurilor de idealism, este recunoașterea faptului că esse este regexp Autorul își începe obiecția cu întrebarea, ce ar fi durerea, de exemplu, de care nimeni nu ar fi conștient? Totuși, chiar și aici autorul distinge două laturi: durerea în sine, ca simplu sentiment (sentiment), și gând (gând) despre această durere, și ajunge la concluzia că idealismul este complet de neapărat, dacă prin el înțelegem expunerea relația dintre obiectele materiale sau stările spirituale și gândurile noastre despre aceste obiecte și stări; dar, continuă autorul, idealismul este destul de are dreptate când afirmă că atât obiectele materiale, cât și stările spirituale există ca sentimente William James - Încă o dată despre umanism și adevăr Acest articol este o obiecție la articolul de mai sus al lui Jo-seph: "Prof James despre umanism și adevăr În răspunsul său, James, declarând că un argument detaliat este mai agreabil pentru disputanți decât util pentru

cititori, își începe replica cu o caracterizare generală a "umanismului" Mi se pare, spune James, că mișcarea filozofică către umanism nu este rezultatul vreunei descoperiri anume, nu este expresia elaborării unui principiu unic care ar putea fi ușor fixat de un ac logic (o frigărui logicai) Este mai degrabă acea schimbare spontană care continuă și se dezvoltă, în ciuda oricăror deficiențe ale susținătorilor săi, care nu poate fi limitată la nicio situație precisă și care nu poate fi ucisă de nicio lovitură decisivă Așa au fost, de exemplu, schimbările care au înlocuit aristocrația cu democrația, clasicismul cu romantismul, teismul cu panteismul, punctul de vedere static cu punctul de vedere al evoluționismului Și orice încercare de a opri o astfel de mișcare este ca o încercare de a opri curgerea unui râu prin blocarea acestui râu cu un băț Toate argumentele lui Joseph bazate pe principiile logicii formale amintesc autorului nostru de încercarea scriitorilor catolici de a-l respinge pe Darwin subliniind că minus nequit gignere plus Umanismul, considerând mai adevărat ceea ce este mai satisfăcător (satisfăcător), renunță destul de sincer la argumentele directe și la vechile idealuri de o consistență inexorabilă Iar satisfacția este determinată de o multitudine de trăsături, dintre care altele pot fi absente în unele cazuri particulare N Hõffding - Despre analogie și semnificația ei filosofică În ultima vreme, în discutarea primelor principii ale științei, a existat o tendință tot mai mare de a considera aplicabilitatea unui principiu ca un indiciu al validității acestuia Adevărul principiilor este determinat nu de corespondența lor cu ordinea absolută a lucrurilor (a cărei ordine, de altfel, nu o știm), ci de clarificarea, cu ajutorul lor, a legăturii dintre fenomene Prin urmare, Biblioteca "Runivers" REVISTA JURNALĂ rezultă că nu este nevoie ca principiile de bază să conţină reproducerea esenţei interioare a fiinţei Adevărul nu presupune o relație de identitate, ci necesită doar o relație de analogie între principii (idei, axiome) și fenomene (percepții, experiențe) Analogia este asemănarea relațiilor dintre diferite obiecte și nu asemănarea calităților individuale Astfel, conceptul critic sau dinamic este și un concept simbolic Și toate cunoștințele noastre au un caracter simbolic Gândirea noastră constă în compararea diferitelor arii de experiență și astfel toate cunoștințele noastre, atât spontane, cât și științifice, sunt pline de analogii HV Kpoh -Criteriul absolut al domnului Bradley Scopul acestui articol, spune autorul, este acela de a critica afirmația lui Bradley, parcă în principiul că "realitatea ultimă este de așa natură încât nu se poate contrazice", ca și când în acest principiu avem un criteriu absolut de deosebire a realității de aparență Sper să arăt că legea contradicției, înțeleasă astfel, este ea însăși contradictorie Dar în același timp, continuă autorul, consider că este necesar să afirm dinainte că nu am nicio intenție nefastă (sinistra) de a distruge legea contradicției ca atare Scopul meu, mai degrabă, este să-l protejez de prietenii lui F C Doan, Fenomenalismul în etică Teza principală a autorului este, conform propriei sale afirmații, că viața morală își primește expresia în termeni fenomenali și că punctul de vedere absolutist asupra acestei vieți morale eșuează complet în încercarea de a completa datele experienței RF Alfred Hoernlé -Pragmatism versus Absolutism Acest articol, avertizează autorul, a fost în mare parte deja scris, înainte de a izbucni controversa modernă între pragmațiști și absolutiști Prin urmare, aceasta nu ține cont de argumentele invocate de susținătorii ambelor opinii în acest litigiu Ceea ce dă, în opinia autorului, un interes deosebit luptei pragmatismului împotriva absolutismului este faptul că

această luptă este doar parțială Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV caz de luptă între intelectualism şi voluntarism În acest fel, controversa modernă dintre filozofii anglo-americani seamănă cu reacția filosofiei germane împotriva hegelianismului Dar voluntarismul anglo-american modern este mai puțin metafizic decât voluntarismul romantic al lui Schopenhauer și mai puțin etic decât voluntarismul lui Siegwart și Paulsen Principalul său interes constă în teoria cunoașterii, iar principiul său principal în rezolvarea întrebărilor epistemologice este afirmația că conștiința teoretică și cea practică (conștiința practică și conștiința teoretică) nu pot fi separate una de cealaltă, că toată conștiința noastră (întreaga noastră conștiință) este una ca caracter și una ca metodă, iar factorii călăuzitori sunt interesul și scopul, atât în selecția, cât și în prelucrarea materialelor Absolutismul își concentrează atenția asupra intelectului, dar în cele din urmă subminează valoarea intelectului însuși, căci toată cunoașterea este redusă de el la aparență (ápare) Dar chiar și pentru pragmatism este dificil de a afla cum se raportează știința particulară a psihologiei cu legile logice generale, cu întrebarea realului și adevăratului F C S Schiller - Empirismul și absolutul Filosofia intră acum într-un moment foarte interesant în dezvoltarea sa Căci evoluționismul, acea mare mișcare spirituală a secolului al XIX-lea, este pe cale să asedieze fortăreața centrală a metafizicienilor, să distrugă acele abstracții finale care au fost recunoscute și respectate de mintea umană de secole, deși acea minte nu a fost niciodată capabilă pentru a le face fie inteligibile, fie utile Acestea fiind spuse, adaugă autorul, sunt foarte conștient că există o opinie general acceptată că filosofia evoluționistă și-a găsit deja expresia deplină în Filosofia sintetică a lui Herbert Spencer Dar eroarea acestei opinii este ușor de arătat Dacă considerăm că doctrina că lumea este în proces de dezvoltare este esența evoluționismului și luăm în considerare recunoașterea realității schimbării și credința (credința) că noutățile reale (și nu doar aparente) (în velties) de fapt apar ca principalele corolare ale acestui , este ușor de arătat: i) că vechea metafizică trebuie să respingă hotărât această doctrină și) că concesia făcută de Spencer prejudecăților acestei sute-Questions of Philosophy, vol , Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV roi de metafizică, a dus la imposibilitatea lui de a crea o filozofie cu adevărat evolutivă În ceea ce privește primul punct, după cum se știe, vechea metafizică a admis întotdeauna că realul trebuie să fie un sistem închis, o cantitate fixă, o substanță imobilă sau un întreg absolut De unde rezultă că realul trebuie să fie staționar, că nu poate exista nici o creștere sau descreștere a ființei (Ființei), și că fiecare schimbare, proces sau noutate este o iluzie umană sau, ca să spun politicos, "apariții" (apariții) Totuși, dacă acordăm atenție modului în care aceste "apariții" se împletesc cu viața noastră, atunci va trebui să recunoaștem [că noi înșine suntem "apariții" În ceea ce îl privește pe Spencer, el și-a bazat, din păcate, filosofia pe principii fizice care aparțin unei serii statice de concepte și sunt menite să satisfacă dorința noastră de constanță Indestructibilitatea materiei și conservarea energiei, prin însăși natura lor, sunt incapabile să justifice certitudinea în realitatea procesului, în realitatea progresului și în realitatea schimbării Noua tendință umanitar-evoluționară s-a ciocnit acum de intelectualismul raționalist care domina Anglia Autorul îl laudă pe prof Taylor pentru că a fost primul dintre intelectualii ortodocși de la Oxford care a văzut nevoia de a revizui vechea învățătură, care a rezultat în cartea sa Elemente de

metafizică Sfârșitul articolului este dedicat criticii acestei cărți Eric J Roberts -Viziunea lui Platon asupra sufletului Platon nu a dat un tratat special despre natura și funcțiile sufletului Părerile sale asupra acestui subiect sunt împrăștiate în multe scrieri și au fost modificate de-a lungul lungii sale cariere Prin urmare, este foarte important să stabilim ordinea cronologică a lucrărilor sale Autorul acceptă comanda propusă de Lutoslawski Socrate în Fedru susține propoziția conform căreia natura sufletului nu poate fi înțeleasă fără cunoașterea naturii universului Prin urmare, înțelegerea doctrinei lui Platon despre suflet trebuie abordată din punctul de vedere al doctrinei sale despre ființă Și în primul rând, este necesar să remarcăm viziunea duală a sufletului a lui Platon: i) ca subiect al cunoașterii, Biblioteca "Runivers" REVIEW JOURNALOV sau activitatea cognitivă în general și) ca principiu al mișcării sau al vieții Această dualitate primește o definiție clară sub influența antitezei ontologice a ființei și a devenirii Sufletul, ca principiu cunoscător, este înrudit cu "ideile"; sufletul, ca principiu al mișcării, este înrudit cu lumea devenirilor Legătura sufletului cu ambele lumi trebuie să fi dus la presupunerea că această antiteză există numai în experiență, care este punctul de încetare a ambelor lumi Dorința pentru acest lucru este vizibilă în dialogurile ulterioare Hugh Maccoll - Raționament simbolic (A șaptea parte a articolului, al cărui început a apărut în ianuarie) Bertrand Russell -Notație Otó Înțeleg "expresia care denotă) prin" frază care denotă), "spune autorul," Fores, care sunt la fel: un om, o persoană, toți oamenii, toți oamenii, acum Regele unghiurilor, acum Centrul pentru masele sistemului însorit , secolul XX etc Astfel, expresia denotă numai datorită formei sale Se disting trei cazuri: i) o expresie poate desemna, dar nu desemnează pe nimeni, de exemplu, "actualul rege al Franței";) expresia denotă o anumită persoană, de exemplu, "actualul rege al Angliei";) expresia poate însemna la nesfârșit, de exemplu, "o persoană" Teoria mea, spune autorul, este pe scurt aceasta Consider că conceptul de variabilă este cel principal "C(x)" înseamnă o propoziție (mai precis: "funcție propozițională") în care variabila x este complet nedefinită Dacă luăm atunci conceptul "C(x) este întotdeauna adevărat" ca fiind finit și indefinibil, atunci "totul", "nimic" și "ceva" (acele expresii denotatoare foarte primitive) pot fi interpretate după cum urmează: C(toate) înseamnă "C(x) este întotdeauna adevărat" C(nimic) înseamnă "C(x) este fals - întotdeauna adevărat" C (ceva) înseamnă "fals că" C (x) este fals - întotdeauna adevărat " (C (totul) înseamnă "C (x) este întotdeauna adevărat") (G (nimic) înseamnă Vilna !' Kutaisskaya II Tiflisskaya Olonets I Volynskaya Semipalatinsk !I Novgorod ! oYakutskaya I Kurskaya zb Vyatka'' Total pe provincii Vologda Akmola Kostroma Podolskaya Pskovskaya II III VI Moscova Sankt Petersburg i! În străinătate i !Stavropolskaya Tverskaya ! Total Astrahan |: : ¡ Grodno |í (Liber și schimb) ¡ Yenisaiskaya II i Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers " Biblioteca "Runivers " despre fenomenele b'b ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU (al -lea an de publicare) la jurnalul pedagogic general pentru profesorii și conducătorii din învățământul public "ȘCOALA RUSĂ" Revista este publicată după următorul program:) Întrebări în general! reforme ale sistemului de învățământ) Probleme de actualitate ale treburilor școlare) Probleme generale de educație și educație) Psihologie pedagogică) Igiena școlară) Istoria școlii) Metodologia predării) Ficțiune cu intrigi extrase din viața școlii și amintiri școlare) Recenzii ale ultimelor tendințe în domeniul cunoașterii (feuilleton științific)) Activitățile statului și

instituțiilor publice din domeniul învățământului public (Duma de Stat, Zemstvo etc)) Școală străină) Școală străină) Școala primară) Școlile orașului) Liceu) Liceu) Școală profesională) Probleme ale educației femeilor) Învățământ extrașcolar Pe lângă articolele diverșilor autori în cadrul programului indicat, revista publică lunar următoarele secțiuni: I Critica și bibliografia lucrărilor pedagogice și popular-științifice II Cronica lui Nar educația în Occident III Cronica învăţământului primar IV Cronica bibliotecilor naționale V Cronica şcolilor duminicale VI Cronica educației profesionale VII Note din viața actuală VIII Stiri diverse IX Ordine guvernamentale La "Școala Rusă" participă următoarele persoane: I Ya Abramovici, Kh D Alchevskaya, K I Andrienko, Ts P A Baudouin-de-Courtenay, I A Belozersky, I P Belokonsky, V P Vakhterov, P I Vineberg, B P Weinberg, Dr A S Virvius, E M Garshin, prof I M Grevs, A G Gotlib, Ya Ya Gurevich, A Ya Gurevich, K N Derunov, A Dobish, K V Elnitsky, N M Zhestelevsky, I P Zhitetsky, S A Zolotarev, G G Zorgenfrey, K prof A Ivanov D II Kai-gorodov, P θ Kapterev, prof V I Karzhev, P N Kazantsev, V A Keltuyala, N P Kashin, P A Konsky, N I Korobka, A A Karasevt, prof N N Lange, B A Lezin, L K Lemke, prof P F Lesgaft, A L Lipovsky, A A Loktin, θ S Matveev, I I Meshchersky, P G Mizhuev, A V Mezier, A P Nalimov, A P Nechaev, A Novikov, A V Ovsyannikov, F F Oldenburg, prof II G Orshansky, S A Ostrogorsky, F I Pavlov, O Kh Pavlovici, prof A L Pogodin, V Podstepyapsky, S N Polyakov, V L Rozenberg, G P Rokov, I A Rudnev, N A Rubakin, E P Repina, S F Rusova, M N Saltykova, prof I A Sikorsky, I S Simonov, L S Sevruk, prof Ir P Skvortsov, A t Sokolov, M I Strahova, prof Sumtsov, M A Trostnikov, A M Tyut^yumov, K A Tyuleliev, V I Charnolusky, N V Cehov, V I Farmakovsky, A P Flerov, V A Flerov, prof V M Shimkevici, S II Shokhor-Trotsky, N S Shokhor-Trotskaya, Dr V F Yakubovich, A Yatsimirsky și alții Școala Rusă* iese lunar în cărți, nu mai puțin de cincisprezece cărți tipărite foi fiecare (pentru mai-iunie și iulie-august - șapte ruble, cu livrare - ruble copeici: pentru nerezidenți cu expediere - opt ruble; în străinătate - nouă ruble pe an Profesorii din mediul rural care se abonează la reviste pe cheltuiala lor , pot primi o revistă cu șase ruble pe an, cu o plată în rate în doi termeni Orașele și zemstvos care se abonează pentru cel puțin exemplare beneficiază de o concesiune de % Librăriile primesc un comision de % din prețul anual cu rata si concesiunea se accepta numai in biroul revistei Jurnalul "R Sh " Admis de Comitetul științific Min Nar Proev, la un extras pentru bibliotecile fundamentale ale instituțiilor de învățământ secundar, precum și la biblioteca profesorală a instituțiilor de învățământ inferior Medalie de aur la expoziția internațională "Lumea copiilor" în Se acceptă abonamente la redacție (Sankt Petersburg, str Ligovskaya,) Editor-editor Ya Ya Gurevici Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Enciclopedia politică editată de D Slonimsky A DOUA NUMĂRĂ A EȘTI Acest număr conține, printre altele, următoarele articole: Antisemitism, de V Vodovozov, N Reinhardt și L Slonimsky; Arbitraj, barou B Nolde; Relații de închiriere, A Dyadichenko și L Chermak; Arestare judiciară și polițienească, prof carte S Drstskago; Armata, prof A Dobrovolsky; Arseniev K K , A J cai; Arteli, F Shcherbina; provincia Arhangelsk, D Richter; Afganistan, Avalov; Bar Africa B Nolde; Afrikaners, Bavaria, Baden, Basel, V Vodovozova; Calea ferată Bagdad, bar B Nolde; Peninsula Balcanică, bar B Nolde și P Nalinkova; Balfour, S Rapoport; Banchete, V Vodovozova; Bath Croatian, S Radicha; Baricade, N Reinhardt; Muncitori, F Shcherbina; Bashkirs și ținuturi Bashkir, A Dyadichenko; bebel, V Vodovozova; Fără adăpost, F

Shcherbina; Inacțiunea autorităților, prof carte S Drunnago; Țărani fără pământ, F Shcherbina; Bezobrazov, M A , N Reinhardt; Securitate, S Shumakova; Fără pașaport, F Shcherbina; Şomaj, V Svyat-lovsky; Tratat de la Berlin, bar B Nolde; Berlin, R Streltsova; Bernstein, Ed , V Vodovozova; Biblioteci, N Reinhardt; Birmingham, S Rapoport; Loialitate, Bună intenție, Bunăstare, N Reinhardt; Caritate, G Chernyavsky; Blocada, bar B Nolde; Bobyli, F Shcherbina; Averea, G Chernyavsky; Boicot, V Vodovozova; Bulgaria, P Kalinnova; Constituţia Bulgariei, P Milyukova: Bosfor şi Dardanele, bar B Nolde; Brazilia, V Vodovozova Cu portrete și ilustrații, pagini de cartograme și pagini de hărți Prețul abonamentului pentru toate cele numere este de ruble fără legături, în trei legături pe jumătate din piele sau cu o expediere separată de trei coperți, - I ruble Prețul abonamentului în străinătate este de de franci fără legare și Frank, în legături Ratele sunt permise cu plata a o rublă sau patru franci pe lună Pentru a face cunoștință cu publicația, oricui dorește li se trimite primul număr cu obligația de a o returna dacă abonamentul nu are loc Sediul principal: SPb Nevsky, Abonamentul este acceptat și în sucursalele din afara orașului și reprezentanții Biroului Principal Biblioteca "Runivers " ANUNTURI ANUL XIII ÎN AN XIII "Jurnalul Ministerului Justiţiei" va fi publicat lunar, cu excepţia lunilor iulie şi august, în cărţi de circa de coli Anul abonamentului începe în ianuarie Următoarele sunt tipărite în Jurnal*:) Instrucțiuni și ordine ale guvernului, ordine și circulare privind departamentul lui M Yu ;) Articole despre istoria, teoria și dezvoltarea practică a dreptului și a procesului judiciar, în special civil și penal;) Trecerea în revistă a jurisprudenței actuale, extrase sistematice din deciziile de Cetățenie și Ugolov Cass D-tov și Adunarea Generală a Senatului de Guvernare;) Recenzie literară: recenzii critice de cărți și broșuri noi, rusă și străină, index bibliografic al literaturii juridice, rusă și străină;) Revizuirea legislației străine: informații despre noile legi și proiecte de legi în state străine;) Scrisori din Anglia și Paris Taxa de abonament ruble pe an cu livrare si expediere Oficialii, atunci când se abonează prin trezorieri, beneficiază de un plan de rate de până la rublă pe lună, astfel încât întreaga plată să fie efectuată în primele luni ale fiecărui an Toți ceilalți abonați, atunci când se abonează exclusiv la Biroul principal, beneficiază de un plan de rate de până la ruble pe lună, astfel încât întreaga plată să fie efectuată în primele patru luni ale fiecărui an Candidați pentru posturi în departamentul judiciar, persoane lăsate la universități pentru a se pregăti pentru o profesie, precum și studenți ai Universităților Imperiale și ai Liceului Juridic Demidov, absolvenți ai Școlilor Imperiale de Drept și ai Liceului Alexandru și studenți ai Academiei de Drept Militar plătiți, la abonament în biroul principal, - ruble pe an Librăriile beneficiază de o reducere de % pentru abonamente și anunțuri Sediul central: Librăria M M' Stasyulevich, Sankt Petersburg, Insula Vasilyevsky, linia , Anunțurile pentru tipărire în "Jurnal*" sunt acceptate la Biroul Principal cu o taxă de de copeici pe linie și ruble pe pagină Redacția Revistei Ministerului Justiției* se află în Sankt Petersburg, pe strada Ekaterininskaya, în clădirea Ministerului Justiției Editor V t Deryuzhinek ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU la revista publică SĂPTĂMÂNALĂ Iovoo Oliovo- Semnătura este acceptată la biroul "NEW SLOVA Moscova, Tverskaya, strada Mamonovsky, satul Karyagina Numărul de telefon - , precum și în biroul lui N Pechkovskaya și în librării Prețul abonamentului, №№ pe an, cu expediere și livrare pentru un an ruble, per % g RU , per Va RU Sunt acceptate abonamente -

în zilele lucrătoare de la : la : ; de sărbători - de la ora a m dimineața până la ora - în biroul principal "New Word * Editor-editor N A Krasheninnikov Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul la revistă deschis "Odihna copiilor" în , apare lunar Pe lângă cele cărți ale revistei, abonații vor primi în Atlasul de picturi despre istoria Rusiei, numărul , care include următoarele picturi:) Împărăteasa Anna încalcă "condițiile";) În studiul împărătesei Anna;) "Cuvânt și faptă";) Țesarevna Elisabeta la cazarma Preobrazhensky la noiembrie ;) Primirea de către împărăteasa Elisabeta a unui mâncător străin;) În gimnaziul academic Din trecutul țării ruse **, întocmit de S Knyazkov, va fi atașat atlasului ca o carte separată, ca număr special al Bibliotecii de agrement pentru copii ** Revista este destinată copiilor mai mari ADMITERE în bibliotecile studențești ale tuturor școlilor inferioare, în sălile publice de lectură gratuite și în bibliotecile de liceu, de învățământ instituţiile Ministerului Educaţiei Publice PREȚUL DE ABONAMENT: Cu livrare și expediere ruble Abonamentul este acceptat în toate librăriile și în biroul revistei din Sankt Petersburg, Zagorodny pr, , NOTE DE STUDIU Universitatea IMPERIAL Kazan pentru Notele științifice sunt publicate lunar în cărți de cel puțin file, fără a lua în considerare extrase din protocoale și aplicații speciale Prețul abonamentului pe an cu toate aplicațiile în ruble, cu transport de ruble Cărți separate pot fi obținute de la editori pentru I rub Abonamentul este acceptat de Consiliul Universității Editor A Alexandrov Publicat prin definiția Consiliului Universității Imperiale Kazan ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU CEA MAI VECHE REVISTA FAMILIEI POPULARE ediția a XIV-a "FII SĂNĂTOS" ediția a XIV-a Jurnal pentru cei bolnavi și sănătoși Nr ies de ori pe lună Cu fiecare număr al revistei, în plus, abonaților li se va oferi sub formă de anexă o revistă independentă "Casa și familia", care la sfârșitul anului va fi un volum separat cu o numerotare specială a paginilor Prețul abonamentului pentru de numere ale revistei "Fii sănătos" și de numere ale revistei "Dom și Somya", ruble pe an și ruble k pe șase luni PLATA COD ESTE PERMISĂ Programul este gratuit Adresa: Sankt Petersburg, str Plutalova, , ap Redactorii revistei "Fii sănătos! Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS la ziarul cotidian politic, economic, social și literar CUVÂNT, IEȘIRE în S PETERSBURG, din noiembrie B Sarcina politică principală a CUVÂNTULUI este crearea unui centru constituțional PROGRAMUL NOSTRU! Întărirea ideii naționale ruse în legătură cu ideea întregului slav, cu drepturi egale ale popoarelor care locuiesc în Rusia Integritatea și indivizibilitatea Rusiei Dezvoltarea statalității ruse pe baza unei monarhii constituționale progresiste Libertatea Bisericii și toleranța religioasă deplină Egalitatea deplină a țăranilor Dezvoltarea micilor proprietăți funciare pe baza drepturilor personale de proprietate și crearea unei economii agricole intensive Lat, în centru și la periferie, autoguvernare locală Unitate zemstvo mică de toate clasele - ca bază a autoguvernării zemstvo Preocuparea universală a statului pentru forțele productive, strâns interconectate, ale țării - agricultură și industrie Dezvoltarea industriei și comerțului pe baza activității proprii, a inițiativei ample, creșterea productivității muncii oamenilor și a organizării de clasă a reprezentanților muncii și capitalului Găsirea modalităților de reconciliere a muncii cu capitalul Reglementarea de stat a relațiilor lor reciproce Educația universală pe baza unei inițiative publice ample și cu eliminarea drepturilor și privilegiilor speciale în educație Libertatea de exprimare, de presă, de asociere și de întrunire sub un guvern ferm bazat pe încrederea

publicului Lupta împotriva violenței din dreapta și din stânga, dezvoltarea artei populare ample Pașnicie și reținere în politica externă cu o protecție fermă și demnă a intereselor naționale Reforma armatei și marinei Crearea unei forțe militare de încredere pentru a proteja integritatea Rusiei, pentru a asigura politica sa pașnică și pentru a proteja interesele economice ale țării Servirea principiilor naționale în literatură și artă în toate domeniile ei, cu atenție deplină tuturor noilor tendințe artistice Editor-Editor M M FEDOROV Conditii de abonament cu livrare si expediere pentru Timp de luni - ruble, timp de luni - ruble k , timp de luni - p k , timp de lună - I p k În străinătate: luni de ruble, luni - II p , luni - p , lună p k Rata este permisă pentru abonații anuali în biroul ziarului: cu un abonament - ruble, până la aprilie - ruble și până la august - p Pentru tinerii studenți și pentru consiliile municipale din mediul rural este permisă o reducere de °/ din prețul abonamentului Separați nr copeici fiecare Schimbarea adresei cop Abonamentele sunt acceptate la sediul central al ziarului Slovo, în Sankt Petersburg, Nevsky , (Telefon -) Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul pentru este deschis XVIII G pe revista XVIII VIAȚA DE EDUCAȚIE Revista își propune să clarifice problemele educației și creșterii pe baza pedagogiei științifice, în spiritul societății, al democrației și al liberei dezvoltări a individului Revista va fi crescută cu acest drum pentru dezvoltarea ideilor pedagogice, pentru consistența și educația modernă a Rossiya și în străinătate și oferă recenzii sistematice despre cărțile nou lansate, științe naturale, științe sociale și prieteni , Pe jurnalele divine , cărți publice și publice b În plus, jurnalul conține articole de știință de divulgare pe diverse ramuri ale cunoașterii și artei, eseuri literare și pedagogice, povești, memorii etc La actuala ediție a revistei au participat doctori în filozofie B Henry (Victor Henri), Yu I Aikhenvald, A D Alferov, prof V M Arnoldi, Dr D D Bekaryukov, IO A Bunin, I A Bunin, prof A V Vasiliev, V P Vakhterov, K N Wentzel, Yu A Veselovsky, prof R Yu Whipper, A F Gartvig, pr -asoc A V Gorbunov, A E Gruzinsky, E A Zvyagintsev, H N Zlatovratsky, Ph D V Y Ivanovskiy, pr -asoc N A Ivantsov, Dr V E Ignatiev, prof N A Kablukov, prof M M Kovalevsky, prof H M Kulagin, E I Lozinsky, prof T V Lokot, prof I I Mechnikov, N Mirovici, H F Mihailov, S P Moravsky, H M Nikolsky, prof D N Ovsyaniko-Kulikovsky, prof I G Orshansky, prof A P Pavlov, prof A A Radtsig, G Rokov, pr -asoc P N Sakulin, Pr -Conf univ E D Sinitsky, L D Sinitsky, N V Speransky, G A Falbork, prof A t Fortunatov, V P Hoprov, V II Charnolusky, Prinț D I Shakhovskoy, prof F F Eris-man, V E Yakushkin, E N Yanzhul, acad I I Yanzhul și mulți alții Revista este publicată de ori pe an (revista nu este publicată în lunile de vară); în fiecare carte a revistei există mai mult de de coli tipărite Prețul abonamentului: pentru un an fără livrare - ruble, cu livrare și expediere - ruble, pentru o jumătate de an - ruble, cu expediere în străinătate - ruble k ; pentru studenți și persoane insuficiente, prețul este redus cu rub Se acceptă abonamente: în redacție (Moscova, Arbat, Staro-Kovushenny per , Mikhailova) și în toate librăriile importante din ambele capitale gg Străinii sunt rugați să contacteze direct editorul Editor-editor Dr H F Mihailov Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAMENTUL izdH ACCEPTAT PENTRU (r)DH Singurul din Rusia YATRVVP A TÎHL nlílDdvD popular-științific J J NAL I) pe probleme de spiritualism, psihism, mediumnitate și misticism (Revizuire și studiu de teorii și fapte puțin cunoscute: telepatie, clarviziune, transmitere a gândurilor, personalitate divizată, obsesie, somnambulism, magnetism animal, mediumnitate, hipnotism, spiritism și

alte fenomene și fapte oculte) Cuvânt independent în afara xxikojiœ și partide pe toate problemele controversate ale științei și vieții, Iese de cel puțin ori pe lună în numere de la una la coli tipărite Articolele sunt însoțite de desene explicative, desene și portrete, după caz Sunt postate recenzii ale cărților noi și vechi; clarificări și răspunsuri editoriale la întrebările și scrisorile abonaților Secțiunea literară va conține nuvele, nuvele, romane, poezii și nuvele care corespund direcției revistei Ppppipizp lituo în Rusia: pentru un an ruble, pentru C-ul anului ruble IIIIIgILl al Tsip în străinătate timp de un an p pe % din an p k Emisiune separată la vânzare de copeici (pot fi trimise cu timbre poștale) Flnnnupua ppiinameotpp* la Moscova: în redacţia revistei - Arbat, casa Neidgart, IIidIIIIIbpa IirippIVVIABI bl* apt , z în toate librăriile din Rusia Abonamentul este deschis pentru * ani - Al patrulea an de publicare - DESPRE REVISTA LUNARĂ DE ARTĂ II LITERATURA "V-B S Y" În , "Vsy" va fi publicat cu aceeași compoziție de angajați ca în ultimii trei ani, cu cea mai apropiată participare a: Yu Ivanov și D S Merezhkovsky Prețul abonamentului pentru un an (nr) cinci ruble cu poștă; timp de șase luni trei ruble cu poștă Șapte ruble în străinătate Abonații anuali pentru care au achitat întreaga sumă înainte de ianuarie au dreptul să primească gratuit una dintre edițiile seriei Scorpion, din lista care va fi anunțată în numărul din ianuarie Toți abonații anului beneficiază de o reducere de la la % atunci când părăsesc redacția edițiilor Scorpionului Adresa sediului central: Moscova, Piața Teatralnaya, Metropol, ap , editura de carte "Scorpion* Filiala: Sankt Petersburg, Sadovaya, , depozit "Comisar" * Editor-Editor S A POLYAKOV Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Înlocuire deschisă pentru PE REVISTA "BISERICA VESTNIK", PUBLICAT LA ACADEMIA SPIRITUALĂ S PETERSBURG Buletinul Bisericii este un jurnal săptămânal care servește ca organ al gândirii teologice și al vieții bisericești și publice în Rusia și în străinătate "Buletinul Bisericii" intră în în al treizeci și treilea an de apariție Programul de publicare rămâne același Jurnalul are două anexe:) I licitație a Adunării Complete a Creației Sf Teodora Studita în traducere rusă ȘI) Lunar teologic și bisericesc-istoric Revista rusă "Lectură creștină" Abonamente "ZZ'CJTOSiSÏ: a) Separat pentru "Buletinul Bisericii" cinci ruble , b) cu anexa volumului I "Studitul" - ruble k , c) cu apendicele revistei "Lectura creștină" OPTO ruble, d) cu ambele anexe (b și c) - ruble In strainatate: a) pentru revistă separat ruble, b) cu apendicele volumului I "θ Ste-dita "- ruble, c) cu aplicarea" Lectură creștină "- IO ruble, d) cu ambele aplicații - ruble k În plus, fiecare abonat are dreptul de a primi un exemplar din toate împreună sau separat din cele douăsprezece volume de Hrisostom (în două cărți) la ruble (în loc de trei) per volum cu poștă Abonații care doresc să primească I vol prep "Teodor Studitul" sau volume de "Hrisostom" în legatură elegantă calico, adăugați cu Abonații din afara orașului își scriu cererile astfel: La redacția Tserkovnago Vestnik din Sankt Petersburg Cei care semnează în Sankt Petersburg se adresează redacției (Nevsky Pr , kv), unde puteți primi și ediții individuale ale redacției și unde sunt acceptate anunțuri pentru tipărire și distribuire la "Tsrk Vestnik" Editor prof D Mirtov, Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Pe februarie apare la Sankt Petersburg BULETINUL PARTIDULUI Libertăţii Poporului, SĂPTĂMÂNALUL Partidului Constituţional Democrat PREȚUL DE ABONAMENT: cu livrare și expediere pe an ruble de la februarie până la sfârșitul anului o; timp de luni frecare cop ; timp de luna kop J a graniță pentru un an ruble Emisiuni separate de copeici Au fost emise numerele

- Sumele mai mici de o rublă pot fi trimise prin mărci poștale Abonament acceptat! la Sankt Petersburg, în biroul revistei Kirochnaya, ;) la Moscova lângă Yu G Toporkova, B Chernyshevsky lane, casa lui Pustoshkin, apt ;) în comitetele constituţiei-democrat petreceri și) în marile librării Abonații anuali vor primi, ca atașament, un raport detaliat cu privire la intrările a -a, a -a și a -a* ale doctoratului petreceri Proces nr trimis Ch birou pentru unul copeici marca Adresa redacției și a sediului principal Sankt Petersburg, Kirochnaya, , ap Editor-editor V D NABOKOV ANUL PUBLICĂRII PATRUzeci și doi "ASTRAKHANSKY LISTOK" cu o revistă săptămânală gratuită "Astrakhan Illustrated Listok" va apărea în sub aceeași redacție și cu aceeași componență de angajați permanenți PRET DE ABONAMENT CU LIVRARE: an-frecții cop , * / ani - ruble de copeici, luni- ruble, lună- rub "Astrakh Leaf" diferă mai mult decât toate celelalte publicații Astrakhan luate împreună Abonamentul este acceptat exclusiv în Astrakhan, în biroul "Astrakh Listka", de-a lungul străzii Akhmatovskaya, satul Agamzhanova Biblioteca "Runivers"